

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**DOKTORA
TEZİ**

**SPORDA ÇOCUK İSTİSMARI BOYUTLARININ
SPORCU PERSPEKTİFİNDEN ANALİZİ**

AYLİN UĞURLU

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI

TEMMUZ 2021

**SPORDA ÇOCUK İSTİSMARI BOYUTLARININ SPORCU
PERSPEKTİFİNDEN ANALİZİ**

Aylin UĞURLU

**DOKTORA TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

TEMMUZ 2021

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
 - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
 - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
 - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
 - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

.

Aylin UĞURLU

....../....../2021

SPORDA ÇOCUK İSTİSMARI BOYUTLARININ SPORCU PERSPEKTİFİNDEN ANALİZİ

(Doktora Tezi)

Aylin UĞURLU

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Temmuz 2021

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, sporda çocuk istismarının nedenleri, boyutları ve istismar içerikli davranışların neler olduğunu elit sporcular perspektifinden belirlenmesidir. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji yaklaşımından yararlanılmış ve araştırmanın verileri bireysel görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu bazı olimpiik branşlarda çocukluk döneminde milli takımda yer almış 9 kadın, 7 erkek toplam 16 yetişkin katılımcı oluşturmuştur. Bu katılımcılarla derinlemesine bireysel görüşmeler gerçekleştirilmiş ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları elit çocuk sporcuların fiziksel, duygusal, cinsel ve ihmalden kaynaklı istismar türlerine maruz bırakıldığını göstermektedir. Araştırma sonucunda elit sporda çocuk istismarının en çok duygusal istismar boyutunda gerçekleştiği ve sözel şiddet davranışlarının baskın olduğu, vurma, dayak atma gibi fiziksel şiddet ve aşırı fiziksel zorlama davranışlarının fiziksel istismara yol açtığı belirlenmiştir. Bununla beraber, fiziksel temas ve cinsel içerikli konuşmalar gibi davranışların cinsel istismara yol açtığı, konaklama yerlerinin korunmasızlığı ve tesis alt yapılarının yetersiz oluşu gibi sorunların ihmalden kaynaklı istismar riskini arttırdığı tespit edilmiştir. Diğer yandan istismar davranışlarının en başta antrenörler olmak üzere diğer sùjeler (yönetici, idareci, sağlık personelleri gibi) ve aileler tarafından yapıldığı saptanmıştır. Ayrıca, istismarın kişinin daha sonraki yaşamında ağırlıklı olarak psikolojik etkiler bıraktığı vurgulanmıştır. Uluslararası düzeyde ülkesini temsil eden seçkin çocuk sporcuların rekabet ortamında aşırı baskı altında kalmaları onların sporu erken yaşta bırakma nedeni olarak ifade edilmiştir. Sporun, sporcunun ve tüm paydaşların güvenliği açısından Türkiye’de sporda çocuk koruma programlarının uluslararası standartlara getirilmesi ve zorunlu olarak uygulanması gerekmektedir. Bu noktada sporda istismar temelli davranışların yaygın olduğu ve bu sorunun pek çok probleme yol açtığı anlaşılmaktadır.

Bilim Kodu : 1301

Anahtar Kelimeler : Sporda istismar, sporda çocuk koruma, güvenli spor, spor psikolojisi

Sayfa Adedi : 229

Danışman : Prof. Dr. Mustafa Yaşar ŞAHİN

ANALYSIS OF THE DIMENSIONS OF CHILD ABUSE IN SPORTS FROM THE ATHLETES' PERSPECTIVE

(Ph. D. Thesis)

Aylin UĞURLU

GAZI UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF HEALTH SCIENCES

July 2021

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the causes, dimensions of child abuse in sports and what abusive behaviors are from the perspective of elite athletes. The phenomenology approach, one of the qualitative research methods, was used and the data of the research were collected by individual interview method. The study group of the research consisted of 16 adult participants, 9 women and 7 men, who took part in the national team during their childhood in some of the Olympic disciplines. In-depth interviewing was conducted with these participants and the data obtained were analyzed by content analysis method. The findings of the study show that elite child athletes are exposed to physical, emotional, sexual and neglect-related types of abuse. As a result of the research, it was determined that child abuse in elite sport occurs most in the dimension of emotional abuse and verbal violence behaviors are dominant one. It has been found that physical violence such as hitting, beating and excessive physical coercion lead to physical abuse. Nevertheless, it has been specified that behaviors such as physical contact and sexually explicit conversations lead to sexual abuse, and problems such as unprotected accommodation and inadequate facility infrastructure increase the risk of abuse caused by neglect. On the other hand, the study points out that the abuse behaviors are primarily carried out by coaches, other parties (such as managers, administrators, health personnel) and elite child athletes' families. In addition, it was emphasized that abuse had predominantly psychological impacts in rest of the person's life. The fact that the elite child athletes, who represent their country at the international level, are under extreme pressure in the competitive environment expressed as the reason for them to quit the sport at an early age. In terms of the safety in sports for athletes and all stakeholders, child protection programs in sports in Turkey should be brought to international standards and implemented as mandatory condition. At this point, it is understood that abuse-based behaviors are common in sports and this issue causes the problems specified above.

Science Code : 1301
Key Words : Child abuse in sports, Child protection in sports, Safe Sport, Sport psychology
Page Number : 229
Supervisor : Prof. Dr. Mustafa Yaşar ŞAHİN

TEŞEKKÜR

Doktora eğitimine başladığım günden itibaren çalışmanın sonuna kadar ilgi ve desteğiyle yoluma ışık tutan saygıdeğer danışmanım, hocam Prof. Dr. Mustafa Yaşar Şahin'e şükranlarımı sunuyorum.

Tez çalışmam süresince engin bilgi ve tecrübeleriyle, çalışmada yer alan kıymetli görüşmecilere ulaşmam konusunda yaptığı katkılarla beni her zaman destekleyen çok değerli arkadaşım Doç. Dr. Sezen Çimen Polat'a teşekkür ederim.

Çalışmanın analiz sürecinde ve hayatımın her alanında beni asla yalnız bırakmayan, bana inancını ve güvenini hiçbir zaman kaybetmeyen, akademik duruşuyla her zaman gurur duyduğum çok kıymetli dostum Doç. Dr. Feyza Meryem Kara'ya; sevgisiyle, hoşgörüsüyle, aramızdaki mesafelere rağmen hep yanımda hissettiğim, çalışmanın tamamlanmasında emek ve ilgisini esirgemeyen, yüksek enerjisiyle beni her anımda motive eden, akademisyen olarak her zaman örnek aldığım can arkadaşım Doç. Dr. İrem Kavasoglu'na ne kadar teşekkür etsem azdır.

Benimle böylesine hassas bir konuyla ilgili deneyim ve görüşlerini büyük bir samimiyetle paylaşan, çalışmanın bel kemiğini oluşturan ancak gizlilik ilkesi nedeniyle isimlerini paylaşamadığım tüm katılımcılara katkılarından dolayı müteşekkirim.

Son olarak yoğun çalışmalarım sırasında benden desteğini ve sevgisini bir an olsun esirgemeyen, ideallerimin peşinden gitmem için beni tüm varlığıyla güçlendiren canım aileme en içten teşekkürlerimi sunmayı bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
TEŞEKKÜR.....	v
İÇİNDEKİLER	vii
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xi
1. GİRİŞ.....	1
2. GENEL BİLGİLER	7
2.1. Çocuk ve Çocuk İstismarı Kavramı	7
2.1.1. Fiziksel istismar	10
2.1.2. Duygusal istismar	12
2.1.3. Cinsel istismar	14
2.1.4. İhmal.....	16
2.2. Çocuk Koruma Politikalarında Hukuksal Boyutlar	18
2.2.1. Türkiye’de çocuk koruma politikaları	19
2.3. Sporda Çocuk İstismarı Kavramı	23
2.3.1. Fiziksel istismar	27
2.3.2. Duygusal istismar	29
2.3.3. Cinsel istismar	32
2.3.4. İhmal.....	38
2.4. Sporda Çocuk İstismarına Yönelik Devlet Raporları.....	40
2.4.1. Avustralya.....	41
2.4.2. Hollanda.....	46
2.4.3. Kanada	49

	Sayfa
2.5. Sporda Çocuk Koruma Programları.....	54
2.6. Sporda Uluslararası Çocuk Koruma Programları.....	56
2.6.1. İngiltere.....	59
2.6.2. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)	61
2.6.3.Kanada	63
2.6.4. Almanya.....	67
2.6.5. Hollanda.....	69
2.7. Türkiye’de Sporda Çocuk Koruma Programlarının İncelenmesi.....	72
3. YÖNTEM	75
3.1. Araştırma Modeli	75
3.2. Çalışma Grubu/Katılımcılar	76
3.3. Veri Toplama Tekniği ve Aracı	78
3.4. Verilerin Analizi.....	81
3.5. Geçerlik ve Güvenirlik	81
3.6. Çalışmada Karşılaşılan Güçlükler ve Sınırlılıklar.....	85
4. BULGULAR.....	87
4.1. Fiziksel İstismara Dair Görüşler	87
4.2. Duygusal İstismara Dair Görüşler.....	96
4.3. Cinsel İstismara Dair Görüşler.....	108
4.4. İhmale Dair Görüşler.....	116
4.5. İstismar ve İhmal Sonrası Perspektifler	124
5. TARTIŞMA	131
6. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	189
KAYNAKLAR	195
EKLER.....	223
EK-1. Görüşme Formu.....	224

	Sayfa
EK-2. Araştırma Bilgilendirme Formu	225
EK-3. Katılımcıların Sosyo-Demografik Bilgileri	226
EK-4. Etik Kurul Onay Formu	227
ÖZGEÇMİŞ	229

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge	Sayfa
Çizelge 2.1. Sporda fiziksel istismarın sınıflandırılması ve örneklendirilmesi	29
Çizelge 2.2. Sporda cinsel istismar için düzenlenmiş risk faktörleri	37
Çizelge 2.3. Sporda çocuk ihmali çeşitleri.....	40
Çizelge 4.1. Fiziksel İstismara Dair Görüşler	87
Çizelge 4.2. Duygusal İstismara Dair Görüşler	96
Çizelge 4.3. Cinsel İstismara Dair Görüşler	108
Çizelge 4.4. İhmale Dair Görüşler	116
Çizelge 4.5. İstismar ve İhmal Sonrası Perspektifler	124

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil	Sayfa
Şekil 2.1. Sporda kötü muamelenin sınıflandırılması (Stirling, 2009)	25
Şekil 2.2. Sporda Duygusal İstismar Modeli (Gervis, 2009)	32

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze tarihin birçok döneminde toplumların karşılaştığı ciddi bir sorun olan istismar kavramı, çocukların ve gençlerin sağlığını, fiziki ve psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkileyen bir kavramdır. Hem ülkemizde hem de dünyada artarak devam eden istismar konusu sağlık ve sosyal alanları kapsayan tıp, psikoloji, sosyoloji ve sosyal hizmetler gibi bilim dallarında araştırılmıştır ve araştırılmaya devam etmektedir. Bununla birlikte dünyada her yıl milyonlarca çocuğun spora katılması ve sporda profesyonelleşmenin erken yaşlarda başlaması sebebiyle, istismara dayalı potansiyel risk faktörleri okul, aile, sokak ve sosyal aktivite alanları ile birlikte spor çevrelerinde de yerini almıştır. Böylece spor alanında çocuk istismarı özel olarak incelenmeye başlanmış ve birçok ülke hükümeti sporda çocuk koruma programları kapsamında çocuğun güvenli spor yapmasına yönelik politikalarını uygulamaktadır.

Son yıllarda ulusal ve uluslararası spor organizasyonlarında çocuk istismarıyla ilişkilendirilebilecek olaylar maalesef artış göstermiştir. Spor eğitiminin doğasında bulunan fiziksel temaslar ve çocukların kendilerine özgü incinebilir hassas yapıları nedeniyle, çocuklarla çalışan antrenör ve yöneticiler, kötü amaçlı olmadan ya da istemeyerek bile çocuk istismarı durumlarına neden olabilmektedirler. Bu sebeple, Dünya Sağlık Örgütü tarafından fiziksel, duygusal, cinsel ve ihmal olarak dört başlık altında incelenen istismar türleri, spor alanında özelleştirilmiş ve sporcu, antrenör, yönetici gibi spor çevrelerinde yer alan tüm paydaşların bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar hız kazanmıştır (Parasız, Şahin ve Çelik, 2015; World Health Organization, 2002).

Çocuk istismarı, insan hayatında uzun süreli duygusal, fiziksel ve davranışsal zarara neden olabilir. Özellikle, spor çevrelerinin bünyesinde çok sayıda çocuk içermesi, antrenman, yarışma alanları ile konaklamalı organizasyonlarda genellikle yetişkinlerle yakın ilişki kuruluyor olması sebebiyle çocuklar savunmasız kalabilmektedir. Diğer taraftan, çocukla iletişim içerisinde olan antrenör, idareci ve sağlık personeli gibi yetkililerinde kendilerini korumaları beklenmektedir. Böylece, sporda istismara yönelik davranışların belirlenmesi ve kategori edilmesiyle, hem potansiyel risk faktörleri ortadan kaldırılarak hem de çocukların güvenli spor yapma hakkı garanti altına alınmaktadır. Öyle ki, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi önceliğinde çocuğun güvenli spor yapma hakkı olduğunu belirtilerek, çocukların her türlü fiziksel ve zihinsel şiddetten, haksız muameleden ve istismardan

korunması ele alınmıştır (David, 2005). Bununla birlikte çocuğa yardım odaklı kurulmuş en büyük uluslararası örgütlerden UNICEF tarafından 2010 yılında farkındalık yaratmak için, sporda çocuklara yönelik şiddetin önlenmesi konusunda yayın yapılmış ve birçok spor örgütü tarafından spor yöneticilerine, antrenörlere, ailelere ve çocuklara konuyla ilgili özel eğitimler verilmiştir (UNICEF, 2010). Bu kapsamda sporun en etkin çatı örgütü olan Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), sporda cinsel taciz ve istismar (International Olympic Committee, 2007), elit küçük sporcularda antrenman (IOC, 2005), elit sporcuların sağlığının değerlendirmesi (IOC, 2009) ve fiziksel aktivite ve sporda genç sporcularda sağlık ve egzersiz konularında çalışmalar yürütmektedir.

Sporda çocuk istismarına yönelik uygulamalar değerlendirildiğinde öncelikle sistemin İngiltere’de başladığı ve gelişmiş batı Avrupa ülkeleriyle birlikte Amerika, Kanada, Avustralya gibi ülkelerde sporda çocuk koruma ve güvenli spor hakkında uygulamaların devam ettiği görülmektedir. İngiltere’de 1993 yılında olimpik yüzme antrenörü Paul Hickson’ın çocuk yaştaki sporcularına yapmış olduğu istismarın ortaya çıkmasından sonra, bu konu spor çevrelerinde daha çok dikkate alınmaya başlanmış ve ülke politikasında yerini almıştır. Ayrıca Kanada ve Amerika’da bazı Olimpik branşları temsil eden milli sporcuların çocukluk döneminde maruz kaldığı istismar tecrübelerinin ortaya çıkmasıyla birçok bağımsız spor örgütünün sporda çocuk koruma programları üzerine yoğunlaştığı ve yasal bir zorunluluk haline getirdiği görülmektedir. Örneğin, sporda çocuk koruma politikalarını hayata geçirmiş ülkelerin yönetmeliklerine bakıldığında, sporda çocuk koruma ile ilgili eğitim almamış antrenörün çocuklarla çalışmasına izin verilmemektedir. Bu durum Türkiye açısından değerlendirildiğinde, sadece birkaç spor federasyonu ve spor kulübünün girişimiyle sporda çocuk koruma programlarının uygulandığı, uluslararası spor sisteminde ise Türkiye’nin sporda çocuk koruma sistemi bakımından geride kaldığı ve bu durumun çocukların güvenli ortamda spor yapmalarına engel olduğu görülmektedir (Aydın ve Gül, 2019; Parasız ve diğ., 2015) .

Sporda istismar çalışmaları incelendiğinde büyük ölçüde çeşitli branşlarda elit sporcuların deneyimlerinden faydalandığı (Brackenridge, 1997; Gervis ve Dunn, 2004; Kerr ve Stirling, 2012), kişinin hayatında bıraktığı psikolojik etkilere odaklanıldığı (Parent, 2011; Stirling ve Kerr, 2013) ve elit sporcular aracılığıyla istismar sonrası perspektifler ile istismarla mücadele etme yöntemleri üzerine durulduğu (Concepcion ve Ebbeck, 2005; Hinkle Smith ve Stellino, 2007) görülmektedir. Araştırmalarda yer alan elit çocuk sporcular,

uluslararası düzeyde rekabetin olduğu spor ortamlarında genç yaşlarına ve atletik yeteneklerine göre özel ve seçkin sporcuları ifade etmektedir (Jacobs, Smits, ve Knoppers, 2017). Bununla birlikte, IOC elit çocuk sporcuğu “Üstün atletik yeteneklere sahip, özel eğitime tabi tutulan, uzman antrenörlük alan ve erken yaşta rekabete maruz kalan kişi” olarak tanımlamaktadır (Mountjoy, Armstrong, Bizzini ve diğ., 2008). Dolayısıyla bu durum, uluslararası düzeyde ülkesini temsil eden seçkin çocuk sporcuların erken yaşta rekabetle karşılaşmalarına, yarışmalarda çocukların başarı elde etmeleri konusunda aile, antrenör, idareci vb. tarafından baskı altında tutulmalarına ve olumsuz koşullarda korunmasız bırakılmalarına neden olabilmektedir. Ulusal ve uluslararası arenada sporun pozitif yönde gelişmesi ve spor aracılığıyla sağlıklı nesillerin yetişmesi için devletlerin önderliğinde tüm spor kuruluşlarının çocukların güvenli koşullarda spor yapabilmelerinin sağlanması elzem bir unsurdur.

Çocuğun elit sporda tam bir iyilik halini sağlamaya yönelik her türlü engel ve ihmal istismar kapsamında değerlendirilmekte ve bu durum kişinin hayatında kalıcı etkiler bırakmakla birlikte spor dünyasına da zarar vermektedir. Dolayısıyla hem çocukların güvenli ortamda spor yapmaları hem de sporun ve beden eğitiminin birleştirici gücünü korumak oldukça önemlidir. Son tahlilde bu çalışma ile ulusal ve uluslararası spor sisteminin güncel sorunu olan sporda çocuk istismarına zemin hazırlayan davranışların belirlenmesi, istismar türleri açısından değerlendirilmesi, mevcut sorunların tespiti ve istismarın kişi üzerinde bıraktığı etki ele alınacak ve çözüm önerileri sunulacaktır.

Problem durumu/ Konunun tanımı

Sporda yaşanan istismarın sporcular perspektifinden araştırılmasını amaçlayan bu çalışma elit sporda çocukların maruz kaldığı fiziksel, duygusal, cinsel ve ihmalden kaynaklı istismar türlerinin meydana gelmesine zemin hazırlayan problemler ve istismarın kişinin hayatına bıraktığı etkinin belirlenerek analiz edilmesine yönelik bir araştırmadır. Konunun hassasiyeti ve istismarın algılanması belli bir olgunluk gerektirdiği için çalışma grubu aktif spor yaşantısını tamamlamış erkek ve kadın sporculardan oluşmaktadır. Bu noktada çalışmada, sporda istismar olgusuna dair farklı inanışları, algıları ve deneyimleri derinlemesine analiz etmek amaçlandığından nitel araştırma yaklaşımı tercih edilmiştir.

Konu ile ilgili bilgiler alan yazında yer alan ulusal ve uluslararası kaynakların taranması ve görüşme tekniğinin uygulanmasıyla elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizi derinlemesine bireysel görüşmeler, kayıtların çözümlenmesi, araştırmacı notlarının bilgisayar ortamına aktarılması ve analizi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda oluşturulan bulgular mevcut çalışmalar ile karşılaştırılmış ve durum saptayıcı bir araştırma olmuştur.

Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın amacı, sporda çocuk istismarı boyutlarının elit sporcular perspektifinden incelenmesidir. Bu doğrultuda on sekiz yaşını doldurmuş ve çocukluk döneminde olimpiik branşlarda profesyonel sporculuk geçmişı olan kadın ve erkek katılımcıların görüşlerine başvurularak sporda çocuk istismarının nasıl ve ne zaman olduğunu tespit etmek, istismarın elit spordaki etkilerini incelemek, istismarın potansiyel kaynaklarının kim olduğunu tanımlamak, kavramsal çerçeve içerisinde istismarın gidişatına profesyonel sporcuların deneyimlerinden yola çıkarak yanıt aranmıştır.

Araştırmanın önemi

Çocuk istismarı, her ülkede olduğu gibi ülkemizde de çok sık görülmekte, ancak kamuoyunda yarattığı infial dolayısıyla sadece cinsel istismar sürekli gündeme gelmekte, özellikle duygusal ve fiziksel istismar gizli kalmaktadır. Oysaki yapılan araştırmalarda spor alanında en yaygın istismar türünün duygusal ve fiziksel istismar olduğu ifade edilmektedir. Bu açıdan spor alanında istismara yönelik önleyici tedbirlerin alınmasında konunun farklı yönlerden incelenmesi ve farklı bakış açılarının belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu açıdan çalışmada spor alanında tüm boyutlarıyla istismarın ve ihmalin doğrudan muhatabı olan sporcu perspektifinden araştırılması alan yazına önemli katkı sağlayacak ve alınacak önlemlere kılavuzluk yapacaktır. Ayrıca, Türk alan yazınında sporda çocuk koruma ve sporda çocuk istismarı açısından teorik konuların ve uluslararası uygulamaların incelendiği kaynakların yetersiz olması nedeniyle bu araştırmada yer alan bilgilerin spor yönetim politikalarının hazırlanmasında görev alan yetkililer, kurumlarında eğitim veren akademisyenler ve spor çevrelerinde yer alan paydaşların çalışmalarına da fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Sınırlılıklar

- Araştırma, olimpik spor branşlarda on sekiz yaşından önce milli olmuş kişilerle sınırlıdır.
- Araştırma, on sekiz yaşından önce uluslararası spor müsabakalarında ve organizasyonlarında yer almış kişilerle sınırlıdır
- Araştırma, şu anda aktif spor hayatını bırakmış milli eski sporcular ile sınırlıdır.
- Araştırma, en az lisans eğitimi veren fakültelerden mezun olmuş kişiler ile sınırlıdır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Çocuk ve Çocuk İstismarı Kavramı

Çocuk kavramı süreç içerisinde toplumun benimsediği kültüre, inanca ve sahip olunan mekân, zaman ve durumun da belirleyicisi olarak alan yazında birçok tanımı içermektedir. Geçmişten günümüze önemini koruyup daha da arttıran çocuk kavramının tanımlarını şu şekilde ifade edebiliriz:

Türk Dil Kurumu Sözlüğüne göre (TDK, 2018) çocuk; “bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan” olarak ifade edilmektedir. “Çocuk Hakları Sözleşmesi” ne (ÇHS) göre, 18 yaşın altındaki her insan çocuk sayılır. Ayrıca Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’nin 1. Maddesinde bu kavramla ilgili olarak, “daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır” ifadesi yer almaktadır” (BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme,1989). Türk Medeni Kanunu’nda (TMK, 2001); evlenerek ergin olduğu onaylansa dahi 18 yaşını doldurmamış kişiler çocuk olarak kabul edilir. Türkiye’de 2005 yılında yürürlüğe giren 5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu’na göre (2005) çocuk; “daha erken yaşta ergin olsa bile 18 yaşını doldurmamış kişi” olarak tanımlanmıştır.

Çocuk, eski devirlerden beri toplumların ilgilendiği bir varlıktır. Ancak, bu ilginin niteliği, kapsamı ve biçimi tarihsel gelişimde farklılıklar göstermektedir. Söz konusu farklılıklar, toplumların sosyal, kültürel gelişmesine, örgütlenmesine ve toplum içindeki egemenlik koşullarına bağlı bulunmaktadır. Çocuğun korunması yönündeki toplumsal ilgi önceleri dinsel etkiler altında ve dinsel nitelikteki kuruluşlar aracılığı ile olmuştur. Bu ilginin, dinsel etkenler dışında toplum çerçevesinde kurumsallaşması 19. yüzyılda başlamıştır (Akyüz, 2011).

Gelişim dönemleri açısından incelendiğinde ise yaşlar, çeşitli alan yazınlarında doğumdan sonraki ilk 2 yıl bebeklik, 3-6 yaş ilk çocukluk, ilkokul yıllarını kapsayan 7-11 yaş ikinci çocukluk, 12-18 yaş ergenlik dönemi olarak gösterilmektedir. Pedagojik açıdan değerlendirildiğinde çocuk kavramının, çeşitli dönemleri ve on sekiz yaşına kadar olan süreci kapsadığı söylenebilir (Aydın, 2019). Bununla birlikte çocukluk döneminin başlangıç zamanı konusunda “doğum anından itibaren” olduğu konusunda fikir birliği sağlanırken

bitiş yaşı konusunda çok farklı görüşlerin olduğu görülmektedir. Buna göre, bir grup araştırmacı ergenliğe giren bireyin artık çocuk sayılamayacağı görüşü savunurken diğer araştırmacı grubu ise büyüme ve gelişmenin tamamlandığı 24 yaşına kadar çocukluk döneminin devam etmesi görüşündedir (Şener ve Serdar, 2015). Bununla birlikte çocuk terimi çok farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Bu terimi etkileyen faktörler incelendiğinde; sosyo-ekonomik durumun, örf-adetlerin, gelenek-göreneklerin, toplumsal ve kültürel yapının etkilediğini fakat tüm bu değişkenlere rağmen ortak payda da buluşulan “çocukların geleceğimiz olduğu” noktasıdır (Dervişoğlu, 2012).

Dünya Sağlık Örgütü-World Health Organization (WHO, 2014)’ın yapmış olduğu açıklamaya göre tüm dünyada 1-14 yaş arası 40 milyon çocuk ihmal ya da istismara uğramaktadır. Çocuk istismarı, çocuğa karşı şiddet ve ihmal tüm toplumlarda yaygın olarak görülen bir sosyal ve sağlık sorunudur ve bu sorun tüm dünyada her yıl milyonlarca insanı olumsuz olarak etkilemektedir. Çocuğa karşı yapılan tüm kötü muamele türleri uzun yıllardan beri sosyal bilimcilerin, araştırmacıların ve resmi otoritelerin dikkatini çekmekte ve üzerinde çok çeşitli araştırmalar yapılmaktadır (Özgentürk,2014; Zeren, Çelikel, Arık ve Arslan, 2012).

Birçok neden ve güçlükler sebebiyle çocuk istismarının tanımlanması da oldukça güçleşmeye başlamıştır. Çocuğa bakmakla yükümlü kişilerin çocuğun fiziksel, psikososyal gelişimlerini olumsuz etkileyen tutum ve davranışları hepsi çocuk istismarını düşündürmektedir. Genel olarak tanımlanacak olursa çocuk istismarı çocuğa zarar veren ya da zarar verme ihtimali bulunan, çocuğun sağlığını ve gelişimini olumsuz etkileyen her türlü fiziksel ve/veya kötü muamele, ticari ya da başka yönlerden çocuğun kullanılmasıdır (Evinç, 2011).

Çocuk istismarı, çocuğun büyüme ve gelişimini olumsuz yönde engelleyecek bütün davranışları içeren ve belirli bir zaman diliminde, belirli bir kültür ve belirli bir zamanda çocuğa kabul edilmeyen bir davranışın bir yetişkin tarafından uygun olmayan şekilde davranılmasıdır. Boyut fark etmeksizin çocukların istismar ve ihmeline yol açan bir davranış, çocukların çeşitli şekillerde zarar görmesine veya hastalanmasına neden olan her çeşit fiziksel, duygusal, cinsel şiddet ve ihmal içeren davranışları kapsamaktadır (Aydın, 2018; Polat, 2007).

Çocuk istismarı ve ihmali, ana baba ya da bakıcı gibi bir yetişkin tarafından çocuğa karşı, toplumsal kurallar ve profesyonel kişilerce uygunsuz ve zarar verici olarak görülen, çocuğun gelişimini engelleyen ya da kısıtlayan eylem ve eylemsizliklerin tümüdür. Bu eylem ya da eylemsizlikler neticesinde çocuk fiziksel, ruhsal, cinsel ya da sosyal açıdan zarar görmekte böylece çocuğun sağlığı ve güvenliği tehlikeye girmektedir (Acehan ve diğ., 2013).

2 Eylül 1990 tarihinde Türkiye’de de kabul edilen BMÇHS gereği 18 yaşının altındaki her çocuk sunulan haklar çerçevesinde sağlıklı bir biçimde hayatlarına devam ettirmeleri için her tür istismar ve ihmalden korunma altına alınmıştır. Her ne kadar yıllar içerisinde ihmal ve istismarın önlenmesi konusunda olumlu gelişmeler kaydedilse de dünya üzerinde hala ebeveynler, akrabalar, öğretmenler ve diğer yabancı kişiler tarafından ihmal ve istismara uğrayan; temel ihtiyaçları olan beslenme, barınma, sevmeye- sevilme, güvenlik, temizlik vb. ihtiyaçları giderilmeyen çocukların sayısı yadsınamayacak kadar fazla durumdadır (Meraki ve Var, 2019).

Çocuk istismarının tanımlanmasında birçok nedene bağlı olarak bazı güçlükler ile karşılaşmaktadır. Çocuk istismarı farklı uzmanlık alanları tarafından ele alınabilecek bir alandır ve çeşitli uzman grupları tanımları farklı amaçlar için kullanabilmektedir. Tanımın, çocuk üzerinde bıraktığı zarara ya da çocuğun bakımından sorumlu kişinin tutumlarına odaklanarak oluşturulması gerektiği konusundaki fikir ayrılıkları kriterlerin konulması açısından güçlük oluşturmaktadır (İşmen, 2004).

Yapılan tanımlamalara göre; çocuğun istismar olarak algılamadığı veya bilmediği durumlar ile yetişkinlerin istismar olarak kabul etmediği davranışlar bu duruma dahildir. Çocuğa yapılan istismar; fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, ihmal ya da ekonomik istismar gibi farklı çeşitlerde olabilmektedir (Göde, Savi ve Savi, 2000). İstismarın gerçekleşmesinde failin bu kategoriler altındaki davranışı tekrarlayıcı şekilde yaptığı görülmektedir. Bu sebeple çocuğun sosyalizasyonu ve gelişimi zarar görür. Tüm bu sınıflamalarda anahtar kelime davranışın çocuğa zarar veren kötü muamele olmasıdır (Dinleyici ve Dağlı, 2016).

2.1.1. Fiziksel istismar

Alan yazın incelendiğinde fiziksel istismar en çok karşılaşılan ve tespit edilmesi en kolay olan istismar çeşidi olarak görülmektedir. Çocuklarına şiddet uygulayan anne ve babalar bu ilkel metotlara sadece çocuklarına söz dinletmek için başvurdıklarını ileri sürmektedirler. İnsanların bulundukları kültüre göre çocukları üzerinde disiplin sağlamak için kullandıkları bu ceza yöntemlerini görmezden gelebilmektedirler.

Bu durumu Kaçar (2018) “Dayak cennetten çıkmadır”, “Kızını dövmeyen dizini döver”, “Ananın babanın vurduğu yerde gül biter” vb. dayağı hoş gören atasözlerimizin dilimize yerleştiği düşünüldüğünde şiddetin kültürümüzde var olan ve benimsenmiş bir davranış şekli olduğunu belirtmektedirler. Yaşanılan topraklarda şiddetin yeniden yaşanmasının ve gizli kalmasının nedeni hem aile içinde hem de kamusal yaşamda meşru olarak görülmesi ve çocuğun terbiye biçimi olarak algılanmasıdır.

Fiziksel şiddet olarak da ifade edilen fiziksel istismar, tarihsel olarak, en çok görülen ve daha belirgin teşhis edilebilen bir çocuk istismar çeşididir. Fakat, diğer istismar çeşitlerinde olduğu gibi tanımı konusunda farklı görüşler de bulunmaktadır. Bazı araştırmacılar yaşanan olayın fiziksel istismar olarak kabul edilebilmesi için yalnızca fiziksel zarar ve yaralanmaya sebep olacak davranışları içermesi gerektiğini belirtmektedir (Reis ve Roth 1993). Bununla birlikte diğer araştırmacılar ise; ayrıntılı olarak tespit etmenin zor olabileceğini, böylece fiziksel istismar algısının hem fiziksel yaralanma hem de zarar verme niyetinde olabilecek davranışları da içermesi gerektiğini varsaymaktadırlar (Crowell ve Burgess, 1996).

Toplumumuzda çocukların en yaygın maruz kaldığı istismar türü olan fiziksel istismar, çocuğun ailesi ve kendine bakmakla sorumlu kişi ya da kişiler tarafından fiziksel zarar görmesi, yaralanması veya yaralanma riskine yol açan davranışlardır. Fiziksel olarak gözle görülebildiği için saptanması en kolay istismar türüdür ve en çok vurma, çimdikleme, tekmeleme, ısırma, yaralama, bedenine zarar verme davranışlarıyla bilinmektedir. Birçok sosyal çevrede görülmekle birlikte kendini herhangi bir sosyal çevreye kabul ettirememesi, kültür çatışması, düşük gelir düzeyi, kendisi için tehlike arz edecek sosyal çevre ve stresli yaşam şartları fiziksel şiddetin oluşmasına yol açabilecek etmenler arasında yer almaktadır (Hançer, 2019).

Diğer bir ifadeyle, 18 yaşından küçük çocuk ya da gencin anne-babası ya da bakmakla yükümlü kişi tarafından beden ve ruh sağlığına zarar verecek şekilde fiziksel hasara uğratılması, yaralanması ya da yaralanma riski taşınması fiziksel istismar olarak tanımlanmaktadır. Herhangi bir nesneyle ya da elle vurma, itme, sarsma, yakma ya da ısırma da fiziksel hasardır (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009). Bir bireyin hayatında kritik bir rol oynayan ve fiziksel sağlığına zarar verme potansiyeli olan bir kişi tarafından, göstermiş olduğu davranış biçimleri olarak tanımlanan fiziksel istismar; istem dışı kazalar dışında, fiziksel olarak ceza vererek istismar riski barındıran durumları da içermektedir (Kerr, 2010; Miller-Perrin ve Perrin 2013).

Fiziksel istismar, uygulayan kişilere ve uygulama şekline göre sınıflandırılabilir:

Uygulayan kişilere göre;

1. Ebeveyn tarafından uygulanan fiziksel istismar: Çocukların ebeveynlerinden herhangi biri ya da her ikisinin birlikte kaza dışı çocuğun bedenine hasar vermeleri sonucu ortaya çıkan istismardır.
2. Kurumda istismar: Çocukların devam ettiği okul, kreş, anaokulu, yurt, kurs veya kamp gibi kurumlarda yönetici, eğitmen, bakıcı gibi hizmet sunan bireyler tarafından uygulanan istismardır.

Uygulanma şekline göre;

1. Alet kullanılmadan uygulanan saldırılar: Herhangi bir alet kullanmadan çocuğa yöneltilen tokat, tekme, yumruk, ısırma, sarsma, çimdikleme ve zehirleme içeren davranışlardır.
2. Alet kullanılarak uygulanan saldırılar: Kişinin taş, sopa, kemer, tava, bıçak gibi eşyaları kullanılarak karşı tarafı zarara uğratmasıdır (Fırat, Işık Yılmaz ve İltaş 2016).

Bir disiplin aracı olarak bedensel cezalandırma; evrensel ve yaygın olup kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. Çocuğa bakmakla yükümlü olanların bedensel cezalara yönelmeleri; fiziksel istismar için önemli bir risk faktörü olup, bedensel zararlar sonuçlandığında fiziksel istismar haline gelmektedir. Birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de çocuklara ve gençlere yönelik şiddet ev, okul, çocuk bakım kurumları, emniyet ve yargı ve kamuya açık yerler

olmak üzere farklı ortamlarda kendini gösterebilmektedir. Bu noktada fiziksel istismarın gerçekleşmesinde ise, çocukların ve gençlerin bizzat kendileri ile onlara yönelik sorumluluk taşıyan yetişkinler ve yabancılar yer almaktadır (Dokgöz ve Polat, 2020).

2.1.2. Duygusal istismar

Duygusal istismar yoğun olarak görülen bir olgu olmakla birlikte, fark edilmede, tanımlamada ve hukuki açıdan ispatlanmada zorluk yaşanan istismar türüdür. Duygusal istismar, çocuk ya da ergende yerine getirilmesi gereken sorumlulukların yanlış bir şekilde yerine getirilmesi ve ihmal edilmesiyle çocuk ya da ergene ruhsal açıdan zarar vermektir. Yetişkinlerin bu davranışları çocuk ya da ergen üzerinde fiziksel, bilişsel ya da psiko-sosyal açıdan gelişiminde herhangi bir duraklama, geriye dönme veya engelleme oluşturuyorsa, bu davranışlar duygusal istismar kapsamına dahil edilmektedir (Baylan, 2019).

Amerikan Hümanistik Derneği (AHA, 1980) duygusal istismarı; çocuğa karşı uygulanan aktif, bilinçli olarak küçük düşürücü ve kötü davranışları içeren, çocuğun duygusal sağlığını tehlikeye atacak her türlü davranış olarak tanımlamaktadır. Ayrıca Amerikan Çocuk İstismarı Meslek Birliği (American Professional Society on the Abuse of Children “APSAC”) çocuk psikolojisinde istismarın tanımlanması konusunda yayınlamış olduğu rehberde altı psikolojik etmenden bahsetmektedir. Bu etmenleri; küçümseyerek reddetme, terörize etme, soyutlama, niyeti kötüye kullanma, duygusal duyarlılık ve ruh sağlığını ve/veya eğitimini reddetme olarak açıklamaktadır (Stirling, 2009; Marshall 2012).

Duygusal istismar konusu ile ilgili olarak 1983 yılında birçok ulusun katılım gösterdiği konferansta duygusal istismarın tanımı; ‘çocuk ve ergenlerin ruhsal bakımdan kötüye kullanılması, yapılan ve yapılması gerektiği halde yapılmayan sosyal ve bilimsel ölçütlere göre psikolojik açıdan zararlı olan davranışlardır’ olarak tanımlanmaktadır. Bu davranışlar herhangi bir alanda çocuk ya da ergenin üzerinde güç sahibi olan şahıs veya şahıslar tarafından uygulanmaktadır. Sergilenen bu olumsuz davranışlar olay gerçekleştiği zaman ya da gelecek yaşantısında çocuk ya da ergenin zihinsel, duygusal ve bedensel işleyişine zarar vermektedir (Polat, 2001).

Alan yazında duygusal istismar ifadesi sözlü taciz, duygusal ihmal, duygusal şiddet, psikolojik istismar, ruhsal cinayet veya manevi işkence kavramları olarak da kullanılabilmektedir. Çocuk psikolojisinde duygusal istismar kategorisi altında genellikle çocuğa aileden ya da ilgili tarafından gösterilen ihmal, sorumsuzlukla birlikte kontrol etmeme, ciddiye almama ve düşmanca davranışları da içermektedir. Bu davranışların hepsi çocukta değersiz, kusurlu, seilmeyen, istenmeyen ve sadece başka birinin ihtiyaçlarını karşılamak üzere var olan kişi olma mesajını vermektedir. Ayrıca çocuğun duygusal istismara uğraması durumunda mağdur kendisini değersiz ve düşüncelerinin, hislerinin ve seçimlerinin onaylanmadığı ya da hep kınanan olarak hissetmektedir. Bu durum kişide korku ve belirsizlik içerisinde, kişisel ifade ve kendini gerçekleştirememe sorununu yaratmaktadır. Kişi böylece duygularını ve davranışlarını ifade etmede kendini özgür hissedemeyebilir (Doyle, 1997; Hart, Bingeli ve Brassard, 1998; Faller, 2016; Wekerle ve diğ. 2009).

Duygusal istismar çoğunlukla mağdurun yakın çevresinde bir bağı olan, çocuk üzerinde güç ve otoriteye sahip bireyler tarafından uygulanır. Tüm istismar türlerinin merkezi olarak kabul gördüğü için net bir tanım yapmak oldukça zordur. Bununla beraber duygusal istismar fiziksel ve cinsel istismarla ortaya çıkabileceği gibi bağımsız olarak da görülebilmektedir. Duygusal istismarı, fiziksel ve cinsel istismardan ayıran tarafı somut izlerin olmamasıdır. Duygusal istismar; cinsel istismarın da fiziksel istismarın da her zaman yanında görülen, bir nevi onları kapsayan geniş bir kavramdır (Taner ve Gökler, 2004; Shaffer, Yates ve Egeland, 2009).

Duygusal istismarın çocuğun uzun vadede etkilerini; kişisel görüşlerinin olumsuz olmasına, düşük benlik duygusuna, hayata bakış açısının negatif olmasına, depresyon sürecine girmesine, intihar eğiliminde olmasına, sağlık sorunlarına, duygusal çöküş yaşamasına ve kişilik karmaşasına, öfke krizleri geçirmesine, yeme bozukluklarına ve madde bağımlılığına yol açmasına, düşük sosyal becerilere, anti sosyal davranışlara, başkaları için düşük sempati ve empati kurmaya, insanlarla uyumsuz ilişkiler kurmasına, agresif davranışlarda bulunmasına veya şiddet ve suçluluğa, düşük akademik başarısına, değer yargılarında bozukluğa, ruhsal etki sonucu büyüme geriliğinin meydana gelmesine sebep olmaktadır (Hançer, 2019).

Marshall (2012) ve Stirling (2009) duygusal istismarı, sözlü istismar ve sözsüz istismar olarak iki grupta sınıflandırmaktadır:

Sözlü istismar: Bağırarak, küçümsemek, isim takma, aşağılama veya korkutma, alay etme, sözlü taciz tehditleri, tekrarlanan terk edilme tehditleri, dışlama.

Sözel olmayan istismar: Reddetme, yalnız bırakma, duyguları görmemezlikten gelme, bir faaliyetten dışlama, kasıtlı olarak dikkat ve destekte bulunmama, bir bireyin kişisel ve psikolojik sınırını tanımama veya kabul etmeme, malını tahrip etme, psikolojik ceza.

Çocukların bazen duygusal istismara uğradığı anlaşılamayabilir. Çocukların üzerinde herhangi somut delilin olmayışı sebebiyle, duygusal istismarın gerçekleşmiş olma ihtimali tespit edilemeyebilir. Çocuklarda ortaya çıkan davranış bozukluklarının nedeni duygusal istismardan kaynaklanabilir. Ebeveynlerin veya yetkili bireylerin çocuk ile iletişimde kullandığı her cümle oldukça önemlidir ve çocuk üzerinde psikolojik hasara sebep olabilir (Aydın, 2019).

2.1.3. Cinsel istismar

Çocuklarda cinsel istismar, ilk olarak Ruth ve Henry Kempe (1978) tarafından "bağımlı ve gelişimsel olarak olgunlaşmamış çocuk ve adölesanların bilinçli olarak onay vermeye yeterli olmadıkları, bütünüyle algılayamadıkları veya ailevi rollerle ilgili sosyal tabulara ters düşen cinsel aktivitelerde taraf olmaları" olarak tanımlanmıştır. Çocuğun bir yetişkin tarafından; cinsel uyarı ve doyum için kullanılması, genital veya oral temas ile olabileceği gibi, fuhuşa zorlanması, teşhircilik, röntgencilik, pornografi gibi suçlarda cinsel obje olarak kullanılması da cinsel istismardır (Bulut, 2007; Bilginer, Hesapçıoğlu ve Kandil 2013; Yam, 2020).

Cinsel ayrımcılık, cinsel taciz ya da cinsel istismarla ilgili evrensel olarak kabul edilmiş bir tanımlama bulunmamaktadır. Tanımın oluşması için öncelikle karışıklığa sebep olan cinsel sömürü tanımında kullanılan karmaşıklığın ve dilin kullanımının düzeltilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu terimlerinin birbiriyle devamlılığı ve uyumu bulunmaktadır. Cinsel taciz ve istismar bu devamlılığın ortasındaki en yüksek noktada yer almaktadır (Brackenridge, 2001).

Bu boyutta ‘cinsel sömürü’ kavramının daha geniş bir konseptte dışavurumu olduğunu anlamak önemlidir. Cinsel taciz ve istismar, cinsel sömürünün bir devamıdır. Böylece cinsel istismar tacizin bir alt başlığıyken, cinsel tacizde cinsel ayrımcılığın bir alt başlığıdır. Gücün,

güvenin kötüye kullanılması zaman zaman kuralların ihlaline neden olabilmektedir. Cinsel sömürde gösterilen bu gücün otoriteler tarafından kişiye zarar verecek şekilde kullanıldığı görülebilmektedir. Cinsel ayrımcılık örgütsel uygulamalarda ayrımcılıkla ilişkili olarak kadın ve erkek eşitsizliğini içeren yaş, cinsiyet ve ırk gibi farklılıklar aracılığıyla türemiştir. Cinsiyet ayrımcılığı, kişisel olarak sonuçlar doğursa da doğrudan kurumlar tarafından uygulanan politikalarla bağlantılıdır. Dolayısıyla esasen kurumun sorunudur ve bu sorun çalışana sadece bireysel olarak yapılan cinsiyet ayrımcılığı değil, ayrıca kurumun kültür, inanç ve tutumunun bir dışa vurumudur (Brackenridge, 1997a; Brackenridge, 2001).

Cinsel taciz ve cinsel istismar kavramlarını birbirinden ayırt etmek oldukça zordur. Cinsel taciz, cinselliğe dayalı olarak güçlü olan kişinin kendisinden daha zayıf pozisyonda olan birine zorla uyguladığı istenmeyen bir davranıştır. Buna cinsel sözler, sıkıştırma, dokunma ya da okşama, cinsel içerikli şaka örnekleri verilebilir (Fasting ve Brackenridge, 2005). Anlatımlardan yola çıkarak cinsel taciz ve istismar olarak iki farklı fenomen olduğu söylenebilir. Paralellik bakımından iki kavramda da sosyal ve hiyerarşik yapılanmada gücün kötüye kullanılarak istismar edilmesi yer almaktadır. Cinsel taciz potansiyel olarak istismardan daha yaygın olmasıyla birlikte görevi kötüye kullanma ve suistimal etmenin ön hazırlığı olabilmektedir. Bununla birlikte zanlı mağdur olan kişiyi genel olarak bazı konularda savunmasız kişilerden seçer ve kişisel sınırı geçip tacizde bulunmadan önce yavaşça onların güvenini kazanır (Volkwein-Caplan ve Sankaran, 2002 Fasting ve Brackenridge, 2005).

Çocukların görünüşlerinin cinsel istismar riskini etkilemediği bilinmektedir. Ancak sakın, çekingen ve hayır diyemeyen çocuklar, cinsel istismar riski karşısında kaçmayı ve yardım istemeyi başaramayabilirler. Çocukların cinsel istismara uğramasında birçok nedenden bahsedilebilir. Bunlardan ilki cinsiyet olarak göze çarpmaktadır. Özellikle kız çocukların erkek çocuklara göre daha fazla tehlike altında olduğu, ancak erkek çocukların da cinsel istismara uğramada her zaman risk altında olduğu bilinmektedir. Ayrıca; çocukların ilgi ve sevgi gereksinimi, çocukların savunmasızlığı, çocukların olayları gizleme eğiliminin olması, yetişkinler tarafından kolayca yönlendirilebilmeleri ve kandırılmaları, çocukların meraklı olmaları, fiziksel, zihinsel veya gelişimsel geriliği olan çocukların cinsellikle ilgili bir yaklaşmayı doğru bir şekilde değerlendirememeleri gibi nedenler çocukları cinsel istismarcılar tarafından kurban olarak seçilebilmeleri açısından diğer risk faktörleri arasında yer almaktadır (Ulukol, 2014; Ersoy ve Özkan, 2017; Yam, 2020).

Cinsel istismar temaslı ve temassız olarak ikiye ayrılabilir. Temaslı istismarda cinsel ilişki, uygun olmayan dokunuşlar, öpme yer alırken temassız cinsel istismarda cinsel içerikli şakalar, konuşmalar, mesajlar, yorumlar, resim ya da video göstermek gibi davranışlar görülmektedir (Stirling 2009). Alan yazında yer alan bilgiler doğrultusunda Kök (2019), çocukların genel olarak istismarı açıklama oranı oldukça düşük olduğunu, özellikle erkek çocuklarda bu oranın daha az görüldüğünü belirtmiştir. Bu noktada, toplumsal algıların çocuklar üzerindeki baskısının çocuğu nasıl etki altına aldığı görülebilir. Çocukları eğitirken ve ahlak kurallarını öğretirken, çocukların mağdur olma ihtimallerine karşı nasıl tepki göstereceklerini öğretme konusu oldukça önemlidir (Kök, 2019).

2.1.4. İhmal

İhmal, sosyal standartları içeren beslenme, barınma, korunma ve duygusal gereksinimlerini karşılamama durumu olarak ifade edilmektedir. İhmal, fiziksel temas ve şiddet göstermeden farklı olarak, psikososyal olarak kişiyle ilgilenilmemesinden kaynaklı eylemleri de kapsamaktadır. Alan yazında ihmalin hem duygusal hem de fiziksel boyutlarını içerip içermediği konusunda belirsizlikler yer almaktadır. Fiziksel ihmal her zaman kişi üzerinde duygusal bir etkiye sahiptir ve bu da kişi üzerinde duygusal ihmali ortaya çıkarabilir. Diğer bir ifadeyle, fiziksel ihmalde, çocuğun barınması, giyimi, beslenmesi gibi temel ihtiyaçlarının karşılanmaması durumu yer alırken, duygusal ihmalde ise çocuğu ihtiyacı olan sevgi, şefkat, merhamet ve ilgiden mahrum bırakmaktadır. Ayrıca çocuğun başarısızlığı durumunda gereken ilginin gösterilmemesi, madde bağımlılığı durumunda önlem alınmaması gibi çocuğun duygusal gelişimine zarar verebilecek davranışlar duygusal ihmali kapsamaktadır (Iwaniec ve Sneddon, 2003; Daniel, Taylor, Scott 2010).

Bu bilgilere ek olarak, çocukların maruz kaldığı ihmal davranışları fiziksel ve duygusal ihmal haricinde eğitim ve sağlık olmak üzere çok farklı türleri de bulunmaktadır. Sağlık ihmali, çocuğun hastalık durumunda gerekli tıbbi ihtiyaçlarının karşılanmaması, doktora götürülmemesi ya da geç götürülmesi, ilaçların temin edilmemesi, aşısının yaptırılmaması, çocuğun hastalığına yönelik tedavi önlemlerinin alınmaması ve gereken yöntemlerin uygulanmaması durumudur. Eğitim ihmali, çocuğun alması gereken zorunlu temel eğitim döneminde okula göndermemek, özel eğitim ihtiyaçlarını karşılamamak, okula giden çocukların dersleri, okuldaki yaşadığı sorunlar ya da okul başarısızlıkları ile ilgilenilmemesini içermektedir (Acehan, 2013; Özgentürk, 2014; Kılıç ve Özçetin, 2018).

Çocuklarda ihmalin dolaylı belirtileri; büyüme geriliği, gelişim noksanlığı ve davranış bozuklukları olarak sınıflandırılmaktadır. Organik nedeni olmayan büyüme geriliği, fiziksel ihmalin en somut göstergesidir. Çocukla yeterince iletişim kurulamamış olması, beslenme ihtiyacının karşılanmaması ve ilgisizlik başlıca sebepler olarak görülmektedir. Davranış bozuklukları; ihmal edilmiş çocukların ilgiyi üzerlerine toplamak için anti sosyal davranışlara yöneldikleri bazı araştırmacılar tarafından ortaya konmuştur. Bu tip ortamlarda yetişen çocukların öz benlik saygılarının düşük olduğu ve de çevrelerine düşmanca davrandıkları görülmektedir. Bu tip çocukların psikosomatik belirtileri de gösterdiği örneğin; okuldan kaçma, altına kaçırma, tekrarlanan karın ağrısı görülmesine karşın kesin tanı kriterleri tam olarak belirlenememiştir (Polat, 2015).

İhmal konusu süreç içerisinde ciddileştirilip kavramsallaştırılmıştır. Derece bakımından en az ilgiden en son noktada yer alan yetersizliğe kadar kişi üzerinde oluşabilecek etkinin sonucu tipik olarak incelenebilir (Miller-Perrin ve Perrin, 2013). Tek bir olay kişi üzerinde ciddi bir ihmalkâr davranış modeli oluşturabilirken bu durum basitleştirilerek sadece ufak bir hata olarak gösterilebilir. Diğer taraftan tekrarlanarak yapılan ihmalkâr davranış modeli kişi üzerinde daha zararlı etkilere neden olabilir. Bununla birlikte ihmalin etkilerini daha iyi anlamak için zararın şiddeti bağlamında ihmalkâr davranışın sıklığı ve sürekliliği üzerinde tartışmalar yer almaktadır. Bu nedenden dolayı münferit olay ciddi sonuçları meydana getirebileceği için dikkate alınması gerekebilir. Buna bağlı olarak, ihmal ilgi bakımından bütün hareket ve davranışları içerebilir ve bir kere ya da tekrarlanarak yaşanmasına bakılmaksızın kişi üzerinde tehlikeli bir durum oluşturulabilir (Dubowitz, 2013; Marshall, 2012).

Çocuk ihmali, en asgari düzeye indirmeye çalışılırken aşırı sevgi gösterisinde bulunma, gereğinde fazla para verme ve şımartma, ihtiyaçlarının karşılanmaması gibi aşırılıklar da kötü muamele kapsamına girmektedir. Bu noktada yaşanan durumun ihmal sayılabilmesi için bazı faktörlerin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Öncelikle ihmal olaylarının süreklilik arz edip, uzun zaman içerisinde tekrarlanması belirgin unsurlar arasında yer almaktadır. Bir diğer faktör, bireyin olanaklarının elverdiği ölçüde çocuğun ihtiyaçlarını karşılamaması ihmal olarak kabul edilirken maddi imkânsızlıklar nedeniyle çocuğunun ihtiyaçlarını karşılayamaması ihmal olarak kabul edilmemektedir (Gündoğdu, 2020)

2.2. Çocuk Koruma Politikalarında Hukuksal Boyutlar

Devlet, çocukların temel hakların korunması ve onların güvenli bir ortamda yetişmeleri için gerekli önlemleri almakla mükelleftir. Günümüzde çocuklara karşı yapılan, fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik istismar insan haklarına aykırı olup bu bağlamında ele alınmaktadır. Öyle ki, insan temel hak ve hürriyetleri, yaş farkı gözetmeksizin tüm insanları kapsamaktadır. Çocukların ihmal ve istismara karşı korunması kamu yönetiminin temel sorumlulukları arasında yer almaktadır (Tunçer, 2018).

Çocuk haklarının dünya ve ülkemizdeki tarihine bakıldığında; 1924 Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi, 1959 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi, 1963 Türk Çocuk Hakları Bildirisi, 1989 Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi olmak üzere dört temel belge olduğu görülmektedir. Öncelikle, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra özellikle çocukların ve kadınların acı çekmesi sebebiyle onları koruma altına alabilmek için Cenevre'de 1920 yılında Uluslararası Çocuklara Yardım Birliği isminde özel bir örgüt kurulmuştur. Mutlu ve barışçıl bir ortamın oluşturulabilmesi için Milletler Cemiyeti kurularak çocukların her türlü ihmal ve istismardan korunmaları için özel bir yaptırımın hayata geçirilebilmesi amacıyla Uluslararası Çocuk Hakları Bildirgesi hazırlanmış ve bu bildirme 26 Eylül 1924'te, Milletler Cemiyeti Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir. Ancak, 1939-1945 yılları arasında tüm dünyayı etkisi altına alan İkinci Dünya Savaşı sebebiyle istenilen sonuca ulaşılammıştır (Kurt, 2016).

1948 yılında Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu'nda 'İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi' (Bildirgesi) kabul edilmiş ve çocukların korunmaya ve gözetilmeye ihtiyaçları olduğundan hareketle, 1924 Cenevre Bildirgesi'nde yer alan maddeler güncellenerek Çocuk Hakları Bildirgesi hazırlanmış ve 20 Kasım 1959'da BM Genel Kurulu'nda oy birliği ile kabul edilmiştir. İlerleyen yıllar içinde, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Türkiye'de çocuk haklarına ilişkin bir kanun tasarısı hazırlanması önerisinde bulunmuştur. Böylece, 28-30 Haziran 1963 tarihinde UNESCO Türkiye Milli Komitesi Yönetim Kurulu tarafından hazırlanan "Türk Çocuk Hakları Beyannamesi" kabul edilmiştir (Akyüz, 2010; Kurt, 2016).

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Beyannamesi'nin çocuklar için yeterli olmayacağı ve çocuğun özel hak ve gereksinimlerini koruyup kollamak amacıyla 10 yıl süren çalışmalar

sonucunda Çocuk Haklarına dair Sözleşme, Birleşmiş Milletlerin 44. Genel Kurulu'nda, 20 Kasım 1989 tarihinde oy birliği ile kabul edilmiş ve çocuklara yönelik ilk uluslararası sözleşme olarak yerini almıştır. Sözleşme, uluslararası yasa olması için gerekli olan en az 20 ülkenin onayından sonra 20 Eylül 1990 tarihinde yürürlüğe girmiş ve Türkiye Sözleşmeyi 14 Eylül 1990'da imzalamıştır. Çocuk Haklarına dair Sözleşme 10 Aralık 1994 tarihinde TBMM tarafından kabul edilmiş ve Bakanlar Kurulu'nun 23.12.1994 tarihinde onaylamasıyla 27 Ocak 1995 gün ve 22184 sayılı Resmî Gazete 'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir (Aral ve Gürsoy, 2001).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi gereğince;

“Madde 4 – İlkeler; Taraflardan her biri, çocukların cinsel sömürü ve istismarının her türünü engellemek ve çocukları korumak için gereken yasal ve diğer tedbirleri alır.

Madde 5 - Çocuklarla ilişki içinde çalışan kişilerin işe alımı, eğitimi ve bilinçlendirilmesi; Taraflardan her biri eğitim, sağlık, sosyal koruma, adli ve emniyet sektörleri ve spor, kültür ve boş zaman aktiviteleri ile ilgili alanlarda, Çocuklarla düzenli ilişki içinde olan kişiler arasında çocukların hakları ve korunması bilincini teşvik etmek için gereken yasal ve Diğer tedbirleri alır...”

Maddeleri çocukların korunması ve çocuk istismarı vakalarının bildirilmesi ve cezalandırılmasına yönelik yaptırımları içermektedir. Bu noktada çocukların serbest zaman ve spor alanlarında güvenliği yasalar altında korunmaktadır (Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi, 2011).

2.2.1. Türkiye’de çocuk koruma politikaları

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 18.10.1982 tarihinde kabul edilmiş ve Resmî Gazetede 09.11.1982 tarihinde yayımlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 7/5/2010 Tarihli ve 5982 Sayılı Kanun’la Yapılan Değişiklik ile 41. Maddesine göre; devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilâtı kurar. Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve

doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Ayrıca, devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982).

4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu

4721 sayılı Türk Medeni Kanunu 22.11.2001 tarihinde kabul edilmiş, 08.12.2001 tarihli ve 24607 Sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır. 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nda çocuklarla ilgili birçok koruyucu tedbir kararı alınmıştır. Medeni Kanunu'nun 346-351.maddeleri arasında belirtildiği gibi Medeni Hukuk açısından çocuk, cinsel istismara maruz kalır ve istismar eden de anne-baba olur ise velayetin kaldırılması, vasi ile vasiliğin iptali, istismar edilen çocuk hakkında koruma tedbirlerinin alınması gibi durumlar söz konusu olabilecektir. Belirtilen kanunun 346. maddesine göre, çocuğun menfaati ve gelişmesi tehlikeye düşerse ve anne-baba duruma çare bulamazsa hâkim, çocuğun korunması için uygun önlemleri alır. Ek olarak, 347. maddesi çocuğun bedensel ve zihinsel gelişmesi tehlikede bulunur veya çocuk manen terk edilmiş hâlde kalırsa hâkim, çocuğu ana ve babadan alarak bir aile yanına veya bir kuruma yerleştirebilir. Medeni Kanun'da yer alan maddelerle çocukların enstest ilişkiye maruz kalmalarını önlemek amaçlı düzenlemeler yapılarak, bazı akraba evlilikleri yasaklanmıştır. Medeni Kanun 129. maddede aile içi (enstest ilişkiler) ilişkilerin bir devamı niteliğinde olabilecek yakın akrabalar arasında evlilik, kesinlikle kabul edilemez görülmüş ve yasaklanmıştır. Üstsoy ile altsoy arasında; kardeşler arasında, amca, dayı, hala ve teyze ile yeğenleri arasında, kayın hısımlığı meydana getirmiş olan evlilik sona ermiş olsa bile, eşlerden biri ile diğerinin üstsoyu veya altsoyu arasında, evlât edinen ile evlâtlığın veya bunlardan biri ile diğerinin altsoyu ve eşi arasında evlenme yasaktır. Ayrıca, 124. maddesine göre erkek veya kadın on yedi yaşını doldurmadıkça evlenememektedir. Ancak, hâkim olağanüstü durumlarda ve pek önemli bir sebeple on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir (Türk Medeni Kanunu, 2001).

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu

5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Türk Ceza Kanunu 26.9.2004 tarihinde kabul edilmiş olup, 25611 Sayılı Resmî Gazete' de 12.10.2004 tarihinde yayımlanmıştır. Türk Ceza Kanunu Kanunu'nun 103. maddesine göre, çocuğu cinsel yönden istismar eden kişi, sekiz yıldan on beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Cinsel istismarın sarkıntılık düzeyinde kalması

hâlinde üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması hâlinde verilecek ceza, istismar durumunda on yıldan, sarkıntılık durumunda beş yıldan az olamaz. Sarkıntılık düzeyinde kalmış suçun failinin çocuk olması hâlinde soruşturma ve kovuşturma yapılması mağdurun, velisinin veya vasisinin şikâyetine bağlıdır. Cinsel istismarın vücuda organ veya sair bir cisim sokulması suretiyle gerçekleştirilmesi durumunda, on altı yıldan aşağı olmamak üzere hapis cezasına hükmolunur. Mağdurun on iki yaşını tamamlamamış olması hâlinde verilecek ceza on sekiz yıldan az olamaz. 104. maddesine göre, cebir, tehdit ve hile olmaksızın, on beş yaşını bitirmiş olan çocukla cinsel ilişkide bulunan kişi, şikâyet üzerine, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Türk Ceza Kanunu'nun 226.maddesine göre; Bir çocuğa müstehcen görüntü, yazı veya sözleri içeren ürünleri veren ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten, bunların içeriklerini çocukların girebileceği veya görebileceği yerlerde ya da alenen gösteren, görülebilecek şekilde sergileyen, okuyan, okutan, söyleyen, söyleten kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adlî para cezası ile cezalandırılır (Türk Ceza Kanunu, 2004). Bununla birlikte, Türk Ceza Kanununda Çocukların korunması ve Çocuk istismarı vakalarının bildirilmesi ve cezalandırılmasına yönelik birçok maddenin yer aldığı görülmektedir.

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanunu

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 03.07.2005 tarihinde kabul edilerek, 15.07.2005 tarihinde resmî gazetede yayımlanmıştır. Bu Kanunun amacı, korunma ihtiyacı olan veya suça sürüklenen çocukların korunmasına, haklarının ve esenliklerinin güvence altına alınmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Bu kanuna göre korunma ihtiyacı olan çocuk; bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuğu; suça sürüklenen çocuk ise kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuğu ifade etmektedir. Kanunun 24.maddesinde çocuğun haklarının korunması amacıyla; çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının güvence altına alınması; çocuğun yarar ve esenliğinin gözetilmesi, çocuk ve ailesinin herhangi bir nedenle ayrımcılığa tâbi tutulmaması; çocuk ve ailesini bilgilendirilmek suretiyle karar sürecine katılımlarının sağlanması; çocuğun, ailesinin, ilgililerin, kamu kurumlarının ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde çalışmaları; insan haklarına dayalı, adil, etkili ve süratli bir usul izlenmesi;

soruşturma ve kovuşturma sürecinde çocuğun durumuna uygun özel ihtimam gösterilmesi; kararların alınmasında ve uygulanmasında, çocuğun yaşına ve gelişimine uygun eğitimi ve öğrenimini, kişiliğini ve toplumsal sorumluluğunu geliştirmesinin desteklenmesi; çocuklar hakkında özgürlüğü kısıtlayıcı tedbirler ile hapis cezasına en son çare olarak başvurulması; tedbir kararı verilirken kurumda bakım ve kurumda tutmanın son çare olarak görülmesi, kararların verilmesinde ve uygulanmasında toplumsal sorumluluğun paylaşılmasının sağlanması; çocukların bakılıp gözetildiği, tedbir kararlarının uygulandığı kurumlarda yetişkinlerden ayrı tutulmaları; çocuklar hakkında yürütülen işlemlerde, yargılama ve kararların yerine getirilmesinde kimliğinin başkaları tarafından belirlenememesine yönelik önlemler alınması ilkeleri gözetilir (Çocuk Koruma Kanunu, 2005).

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu 24.05.1983 tarihinde kabul edilmiş, 27.05.1983 tarihli ve 18059 sayılı Resmî Gazete 'de yayımlanmıştır. Bu Kanunun amacı; korunmaya, bakıma veya yardıma muhtaç aile, çocuk, özürlü, yaşlı ve diğer kişilere götürülen sosyal hizmetlere ve bu hizmetleri yürütmek üzere kurulan teşkilatın kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklar ile faaliyet ve gelirlerine ait esas ve usulleri düzenlemektir. Burada belirtilen "Korunmaya Muhtaç Çocuk"; beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup; ana veya babasız, ana ve babasız; ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan; ana ve babası veya her ikisi tarafından terkedilen; ana veya babası tarafından ihmal edilip, fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen, çocuğu ifade etmektedir. Kanununda yer alan Korunma Kararı'nın 22. maddesine göre; korunmaya muhtaç çocukların reşit oluncaya kadar bu kanun hükümlerine göre kurumca kurulan sosyal hizmet kuruluşlarında bakılıp yetiştirilmeleri ve bir meslek sahibi edilmeleri hususundaki gerekli tedbir kararı yetkili ve görevli mahkemece alınır. Bu karar için gerekli belgeler kurumca düzenlenir ve ilgili mahkemeye gönderilir. Haklarında derhal korunma tedbiri alınmasında zorunluluk görülen çocuklar mahkeme kararı alınıncaya kadar, bu Kanuna göre kurulmuş kuruluşlarda veya aile yanında mahalli mülki amirin onayı alınmak suretiyle bakım altına alınır (Sosyal Hizmetler Kanunu, 1983)

Türkiye’de spordan sorumlu tüm devlet kuruluşları için, yukarıda belirtilen hukuki yaptırımlar ile ulusal ve uluslararası yasal düzenlemeler sebebiyle, Sporda Çocuk Koruma Sistemi’nin kurulmasının gerekliliğini işaret etmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, hazırlamış olduğu Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Strateji Belgesine göre, Gençlik ve Spor Bakanlığı faaliyetleri kapsamında ilgili birimlerce, çocuk koruma sisteminin kurulması ve yürütülerek kontrolünün sağlanması sonucu ortaya çıkmaktadır..

2.3. Sporda Çocuk İstismarı Kavramı

Spor, kişiler üzerinde kısa ya da uzun vade de uzun süreli etki bırakan ve fayda sağlayan potansiyel bir etkiye sahiptir. Sporun sağlıklı bir şekilde yaygınlaştırılması, insanların spordan keyif alması ve güzel bir spor tecrübesi edinebilmeleri için güçlü planların geliştirilmesi ve bu planların uygulamasıyla gerçekleşebilir. Bu da ancak güvenli ve etkin spor ortamları sunularak oluşturulabilir. Bu noktada hiçbir ayrımcılık yapılmadan bütün sporcuların güvenli bir spor ortamında katılım göstermeye hakkı vardır. Dolayısıyla tüm sporcuların sahip olduğu haklara saygı gösterilmeli ve sporcuların alandaki kariyerleri koruma altına alınmalıdır, ancak sporcuların performans bakımından mükemmellik seviyesine ulaşabilmeleri için onlara çok fazla baskı yapılabilmekte ve bu durum etik bir antrenman ve istismar arasındaki ince çizgiyi zedelemektedir (Tofler, Stryer, Micheli, ve Herman 1996; Stirling ve Kerr, 2008; Brady, 2010).

Özellikle çocuk ve genç sporcuların gerek eğitimcileri gerekse yöneticileri tarafından bilinçli ya da bilinçsiz olarak yapılan istismar ve taciz; duygusal çöküntüye yol açarak çocuğun ruh sağlığını ve gelişimini bozan, reddetme, aşağılama, tehdit etme, suçlama gibi söz ve davranışlara sürekli olarak maruz kalması gibi kabul edilemez davranışlarla karşı karşıya kalabildikleri görülmektedir. Bu neticede istismarın bir kısmı fiziksel boyutta olurken, bir kısmı duygusal ve zihinsel boyutta olabilmektedir (Küçük, Arman ve Bozkurt, 2016).

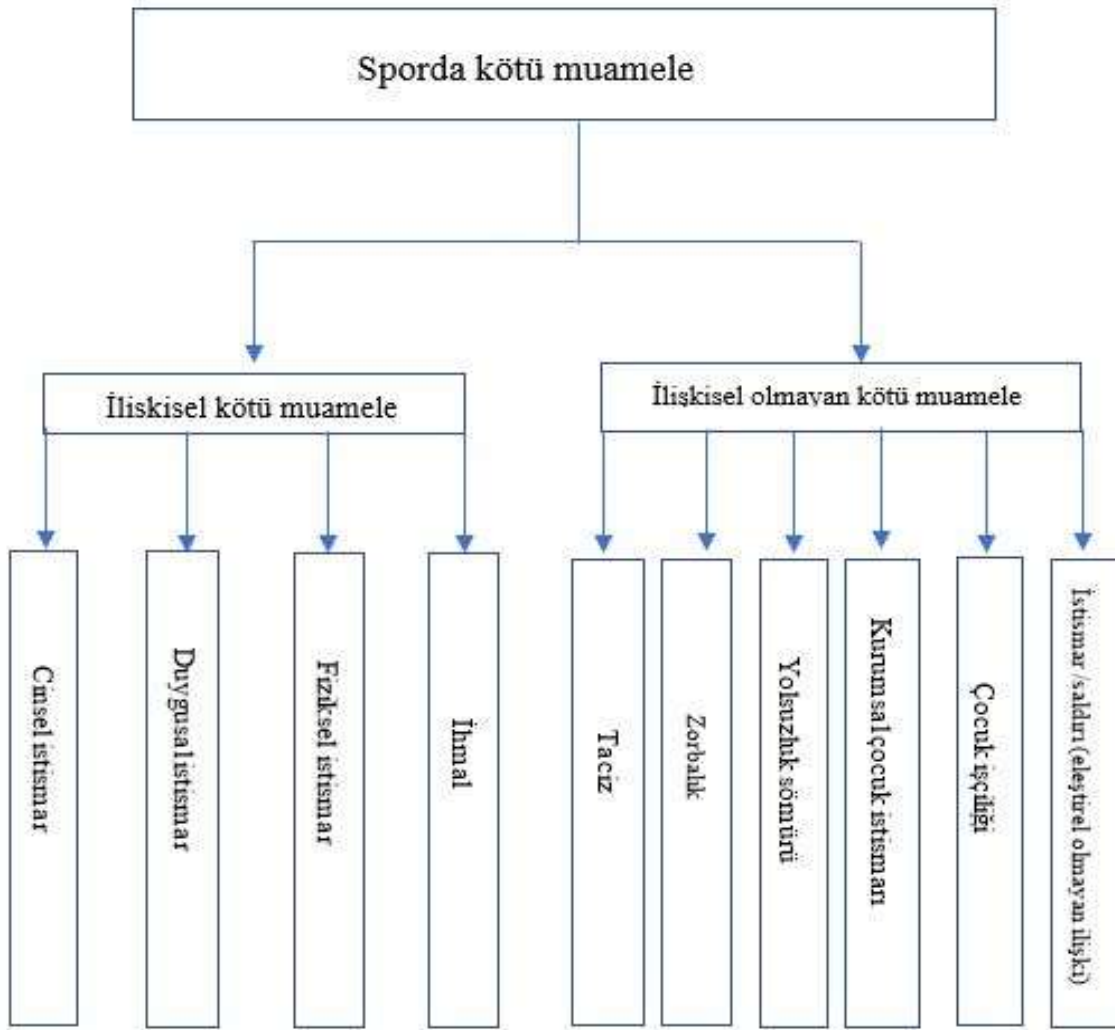
Spor alanında, istismar birçok değişik yol ile meydana gelebilir bunlardan bazıları;

- Cinsiyeti, performansı ya da vücut şekli hakkında yapılan psikolojik aşağılama ya da küçük düşürme,
- Yüksek performansa ulaşabilmeleri için, genç atletlere yapılan aşırı baskı,

- Takıma seçilebilmek ya da takım içinde ayrıcalık kazanabilmek için antrenör veya yöneticiyle cinsel ilişkiye girilmesi,
- Fiziksel sakatlığa ya da cinsel aşağılamaya giren takıma kabul ritüelleri,
- İştahsızlık ya da başka sağlık sorunlarına yol açabilecek, beslenme alışkanlıklarına veya rejimlere maruz kalma,
- Dayak atma veya herhangi bir fiziksel cezalandırılmanın sporcunun performansını arttırmaya yöneltmek için kullanılması,
- Aşırı risk alarak, sakatlığa neden olmak,
- Doping ya da herhangi bir performans artırıcı kullanmak,
- Alkol veya bağımlılık yaratan madde kullanımı için akran baskısı,
- Genç sporculara, sakat sakat oynamanın dayatılması,
- Fiziksel egzersizin ceza olarak kullanılması,
- Yeterli dinlenme ve bakım vermemek (UNICEF, 2010; Parasız, Şahin ve Çelik 2015).

Farklı insan grupları farklı ihtiyaçlara, isteklere ve farklı özelliklere sahiptirler. Bu nedenle farklı insan gruplarıyla çalışan antrenörlerin de farklı özelliklere farklı bilgilere, farklı yeteneklere ve farklı eğitime ihtiyaçları vardır. Çocuklar ise yetişkinlerden tamamen farklı düşünce ve fiziksel yapıya sahip oldukları için tamamen özel bir gruptur (Parasız, Şahin ve Çelik 2015).

Alan yazın incelendiğinde Stirling (2009) sporda istismarla ilgili ilk sınıflandırmayı yapan araştırmacı olarak görülmektedir. Bu konuda Stirling, sporda istismarı kategorileştirerek incelemiştir. Çocuklara kötü muamele ve istismar literatürde bir ‘davranışlar silsilesi’ olarak tanımlanmakla birlikte, istismarın özel olarak ayırt edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Buna göre Stirling (2009) spor ortamı içerisinde çocuklarda kötü muameleyi ilişkisel ve ilişkisel olmayan olmak üzere iki kategoride değerlendirmiştir. Buna göre ilişkisel sınıflandırmada cinsel istismar, duygusal istismar, fiziksel istismar ve ihmal yer alırken ilişkisel olmayan sınıflandırmada ise taciz, zorbalık, yolsuzluk/sömürü, kurumsal çocuk istismarı, çocuk işçiliği, istismar/saldırı (eleştirel olmayan ilişki) yer almaktadır.

Şekil 2.1. Sporda kötü muamelenin sınıflandırılması (Stirling, 2009)

Sporda çocuk istismarı-kötü muamele ile ilgili olarak alan yazında bir kaç tipoloji yer almaktadır. Örneğin, çocuklarda birebir kötü muamele ve sanal kötü muamele olarak iki çeşit ayrımından bahsedilebilir. Ayrıca genç elit sporcular açısından fiziksel, psikolojik, cinsel ve ihmal olmak üzere dört çeşit istismar türü bulunmaktadır. Antrenörün sporcuyu itmesi gibi fiziksel istismarı içeren ve direk olarak yapılan istismar türü, sporcunun birinci kişiden yaşadığı bir vakaya örnek gösterilebilir. Benzer şekilde Raakman, Dorsch ve Rhind. (2010) bu sınıflandırmayı dolaylı istismar (direk olmayan) olarak genişletmiştir. Dolaylı istismar kişinin diğer sporcuların önünde yaşadığı istismardır. Buna sporcunun takım arkadaşına antrenörü tarafından istismarda bulunması ve diğer sporcunun bunu sadece gözlemlemesi ve tepki vermemesi de sayılabilir (David, 2005).

Bu durum antrenörlüğe geçiş modelinde (TOCT) kavramsallaştırılmış ve sistem içerisinde sporcunun spor ortamında direk ya da dolaylı olarak ihmal, psikolojik, fiziksel, cinsel istismara maruz kalabilme ihtimali belirtilmiştir. Belirtilen model yalnızca antrenörlere özgüdür ve diğer paydaşları (fizyoterapist, doktor, masör vb.) içermemektedir. Buna ek olarak istismara sebebiyet olabilecek davranışlar rekreasyonel ortamlarda ve genç sporcuların olduğu yerlerde kabul edilemez olarak belirtilmiştir. (Raakman ve diğ., 2010).

Spor ortamında çocuklara kötü muamele sadece bire bir değil sanal ortamda gerçekleşebilmektedir. Bireyler istismarı fiziksel, cinsel, duygusal veya psikolojik ve ayrımcılık olarak direk yaşayacakları gibi twitter gibi sanal platformda da yaşayabilirler. Ayrımcılık olarak belirtilen istismar türü cinsiyetçilik, ırkçılık, cinsel tercih, din ve engellilik kategorilerini içermektedir. Diğer taraftan antrenörler, spor kulüpleri gibi sporda yer alan paydaşlar sporcularını tanıtmak için görsellerden faydalanabilmektedir, ancak bu görsellerin doğru ve dikkatli bir şekilde yönetilememesinden kaynaklı, sporcular büyük tehdit altına girmektedir. Sosyal medyada kullanılacak materyaller istismarcı tarafından kolayca ele geçirilmekte ve çocukları savunmasız bırakabilmektedir (Kavanagh ve Jones, 2014; Halıcı, Şahin, Parasız 2019).

İstismar kavramı ve çeşitleri uzun süredir bilinmesine rağmen, sporun olumsuz bir araç olarak görülmemesi ya da sorunun sporda yer alan kişilerin hatası olarak algılanmaması için dönem içerisinde yeterince ifade edilmemiştir. Sporcuların antrenmandan alacağı verimi düşürmemek, duygusal ve motivasyon bakımından onları güçlü tutmak ve sporun bünyesinde bulundurduğu kültürel direnç sebepleriyle maskelenmiş, bu durum sporcuların kötü tecrübeler yaşamasına açık kapı bırakmıştır, ancak son zamanlarda sporcuların kötü muamele görmesinden dolayı endişeler artmış ve böylece araştırmalara daha çok önem verilmeğe başlanmıştır (Brackenridge, Bringer ve Bishopp, 2005; Kerr, 2010).

Alan yazında sporcular üzerinde yapılan fiziksel, cinsel, duygusal ve ihmalden kaynaklı kötü muamele ya da istismar çalışmalarının bazıları şu şekilde sıralanabilir: Fiziksel: Stafford, Alexander ve Fry, 2013; Kerr, 2010; Lang, 2010a; Lang, 2010b; Pike, 2010; Kelly ve Waddington, 2006; Turkeri-Bozkurt ve Bulgu; 2020; duygusal: Stirling, 2013; Stirling ve Kerr 2013; Stirling ve Kerr 2009; Stirling ve Kerr, 2008; Stirling ve Kerr, 2007; Gervis ve Dunn, 2004; cinsel: Brackenridge, 1997; Brackenridge ve Fasting, 2002; Fasting, Chroni, Hervik ve Knorre, 2011; Parent, 2011; Leahy, 2012; Leahy, Pretty ve Tenenbaum, 2002;

Hartill, 2009; Hartill, 2005; Parent ve Demers, 2011; Hartill, 2009; Brackenridge, Bishopp, Moussalli ve Tapp, 2008; Fasting, Brackenridge ve Sundgot-Borgen, 2004; Brackenridge, 2001; Cense ve Brackenridge, 2001; Vertommen, Schipper-van Veldhoven, Hartill, ve Van Den Eede, 2015 ve ihmal: Taylor, 1986; Weiler, Allardyce, Whyte ve Stamatakis, 2014; Nirmal, 2010; Mountjoy, 2015. Bu noktada unutulmaması gereken uyarı şudur ki; sporcular, antrenörler, aileler, yöneticiler, sağlık, tesisi ve diğer paydaşlar ile spor severler hem mağdur hem de suçlu olma potansiyeline sahiptir (Kavanagh, 2014; Kavanagh ve Jones 2014; Stirling 2009).

2.3.1. Fiziksel istismar

Spor alanında fiziksel istismarın tam olarak belirlenebilmesi, sporun doğası gereği bir takım içerikler sebebiyle oldukça zordur. Antrenman ya da müsabaka süresince meydana gelen normal sakatlıklar ya da sporcunun hissettiği fiziksel ağrı-acı, spor sürecinde yaşanabilmektedir. Sinir sistemini zorlayan birtakım egzersizler, yoğun antrenman programı ya da dönemi, ceza amaçlı yaptırılan tüm fiziksel aktiviteler sporda istismar olarak algılanabilme potansiyeline sahiptir. Diğer taraftan anne baba, öğretmen, bakıcı gibi çocuğa bakmakla yükümlü kişiler tarafından gerçekleştirilen, dayak atma, yakma, ısırma, sarsma, kaynar suyla haşlanma gibi olaylar sonucunda kaza dışı her türlü yaralanmalar fiziksel istismar biçimleri arasında yer almaktadır (Hagiwara ve Wolfson, 2013; Kerr, 2010; Miller-Perrin ve Perrin 2013; Fenton ve Pitter, 2010; Charlsworth ve Young 2004).

Uluslararası Olimpiyat Komitesi, fiziksel istismarı “sporcuya fiziksel travma veya yaralanmaya sebep olabilecek darbeye bulunma, dayak atma, itme, tekmeleme, yakma ve ısırma gibi kasti yapılmış, kabul edilemez davranış şekilleri” olarak tanımlamıştır. Birçok sporcu, bilinçsiz bir şekilde yaptırılan antrenmanlar ve kazanma hırsinin vermiş olduğu baskılardan kaynaklı oluşan fiziksel yıpranma sebebiyle sporculuk kariyerini çok genç yaşta bitirmek zorunda kalmaktadır. David (2005), fiziksel istismarı yarışma sporları içerisinde dört farklı türle belirlemiştir. Bunlar; aşırı yoğunlukta antrenman, akran tarafından yapılan şiddet, yetişkin tarafından yapılan fiziksel şiddet (fiziksel olarak cezalandırma dahil) ve yarışmacı olarak yaşanan şiddet olarak sıralanabilir (David, 2005; Mountjoy ve diğ., 2016).

Özellikle cimnastik, tenis, buz pateni ve yüzme gibi popüler branşlarda yüksek yoğunlukta antrenman programı uygulanmaktadır. Erken yaşta uzmanlaşmayı gerektiren bu branşlarda

çocuklardan başarı elde edilebilmesi için küçük yaşlarda uzun süreli ve sık aralıklarla yoğun antrenman yaptırılmaktadır. Antrenmanın antrenör tarafından yoğunluk ve şiddetin yüksek tutulması ve hareketlerin yaptırılmasının zorunlu tutulması gibi sistemlerin istismar biçimi olup olmadığı ya da sporcunun başarısının arttırdığı tartışılmaktadır. Çocukluk döneminde sporcuya çok yoğun antrenman yaptırılması fiziksel ve mental olarak tükenme, aşırı sakatlık, kısa spor kariyeri ve eğitimin yarıda bırakılması problemlerini beraberinde getirebilmektedir. Ayrıca, yarışma sporlarında şiddetin varlığı normalleştirilmiş bir olgu olarak görülebilmektedir. Bu problem, sporcuların belirlenen performans hedeflerine ulaşırken sakatlanma risklerinin de artmasına sebep olabilmektedir (Kerr 2010; Lang, 2010a, Lang, 2010b)

Reynolds (2000)'e göre, fiziksel istismar spor çevresi içerisinde ayrıca yer almaktadır, fakat sporcuların yaşadığı bu istenmeyen durum sadece antrenör ya da takım arkadaşlarından değil, sporcuların kendilerini aşırı zorlanmasından da kaynaklanmaktadır. Uzun süreli sağlık problemlerine sebebiyet verecek olmasına rağmen sporcular bazen kendilerine de zarar verebilmekte, hatta acıya ya da sakatlanmaya yol açacak fiziksel cezaları spor hayatının normal bir parçası olarak görmektedirler. Bu bilgilere ek olarak, Stirling (2009) yapmış olduğu çalışmada fiziksel istismarı temaslı ve temassız olmak üzere iki grupta sınıflandırmaktadır. Temaslı istismar; bir kişinin ya da ilgilinin bilinçli olarak mağdurun travmaya ve/veya direk olarak fiziksel zarara uğratmasına neden olmasıdır. Temassız istismar ise; failinin fiziksel temasını içermeyen ancak mağdur üzerinde fiziksel rahatsızlığa sebep olacak ceza ya da eylemleri barındıran davranışlardır. Sınıflandırmalara yönelik davranışlar şu şekilde örneklendirilebilir:

Temaslı Fiziksel İstismar: Yumruklama, dayak atma, tekmeleme, vurma, itme, sıkma, cimcikleme, itip kalkılma, ısırma, bir yumrukla vurma, sopa-kemer vb. gibi bir nesneyle vurma, boğma, bıçaklama, yakma.

Temassız Fiziksel İstismar: Bir aletle tehdit etme, sandalye olmadan hareketsiz bir şekilde oturma pozisyonunda bekletmek, fiziksel kapasiteyi zorlayıcı hareket yaptırma, uygun olmayan bir yüzeye dizleri üstüne çöktürme, kapalı alanda tecrit (izole) etmek, tuvalet ihtiyacını gidermesine izin vermemeye; su, yemek ve uyku ihtiyacını gidermeme.

Stirling (2009) aşağıda yer alan tabloda sporda fiziksel istismarın yansımaları örneklerle ilişkilendirilmiştir:

Çizelge 2.1. Sporda fiziksel istismarın sınıflandırılması ve örneklendirilmesi (Stirling, 2009)

Fiziksel İstismar	İstismarın Sınıflandırılması	Sporda Örnekler
	Temaslı Fiziksel İstismar	-Sporcuyu yumruklama, dövme, tekmeleme, ısırma, itme, vurma, sarsma, fırlatma, bıçaklama, boğma, bir yerini yakma, şaplak-dayak atma, tokatlamak - Öfke veya hayal kırıklığı nedeniyle spor ekipmanı ile bir sporcuya vurmak
	Temassız Fiziksel İstismar	- Sporcuyu sözlü olarak fiziksel korkutma (ağızına biber sürmek), - Sporcu düşük performans gösterdiğinde ceza olarak oturma ya da plank pozisyonunda uzun süre hareketsiz kalmasını isteme - Sporcuyu zararlı bir yüzeyde (çakıl taşlı vb.) diz çökmeye zorlamak - Sporcuyu kapalı bir alanda izole etmek (bir depoya kilitlemek vb.) -Sporcunun antrenman sırasında tuvaleti kullanmasına izin vermemek - Bir sporcunun suya, yiyeceğe veya uykuya olan ihtiyacının karşılanmasını engellenmek - Eğitim teşviki olarak su, yiyecek veya uykuya ihtiyaç duymamak - Eğitim aracı olarak sporunun ihtiyaç duyduğu su, yiyecek ve uykudan alı konulması - Sporcuyu bir ceza / kızgınlık veya hayal kırıklığından dolayı ekstra veya daha yüksek yoğunlukta antrenman yapmaya zorlamak (sporcuyu kusana kadar antrenman yapmaya zorlamak, iyi performans göstermediği için fazladan tur atmasını talep etmek vb.)

2.3.2. Duygusal istismar

Sporda duygusal istismar birine kasıtlı olarak temassız yapılan ve zarar verme potansiyeli olan bir davranış modelidir. Duygusal istismar, çocuğa fiziksel ve sözlü olarak gösterilen tepkiler olabileceği gibi ilgi ve desteği göstermemekten kaynaklı da olabilmektedir. Bu davranışlar küçümsemek, reddetmek, korkutmak, ayrımcılık yapmak, kullanmak/ayartmak veya ilgilenmeyi kesmek, kişinin psikolojik olarak davranışlarını veya fiziksel olarak iyi

olma bütünlüğüne zarar vermek olarak sıralanabilir. Buna göre fiziksel olarak duygusal istismar sporcu tek başına iken ya da akranlarının ve diğer insanların gözleri önünde üzerine bir cisim fırlatma; sözel olarak duygusal istismar ise bağırarak sert bir şekilde konuşmak küçümsemek, aşağılamak, isim takmak ve aşağılayıcı yorumlar yapmak olabilmektedir. Ayrıca antrenör tarafından sporcunun varlığını reddederek o yokmuş gibi davranmak spor ortamlarında çocuk üzerinde duygusal istismara sebebiyet verebilmektedir (Stirling ve Kerr, 2008).

Gervis ve Dunn (2004) elit çocuk sporcularda antrenörleri tarafından yaşadıkları duygusal istismarı; aşağılama, utandırma, bağırma, günah keçisi yapma, reddetme, ayırım yapma, korkutma ve görmemezlikten gelme olarak sekiz gruba ayırmaktadırlar. Elit genç sporcu; uzun süreli ve yoğun baskıda gerçekleşen antrenmanlar, rekabet gerektiren yarışmalarla mücadele ederken özsaygılarına gereken önem verilmeyebilmektedir. Bu sistem, sporcu başarılı olduğu sürece sorgulanmaz veya sorgulanmadan devam eder. Böylece başarılı olma yolunda doğal kabul edilen antrenörün yanlış tutumu sayesinde olumsuz bir antrenörlük kültürü meydana gelir.

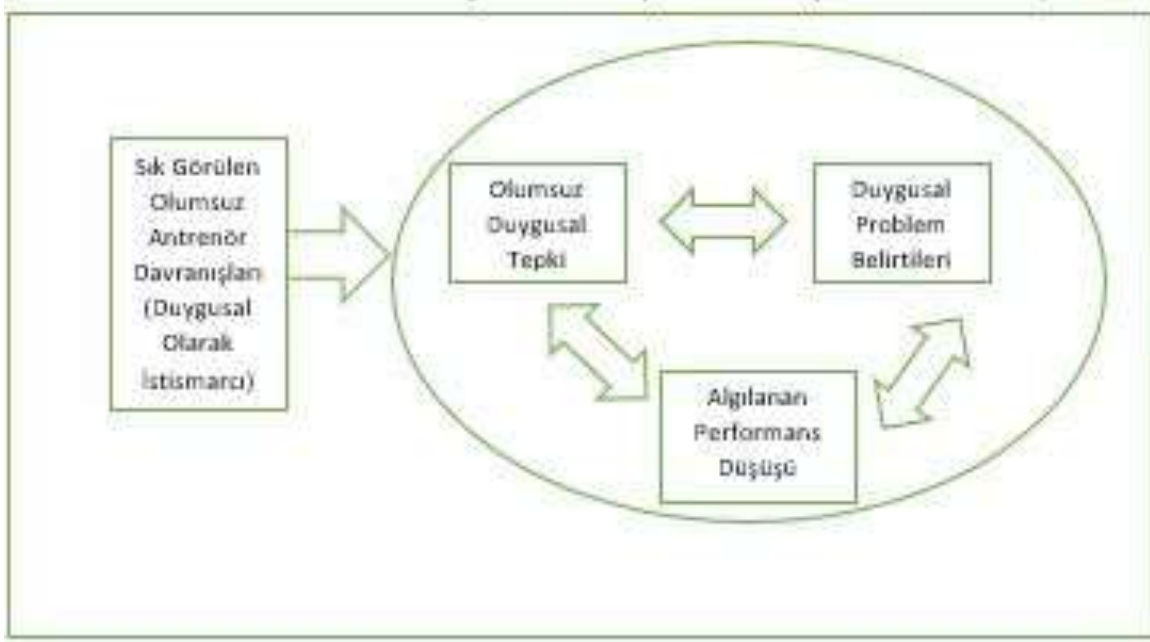
Duygusal istismar sporcu yarışmacı seviyesine geldiğinde başlayabilmekte ve bu durum rekabetçi spor ortamında kabul edilmiş bir davranış biçimi olarak kabul edilebilmektedir. Özellikle genç sporcular kendisinden önce yetişmiş büyük ve elit sporcuların bu durumlarına şahit olduklarında duygusal istismarı normal bir süreç olarak algılayabilmektedirler. Eğer ki sporcu çok başarılı ve en yüksek noktada ise duygusal istismarı kabullenmek daha az başarılı sporculara kıyasla kolaylaşabilir, ancak sporcuların antrenörlerinden gördükleri duygusal istismarın onların performansını olumsuz yönde etkilediği yönünde görüşler bulunmaktadır. Performans ve yapılan baskı açısından bu durum sporcuda depresyon, kaygı, sinirlilik gibi olumsuz sonuçlar doğurabilir. Kariyerlerinin sonunda ise sporcular istismar davranışlarını tolere etmeyen, antrenörü sorgulayan ve hatta davranışlarına isyan eden bir profil çizebilir. Bu durumun kariyerlerinin sonuna geldikleri için artık istismarcı davranışa uğramayacakları için mi? yoksa daha fazla istismarcı davranışlara karşı çıkacak güçleri kalmadığı için mi? olduğu tam olarak bilinmemektedir (Stirling,2009; Stirling ve Kerr 2008; Gervis ve diğ.,2016, Kavanagh, 2014).

Bu bilgiler ışığında genel olarak duygusal istismarın spor ortamında gerçekleşen biçimlerini şu şekilde özetleyebiliriz:

- Çocukların değerlerinin spor başarısına, performansına bağlı olduğunu hissettirmek
- Çocukların yaş ve seviyesine göre çok yüksek hedefler koyarak onları baskı altında hissettirmek
- Küçük düşürmek
- Öfkeli bağırarak
- Tehdit etmek
- Utandırmak
- Günah keçisi yapmak
- Takımın başarısızlığını ya da yenilgisini belirli sporcuya yüklemek
- Zorbalık yapmak ve akranların zorbalık yapmalarına göz yummak
- Alay etmek
- Kayırmak
- Sahip olduğu bir takım farklılıklar için ayrımcılık yapmak
- Kişiye veya organizasyona bağımlı kılmak
- Olumsuz sorular ve olumsuz iletişim dili kullanmak

Bu yönde gerçekleşen kötü muamele biçimi çocuğun duygusal gelişimi üzerinde ciddi ve kalıcı olumsuz etkilere yol açarak çocuğa sürekli olarak hissettirililmektedir (Gervis ve Dunn, 2004; Stirling ve Kerr, 2008; Stirling,2009; Stirling ve Kerr 2008; Stirling ve Kerr, 2013; Gervis ve diğ.,2016).

Alan yazın incelendiğinde antrenör ile çocuk arasındaki ilişkiyi duygusal istismar boyutunda açıklayan kavramlara rastlamak mümkündür. Gervis (2009), sporda duygusal istismar süreçlerini detaylandığı modelde, çocukta oluşabilecek olası duygusal tepkilerin ana hatlarını belirlemiştir. Buna göre, sporcuda oluşabilecek herhangi bir duygusal problemin nedeni, antrenör tarafından gelen olumsuz duygusal davranış olmaktadır. Sporcunun sürekli olarak olumsuz bir duygusal deneyim yaşaması durumunda ise kişi duygusal problemler geliştirmeye karşı daha savunmasız hale gelebilmektedir. Ayrıca bu model olumsuz duygusal tepkiler ve duygusal problem belirtileri arasında sporcuların kendi performanslarını algılamaları açısından bir bağlantı olduğunu göstermektedir. Böylece bir sporcunun sık sık yapılan olumsuz antrenör davranışının spor performansları üzerinde olumsuz etkilerinin olduğu belirtilmektedir.

Şekil 2.2. Sporda Duygusal İstismar Modeli (Gervis, 2009)

Genel olarak antrenör-sporcu arasındaki ilişkinin yakınlığı antrenörün sporcu üzerindeki üstünlüğünden kaynaklanmaktadır. Sporcular için bu durum antrenörün meşru otoritesi, antrenörün uzmanlığı ve daha önceki başarılarının sporcu üzerinde doğal bir güç elde etmeleri olarak vurgulanmaktadır. Bu durum, sporcunun hayatında yer alan diğer alanlara kadar uzanan ve ilişki seviyesini aşan bir hal alabilmektedir (Strling ve Kerr, 2009)

2.3.3. Cinsel istismar

Sporda cinsel istismar ve cinsel taciz konuları, çocukta kötü muamele çeşitleri arasında en çok dikkat çeken ve araştırılması yapılan konu olduğu düşünülmektedir. İngiltere’de 1993 yılında olimpiik yüzme antrenörü Paul Hickson’ın çocuk yaştaki sporcularına yapmış olduğu istismarın ortaya çıkmasından sonra, bu konu spor çevrelerinde daha çok dikkate alınmaya başlanmıştır. Hickson davası olarak tanımlanan bu olay öncesinde sporda cinsel istismar konusu politika gündeminde yer almamıştır. Sporda ilk olarak taciz ve cinsel istismar araştırmaları 1980’li yıllarda yapılmaya başlanmıştır ve sonrasında araştırma sayısında artış göstermiştir (Lackey, 1990; Tomlinson ve Yorgancı, 1997; Volkwein, Schnell, Sherwood ve Livezey, 1997; Fasting, Brackenridge, ve Walseth., 2002; Fasting ve diğ.,2003; Fasting ve Brackenridge, 2009; Hartill, 2009; Parent ve Demers, 2011; Parent ve Bannon, 2012; Kirby ve Demers, 2013; Vertommen ve diğ, 2016).

1990'lı yıllarda, sporcuların güvenliğınden sorumlu ve yetkili pozisyona sahip kişiler olan antrenörler hakkında sporcuların cinsel istismar yaşadıklarına dair birçok uluslararası, yüksek profilli vaka ortaya çıkmıştır. İki kez Olimpik sporcu ünvanını alan Kanada'lı kürekçi Heather Clarke, uzun süre antrenörünün kendisine, kız kardeşine ve diğer iki kürekçiye yıllarca cinsel tacizde bulunduğunu belirtirken, aynı dönemde, Kanada Ulusal Hokey Ligi'nde yer alan sporcu Sheldon Kennedy, henüz 13 yaşındayken antrenörü Graham James tarafından cinsel istismara maruz kaldığı ortaya çıkmıştır. Sonraki yıllarda, Graham James'in çalıştırdığı diğer hokey oyuncuları da cinsel istismara maruz kaldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, Eski Maple Leaf Gardens (Toronto) malzeme yöneticisi Gordon Stuckless'in 1970'lerin ortaları ile 1980'lerin başlarında çocuk sporculara cinsel istismarda bulunduğunun ortaya çıkmasıyla 1997 yılında tutuklanmıştır. Yine, yakın zamanda Avustralya-Brisbane'de eski bir yüzme antrenörü olan Brendan John Terry, 1989 ve 2008 yılları arasında 8-15 yaş arasında 5 kız sporcuya cinsel istismarda bulunduğunun ortaya çıkmasıyla tutuklanmıştır (Kerr, Kidd ve Donnelly 2020; Kennedy, 2006; The Canadian Press, 2015; Vine and Challen 2002; Antrobus, 2020). Bu noktada, sporcuların birbirlerini cesaretlendirmesi ve otoritenin de desteklemesiyle sporda cinsel istismarın ortaya çıkarıldığı ve önlem aldığı görülmektedir.

Elit sporun bünyesinde barındırdığı iki özellik arasında güçlü bir gerilim vardır. Bunlar başarılı olma (kazanma) ve sporcu refahı. Sporda başarılı bir performans gösterilmesi, kişilerin kendini iyi hissetmelerini sağlayan önemli bir etkidir, ancak kazanmak pahasına gösterilen performans ve başarı sporcunun sağlığı üzerinde olumsuz bir etkiye hakim olursa, sporcular için spor çevreleri tehlikeli bir yere dönüşecektir. Antrenör ve bazı spor otoriteleri kendi çıkarları doğrultusunda sporculara güçlerini uygulayarak, onları cinsel amaçlarla sömürebilmektedirler (Brackenridge, 2001). Diğer taraftan Tschan (2014), sporun cinsel istismar için ideal bir ortam olduğunu çeşitli biçimlerde savunmaktadır. Öncelikle; spor günümüz kültürünün kutsal bir parçasıdır, eğitmenler genellikle işlerinin bir parçası olarak yardım etmek için çocuklara temas ederler, aileler çocuklarının sporda başarılı olması için oldukça hırslanabilir ve istemeden onları güvencesiz bir ortama itebilirler (Owton, 2016).

Sporda cinsel istismar, fiziksel, duygusal, bilişsel ve deneyimsel açıdan daha zayıf olan çocuğa, güç ve hiyerarşi açısından daha yüksek noktada olan bir kişi taraftan gerçekleşir. Bu noktada istismar sadece çocuğun bedenine ya da cinsel organlarına yönelik fiziksel temas içeren davranışlarla birlikte temas içermeyen davranışları da kapsamaktadır. Cinsel istismar

biçimlerinin fark ediliyor olması, istismarın engellenmesi açısından oldukça önemli görülmektedir.

Hem belirli spor branşının özelliklerinden hem de rekabet, performans ve hedef açısından spor çevrelerinde çocuk sporcuların antrenör, masör, idareci ve akranlarının cinsel istismar tehdidinin altında olduğunu söylemek mümkündür. Spor ortamında çocukların maruz kalabileceği cinsel istismar davranışlarının tam bir listesi olmasa da görülen en yaygın sporda cinsel istismar biçimleri şu şekilde sıralanabilir (Brackenridge, 1997; Brackenridge ve Fasting, 2002; Fasting ve diğ., 2011; Parent, 2011; Vertommen, 2015; Kirby, Greaves ve Hankivsky, 2000; Leahy, 2002; Hartill, 2009).

Temas içeren cinsel istismar türleri:

- Çocuğun bedeninin herhangi bir yerine ve/veya cinsel organlarına dokunma
- Bedenine ve/veya cinsel organlarına çocuğu dokundurtma
- Cinsel içerikli oyunlar oynatma veya uygun olmayan her türlü dokunuşa müsaade etme,
- Vücudun mahrem bölgesine bir cisim (top vb.) atma ya da atılmasına izin verme,
- Çocuğa cinsel haz amaçlı sarılma, öpme, okşama, sürtünme
- Uygunsuz veya gereksiz herhangi bir temas,

Temas içermeyen cinsel istismar türleri:

- Cinsel eylemler talep etme,
- Çocukla flört etmeye çalışma
- Cinsel içerikli herhangi bir resim, video izletmek veya ses kaydı dinletmek,
- Çocuğa ait uygunsuz bir görüntünün isteyerek veya istemeyerek kaydedilmesi veya paylaşılması,
- Duş ve soyunma odası gibi alanlarda çocuğu izlemek ve görüntüsünü almak,
- Konaklamalı spor organizasyonlarında odasına izinsiz girmek ve odayı paylaşmak,
- Sosyal medya hesaplarından çocuğu takip ederek cinsel içerikli görüntüler, videolar ya da mesajlar göndermek
- Cinsel içerikli söz ve şakalar ya da bu algıyı yaratabilecek konuşmalar yapmak ve buna izin vermek (yüz yüze ya da dijital)
- Kendi bedenini ve/veya cinsel organlarını çocuğa gösterme

- Kendine dokunma ve çocuğa bunu seyrettirme
- Teşhircilik,

Sporda cinsel istismarın gerçekleşmesinin en büyük etkenlerinden biri de çocuk üzerindeki grooming süreci olduğu görülmektedir (Brackenridge ve Fasting, 2005). Grooming; bir yetişkin tarafından cinsel istismar niyeti ile belirli bir sürece yayararak çocuğun güvenini kazanmak için yapılan tüm eylemler olarak tanımlanabilir (Whittle, Hamilton-Giachritsis, Beech ve Collings, 2013). Grooming süreci ise, kurbanı hedef alma, kurbanın güvenini kazanma, ihtiyacını giderme, çocuğu izole etme, ilişkiyi cinselleştirme ve kontrolü sürdürme olarak altı aşamadan oluşmaktadır (Winters ve diğ., 2017). Grooming sürecinde istismarcı, sıradan fiziksel dokunuşlarmış gibi görünen uygunsuz yaklaşımlar (Hadi gel senle güreşelim! Üstün pislenmiş gel temizleyeyim! vs. gibi), cinsellikle ilgili yorumlar/hareketler ve çocuğun özel alanına riayet etmeyen davranışlarla, çocuğun bu durumun farkında olup olmadığını ve hassasiyetini de test etme imkânı bulabilir (Gönültaş, 2016).

Elit sporcular, güven hissinin çok yoğun yaşandığı grooming sürecinde, istismarcılarına güvendikleri ve sevdikleri için itaat etme noktasında baskı altında kalabilirler. Cinsel taciz ve istismarın arkasındaki motivasyon genellikle güçtür ve kontrol ilişkisinden meydana gelmektedir. Kötü niyeti olan güçlü taraf, mağdurlarını tehdit edebilir ya da ödüller vererek ve çeşitli ayrıcalıklar tanıyarak gizliliği korumaya çalışabilir (Brackenridge ve Fasting, 2005). Bu noktada sporda grooming, sporcunun antrenör ya da diğer paydaşlara olan güvenini yarışmalarda elde edilen başarılar ve madalyalarla desteklenerek çeşitli fırsatlar sunar. Sporcu, sorumlu olan kişiler tarafından aile benzeri bir ilişki içinde korunur ve disiplin ile sevginin yer aldığı karışık bir ilişkide yer alır. Bu süreçte sporcu uyumlu olma, takımdan çıkarılma ve ödüllerin verilmemesi gibi tehditlerle karşılaşabilir (Owton, 2016).

Dünya sporunda çatı örgüt olan Uluslararası Olimpiyat Komitesi (UOK-IOC), 2007 yılında cinsel taciz ve istismar üzerine yaptığı bildirmede mağduriyet oranının kadın elit sporcular arasında daha yüksek olduğunu ve faillerin büyük bir kısmının erkek olduğunu belirtmiştir. IOC'nin yayınlamış olduğu bildirgeyle tüm üye ülkelerini aşağıda yer alan maddeleri desteklenmesi için çağrıda bulunmuştur:

- Sporda cinsel taciz ve istismarı engelleyecek politikalar ve düzenlemeler geliştirmek,
- Alınan politikaların ve düzenlemelerin uygulanış yöntemlerini takip etmek,
- Uygulanan düzenlemelerin cinsel taciz ve istismarın belirlenmesi ve engellemesinde yeterli olup olmadıklarını incelemek,
- Cinsel istismara sıfır tolerans için eğitim ve öğretim programları geliştirmek,
- Kişileri eşit, saygılı ve etik liderlik anlayışına özendirmek,
- Sporcuların aileleriyle bu konuyla ilgili işbirliği yapmak,
- Sporda cinsel taciz ve istismar konusunda bilimsel araştırmaların yapılmasını özendirmek ve desteklemek.

IOC, 2017 yılında yayımladığı IOC Spor Alanındaki Taciz ve İstismardan Sporcuların Korunması Araç Kiti ile uluslararası spor federasyonları ve milli olimpiyat komitelerinin kendi spor dallarında ve politika alanlarında sporcuların taciz ve istismardan korunmasına yönelik politika ve prosedürleri çok daha ayrıntılı olarak sunmaktadır (Mountjoy, 2010; Safeguarding athletes from harassment and abuse in sport IOC Toolkit for IFs and NOCs, 2017)

Brackenridge (2001), sporda cinsel istismar konusunda risk faktörlerini tanımlamış ve bu faktörleri normatif risk (örgüt kültüründen kaynaklı) ve temel risk (teknik veya hizmet taleplerinin dahil olduğu organizasyon yapısı) olmak üzere iki grupta incelemiştir. Aşağıda yer alan tabloda belirtildiği gibi belirlenen risk faktörleri; antrenörler, sporcular ya da spor ortamıyla bağlantılıdır.

Çizelge 2.2. Sporda cinsel istismar için düzenlenmiş risk faktörleri (Brackenridge, 2001)

Antrenör	- Eşi veya partneri ile tatmin edici olmayan bir beraberlik ya da yalnız olması - Eş veya partnerle cinsel ilişki güçlüğü geçmişi veya çocuklarla ilişki geçmişinin olması - Kendi ailesinden gördüğü empati eksikliği ya da sömürü modeli ihtimali - Şahsi hırslarının kurbanı olmak - Benlik saygısını insanlar ya da halk üzerinde oluşturduğu kontrolle elde etmek - Hedeflenen mağdurları izole edebilecek imkanlara sahip olması (kendi arabasını veya takım otobüsünü, oteli ve / veya kendi evini kullanarak) - Kişiler arası sınırları zorlayarak şüpheli cinsel davranışlarda bulunmak (dokunma, masaj, sözsüz flört) - Çok zorlayıcı teknik ve antrenman hedefleri belirlemek - Başka insanların yanında mağdur kişinin yeteneğini başka bir akrasıyla karşılaştırmak
Sporcu	- Duyusal ve motor bozuklukların neden olabileceği psikolojik kırılganlık sorunu - Otorite figürüne kıyasla sporda nispeten genç veya deneyimsiz olunması - Cinsel açıdan saf ve olgunlaşmamış olması-ergenlik döneminde olunması - İşsel başarı aşamasında ya da yakınlarında olmak - Düzensiz yeme belirtileri göstermek - Ebeveynleri veya sorumlusu olan kişilerle arasında mesafe olması - Antrenörünün hayatının tamamını kontrol altına alması - Bir baba figürü statüsünü üstlenen koç veya başka bir otoriteyi kendini tamamen adamak
Spor Ortamı	Normatif örgüt kültürü - Otokratik bir otorite sistemine sahiptir ve sporcularla yakın kişisel temas içerir - Sporcu ve antrenör arasında güç dengesizliği kurar - Sporcunun zaman ve mekânda akranlarından ayrılmasını tanır - Gizliliğin geliştirilmesi ve korunmasını sağlar - Seyahatlerde karma cinsiyet ve yaş gruplarının birlikte paylaşmasını içerir - Her yaş ve durum arasındaki oluşabilecek cinsel ilişkiye göz yumar - Sporcuların deneyimsel geleneklerini (şarkılar, şakalar, takma adlar, taciz, ritüeller, şakalar) cinselleştirir - Cinsellik konularında kolektif sessizliği destekler. Temel organizasyon yapısı - Hiyerarşik statü sistemini içerir - Performansa dayalı ödüller verir - Ödülleri otoriteye olan itaatle ilişkilendirir - Danışmayı ihmal eden / hariç tutan kural ve prosedürlere sahiptir - Personel tarama, işe alma ve izleme için resmi bir prosedür yoktur - Gerekli teknik beceriyi kazanmak için oluşan yoğun antrenman rejimleri - Yasal düzenleme gerektiren teknik/hizmet

Diğer istismar çeşitlerinde olduğu gibi sporda cinsel istismar; istismarın yapıldığı yer, kişiler, nedenleri ve fail ile mağdurun cinsiyetleri gibi bir çok faktörleri bünyesinde bulundurmaktadır. Çocukla en çok iletişim içerisinde olan antrenörlerin dışında doktor, masörler, idareci, tesis çalışanları, organizatörler ve izleyicileri kapsayan bir yelpazede çocuklara güvenli spor ortamları oluşturmak, istismar riskini ortadan kaldırmak için en önemli adımlar arasında yer almaktadır (Brackenridge, 2001).

2.3.4. İhmal

Yoğun bir antrenman programının uzun süreli sağlığa olan etkisi göz önüne alındığında, sporcunun bu programa hazırlanmasında kritik role sahip olan kişinin sporcuya zarar vermesi durumu sporcunun iyi oluşunu ve sağlığını tehlikeye atmaktadır. Kişinin bunu düşünerek önlem almaması durumu ihmal olarak belirtilebilir. Sporcunun sağlığına dikkat edilmemesi, sakatlanması ve eğitimine sporsal açıdan engel olunması ihmal içeren davranışlar arasında sayılmaktadır (Stirling, 2009).

Antrenörler saha içerisinde disiplini sağlayabilmek için bazı ceza yöntemlerine başvurabilmektedirler. Sporcuyu spor yapılan yerden uzaklaştırarak sporcunun yalnız kalmasını sağlamak bu yöneme örnek olarak verilebilir. Bu durumda çocuğun oyun ya da antrenman alanında denetimsiz ve tek başına bırakılması o anda ya da sonraki süreçlerinde kabul edilemeyecek sonuçları da beraberinde getirmektedir. Antrenörler bu yöntemle çocukları disipline ettiklerini düşünürken çocuğu küskün, silik, çekingen, başkalarının etkisinde çabuk kalabilen, aşırı hassas bir kişiliğe sahip bırakarak ihmale ve duygusal istismara sebep olmaktadır. Diğer taraftan, herhangi bir eğitim ortamında ödül ve ceza sisteminin bir eğitim yöntemi olarak kullanılması önerilmemektedir.

Sporda görülen en yaygın ihmal örneklerini şu şekilde sıralanabilir:

- Uygun olmayan ekipmanlarla antrenman yaptırmak,
- Sporculara alınması gereken besinler konusunda eksik bilgi vermek,
- Sporcunun sağlık veya sakatlık durumunu dikkate almadan antrenman ya da etkinliğe katılımını istemek,
- Sporcuları aşırı soğuk ya da sıcak hava koşullarında spor yaptırmaya maruz bırakmak,
- Sporcu yaralanmalarında yanlış tedavi yöntemleri uygulamak,
- Sporcuların yolculuklarında ve konaklamalarında yetersiz denetim sağlamak,

- Sporcular arasındaki akran zorbalığına müsaade etmek,
- İzin almadan sporcuların görüntülerini internet ortamında paylaşmak,
- Sporcuya zarar gelme ihtimali olan elverişsiz yerlerde spor organizasyonları ya da antrenman yaptırmak,
- İstismar vaka veya şüphelerini görmezden gelmek,
- Sporcuların bulunduğu ortamlarda sigara veya alkol tüketmek,
- Sporcuyu fiziksel veya duygusal zararlardan veya tehlikelerden korumamak.

Sporda ihmalden kaynaklanan istismar türü yeni kategorize edilmiş olmakla birlikte, sporda organizasyon yapısı açısından kritik bir role sahiptir. Örneğin İngiltere’de yer alan spor kurumları (UK sport) tarafından önlemler alınmıştır. Kurumun, çocuklara zarar gelebilme ihtimali olan konularda standartların sağlanmaması, gereken dikkatin gösterilmemesi veya istismara sebebiyet verecek konularda önlemlerin alınmaması kurumsal istismar olarak görülmektedir. Alan yazında vurgulanan istismar örneklerinin büyük bir kısmı rekabetçi spor ortamlarında görülmektedir. Bu problemlerin yaşanmasında spor kurumunun da etkisi olduğu düşünüldüğünde, kurumsal istismar kategorisinde yerini alabilir. Maddiyat için yarışma vurgusu sebebiyle, sporcular kişi olarak değil sadece kazanma mekanizması içerisinde değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, sporcuların haklarına müdahale, kötü muamelenin bir göstergesidir (Stirling, 2009; Kavanagh, 2014).

Alan yazında sporda çocuk istismarı açısından ihmal kategorisi kendi içerisinde fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve eğitim ihmali olarak üç şekilde incelenen çalışmalara rastlamakta mümkündür. (Stirling, 2009; Fortier, Parent ve Lessard 2019). Ayrıca Stirling (2009), sporcunun arkadaşları tarafından dışlanması ya da gruba alınmamasından kaynaklanan duygusal ihmal durumunu sosyal ihmal kategorisi altında belirlemektedir. Diğer bir çalışmada ise (Walsh, MacMillan, Trocmé, Jamieson ve Boyle, 2008) bu durum ihmal tanımında belirtildiği gibi bir ihtiyacın karşılanmamasından ziyade, biri tarafından yapılan psikolojik istismar olarak belirtilmiştir.

Çizelge 2.3. Sporda çocuk ihmali çeşitleri (Fortier ve diğ., 2019)

İhmal	Fiziksel İhmal <i>Spor bağlamında çocuğun denetlenmemesi sonucu onun fiziksel yaralanmasına ve sakatlanmasına yol açılması</i> - Çocuğun sağlık açısından uygun görülmemesine rağmen, sakat bir şekilde antrenman veya yarışmaya katılmasına izin vermek. - Çocuğun ilgilendiği sporda ideal kiloya ulaşması için yaşadığı yeme bozukluğunu bilmek ve müdahale etmemek. - Kullanılan malzemeler açısından çocukların güvenliğinin sağlanmaması <i>Spor bağlamında çocuğun tıbbi ihmali (yalnızca ebeveyn için geçerlidir).</i> - Bir sağlık personeli tarafından çocukta teşhis edilen ve yaptığı spordan kaynaklanan sağlık sorunu için gerekli tıbbi bakımı sağlamayı reddetmek
	Duygusal İhmal <i>Çocuğa karşı yapılan antisosyal veya suçlu davranışlara izin verici tutum sergilemek.</i> - Bir sporcunun başka bir sporcuya karşı göstermiş olduğu şiddet içerikli davranış sergilemesine müdahale etmemek, araya girmemek. - Bir sporcunun başka bir sporcunun göstermiş olduğu şiddet eylemlerine katlanmasına müdahale etmemek. - Sporla ilgili organizasyonlar (takım partisi, yarışmalar, turnuvalar vb.) sırasında bir sporcunun alkol veya uyuşturucu tüketmesine izin vermek. - Bir sporcunun doping ve benzer ürünleri tüketmesine müdahale etmemek veya doping yöntemlerini benimsemesine izin vermek <i>Spor bağlamında çocuğu denetlemeyerek onun fiziksel, cinsel veya psikolojik istismarına yol açmak.</i> - Bir sporcunun fiziksel, cinsel veya psikolojik olarak istismara uğradığını veya ihmal edildiğini bilmek ve onu korumak için hiçbir girişimde bulunmamak. <i>Spor bağlamında çocuğun psikolojik veya psikiyatrik sorunları için tedavi sağlanmaması (yalnızca ebeveyn için geçerlidir).</i> - Sporcunun açık bir şekilde psikolojik desteğe ihtiyacı olmasına rağmen gerekli ilgiyi göstermeyi reddetmek. <i>Spor bağlamında çocuğu terk etmek</i> - Sporcuyu antrenman, müsabaka veya yolculuk sırasında terk etmek, yalnız bırakmak.
	Eğitim İhmali - Bir sporcudan spor yapması için okulu bırakmasını veya okula ara vermesini istemek

2.4. Sporda Çocuk İstismarına Yönelik Devlet Raporları

Bu bölümde bazı ülkelerin yıllar içerisinde sporda çocuk istismarı sorununun gündeme gelmesiyle oluşturulan komisyonlar, uzman raporları çerçevesinde ortaya konmaya

çalışılmıştır. Bu açıdan tüm dünyaya duyurulan raporlarda istismar mağduru kişilerin beyanları dikkate alınmış, istatistiksel verilere başvurulmuş, sporda istismarın mevcut sorunlarına çözüm önerileri getirilerek sporda çocuk koruma programlarının oluşumu üzerine durulmuş ve yeniden düzenlenme gereği duyulmuştur.

Hükümetlerce oluşturulan bu raporlar, sporda çocuk cinsel istismarı ile ilgili mevcut bilgi birikimi ile desteklenerek, özellikle hayatta kalan sporda istismar mağdurlarının deneyimleri geniş bir zaman periyodu boyunca araştırılmıştır. Bu çerçevede istismarın yaygınlaşması sebebiyle birçok devletin bu konu üzerinde durduğu ve özellikle en üst makamlarca konunun takip edildiği görülmektedir. Spor alan yazınında sporda istismara yönelik hükümet raporlarının incelendiği bir araştırmanın mevcut olmaması sebebiyle Avustralya, Hollanda ve Kanada ülkelerinin kamuoyuna duyurduğu araştırma raporlarına aşağıda yer verilmiştir.

2.4.1. Avustralya

Avustralya hükümet sisteminde, kamuyla ilgili önemi olan konuların soruşturulduğu ve denetlendiği en yüksek merci Kraliyet Komisyonu (Royal Commission)'dur. Kraliyet Komisyonu, 1902 yılı yasasına göre; Milletler Topluluğu'nun barış, düzen ve iyi yönetilmesinden sorumludur. Kraliyet komisyonlarına genellikle bir veya daha fazla önemli şahsiyet başkanlık eder. Belirli konularla ilgili araştırma yapan Kraliyet Komisyonu, hem hükümet içinde hem de dışında uzmanlarla istişarelerde bulunur ve kamuya açıklar (Wright Swain, ve McPhillips, 2017)

Avustralya'da kilise, okul ve spor kulüplerinde yaşanan ve sayısı gittikçe artan çocuk istismarı vakaları neticesinde hükümet, 2012 yılında çocuk istismarının soruşturulması için bir komisyon (The Royal Commission into Institutional Response to Child Sexual Abuse) kurmuştur. Soruşturmada 42.041 telefon görüşmesi, 25.964 mektup ve e-posta, 8.013 mağdurla gerçekleşen özel oturum, 50'den fazla vaka çalışması içeren kamuya açık oturum gerçekleşmiştir. Komisyonun yürüttüğü beş yıllık soruşturmanın ardından toplamda 17 ciltten oluşan rapor sonucunda, hükümetin; okullarda, spor kulüplerinde, gençlik gruplarında, yetimhanelerde, kilise, yardım kuruluşları ve aile içinde de olmak üzere diğer birçok kurum içerisinde on yıllardır çocukları cinsel istismardan koruyamadığı ortaya çıkmıştır. Bu sorunun ortaya çıkması üzerine, 2012-2018 dönemi başbakanı Scott Morrison önderliğinde Avustralya hükümeti, cinsel istismar mağduru çocuklardan ve ailelerinden

“ulusal özür” dilemiştir. Avustralya’da çocuk istismarı için kurulan komisyon, 122’si hükümete yönelik olmak üzere 409 tavsiyede bulunmuştur (Wright ve Swain, 2018; Royal Commission into Institutional Response to Child Sexual Abuse, 2017).

Kraliyet Komisyonu, denetleme kapsamında istismarın önlenmesi için politika ve araştırma programına sahiptir. Daha geniş bir bakış sağlanması gerçekleştirilen özel oturumlarda ve yazılı verilerden elde edilen bulguların yanı sıra medya, toplantılar, hükümet ve hükümet dışı temsilcilerden elde edilen belgeler, mağdurlar, kurumlar, politika ve alanında uzmanlar, akademisyenlerin desteğiyle sağlanmış ve sorunlar yanıtlanmıştır. Ayrıca, Kraliyet Komisyonu’nun soruşturmasına toplumun katılımı ile Avustralya’nın her bölgesinden insanların katılımıyla deneyimler ve görüşler alınmıştır. Böylece çalışmalar hakkında farkındalığı arttırılmış ve çok sayıda insanın kurulla etkileşime girmesine izin verilmiştir. Diğer taraftan, birçok ırkın bir arada yaşamasından dolayı farklı etnik gruplara sahip kişilerin oluşturduğu birliklerle daha fazla temasa geçilerek cinsiyet, yaş, eğitim, kültür, cinsel tercih veya engellilik gibi faktörler göz önüne alınmıştır (Royal Commission into Institutional Responses to Child Sexual Abuse, 2014)

Avustralya Genel Valisi Ekselansları Quentin Bryce, çocuklarda cinsel istismarın denetlenmesi amacıyla Kraliyet Komisyonu için altı yetkili atamıştır. Komisyonda iki hakim, 1 polis başmüfettişi, 1 verimlilik komisyonu üyesi, 1 çocuk ve ergen psikiyatristi ve 1 senato üyesi ile yardımcı olmak üzere baş savcı tarafından atanan 17 danışman yer almaktadır. Öncelikle, 30 Haziran 2014 tarihinde, denetlemeye ilişkin ara bir dönem verilmiş ve bu tarihe kadar yapılan çalışmalar raporlanarak iki cilt halinde sunulmuştur. Cilt 1’de, komisyonun görevi, incelenilen konular ve gündem süresince yapılması gereken işler açıklanmıştır. Cilt 2’de ise özel oturumda kişilerin deneyimleri tanımlanarak, 150 kişinin hikâyesinin temsili bir örneğini yer verilmiştir. Soruşturmanın başlangıcında, mağdur olabilme potansiyeli olan kişiler ve kurumlara bu konuyla ilgili daha fazla bilgi vermek ve komisyonunun önerilerini hükümetler ile kurumların mümkün olan en kısa sürede uygulamalarını sağlamak için bildirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu amaçla Çocuklarla Çalışabilme İzni (Ağustos 2015), Maddi ve manevi davalar (Eylül 2015) ve Ceza yargılaması (Ağustos 2017) raporları sunulmuştur (Royal Commission into Institutional Responses to Child Sexual Abuse, 2017, Power, 2018; Davis, 2015)

Kraliyet Komisyonunun, kurumlara yanıt verilecek çocuklarda cinsel istismarın nihai raporunun 14.cildinde; Spor, Rekreasyon, Sanat, Kültür, Topluluk ve Hobi Grupları bağlamında 238 sayfadan oluşan rapor yer almaktadır. Kurumsal sorumlulukların niteliği ve yeterliliği incelenerek ortaya çıkarılan başarısızlıklar, spor ve rekreasyonda çocuk cinsel istismar önlemek için öneriler denetleme sonucunda yer almaktadır. Yapılan özel oturumlarda, 408 kişinin sporda ve rekreasyon alanlarında cinsel istismarın yaşandığını ve %93,4'ünün bu tecrübeyi yaşadıklarını belirtilmişlerdir. Avustralya genelinde 344 spor ve rekreasyon kurumunda cinsel istismarın yaşandığı tespit edilmiştir. Bununla beraber hem yetişkin failerin hem de akranların birbirine fiziksel istismar ve duygusal istismara neden olacak davranışlarda bulundukları ifade edilmiştir. 128 katılımcının (%31,4) diğer istismar biçimlerini tecrübe ettikleri, katılımcıların %89,1 duygusal istismar, %21,1'i fiziksel istismardan ve %9,4'ü istismara tanık olduklarını belirtmişlerdir (Royal Commission Sport, Recreation, Arts, Culture, Community and Hobby Groups, 2017).

Avustralya hükümetince açıklanan raporda, sporculara yapılma ihtimali olan istismar davranışları; antrenörün gücü ve otoritesinden kaynaklanan ilişkiler, yetişkinlerin kullanabileceği materyal ya da alkol tüketmek, kötü dokunuş (örneğin yüzme stilini düzeltmek için), çocuğun aileden ilgi görmemesi sonucu hedef haline gelmesi ve çocuğun performansına göre değer vermek olarak verilmiştir. Bu davranışlar raporun sadece bir kısmını oluşturmakta olup, kurumlara ve kişilere uyarı ve bilgi niteliğinde raporlanmıştır. Diğer taraftan toplumun da sporda çocuk istismarında risk faktörü olabileceği belirtilmiştir. Bu risk faktörleri; şiddet ve tacizin normal bir olgu olarak görülmesi, cinsellik kültürünün normalleştirilmesi, yetişkinlerin çocuk üzerinde vereceği potansiyel zararların başarıyla bağdaştırılması olarak ifade edilmiştir. Ek olarak, spor ve rekreasyon bağlamında istismarın etkilerinin yıkıcı olabileceği detaylı bir şekilde verilmiştir (Royal Commission Report of Case Study 15: Swimming Australia and the DPP, 2015).

Mağdurlar spor ve rekreasyondaki istismar deneyimlerini açıklayabilmeleri konusunda öncelikle üstesinden gelmek zorunda oldukları birçok önemli engelden bahsetmişlerdir. Bunlar; kimsenin mağdur kişinin anlattıklarına inanmayacak olmaları, küçük ya da muhafazakâr toplumlarda yaşamalarından kaynaklı korku ve utanma duygusu, istismarı tam olarak tanımlayamadığı için ayırt edememesi, gelecekteki spor kariyerine gölge düşmesi korkusu olarak raporlanmıştır. Ayrıca, çocuklara yönelik cinsel istismar şikayetlerinin yetersiz işlem görmesi ve yanıtlanması bir diğer rapor konusu olarak yer almaktadır.

Örneğin, yasal zorunluluklar olmadan, bazı spor ve rekreasyon kurumları yaşanan istismarı bildirmemekte, hatta kurumda çalışan yönetici, lider ya da raporlama yapacak yetkili kişinin korkutulması sonucu caydırıldığı görülmektedir. Şikayetlerin işleme alınmaması ve araştırılmaması, zamanında şikâyet edilmemesi sonucu suçlunun çocuğu istismar etmeye devam etmesi denetleme raporlarında yer almaktadır (Royal Commission Report of Case Study 39: Sporting clubs and institutions, 2016)

Sportdaki en savunmasız katılımcıları zorbalık, taciz ve istismardan korumak, özellikle Kraliyet Komisyonunun tepkisine girmesinin ardından artan bir sorumluluk alanıdır. Ulusal Spor Organizasyonlarının (NSO) istismarı önlemek, ele almak ve çocukları istismardan korumak için yasal yükümlülükleri bulunmaktadır. Avustralya Spor Komisyonu'nun (ASC) ve Avustralya sporunda çocukların taciz, istismar ve ayrımcılıktan korunmaları için eğitim ve bilgiler veren koruyucu örgüt 'Play by the Rules' oluşturduğu kurallar ve yapmış olduğu girişimlerle sporda çocuk koruma alanında çalışmalar yapmaktadır. Avustralya Spor Komisyonu bünyesinde 94 ulusal spor organizasyonunu tanımaktadır. Kriket, futbol ve netbol gibi yüksek katılımlı ve orienteering ile motosiklet gibi düşük katılımlı spor dallarını kapsamaktadır. Bu doğrultuda ASC tarafından finanse edilen tüm ulusal spor organizasyonları (NSO), dahil olduğu üye koruma politikasını sağlamak için ASC'nin belirlemiş olduğu yükümlülükleri yerine getirmek zorundadırlar. Bu yükümlülükler sadece sporda çocukların güvenliği için değil, aynı zamanda tüm insanların güvenliğini kapsayacak adil bir yapılanmayı kapsamaktadır. Her NSO üyesi, ayrımcılık, taciz ve çocuk koruma politikalarını alarak önleyici tedbirlerini belirtmek zorundadır. Ayrıca NSO bağlı olduğu bölgeye bağlı olarak, zorunlu bir röportör belirlenir ve yetişkinlerin tüm hukuki kontrollerinden geçmiş olması beklenir. (ASC, 2013; Royal Commission Sport, Recreation, Arts, Culture, Community and Hobby Groups, 2017).

Sporda çocuk koruma konusunda ülke çapında eğitim ve öneriler vermek için merkez görevi Play by the Rules çatısı altında toplanmaktadır. Ayrıca; Avustralya Spor Komisyonu ile Avustralya İnsan Hakları Komisyonu, Çocukların ve Gençlerin için New South Wales (Yeni Güney Galler) Komisyonu, Avustralya ve Yeni Zelanda Spor Hukuku Derneği ve eyaletlerin spor birimleri arasında bir iş birliği yapmaktadır. Bir sivil toplum kuruluşu olan Play by the Rules, spor organizasyonlarının çocuklar için güvenli ortamlar yaratmalarına yardımcı olmak için ücretsiz çevrimiçi materyaller geliştirmektedir. Amacı kar elde etmek değil, hükümetteki spor sektörü paydaşlarına odaklanmakla sınırlıdır. Dolayısıyla küçük birimlerin

ya da kâr amacı malzeme, rekreasyon, spor, sanat ve çeşitli hobi veya kültürel etkinlikler sağlayan işletmelerin ihtiyaçlarına özel olarak uyarlanmamıştır (Russell, 2011; ASC, 2013)

Devletler, kurumlar ve bireyler, ilgili çocuk koruma ve diğer mevzuat uyarınca çocukları korumak için görev ve yükümlülüklere sahiptir. Avustralya Hükümetinin de cinsel ve diğer istismar boyutlarından çocukları korumak için ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli sorumlulukları vardır. Avustralya, çocukların istismardan korunma hakkını tanımak üzere bir dizi Uluslararası İnsan Hakları anlaşmasını onaylamıştır. 1990 yılında Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne dahil olan Avustralya, çocukların korunmasını ve bu hakları gerçekleştirebilmelerini sağlamak için spor ve rekreasyon kurumlarını da kapsayan yükümlülükleri taahhüt etmiştir. Çocukları korumak için belirlenen geniş sorumluluklar tüm Avustralya hükümetlerini, kurumları ve toplumu tarafından paylaşılmaktadır. Avustralya'nın ulusal çerçeve içerisinde alınan çeşitli politikalarla çocukları korumanın herkesin görevi olduğu bildirilmiştir (Royal Commission into Institutional Responses to Child Sexual Abuse, 2017).

Avustralya Kraliyet Komisyonu yaşanan istismar vakalarının ardından risk faktörlerinin genel olarak bir kısmını aşağıdaki gibi belirlemiştir:

- İstismarın gerçekleşeceği bölgeler: Sporcu kampları, konaklamalı yarışmalar ve yolculuklar, odalara yerleştirme düzenlemeleri, yolculuk planları, soyunma odaları ve duşlar, belirsiz yerler.
- Antrenörle ilişkiler: Uygunsuz aktivite, kişisel sınırların aşılması, mağdurun zayıflığının kullanılması, sporcu performansının öncelikli olması, yapılan sporun özellikleri
- Şiddet ve tacizin normalleştirilmesi: cinsel kültürün sıradanlaşması, şiddetin sporun parçası görülmesi
- Kurumsal liderlik, yönetim ve kültür: çocukla çalışacak kişinin sabıka kayıtlarına bakılmaması ve kontrol edilmemesi, her ne pahasına olursa olsun mükemmellik ve itibar peşinde olma, kurumun kültüründe fiziksel istismar ve zorbalık, yetersiz bildirim sistemi, yetersiz politikaların ve prosedürlerin uygulanması, eğitim ve öğretim eksikliği, zayıf raporlama ve bilgi paylaşımı (Wright ve diğ., 2017; Cashmore, Taylor ve Parkinson, 2017; Royal Commission Sport, Recreation, Arts, Culture, Community and Hobby Groups, 2017; Royal Commission into Institutional Responses to Child Sexual Abuse, 2017).

Sonuç olarak Avustralya Kraliyet Komisyonu sporda çocuk istismarının önlenmesi ve çocuklar için güvenli spor kapsamında çeşitli tespitler yaparak koruyucu önlemler almıştır. Soruşturma komisyonunun denetimleri sonucunda yayınlanan raporda kurumlara yönelik tedbirler, istismarın ne olduğu ve nasıl gerçekleştiği, sporda çocuk istismarının ve özellikle cinsel istismara sebep olabilecek risk faktörleri, her eyalette yer alan kulüpler, organizasyonlar ve üye sayıları, federal ve özel spor kulüplerinin bu konudaki görevleri, kulüplerin denetimi, cinsiyet, yaş, etnik kökene bağlı olarak istismarın engellenmesi konularında ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

2.4.2. Hollanda

Hollanda sporunda yaşanan istismar ve taciz olayları, çözüm bulunabilme ve tedbir alma kapsamında hükümetçe rapor edilmiştir. NOC * NSF (Hollanda Olimpiyat Komitesi* Hollanda Spor Federasyonları), bu raporlara yanıt olarak, 2017 yılında sporda cinsel taciz ve kötü muamele problemini araştırmak için üç üyeli bağımsız bir soruşturma kurulu oluşturulmuştur. Kurul, Mart ve Nisan aylarında görev için hazırlık yapıp 15 Mayıs 2017 tarihinde çalışmalara başlamıştır. Soruşturma kurulunun görevi ise problemin kapsamı ve iç yüzünün anlaşılmasını sağlamak olarak belirlenmiştir. Yaşanan sorunlara çözüm bulunabilmesi için kurul, NOC * NSF iş birliği ile federasyonlara ve diğer spor birliklerine öneri ve tavsiyelerde bulunmuştur. Soruşturma kurulu, çalışma için öncelikle, cinsel taciz ve istismar mağdurlarından kendi deneyimlerini aktarmalarını istemiş ve yüzden fazla kişiden yanıt alınarak verilen bilgiler gizli tutulmuştur. Ayrıca kurul problemin birçok yönden açıklanabilmesi için mağdurlar, uzmanlar, spor yöneticileri gibi spor çevrelerinde görev alan birçok kişiyle görüşüp yapılan çalışma ve raporları incelemiştir. Bununla birlikte komisyonun desteklenmesi açısından belirlenen üç bilim insanından raporlar üzerine çalışma yapılması istenmiştir. Belirlenen bilim insanları rapordan sorumlu tutulmayarak sadece destek amacıyla bu göreve alınmışlardır (Rapport van de Onderzoekscommissie seksuele intimidatie en misbruik in de sport, 2017).

Sporda saldırganlık alanında uluslararası üne sahip bir uzman olan Dr. Tine Vertommen, Soruşturma Komisyonu için iki çalışma yürütmüştür. Öncelikle sporda taciz ve istismar raporlarını inceleyerek güncellemiş ve daha sonra Hollanda sporunda taciz, istismar ve kötü muamelenin varlığını tespit etmiştir. Rutgers (Cinsel ve Üreme Sağlığı Hakları Merkezi) yetkililerinden Uzman Marianne Cense ve Iris Coehoorn spor dünyasında kötü muamele ile

ilgili olarak cinsel taciz ve iletişim üzerine ve spor kulüpleri yönetiminde taciz ve istismar riskleri konusunda çalışmalar yapmışlardır. Son olarak, Soruşturma Komisyonunda yer alan avukat Prof. Marjan Olfers, spor dünyasında cinsel taciz ve istismarıyla mücadeleye dair mevcut yaklaşımları tanımlayarak ilgili spor kurumlarına önerilerde bulunmuştur. Soruşturma Kurulu, hükümetin sporda taciz ve istismara yönelik olarak aktif çalıştıklarını ancak, Ulusal İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Çocuklara Yönelik Cinsel Şiddet raporlarına göre, genel farkındalığın hükümet politikalarında henüz yeterince ele alınmadığı görüşünü bildirmişlerdir. Ayrıca, sporda cinsel taciz ve istismar vakalarının bir kısmının eğitimle ilgili bir problem olduğu, bununla birlikte birçok spor organizasyonunun tedbir amaçlı kendi önlemlerini aldığı belirtilmiştir (Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen, 2020; Van der Steeg, Schipper-Van Veldhoven, Cense, Bellemans ve de Martelaer, 2020).

Soruşturma Kurulu, görülen istismar sorunları hakkında tüm spor örgütleri ve bu örgütlerin kurullarının direk uygulayabilecekleri şekilde rapor oluşturmaya çalışmıştır. Böylece spor dünyasında bu konunun daha çok ilgi göreceği düşünülmüştür. Ekim ve Kasım 2017'de #MeToo hashtag altında sayısız rapor hem dünyada hem de özellikle Hollanda toplumunda görünür kılınmıştır. Soruşturma Kurulu'nun elde ettikleri yüzden fazla raporda yer alan otuz mağdur sporcu, medya üzerinden konuşma cesareti göstermiş ve kendilerine derinden saygı duyulmuştur. Bu süreçte Hollanda hükümeti, sporda taciz ve istismar denetleme raporunda devletin konuyla ilgili rolünü belirtmiştir. Buna göre; istismar içerikli davranışların toplum arasında her kesim ve alanda görüldüğü, toplum için genel bir sorun olan bu durumla mücadele etmenin ve farkındalık yaratmanın önemli olduğu belirtilmiştir. İşte bu yüzden gereken politikaların alınması hükümetin görevi olarak görülmektedir. Sadece istismara sebebiyet verenlerin yargılanması ve suçlarının tespit edilmesi değil, aynı zamanda önleyici tedbirlerin alınması ve toplumu bu konuda yönlendirmek devletin görevleri arasında yer almaktadır (Arriaza ve Berumen, 2019; Rapport van de Onderzoekscommissie seksuele intimidatie en misbruik in de sport, 2017).

Hollanda hükümeti özellikle cinsel taciz ve istismarla mücadele için mevzuat, politika, denetleme ve prosedürler konusunda vazgeçilmez bir rol oynamaktadır. Ancak bu yoğun oluşum içerisinde her bakanlığın özellikle kendi alanında hizmet vermesi birtakım eksiklikleri de beraberinde getirebilmektedir. Daha etkin ve verimli bir yapılanmanın oluşabilmesi için bakanlıkların iş birliği içerisinde ortak paydada çalışmaları önerilmektedir.

Ayrıca, alınacak tedbirler kapsamında ülkenin yerel yönetimlerine de görev düşmektedir. Örneğin belediyeler sporda istimalin engellenmesi için spor kuruluşlarına profesyonel uzmanlık sunabilir ve bazı derneklerle birlikte düzenli olarak danışmanlık yardımında bulunabilirler. Vatandaşların güvenliğini sağlamak yerel yönetimlerin görevleri arasında yer almaktadır. Dolayısıyla insanların güvenli ve sağlıklı bir ortamda spor yapmaları açısından belediyeler önemli bir fonksiyon içerisinde değerlendirilmektedir (Het jaarverslag van Centrum Veilige Sport Nederland CVSNI, 2019)

Yapılan tüm çalışmalar kapsamında, devletin sporda taciz ve istismara yönelik yayınladığı raporda belirtilen bir diğer konu ise bilgiye nasıl ve nereden ulaşılmasıyla ilgilidir. Soruşturma kurulu doğrudan ve dolaylı olarak alınan raporlara ek olarak internet, sosyal medya, Spor Hukuku Enstitüsü'nün (ISR) disiplin dava kararları ve spor kurumlarının disiplin kurullarınca alınan kararları incelemiştir. Kurul denetleme için 7 Haziran 2017 tarihinde, çok sayıda spor örgütüyle bir araya gelerek konuyla ilgili rapor ve şikayetlerle nasıl ilgilendiğiyle ilgili yazılı ve sözlü olarak bildiri talep etmiştir. Böylece kurul 21 Kasım 2017 tarihine kadar 65 kadın 33 erkek ve 11 cinsiyeti belirlenememiş mağdur olmak üzere toplamda 109 cinsel taciz ve istismar vakasına ulaşmıştır. Bununla birlikte yayınlanan vaka raporu incelendiğinde 2001-2017 yılları arasında ise 40 farklı spor branşından toplamda 686 cinsel istismar vakasının gerçekleştiği belirtilmiştir. NOC*NSF'nin sporda cinsel taciz projesi dahilinde bu sayı 2000-2010 yılları arasında 607 olarak belirlenmiştir (Rapport van de Onderzoekscommissie seksuele intimidatie en misbruik in de sport, 2017).

Sonuç olarak Hollanda sporunda devletinde etkisi ve desteğiyle hazırlanan 223 sayfalık denetleme raporunda istismar ve tacizle ilgili temel bilgilerle birlikte devletin rolü ve soruşturma detayları yer almaktadır. Buna göre hukuki olarak yaptırımlar, prosedürler ve spor hukuku açısından değerlendirmeler belirtilmiştir. Ayrıca güvenli sporun ilkeleri ve önemi belirtilerek, cinsel istismarın engellenmesi için önlemlerin alınması konusunda uyarıda bulunulmuştur. Oluşturulan rapor daha çok sporda cinsel istismar ve taciz boyutunu içerip, diğer istismar türlerinin denetlenmesi için fikir niteliği taşımaktadır (Rapport van de Onderzoekscommissie Openbaar Ministerie, 2018; Rapport van de Onderzoekscommissie seksuele intimidatie en misbruik in de sport, 2017; Zo sport Nederland, 2012; Vertommen ve diğ., 2015).

2.4.3. Kanada

Olimpiyat sektöründe Kanada sporu, Fiziksel Aktivite ve Spor Yasası'ndan (Eyalet Hükümeti) yasama yetkisine sahip federal bir kurum olan Sport Canada tarafından yönetilir, finanse edilir ve izlenir. Sport Canada'nın misyonu, tüm Kanadalıların spora katılma ve sporda başarılı olma fırsatlarını sağlamaktır. Sport Canada, Ulusal Spor Organizasyonlarını (NSO'lar) ve Çoklu Spor Organizasyonlarını (MSO, örneğin Kanada Olimpiyat Komitesi, Kanada Paralimpik Komitesi) destekler, yüksek performanslı sporculara mali yardım sağlar ve Kanadalı organizasyonların spora ev sahipliği yapmasına yardımcı olur (Government of Canada, 2003; Kerr, Kidd ve Donnelly 2020).

Kamuoyunda yaşanan olumsuz tecrübelerle istinaden, Sport Canada, Kanada sporunun değerlerini ve adaletini korumak ve güçlendirmek amacıyla bir dizi yeni organizasyon kurmuş veya geliştirilmesine yardımcı olmuştur. Bunlar arasında, Kanada Antrenörler Birliği, CAC (1970), eski adıyla Kanada Kadın ve Sporun Gelişimi Derneği olarak da bilinen Kanadalı Kadınlar ve Spor Birliği, CAAWS (1981), Kanada Sporda Etik Merkezi, CCES (1992) ve Kanada Spor Uyuşmazlık Çözüm Merkezi (2003) yer almaktadır. Ayrıca, sporcuların Kanada sporunda karar alma organları üzerinde temsiliyete sahip olma mücadeleleri sonucunda 1992 yılında Kanada Sporcular Derneği (yeni adıyla AthletesCAN) kurumuştur.

Kanada ülke olarak 1990'ların sonlarına doğru sporda taciz ve istismarla başa çıkma politikası kapsamında dünyada en gelişmiş sistemlerden birini uygulamıştır. Kanada hükümetinde spordan sorumlu kuruluş olan Kanada Spor Birliği (Sport Canada), fonlama yönetmeliğine göre tüm ulusal spor organizasyonlarının (NSO'lar) finansal kaynaktan faydalanabilmeleri için sporda çocuk istismarının engellenmesi adına çocuk koruma politikalarını almalarını zorunlu tutmuştur. Bu amaçla belirlenen zorunluklar ise “taciz ve istismar olaylarıyla uygun şekilde ilgilenmek, sporcuların ve / veya ebeveynlerinin ve diğerlerinin hiçbir kaygısı olmadan istismar şikayetlerini dile getireceği kişileri (bir kadın ve bir erkek) görevlendirmek, belirlenen fonu almak için politikaya uygunluklarını yıllık rapor olarak sunmak” olarak belirlenmiştir (Kikulis, 2013).

1996 yılı Eylül ayında Kanada Spor Birliği, Kanada'da toplumsal cinsiyet eşitliği politikalarının uygulanmasında etkili olan bir kadın kuruluşu olan Canadian Association for

the Advancement of Women and Sport (Kanada Sporda Kadınların Gelişimi Derneği, CAAWS) ile birlikte, Spor Fonu ve Hesap Verebilirlik Çerçevesi (SFAF) altında federal fonların Kanada spor organizasyonları tarafından kullanılabilmesini sağlayan dizi rehber geliştirmiştir. Bu rehber istismar ve tacizin engellenmesi için alınması gereken politikalar ve organizasyonun istismar ve taciz konularından sorumlu yetkililerin varlığından bahsetmektedir. Aynı yıl içerisinde Kasım ayında ilk çalışmalar başlamış ve organizasyondaki yetkililere eğitim verilmiştir (Safai, 2013; Havaris ve Danylchuk, 2007).

Sporda istismar sorununa hemen müdahale edilmesi için spor camiası tarafından üç farklı girişimde bulunulmuştur. Öncelikle 1997 yılında hokey eski genç takım baş antrenörü Graham James tarafından NFL oyuncusu Sheldon Kennedy'nin cinsel istismarı hakkındaki açıklamalar medyada yerini almıştır. Ardından, 1997 yılı şubat ayında eski Maple Leaf Gardens (Toronto) takımı malzeme sorumlusu Gordon Stuckless'in, 1969-1988 yılları arasında görev yaptığı süreçte, 24 erkek çocuğa cinsel istismarda bulunduğu için tutuklanmıştır. Aynı yıl içerisinde son olarak mayıs ayında, Simon Fraser Üniversitesi'nde bir erkek yüzme antrenörünün kız öğrencisine cinsel tacizinde bulunması sonucu kariyerine son verilmiştir. Bununla beraber aynı olayda antrenörün öğrenci tarafından tacize maruz kaldığını belirten birçok kanıtta yer almaktadır (Donnelly, 2007).

Sporda istismarın varlığını gündeme getiren eski hokey sporcusu Sheldon Kennedy' nin 1998 yılında oluşturduğu eylem planında Kanada Kızılhaç ile Hockey Canada, Speak Out isimli sporda kötü muameleyi önleyici kılavuz geliştirmiştir. Bu kaynak ve bir çok ulusal spor birliğinin mevcut istismar ve taciz müdahalesi ve önleme çalışmaları için standart oluşturmaktadır. Ayrıca Sheldon Kennedy Uluslararası Olimpiyat Komitesi'nin sunmuş olduğu mevcut sporda çocuk koruma programlarında eğitmenlik yapmaktadır (Kennedy ve Grainger 2006, Parent, 2015; Sheldon Kennedy Shares, 2016; Silent Edge, 2020).

Federal girişimler sporda istismarın önlenmesi için spordan sorumlu bakanlık, İl Spor birliklerine (Provincial Sport Organizations, PSO'lar) ve uluslararası spor birliklerine önlem alınması konusundaki fikrini yaygınlaştırmıştır. Ayrıca, spor organizasyonlarının sporda cinsel taciz ve istismar vakalarına karşı almış olduğu tedbirlerin finans düzenlemeleri çerçevesinde ne ölçüde bağlı kaldıkları ve önlemeye yeterince dikkat edilip edilmediği denetlenmiştir. 1997 yılına gelindiğinde, Spor Kolektifinde Taciz ve İstismar (spor organizasyonlarından oluşan bir topluluk) programına 40 ulusal spor organizasyonu (NSOS)

katılmıştır. Kanada sporunda yer alan mevcut taciz ve istismar politikalarının oluşturulması için son 20 yılda yer alan bulgular dikkate alınmıştır. Elde edilen bulguların değerlendirilmesinde ise; giderek artan ulusal ve uluslararası sporda istismar çalışmaları, yayınlanmış taciz ve istismar davaları ve diğer ülkelerin sporda politika ve uygulamalardaki değişiklikler dikkate alınmıştır (Canadian Strategy for Ethical Conduct in Sport, 2002; Havaris ve Danylchuk, 2007; Parent, 2015).

Ülke çapında sporda istismar soruşturma ve denetlemelerin başında öncelikle devlet merciinde en yüksek karar mekanizmalarının yer aldığı görülmektedir. Federal Spor Bakanı Kirsty Duncan, 19 Haziran 2018 tarihinde önemli bir açıklama yapmıştır. Spor Bakanı Duncan, ulusal spor organizasyonlarında meydana gelen herhangi bir istismar veya taciz iddiasının belirlenmemesi ya da açıklanmaması durumunda belirlenen federal fonların kesileceğini açıklamıştır. Ayrıca, fon anlaşmalarına göre, spor organizasyonlarının tüm istismar iddialarını araştırmak için bağımsız bir üçüncü taraf kurmalarının zorunluluğunu belirtmiştir. Bununla birlikte sporda istismarın engellenmesine yönelik zorunlu olarak eğitimin alınması gerektiğini vurgulayarak en geç 1 Nisan 2020 tarihine kadar şartların yerine getirilmesi gerektiğini açıklamıştır (Ewing, 2018).

Kanada spor bakanı, tüm spor organizasyonlarının kendi davranış kodlarını oluşturmaları ve istismara sebebiyet veren insanların serbestçe farklı organizasyonlara geçiş yapıp görevlerine devam edilmesinin engellenmesi hususunda Kanada sporunu harekete geçirmiştir. Ancak, yeni seçim sürecinin yaklaşıyor olması ve ulusal ve çoklu spor organizasyonları üzerinde yargılama yetkisine sahip olmasına rağmen bir bakan olarak ulusal seviyenin altında çalışabiliyor olmasının engel taşıdığını belirtmiştir. Spor bakanı bu sorunun üstesinden gelinebilmesi için spor bakanlığı ve paydaşlarla ortaklaşa çalışma çağrısında bulunmuştur. Bu süreçte spor bakanının ev sahipliğinde düzenlenen Güvenli Spor Zirvesinde ulusal spor birlikleri anti-istismar deklarasyonunu imzalamıştır. Düzenlenen organizasyonda olimpiik sporcu yetiştiren antrenörlerin başarılı olmaları sebebiyle istismarcı davranışlarının görmemezlikten gelinebildiği konusu gündemde yerini almıştır (Coaching Association of Canada, 2019; Ewing, 2018). Devletin sporda istismarla mücadele için yaptığı bir diğer çalışma ise ülke spor bakanının eyaletteki meslektaşlarını Federal/Bölgesel Sporda Güvenlik, Dürüstlük ve Etik Çalışma Grubu aracılığıyla taciz ve istismar konusunda ortak çözüm önerisinde bulunma çağrısı olmuştur. Çözüm önerileri spor ve rekreasyon

alanından sorumlu bakanların sorumluluğunda konferans süresince sunulmuştur (Minister Duncan, 2018).

Diğer taraftan kürek disiplininde eski olimpiyat sporcusu olan ve Kanada Olimpiyat Komitesi (COC) Başkanı olarak görev yapan Tricia Smith, komite olarak COC'da istismarın önlemesi için atılan adımları özetlemiştir. İstismarın yaşanmadığı güvenli bir ortamın sağlanması için federal düzeyde, ilçe yönetiminde ve özellikle de spor federasyonları tarafından ivedilikle uygulanması için standartların belirlendiği bir rehber oluşturulmuştur. Bu amaç doğrultusunda COC bir kurumla iş birliği yapmış ve desteklemiştir. Bu kurumlar; Kanada Antrenörler Birliği, Kanada Spor Anlaşmazlıkları Çözüm Merkezi, 'B2ten' (Kanada'da amatör sporun kalkınması ve gelişmesi için sporcu ve antrenörlere katkı sağlayan bir özel sektör birimi), Kanada Çocuk Koruma Merkezi ve Sheldon Kennedy Respect Group olarak sıralanabilir (Smith, 2018; Donnelly ve Kerr, 2018).

Ülke çapında sporda etik için kurulmuş bir merkez olan The Canadian Centre for Ethics in Sport (CCES), bünyesinde oluşturduğu bir sistemle sporcuların kötü muameleden kaynaklı olumsuz tecrübelerini gün ışığına çıkararak elde ettiği veriler doğrultusunda çözüm bulmaya çalışmaktadır. CCES, sporda cinsiyet birliklerinden Canadian Association for the Advancement of Women and Sport and Physical Activity (CAAWS), antrenör birliği the Coaching Association of Canada (CAC) ve spor hukukuyla ilgilenen the Sport Law & Strategy Group (SLSG) birlikleri ile çalışma gerçekleştirmektedir. Bu noktada, oluşturulan sistemle verilen görüş/yorumlarla istismar, taciz, şiddet ve zorbalık konularına odaklanılmaktadır (Harassment in Sport, t.y).

Bununla birlikte, son yayınlanan raporda, sporda istismarın önlenmesi için alınan politikaların hesap verebilirlik çerçevesinin bir parçası olarak 1996'dan beri uygulandığını ancak, yeterince etkin olunmadığı belirtilmiştir. Ayrıca, Kanada'nın Sporda Taciz ve İstismar Politikalarının Değerlendirilmesi" bölümünde 42 ulusal spor organizasyonunun (NSO) ve onların il spor birlikleri (PSO) arasında sadece NSO'ların %13,9 ve PSO'ların ise % 10 oranında kurumlarında istismar sorunlarıyla ilgilenecek bir yetkilinin olduğu tespit edilmiştir. Diğer taraftan hiçbir spor organizasyonunun üçüncü taraf birimine sahip olmadığı belirlenmiştir (Donnelly ve Kerr, 2018).

Kanada Spor Birliği, 1996 yılında Sporda Taciz: Politikalar, Uygulama ve İncelemeler isimli raporunda tüm spor organizasyonlarının politika geliştirmesi ve istismarın engellenmesi konusunda kaynaklar sunarak yardımcı olan ilk örnek örgütlerden biridir. Yine bazı spor birlikleri sporun organize edilmesinde konuyla ilgili çalışmalar yapmaktadır. Örneğin, Kanada Antrenörler Birliği ve Kanada Sporda Antrenörlük Meslek Etiği Merkezi gibi örgütler savunmasız durumdaki sporcu ve antrenör ilişkilerini ele almaktadır. Ayrıca Kanada hükümeti hem iş verene hem de düzenleyici olarak Kanada İş Kanunu (Bill C-65) uyarınca işyerinde taciz ve istismarla başa çıkma yaklaşımını incelemekte ve güncellemektedir. Böylece devlet, tüm çalışanlarına ve vatandaşlarına benlik saygısı sunarak, işlerini etkin bir şekilde yapabilmeleri için sağlıklı bir çalışma ortamı sunmayı taahhüt eder (Sports Canada, 2018; UCCMS, 2019;) Canadian Heritage, 2018.

Bu noktada Kanada’da sporda çocuk istismarının engellenmesi ve çocuk koruma programlarının uygulanması hususunda bakanlar, kulüpler, eski sporcular ve uzmanlar önlem almakta ve konunun ciddiyetini belirtmektedirler. Spor kulüpleri ve yönetim organları, erken teşhis ve müdahaleye izin vermek için çocukları, antrenörleri ve ebeveynleri istismara sebebiyet verecek davranışlar konusunda eğitmelidir. Sporcular ve sivil toplum örgütleri farkındalığı arttıran kampanya ve girişimlerde bulunmaktadırlar. Böylece, çocuk koruma stratejileri çocukların spora katılımını göz önünde bulundurularak uygun eğitim ve faaliyetlerle yıl boyunca planlanmaktadır. Çocuk koruma politikaları, çocukların istismar edilmesine ve şüpheli davranışlarda bulunulmasına karşı eylemleri içermelidir (Parent, 2015).

Hükümet araştırma raporlarının genel değerlendirmesi

Bazı ülkelerin sporda çocuk istismarı çerçevesinde oluşturulan raporları incelendiğinde öncelikle hükümetin en yetkili mercileri tarafından konunun irdelendiği göze çarpmaktadır. Devlet yetkililerinin konun araştırması için oluşturulduğu komisyonlarda alanında uzmanlar, akademisyenler ve politikacıların desteğinin alındığı görölmektedir. Genel olarak araştırma raporlarının incelendiği araştırmada ise mağdurlarla telefon, mektup, e-posta aracılığıyla görüşüldüğü ve özel oturumların yapıldığı ifade edilmiştir. Böylece istismar durumu ortaya çıkarılmış ve elde edilen veriler istismarın türüne göre istatistiksel olarak tespit edilmiştir. Spor çevrelerinde yer alan tüm paydaşlar bu çalışmaya dahil edilmiş ve en çok antrenörler tarafından sporcuların mağdur edildiği vurgulanmıştır. Araştırma raporlarında özellikle

istismarın gerçekleştiği konumlar (otel, soyunma odası vb.), istismar sebepleri ve çözüm önerilerine yer verilmiştir. Hükümetlerin spor çevrelerinde yaşanan istismarla ilgili kendilerini sorumlu görerek tüm sporcu, aileler ve yetkililerden özür dilemesi, farkındalık oluşturmak amacıyla çeşitli eylem ve kampanyaların düzenlenmesi, resmi olarak sporda çocuk koruma politikalarının alınması gibi sonuçlar, konuya ne kadar önem ve hassasiyet gösterildiğini ifade etmektedir.

2.5. Sporda Çocuk Koruma Programları

Son yıllarda çocuk haklarına yönelik anlayışın gelişmesi ve toplumun konuyla ilgilenmeye başlaması doğrultusunda çocukların iyi oluşlarına yönelik politikalar, yasalar ve uygulamaların alınması gündeme gelmiştir. Bu doğrultuda, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun (BMGK) girişimiyle oluşan farkındalık sayesinde çocukların esenliği dünya genelinde kabul görmüştür. BMGK; Çocuk Haklarına Dair Sözleşmede yer alan yaşama, hayatta kalma ve gelişim hakkı gibi maddelerle spor ve sporda çocuk güvenliği konusunda yer alan sorumluluğu ifade etmektedir. Uluslararası yasalar ve ahlaki zorunluluklar neticesinde ülkelerin, sporda çocukların güvenliği ve çocuk haklarının uygulanmasını zorunluluk haline getirmesi gerekmektedir, ancak medya tarafından özellikle cinsel istismar gibi olayların gizlendiği ya da tam olarak ifade edilmediği görülmektedir (Lang ve Hartill, 2015; Gilbert, Parton ve Skivenes 2011; Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 1989).

Ayrıca, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesinin 31. Maddesi, Unesco'nun 1978'de yayınladığı Beden Eğitimi ve Spor Uluslararası şartı ve Uluslararası Olimpiyat Komitesinin yayınladığı olimpizmin temel prensipleri 4. Maddesi'nde de belirtildiği gibi, güvenli ve kendilerine uygun ortamlarda spor yapmak ve oyun oynamak her çocuğun hakkı ve taraf devletlerin sorumluluğudur. Bu noktadan hareketle spor sistemini oluşturan uluslararası spor örgütleri ve bu örgütlerin çatısı altında yer alan tüm birliklerin, federasyonların ve kulüplerin sporda çocuk koruma programlarıyla ilgili özel yönetmelik ve eğitim programları hazırlanıp uygulanmaktadır (Aydın ve Gül, 2019; Parasız ve diğ.,2015).

Sporda çocuk koruma programı, "Çocukların katılım sağladığı spor faaliyetlerini yöneten ve uygulayan bütün örgüt ve organizasyonlarda, çocuğun fiziksel, sosyal, duygusal, ekonomik, kültürel ve etnik olmak üzere tüm yönlerden korunması, spor organizasyonlarında görev alan tüm unsurların konu hakkında eğitilmesi, çocuk istismarı olaylarının oluşmadan önlenmesi

ve ihbarlara en hızlı ve uygun şekilde müdahale edilebilmesi için gerekli düzenlemelerin uygulamada ve hukuki zeminde sağlanması” olarak tanımlanabilmektedir (Malkin, Johnston ve Brackenridge, 2000; Aydın ve Gül, 2019; Parasız ve diğ.,2015).

Konunun hassasiyeti sebebiyle uluslararası örgütler sporun iç ve dış çevrelerinde sporda çocuklar için güvenlik, korunma ve haklarının düzenlenmesi konusunda girişimlerde bulunmuşlardır. Dünyada çocuklara yardım amacıyla kurulmuş en büyük örgüt olarak bilinen UNICEF, spor ortamlarında çocukları her türlü zarar ve istismardan korumak için önlemler almıştır. Örneğin, 2010 yılında UNICEF farkındalık yaratmak için, sporda çocuklara yönelik şiddetin önlenmesi konusunda yayın yapılmıştır ve Birleşmiş Milletler Kalkınma ve Barış için Spor Ofisi (UNOSDP) çocuk koruma konusunun, stratejik olarak öncelikli bir alan olduğunu vurgulamıştır. Bu kapsamda birçok spor örgütü tarafından spor yöneticilerine, antrenörlere, ailelere ve çocuklara konuyla ilgili özel eğitimler verilerek, 18 yaş altı sporcularla çalışacak her antrenöre özel bir belge alma şartı getirilmiştir. Benzer şekilde dünyanın en etkili spor örgütü olan Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC), sporda çocuk koruma ve çocuk güvenliği konusunda farkındalığı arttırmakta ve çalışmalar yürütmektedir. IOC, öncelikle sporda cinsel taciz ve istismar (IOC, 2007), elit küçük sporcularda antrenman (IOC, 2005), elit sporcuların sağlığının değerlendirmesi (IOC, 2009) ve fiziksel aktivite ve sporda genç sporcularda sağlık ve egzersiz konularında fikir birliği sağlamıştır. Ayrıca 2012 olimpiyatlarında IOC, sporda çocuk hakları ve esenliği ile ilgili online görsel-işitsel eğitim kaynağı hazırlamış ve yayınlamıştır (UNOSDP International Working Group, 2009; Brackenridge, Kay ve Rhind 2012; Lang ve Hartill,2015).

Spor örgütlerinin sporda çocuk istismarını önleyici ve koruyucu politikaların alınması noktasında bir çok uluslararası spor kurumu önemli yaptırımlarda bulunmaktadır. Bunlar; çalışacak personelin işe alımı, sporcuların fotoğraflarının çekimi, sosyal medya kullanımı, sigara ve alkol kullanımı, konaklama ve seyahat içeren etkinlikler ile bildirim yükümlülüğü olarak sıralanabilir (Montjoy ve diğ., 2016; Basketball Australia Member Protection Policy, 2018; Sport New Zealand Safe Sport For Children, 2017; Uğurlu ve Şahin, 2020). Buna ek olarak bazı federasyonların, alt yapılarda çalışmak için başvuran yeni kişilerin çocuk istismarına yönelik her herhangi bir sabıkası olup olmadığına dair geçmişlerini araştırdıkları ve sabıkası yoksa dahi çeşitli denemelerden geçirebildikleri hatta daha önce çocuklarla çalışmış tanınmış kişilerden referans isteyebildikleri görülmüştür. Uluslararası sporda çocuk koruma programları çocuklara spor aktiviteleri organize eden kurumların yerine getirmesi

gereken ögeleri açıklamaktadır. Burada amaç çocuklar için dünyanın her yerinde güvenilir spor ortamı oluşturmaktır (Parasız ve diğ.,2015; Brackenridge, 2004).

Ayrıca, Avrupa birliğinde yer alan ülkelerin katılımıyla oluşturulan Lanzarote Sözleşmesi, çocuk güvenliği ve çocuk koruma hakkında çerçeveyi oluşturmaktadır. Buna göre Avrupa Konseyi, 2010 yılında Çocukların Cinsel Sömürü ve Cinsel İstismara Karşı Korunmasına İlişkin girişimde bulunmuş ve çocukların hakkını ön plana çıkararak bu yapılanmayı desteklemiştir. Bu gelişmeler olumlu girişimler olmakla birlikte spor alanında tam olarak beklenen etki ve ilgi gerçekleşmemiştir. Avrupa dışındaki yer alan Güney Amerika, Hindistan Alt Kıtası, Karayipler, Sahraaltı Afrika ve Güneydoğu Asya ülkelerinin bazı kesimleri ise ulusal ve uluslararası çocuklara yönelik yardım kuruluşları tarafından spor aracılığıyla desteklenmektedir. Fakat sporda güvenlik ve çocuk koruma konusunda bu bölgelerle ilgili olarak akademik çalışmalar yetersiz görülmektedir (Lang ve Harthill,2015).

Uluslararası sporun örgütlenmesi, devletler hukukunun kural ve ilkelerine göre kurulmuş, hükümetler arası olmayan çok uluslu çok branşlı Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) ve çok uluslu tek branşlı Uluslararası Spor Federasyonlarının öncülüğünde modern sporun tekçi temsil ilkesi doğrultusunda yöneltilmektedir. Dolayısıyla piramit yapılanma içerisinde uluslararası spor örgütlerinin aldığı kararlar ve benimsediği ilkeler dünyanın her yerinde geçerlidir. Spor örgütlerinde çocukların korunmasına yönelik uygulamalar birçok gelişmiş ülke tarafından benimsenmiş ve dünya genelinde politikaların alınıp uygulamaların gerçekleşmesinde ışık tutmuştur. Bu politikaların alınması, uygulanması ve takibi kendi içerisinde özel bir sistem olarak değerlendirilmektedir. Bu açıdan sistemin daha iyi anlaşılabilmesi için uluslararası sporda çocuk koruma programları ve politikalarının detaylı olarak incelenmesi gerekmektedir (Uğurlu ve Şahin, 2020).

2.6. Sporda Uluslararası Çocuk Koruma Programları

Uluslararası sporda çocuk koruma programları çocuklara spor aktiviteleri organize eden kurumların yerine getirmesi gereken ögeleri açıklamaktadır. Burada amaç çocuklar için dünyanın her yerinde güvenilir spor ortamı oluşturmaktır. Evrensel bir kavram olarak sporda çocuk koruma programları çeşitli spor örgüt ve birliklerinde uygulanmakta çocukların daha güvenli bir ortamda spor yapabilmeleri için bünyesinde bir çok koruyucu politikayı bulundurmaktadır. Öncelikle İngiltere’de NSPCC’ye bağlı olarak kurulan Child Protection

in Sport Unit (CPSU), sporda çocuk koruma ünitesini kurmuş ve davranış kodlarında yetişkinlerin çocukların görebilecekleri alanlarda sigara içmemesi, aktivite süreci ve öncesinde alkol kullanılmaması ile ilgili talimat vermiştir (International Safeguards for Children in Sport, 2016; CPSU Briefing, 2015).

21. yüzyılın ilk yılları itibariyle sporda güvenlik ve çocuk koruma kavramının daha da biçimselleştirilmesi ile uluslararası alanda tanınırlığı da kabul edilmeye başlanmıştır. Böylece çocukların spor yapmasını sağlayan kurumlarca, sporda çocuk güvenliği sistemi daha da dikkat edilmesi gereken bir konuma getirilmiştir. Uluslararası sporda çocuk güvenliği konusu öncelikle 2012 Olimpiyat Oyunlarının çatısı altında değerlendirilirken, bu fikir süreç içerisinde UNICEF UK ve Çocuklara Kötü Muameleyi Önleme Ulusal Derneği (NSPCC) bütün çocukların spor ve fiziksel aktivite yaparken cinsiyet, dil, din, ırk ve beceri farklılığı gözetmeksizin herkesin güvenli ve sağlıklı bir şekilde katılmaları gerektiğini vurgulamışlardır. Böylece bu hedefin gerçekleştirilmesinden ilham alan Kurucu Grup (Founders Group) bir araya gelerek çalışmalara başlamıştır. 2012 yılında Uluslararası sporda çocuk güvenliği kurucu grubu oluşturulmuş ve grup temsilcileri en az üç ayda bir görüşmeler yaparak projeleri denetlemeye başlamıştır (Rhind ve Owusu-Sekyere, 2018; International Safeguards for Children in Sport, 2016). Grup temsilcileri ve organizasyon amaçları aşağıda yer almaktadır:

International Inspiration – İngiltere Spor Birliğinin (UK Sport) uluslararası yardım kalkınma ortağı, projeyi desteklemek için global anlamda ortaklarıyla birlikte program tasarlamakta ve hayata geçirmektedir.

UK Sport – Sporda uluslararası kalkınma ve elit sporda uzmanlık sağlamak için kurulmuştur.

Keeping Children Safe – Uluslararası kalkınma bağlamında çocuk güvenliğini desteklemek için kurulmuş bir organizasyon ağıdır.

The Child Protection in Sport Unit (CPSU) – İngiltere çevresinde sporda çocuk güvenliğini sağlamaktadır. Ulusal yardım derneği olan CPSU, Spor England ve NSPCC tarafından finanse edilmektedir. CPSU tarafından geliştirilen standartlar, Uluslararası Güvenlik sisteminin de temelini oluşturmaktadır.

Swiss Academy for Development (SAD) – Spor ve toplumsal kalkınma için online platform yönetmektedir. Organizasyonların önemli kaynaklarını ve bilgilerini paylaşma konusunda temsilci niteliğindedir.

UNICEF UK – Çocukları ve haklarının koruması ve desteklenmesiyle ilgili küresel anlamda uzmanlık sağlamaktadır.

Commonwealth Secretariat – Tüm dünyada yer alan hükümetlerle arasında önemli bağlantılar kurmaktadır. Dolayısıyla sporda güvenlik bağlamında çok önemli bir yere sahiptir.

Right to Play – Uluslararası sporda kalkınma kuruluşu, dünya çapında çalışan kurumlar için sporda çocuk koruma uzmanlığı sağlamaktadır.

WomenWin – Spor yoluyla kız çocuklarını güçlendirmeye yönelik kurulmuş bir organizasyon ağıdır.

Comic Relief – Sporda kalkınma amacı taşıyan projelerin finanse edilmesi için kurulmuş yardım topluluğudur.

Beyond Sport – Sporda kalkınma alanında çalışan organizasyonlar arasında iş birliği sağlamak için Spor Zirvesi gibi etkinlikler düzenlemektedir.

Caribbean Sport for Development Agency (CSDA) – Karayip bölgesinde sporda kalkınma için oluşturulmuş spor organizasyonları destekleyen aktivist bir kurumdur.

Ayrıca Uluslararası Sporda Çocuk Güvenliği Çalışma Grubu yayınlamış olduğu rehberde, çocukların yer aldığı tüm spor örgütlerinin izlemesi gereken bir rehber oluşturulmuştur. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Konvansiyonu'nun uluslararası deklarasyonunda yer alan çocuk hakları ve ilgili mevzuatta, çocuk koruma ve güvenliğinin önemi belirtilmiştir. Böylece yapılan çalışma sonucunda, güvenlikle ilgili sekiz uygulama ifade edilmiştir (International Safeguards for Children in Sport., 2016). Bunlar;

1. Politika geliştirme
2. Güvenlikle ilgili konulara yönelik prosedürler

3. Danışma ve destek
4. Çocuklar için riski en aza indirme
5. Davranış kuralları rehberi
6. İşe alım, eğitim ve iletişim
7. Ortaklarla çalışma
8. İzleme ve değerlendirme

Araştırmaya konu olan ülkelerde sporda çocuk koruma programları hakkında genel bilgiler aşağıdaki bölümde yer almaktadır.

2.6.1. İngiltere

İngiltere’de çocukların korunması ve refahlarının artırılmasına ilişkin “çocuk koruma sistemi” başlığında, çeşitli yasal düzenlemeler yapılarak 2002 yılında eğitim yasası oluşturulmuştur. 2002-Eğitim Yasası, (Education Act-2002) “Her Çocuk Önemlidir” sloganıyla çıkarılan Yeşil Bildiri, (Green Paper), 2004- Çocuk Yasası (Children’s Act-2004) ile çocukların sağlık, güvenlik, mutluluk, topluma olumlu katkıda bulunma, ekonomik refah gibi hakları yasal güvence altına alınmıştır. 2002 yılında oluşturulan bu eğitim yasasıyla çocukların korunmasında okulun geleneksel rolü gözden geçirilerek, okullara yeni sorumluluklar yüklenmiştir.

Çocukların korunmasına ve esenliklerine ilişkin uygulamalar kapsamında NSPCC- (The National Society for the Prevention of Cruelty to Children- Çocuklara Kötü muameleyi Önleme Ulusal Derneği) gibi gönüllü kuruluşlar da artan bir biçimde okullarda öğrenci danışmanlığı, aile desteği gibi hizmetleri sağlamaktadırlar. Okullarla iş birliği içerisinde çalışan kuruluşlara iyi bir örnek olan NSPCC’nin faaliyet alanı içerisinde çocukların korunması ve güvenliği, psikolojik danışmanlık duygusal sağlık ve iyilik hali, zorbalık, genişletilmiş okulda servislerin çalışmasına destekte bulunma, fiziksel, duygusal cinsel istismar, ebeveyn desteği, akran desteği gibi çalışmalar yer almaktadır (Elmaci, 2009).

İngiltere’de sporda çocuk koruma programını, 2001 yılında kurulan ve NSPCC’ye bağlı olarak faaliyetlerini sürdüren CPSU (Child Protection in Sport Unit) yönetmektedir. NSPCC ise 1884 yılında kurulan ve İngiltere’de tüm alanlarda çocukların korunması ile sorumlu olan örgüttür. Bütün spor federasyonları, spor kulüpleri ve çocuklara spor yaptıran tüm örgütler

Sporda Çocuk Koruma Programı çerçevesinde CPSU'ya bağlıdır. CPSU'nun kuruluşundan önce ki dönemde de İngiltere'de sporda çocuk koruma olgusuna yönelik çalışmaların Futbol Federasyonunda ve çeşitli sivil toplum kuruluşları tarafından yapıldığı görülmektedir, ancak 2001 yılına kadar sadece kısıtlı örnekleri hayata geçirebilen bu çalışmaları CPSU'nun İngiliz spor yönetimi içerisinde bir kamu örgütü olarak kurulmasından sonra büyük bir ivme kazanmıştır (Parasız ve diğ.,2015).

CPSU'nun temel hedefleri; İngiltere çapında ve uluslararası alanda öncü olmak; spor organizasyonlarına, çocuk koruma program ve güvenliği ile ilgili uzman görüşler sunmak ve danışmanlık yapmak; çocuk koruma bilgisi, programları, politikaları ve yönetmeliklerinin yerleştirmesine katkıda bulunmak; spora özel eğitim, kaynak ve rehberlik sunmak; spor sektöründe devlet adına çocuk koruma politikalarının uygulanması için koordine etmek, lobi çalışmaları yapmak ve programı desteklemek; gençlere ve çocuklara danışmanlık yapmak;, diğer ülkelerde çocuk koruma programını teşvik etmek için uluslararası organizasyonlarla çalışmalar yapmak olarak sıralanabilir. Görevlerini ise; spor örgütlerine çocuk koruma programının önemi, gerekliliği ve onların üzerine düşen sorumlulukları anlatmak tanıtmak; toplum ve aileye çocuk istismarı şüphelerine karşı sorumluluklarını ve bu durum karşısında ne yapmaları gerektiğini anlatmak, çocukları ve gençleri korumak için standartlar ve stratejiler geliştirmek; yetişkinlere çocuklar ve gençler için gerçekleşebilecek tehditleri tanımlamak; spor örgütlerinde yer alan personellerin ve gönüllülerin çocuk koruma bilinçlerini ve yeteneklerini geliştirmek (Child Protection in Sport Unit – CPSU, 2001).

Ayrıca, İngiltere'de çocuk koruma politikalarının ve yönetmeliklerinin sorumlu olduğu çocuk koruma aşamaları aşağıdaki şekilde belirtilmiştir:

- Yetkililere intikal ettirme yolu ile koruma: Bu yöntem, herhangi bir kötü muamele yaşayan ve belki de bunun farkında olmayan çocuk sporcunun durumunu, ilgili kişilere (yetkililere) bildirmekten geçer.
- Liderlik yolu ile koruma: Bu yöntem sporda görev alan yönetici ve antrenörlerin, kullanacağı doğru uygulamalarla, kullanacakları doğru metotlarla sporcuların istismara uğramasını önlemeleridir.
- İftiralara karşı (yanlış alarmlara karşı) koruma: Sporcular, aileleri veya akranları tarafından yapılacak yanlış anlaşılmalara ve yanlış alarmları önlemeye yönelik uygulamalar. Çocuk

istismarı bilinci, neyin normal neyin yanlış olduğu, sporcu ve ailelerine anlatılarak, çeşitli sorun ve rahatsızlıklara neden olacak yanlış alarmların önüne geçilebilir.

- Sporun korunması: Sporun iyi imajını ve olumlu intibasını korumaktan geçer. Spor devamlı olarak ya da yoğun bir şekilde istismar olayları ile anılmaya başladığında, sporun imajı bundan kötü etkilenecek ve daha az aile çocuklarını spora yönlendirecektir (Aydın ve Gül, 2019).

Genel olarak İngiltere’de sporun yönetiminden sorumlu tüm (Federasyonlar, Olimpiyat komiteleri, spor kulüpleri gibi) bağımsız spor örgütleri için çocuk koruma programları yasal bir zorunluluk taşımaktadır. Sporda Çocuk Koruma Programı çerçevesinde spor organizasyonları çocuk koruma birimleri kurarak; kulüp, federasyon ve merkezi yönetimin ilgili birimiyle koordineli çalışmaktadır. Sporda çocuk koruma sisteminin işleyişine yönelik olarak kulüpler ve spor federasyonları özel yönetmelik ve eğitim programları hazırlamıştır. Bu kapsamda spor yöneticilerine, antrenörlere, ailelere ve çocuklara konuyla ilgili özel eğitimler verilerek, 18 yaş altı sporcularla çalışacak her antrenöre özel bir belge alma şartı getirilmiştir. Bunun yanı sıra bazı federasyonların, alt yapılarda çalışmak için başvuran adayların çocuk istismarına yönelik her herhangi bir sabıkası olup olmadığına dair geçmişlerini araştırdıkları ve sabıkası yoksa dahi çeşitli denemelerden geçirebildikleri hatta daha önce çocuklarla çalışmış tanınmış kişilerden referans isteyebildikleri belirtilmiştir.

2.6.2. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

Çocuk istismar ve ihmali, ABD’nin en ciddi sorunlarından biridir. ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Departmanı (HHS) içindeki Çocuk ve Aileler İdaresi, bu önemli konuyu birçok açıdan ele almıştır. Çocuk Bürosu, çocuk istismar ve ihmali önleme programlarını geliştirmek için devlet, eyalet ve yerel ajanslarla birlikte çalışarak tüm çocukların güvenliğini ve esenliğini sağlamaya çalışmaktadır. 2013 yılı Çocuk Kötü Muamele Raporu, ABD’de Çocuk Koruma Hizmetleri (Child Protective Services: CPS) ajansları tarafından çocuk istismarı ve ihmali ilişkili bilinen ulusal verileri göstermektedir.

Çocuklara karşı yapılan kötü muamele konusundaki kamusal ve politik dikkat, ancak Henry Kempe’in Amerikan Tabip Odası Dergisi’nde 1962 yılında yayınladığı; "hırpalanmış çocuk sendromu" makalesiyle başlamıştır. 1988 yılında ise Ulusal Çocuk İstismar ve İhmali Bilgi Sistemi (National Child Abuse and Neglect Data System: NCANDS) oluşturularak kamu

yönetiminin çocuk istismarı ve ihmal bilgilerini toplamak ve sunmak için gönüllü bir ulusal veri toplama ve analiz programı kurulmuştur (Tunçer, 2018; ABD Raporu, 2013).

Son zamanlarda, sporda yaşanan yüksek profilli istismar ve taciz vakaları kapsamında sorunların çözülmesi için okul dışı amatör spor örgütleri ve sporda yetkili kişileri kapsayan devlet yasası çalışmaları yapılmış ve federal düzeyde, Çocuk İstismarının Önlemesi İşleyiş Yasası (CAPTA) düzenlenmiştir. Ayrıca, 1972 yılında yapılan eğitim reformu sırasında yürürlüğe girmiş Title IX federal kanunu ile, cinsel taciz de dahil olmak üzere her türlü ayrımcılık kontrol altına alınmıştır. Title IX ile tüm eyaletlerde ilköğretim çocukları ve yetişkinleri koruyarak beden eğitimi ve spor ile okul dışı spor aktivitelerin sağlıklı gerçekleştirilmesi sağlanmaktadır.

2010 yılında futbol antrenörü Jerry Sandusky tarafından 10 erkek futbolcu çocuğun cinsel istismara maruz kalmasının ortaya çıkması sürecine kadar, hiçbir spor örgütü çocuk koruma adına önlem almamıştır. Bunun üzerine Title IX tarafında yapılan girişimler sonucu; okullarda, kulüplerde çalışan gönüllüler dahil tüm görevlilerin istismarla ilgili sabıka kayıtlarının kontrol edilmesi sürecine girilmiştir. Buna yanı sıra, birçok spor örgütü fiziksel, cinsel ve duygusal istismarın engellenmesine yönelik politika geliştirmiştir. Diğer taraftan okul ve üniversite çatısı altında yer alan amatör spor kulüpleri bu kontrole dahil edilmemekle ve spor bakanlığı ya da yetkili devlet kurumları gereken takibi tam olarak yerine getirmemektedir (Lopiano ve Zotos, 2014).

Sistematik olarak değerlendirildiğinde ise, ülkenin spor örgütlerinin Amerika Birleşik Devletleri Olimpiyat Komitesi (USOC) çatısı altında toplanmaktadır. USOC, sporda güvenliği sağlama görevini üstlenmekle birlikte, elit sporcu profiline kıyasla genç sporculara daha az odaklanıldığı görülmektedir. Öncelikle 2005 yılında USOC tarafından antrenör etik kodları oluşturularak antrenör ve sporcu arasında hiçbir ilişkinin yaşanmaması ve cinsel istismara sebebiyet verebilecek her türlü davranışın engellenmesi sağlanmıştır ancak, bu kodların yalnızca USOC programlarında yer alan antrenörleri kapsadığı ve diğer çevrelerin istekleri doğrultusunda uyguladıkları görülmektedir. 2010 yılında güvenli spor alanı için oluşturulan çalışma grubu (Working Group for Safe Training Environments) oluşturdukları raporda tüm örgütlerin uyması gereken altı öneriyi şu şekilde ifade etmişti:

1. Güvenli spor ortamlarının oluşturulması için liderlik rolünün üstlenilmesi,
2. Devletin davranışlarla çevreye örnek olması,
3. Sporda Ulusal Devlet Organları, kulüpler ve taban spor örgütleri tarafından uygulanabilecek merkezi bir eğitim ve öğretim kaynağı geliştirmesi,
4. Çevrimiçi ulaşılabilecek materyallerin sağlanması,
5. Güvenli spor ortamlarının oluşturulması ve standartlaştırması için devlet organları ile çalışılması,
6. Devlet organlarına cinsel ve fiziksel istismarları engellemeye yönelik politikaların, uygulamaların ve araçların geliştirilmesini benimseterek, yine bu organlar tarafından taban spor örgütlerini benzer önlemleri almaya teşvik ettirmek (United States Olympic Committee, 2010).

2011 yılında USOC, bu önerilerin uygulanması, denetlemesi ve sürekli eğitim programlamasını yönlendirmek için Etik ve Spor Kurulu'nu oluşturmuştur. Ayrıca; çocuğun fiziksel, duygusal ve cinsel istismarı, zorbalık ve taciz konularını ele alan ve USOC çalışanları, antrenörler, gönüllüler, sözleşmeli personeller ve yönetim kurulu üyeleri gibi spor ortamlarında yer alan kişileri kapsayan SafeSport isimli kendi çocuk koruma politikasını oluşturmuştur. İlerleyen süreçlerde, USOC, SafeSport politikası kapsamında sporculara sağlanan korumayı, USOC Sporcu Güvenliği Programları için Asgari Standartlar Politikasını oluşturarak tüm spor çevrelerine genişletmiştir. 2013 yılında ise USOC, SafeSport'un çevrimiçi bir sürümünü başlatarak örnek politikalar ve eğitim materyalleri içeren programını yayınlamıştır. Böylece devlet-özel tüm spor organizasyonlarının belirlenen politikayı kendi kulüp ve birliklerinin uygulamasına teşvik etmiştir (Lopiano ve Zotos, 2015).

2.6.3.Kanada

Kanada'da Çocuk Koruma Hizmetleri (CPS) ile her 13 eyaletin kendi içerisinde kurulmuş çocuk koruma birlikleri bulunmaktadır. Bu birlikler sivil toplum örgütleri statüsünde bulunmakta ve yasal işlem yapma, sorunu tespit etme ve çocuğu koruma için gereken adımları atma yetkilerine sahiptir. Ayrıca her eyaletin belirlemiş olduğu çocuk koruma kanunları bulunmaktadır. Örneğin; British Colombia eyaletinin kanunu; Child, Family and Community Service Act ve yetkili makamı ise; Ministry of Children and Family Development olarak belirtilmektedir. Ülkenin tüm halkı tarafından günün 24 saati ücretsiz

iletişim kurulabildiği bu örgütler, çeşitli nedenlerden dolayı evlerinde güvenli olamayacak çocukların güvenliğini sağlar. Böylece belirtilen örgütler bir araya gelerek Kanada Çocuk Koruma Sistemi'ni oluşturur (Swift, 2011). Ayrıca, çocuklar için yardım birlikleri ve bu birliklere nasıl ulaşılacağı eğitim hayatına başlayan her çocuğa öğretilir. Çocukların bireysel bildirimleri veya herhangi bir kişiden aldıkları ihbar doğrultusunda çocukları koruma altına alınır ve çocuk reşit oluncaya kadar, eski ailesinin maddi hâli uygun ise, onlardan maddi tazminat alır (Ivan, 20210).

Kanada'da yetmişli yıllarda cinsel istismarın sanıldığından fazla gerçekteştiğinin fark edilmesiyle önlem alınmaya başlanmıştır. Son 20 yılda ise; Kanada sporunda istismar, taciz ve zorbalık olaylarının arttığı ve bildirildiği gözlemlenmiştir. Öncelikle 1994 yılında Edminton bölgesinde bir atletizm antrenörü, genç kadın sporcuyla cinsel ilişkiye girme suçundan mahkum edilmiştir. Ardından 1996 yılında bisiklet milli takım antrenörünün birçok sporcuya cinsel istismarda bulunduğu ortaya çıkmış ve hukuki işlemler gerçekteşmiştir. Ayrıca, yıldızlar kategorisinde hokey antrenörü Graham James'in ve cimnastik antrenörü Don Mathey'in sporcularına cinsel istismarda bulunması sorunu farkındalık yaratmıştır. 2005 yılında McGill Üniversitesi futbol oyuncularının bildirdiği taciz raporları incelenmiş ve rapor sonuçlarından sonra istismar, taciz ve zorbalık içeren davranışların varlığı Kanada spor çevrelerinde ve kamuoyunda dikkatleri üzerine çekmiştir (Stirling ve diğ., 2011; Çeçen, 2007).

Yaşanan vakalar neticesinde 1990 yıllarda Kanada ülke olarak güvenli spor için önlemlerini almaya başlamıştır. Kanada hükümeti, etik davranış konusunda ülke sporunda önemli bir adım atmış ve yeni stratejiler oluşturmuştur. Bununla birlikte tüm spor federasyonlarının kendi çocuk koruma mekanizmalarını geliştirilmeleri için çağrıda bulunmuştur. Kanada sporunun çatı örgütü olan Sport Canada, federasyonlara yatırım yapmaları için öncelikle bu örgütlerin istismar ve taciz için resmi politikalarını almalarını, yapılan şikayetlerin raporlanması için prosedür oluşturmaları şartını koymuştur (Parent ve Demers, 2010).

Diğer taraftan spor kurumları ve sivil toplum örgütlerinin ortak bir payda altında çeşitli hedefler doğrultusunda yapmış olduğu çalışmalarda görölmektedir. Öyle ki, çocuk koruma ve halk sağlığı kurumları koordineli bir şekilde çalışarak Kanada'da yer alan spor topluluklarına gençlik alanında birtakım öneriler getirmektedir. Bunlar verimliliği arttırmak, anında müdahale etmek, ortak eylemler için kaynak ve personeli bir araya getirerek verimi

artırmak ve araştırma ve önleme tedbirlerinin daha kolektif ve koordineli bir şekilde yürütülmesini sağlamak (Parent, 2014; Krug, Mercy, Dahlberg ve Zwi. 2002).

Etik ve genç sporcuların korunması amacıyla özellikle antrenörleri hedefleyen iki eğitim programı bulunmaktadır. Birincisi, Kanada Antrenörler Birliği tarafından uygulanan 1974 yılında oluşturulmuş Ulusal Antrenörlük Sertifika Programı'nın (NCCP) ilk modülü olan 'Make Ethical Decisions' programıdır. Kanada'nın antrenörlük adına özellikle tanıdığı ve 60.000'den fazla antrenör yetiştiren NCCP'nin akreditasyonu almak, tüm spor organizasyonları için zorunlu değildir, ancak antrenörler pratik yapabilmeleri için bu sertifika programına özellikle talepte bulunmaktadır. İkinci program ise farkındalık yaratmak, bilgi edinmek ve zorbalık, istismar, taciz ve ihmali önlemek için araçlar olmak üzere etkileşimli bir çevrimiçi program olan 'Respect in Sport'tur (Parent, 2014).

Sheldon Kennedy ve Wayne McNeil tarafından 2004 yılında kurulan Respect in Sport, Res Cross in Canada gibi modeller, önlemlerin alınmasında kullanılan etkin ve verimli bir program olarak ifade edilmektedir. Respect in Sport (Sporda Saygı Programı); antrenörlere, hakemlere, eğitmenlere ve yöneticilere sporda istismar, ihmal, taciz ve zorbalık tanımlamaları ve bunlarla baş etmeleri konusunda yardımcı olan bir örgüttür. Aileler içinde program oluşturan örgüt, güvenli spor ortamı oluşturabilmek için birçok sistemi bünyesinde barındırmaktadır. Bununla birlikte çocukları cinsel istismardan koruma örgütü olan Commit to Kids; Kanada Çocuk Koruma Merkezi tarafından Kanada Antrenörler Birliği'ne ve sporda çocukla iletişim içerisinde olan herkese eğitim veren birimdir. İyi dokunuş kötü dokunuş ya da uygun olan ve olmayan davranışları ayıran model, Commit to Kids'te açık bir şekilde ifade edilmiştir.

Eylem ve değişim planlarına cevap olarak ve Kanada resmi medya kuruluşunun (CBC-Canadian Broadcasting Corporation) yayınlamış olduğu dava raporları ve taciz şikayetleri ile sporda istismarla ilgili yapılan akademik çalışmalar neticesinde Kanada hükümeti 2018-2019 yılında sporda kötü muameleyi ele alan birtakım girişimlerde bulunmuştur. Bu girişimler aşağıda yer almaktadır:

1. Sporda istismar, taciz, ayrımcılık ve / veya zorbalık mağdurları için ücretsiz bir yardım hattının kurulması,
2. Ulusal spor örgütüne yönelik, sadece çocuk ya da gençleri değil tüm yaş ketegorsindeki sporcuları kapsayan; taciz, istismar ve ayrımcılıkla ilgili şikayet ve iddiaların ele alınmasında yardımcı olmak üzere üçüncü taraf bir soruşturma biriminin kurulması,
3. Soruşturma birimi, Kanada Spor Uyuşmazlıkları Çözüm Merkezi aracılığıyla kurulmuş ve Mart 2020'ye kadar bir pilot proje olarak faaliyet gösterecektir,
4. Konum fark etmeksizin tüm spor organizasyonları tarafından uygulanabilecek davranış kodunun geliştirilmesi (Safe Sport for All, 2019).

Ontario Voleybol Derneği ve Wrestling Canada gibi güreş branşını temsil eden spor birlikleri sporda güvenlikle ilgili kendi politikalarını ve mekanizmalarını elden geçirmektedir.

2019 yılında Kanada hükümetinin çağrısı ile, sporda taciz, kötüye kullanım ve ayrımcılığı ortadan kaldırmak için ülke çapında davranış kuralları geliştirmeye başlamıştır. Bunun için Kanada Antrenörler Derneği (CAC) ev sahipliğinde ülke genelindeki uzmanlar, spor yetkilileri ile bir dizi 13 danışmanın katkısıyla Ulusal Güvenli Spor Zirvesi gerçekleştirilmiştir. Zirve sonucunda alınan bazı kararlar ise;

- Ülke genelinde spor liderlerinin eğitimi ve istekleri üzerine ulusal spor sisteminde cinsel istismar, fiziksel istismar, duygusal istismar, zorbalık ve ihmal dahil olmak üzere kötü muamele tanımlarının onaylanması,
- Ulusal Spor Örgütü'nde çalıştırılan antrenörler ve milli takım sporcuları arasında cinsel ilişkileri yasaklayan maddenin onaylanması,
- Her türlü kötü muameleyi içeren davranış kodlarının onaylanması konusunda kararın alınması,
- Daha güvenli spor oluşturmak için bir sonraki adımların belirlenmesi ve ileriye yönelik alınacak önlemlerin zamanlanması olarak belirtilmiştir.

Ayrıca Kanada Hükümeti, ülkenin spor organizasyonlarının güvenli, erişilebilir, etik ve adil olarak sistemlerini ilerletebilmeleri için 2019-2020'den başlayarak beş yıl boyunca 30 milyon dolarlık bir yatırım önermiştir. Bu bütçenin Kanadalı aileler, sporcular, antrenörler ve diğer katılımcılar için daha yüksek bir standart içerisinde spor deneyimini yaşayacakları düşünülmektedir (Safe Sport for All, 2019; Ewing, 2018).

2.6.4. Almanya

Genel olarak çocuk koruma ve çocuk güvenliğiyle ilgili olarak sivil toplum kuruluşları sorumluluk sahibidir ve bu sorumluluğu yerine getiren Alman Çocuk Koruma Derneği (DKSB) sporu da alt sistem olarak bünyesinde barındırmaktadır. 1953 yılı itibariyle DKSB gençlerin ve ailelerinin iyilikleri yararına çalışarak, çocuklar için düzenleme ve işlem yapmaktadırlar. Bu amaçla zor durumda olan ailelerin çocukları ve gençler için özel danışmanlık vererek onlara daha iyi bir gelecek sunmaya odaklanmaktadırlar. Bu sebeple DKSB çocuk ve gençler için kritik bir yol oynamaktadır (DKSB, 2014).

Almanya’da çocuk koruma veya çocuk güvenliği konusunda iki yol bulunmaktadır. Bunlardan ilki devletin ve diğer sivil toplum kuruluşlarının çalışmasıdır. Devlet çocuklarda cinsel tacizin engellenmesi için çok ciddi bir şekilde mücadele vermektedir. Çocuklar için cinsel tacizle mücadele adına federal devlet tarafından bir bağımsız komisyon yetkilendirilmiştir. Komisyonun görevleri ulusal telefon yardım hattıyla ilgilenmek, toplumu konuyla ilgili bilgilendirmek ve uygulama sürecini izleyip değerlendirmek olarak belirlenmiştir. Ayrıca Alman sporunun takip edilebilmesi için Alman Olimpik Spor Konfederasyonu (DOSB) ile anlaşma imzalanmıştır (Rulofs, 2013).

DOSB, Alman sporunun, tüm federasyonların, birliklerin ve kulüplerin başında bulunan merciidir. Çocuk ve gençlerin korunması Alman Federal Devletinin öncelik tanıdığı bir sorumluluktur. Yeni federal çocuk koruma yasası 2012 yılında yürürlüğe girmiş ve çocuk koruma konusunda önemli gelişmelerin oluşmasına zemin oluşturmuştur (Körner ve diğ.,2015).

DOSB çatısında yer alan Alman Spor Gençliği (DSJ), 10 milyondan fazla çocuk ve 27 yaşa kadar genç sporcu olmak üzere 2 milyon fahri çalışanı bünyesinde barındırmaktadır. Federal eyalet düzeyinde 16 genç sporcu birliğinde yaklaşık 91,000 spor kulübü yer almakla birlikte ulusal düzeyde 53 gençlik örgütü ve belirli sorumlulukları yerine getiren 10 gençlik örgütü yer almaktadır. Böylece DSJ’nin sporda çocuk ve gençlerden sorumlu en büyük bağımsız spor örgütü olduğu söylenebilir. Federal Aile İşleri, Yaşlılar, Kadın ve Gençlik Bakanlığı (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend ([BMFSFJ]) çocuk ve gençlerin esenliğinden sorumlu birimdir. DSJ ve üye kuruluşları çocuk ve gençlik hizmetleri sistemi olarak bu yasal organ tarafından desteklenmektedir (DOSB, 2014; DSJ, 2015).

Almanya sporunda ilk olarak 1995 yılında medya aracılığıyla ciddi bir çocuk istismarı vakası bildirilmiştir. Başarılı bir buz paten antrenörü olan Karel Fajfr, on bir cinsel istismar vakası ve iki fiziksel istismar vakası (sakatlayarak) sebebiyle sporcuları tarafından mahkemeye verilmiştir. Fajfr, mahkeme tarafından iki yıl hapis cezası ve yaklaşık 13.000 € para cezasına çarptırılarak üç yıl boyunca antrenörlük yapması yasaklanmıştır (Rulofs, 2012).

Sporda yaşanan cinsel istismarlar olaylarının ifşa edilmesiyle birlikte Alman hükümeti çocuklar üzerinde yaşanan cinsel istismarla ilgili birçok konferans düzenleyerek çocukları istismardan korumak için standart geliştirilmeye başlanmıştır. Organizasyonlarda çocuklara güvenli ortam sunabilmek, politikalar almak ve desteklemek için Çocuklarda Cinsel İstismarı Sorgulama Bağımsız Komisyonu (UBSKM) kurulmuştur. Bu çalışmanın sonunda Almanya Olimpik Sporlar Federasyonu (DOSB) ve Alman Gençlik Spor (DSJ) birlikte cinsel tacizi engelleme ve müdahale etmek için politika geliştirmeyi ön görmüşlerdir.

Alman sporunda cinsel istismarla ilgili tabuların yıkılması için ilk büyük adım 2010 yılında yapılan Münih Deklarasyonu ile alınmıştır. DOSB ve bağlı kuruluşları, cinsel şiddetten korunma yolları için çalışmalar yapmakta ve cinsel istismarı önleme adına mücadele vermişlerdir. Yapılan deklarasyon ve sonrasında gerçekleştirilen bütün çalışmalar, yalnızca cinsel istismar ve tacizden korunma için olup; duygusal, fiziksel ve ihmal istismar türlerini bünyesinde barındırmamaktadır (Rulofs, 2015; German Olympic Sports Confederation, 2010). Projede belirtilen hedefler aşağıda beş kademedede belirtilmiştir:

1. Her bir istismar olayı büyük bir problemdir ve her bir olayın soruşturmasına iştirak edilecektir.
2. Üye organizasyonlardan ve kulüplerinden sporda cinsel şiddeti engellemeye özgü tedbirlerin alınmasına yönelik yaptırımlar uygulanacaktır.
3. DOSB ve DSJ sporda yer alan tüm örgütlere cinsel şiddete karşı planların harekete geçirilmesi için tasarlanmış modül eğitim programı geliştirecektir.
4. Faillerle ilgili bilgilerin spor kuruluşları arasında nasıl paylaşılabileceği netleştirilecektir.
5. DOSB ve DSJ, sporla ilgili üye örgütlerle arasında konuyla ilgili sürekli bilgi alışverişi sağlayacaktır.

Ayrıca özel spor federasyonları (Berlin Sports Youth and the Regional Sports Federation of North-Rhine Westphalia vb.) en azından adli sicil kaydının istenilmesi ciddi bir şekilde

tavsiye etmektedirler. Almanya’da gençlerin katılım gösterdiği yerlerde görev alan yetişkinlere ilişkin düzenlemeler açık bir şekilde ifade edilmektedir. Sporda çocuk korumaya ilişkin kuralların alınması yeni bir yapılanma olarak görülmektedir, fakat eğitim yerlerinde çocuk koruma için sicil kaydı gibi evrakların bir ölçüt olması Almanya’da uzun süredir uygulanan bir sistemdir (Rulofs, 2015).

Ulusal seviyede Alman Gençlik Spor üyeleri ve birlikte çalıştıkları uzman grup bir dizi önlemlerin alınması ve geliştirilmesi boyutunda destekleyici bir pozisyona sahiptir. Sporda çocuk koruma için özel bir internet platformunun açılması ve spor kulüplerine rehber kitapçığın yayınlanması ve cinsel istismarın önlenmesi konusunda bir eğitim müfredatının oluşturulması örneklerinden yola çıkılarak tavsiyede bulunulmuştur. 2012 yılında Alman Bağımsız Çocuklarda Cinsel İstismar Komisyonu tarafından yapılan bir araştırmada, spor örgütlerinin %40-%50’sinin cinsel istismara karşı şüphe ya da iddiaları gidermek için protokol uyguladıkları belirlenmiştir. Daha çok önlemin ve protokolün uygulamaya geçilmesi ve önlem alınması için DSJ, spor kuruluşlarını konuyla ilgili desteklemiş ve 2010 yılı itibarıyla Alman Olimpik Spor Federasyonu ve Alman Gençlik Spor, sporda cinsel şiddet ve toplumsal cinsiyet konularında politika almıştır. Alman Gençlik Spor çocuk korumaya odaklanırken, Alman Olimpik Spor Konfederasyonu yetişkinler için cinsiyete dayalı şiddet ve cinsel şiddet konularına odaklanmıştır. Böylece bu iki örgüt birlikte cinsiyet ve şiddet konuları üzerine çalışmalar gerçekleştirmeye başlamışlardır. (EU Study on gender-based violence in sport Final report, 2016).

2.6.5. Hollanda

Hollanda Olimpiyat Komitesi (NOC) ve Hollanda Spor Konfederasyonu (NSF), ülkenin spor sistemini organize eden çatı örgütlerdir. Bu örgütler 4,8 milyon üyeye (nüfusun neredeyse üçte biri), yaklaşık 26.000 spor kulübü ve 76 ulusal spor federasyonunu içermektedir. Ülkede 6 ile 11 yaş arasındaki çocukların %66’sı ve 12-17 yaş grubunun %65’si bir spor kulübünün üyesidir. Hollanda sporunda 1996 yılında Judo branşında dünya şampiyonlukları olan sporcuların 1993-1997 yıllarında antrenörleri Peter Ooms tarafından cinsel ve duygusal istismara maruz kaldığı açıklanmıştır. Bunun üzerine NOC, sporda cinsel tacizin önüne geçmek için “Project Seksuele Intimidatie” ismiyle özel bir politika geliştirerek, bazı üye federasyonlarının sporda cinsel tacizin yer almadığını savunmasına rağmen, tüm federasyonların temsil edildiği bir genelge sunmuştur. Daha sonraki süreçlerde,

IOC tarafından yayınlanan antrenörler için davranış kodları geliştirilerek ve ülkenin spor organizasyonlarında yer alan 100'den fazla temsilcinin de fikirleri alınarak cinsel tacizi engellemeye yönelik etik kodları oluşturulmuştur (Schipper-van Veldhoven, Vertommen, Vloet, 2014; Vertommen ve diğ., 2015).

Ülke sporunda hem cinsel tacizin engellenmesi için önlemlerin alınması hem de cinsel tacizin yaşanması durumunda izlenmesi gereken yaptırımların belirlenmesi için federasyonlar tarafından; iletişim ve eğitim, politikalar alınmıştır. Bu politikalar iletişim ve eğitim, taciz iddialarının incelenmesi ve önleme politikalarının uygulanması olarak üç aşamada incelenebilir. Öncelikle Hollanda sporunda taciz konusunun konuşulmaya kapalı bir konu olması nedeniyle, farkındalığı arttırmak adına dijital materyaller, eğitim platformları ve belgeler iletişim eğitim ve politikası altında düzenlenmiştir. Taciz iddialarının incelenmesi ve olaya hemen müdahale edilmesi için NOC*NSF tarafından sporcuların ve ailelerinin hemen ulaşabileceği Sporda Cinsel Taciz Yardım Hattı kurulmuştur. Önleme politikasının nasıl uygulanacağına ilişkin yönergeler, NOC*NSF tarafından, Hollanda Gönüllüler Birliği (NOV) ile iş birliği içinde oluşturulmuştur. Bu yönerge maddeleri aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

1. Konunun öneminin vurgulanması,
2. Her örgütün bu konuda kendini değerlendirmesi ve denetlemesi,
3. İlgili politikaların ve kodların oluşturulması ve uygulanması,
4. İlk temas noktası olarak hizmet etmek üzere yerel yetkilileri görevlendirmek ve eğitmek,
5. İşe alım ve geliştirme süreçlerine önem vermek,
6. Alınan politikalar hakkında tüm paydaşları bilgilendirmek ve dahil etmek.
7. Sabıka kayıtlarına dikkat etmek ve federasyon disiplin komisyonları tarafından cinsel istismardan hükümlü kişilerin kayıtlarını tutmak (Van der Roest, 2016; Schipper-van Veldhoven ve diğ, 2015).

Hollanda, sporda cinsel taciz ve istismar vakalarında mağdurları ve bahsedilen failler için yardım hattı oluşturan dünya çapında ilk ülke olarak bilinmektedir. Ülkede SOS Yardım Hattı ve Çocuk Hattı olarak iki sistem oluşturulmuş, ancak sporda spesifik bir sistem oluşturulması için zamanla NOC*NSF' de dahil edilmiş ve bağımsız danışmanlık vermek üzere yaklaşık 20 danışman göreve başlamışlardır. Yardım hatları 08:00 ve 22:00 saatleri arasında hizmet verip, alınan bilgiler kesinlikle gizli tutulmaktadır. Danışmanlar, spor

düzenlemeleri, sporda risk faktörleri, istismar davranışlarının meydana gelebilecek çıkış noktaları ve hukuki bilgilere sahip olup mağdura moral ve destek verme konusunda eğitilmiş kişilerden oluşmaktadır. Suçluyu ya da suçu tespit etmek ve yargılamak danışmanın görevi değildir. Mağdurun ve fail olduğu iddia edilen kişi ya da kişilerin problemlerinin gayri resmi olarak kulüp içerisinde çözülmesi ya da polise ifade verilmesi gibi resmi olarak çözülmesi sürecine kadar danışmanın destekleme ve ilgilenme görevi vardır.

Oluşturulan yardım hattının sporda cinsel tacizin önlenmesi için birçok politikaya ve projelerin oluşturulmasına aracılık ettiği gözlemlenmiştir. Bunlar;

- 1998 yılında tüm spor liderleri için bir davranış kodlarının alınması,
- Spor federasyonlarına cinsel istismara yönelik disiplin yönetmeliğinin planlanması,
- Disiplin kurulu tarafından failerin kayıt altında tutulduğu bir sistem veya “Kara Liste”nin oluşturulması,
- Politika geliştirme konusunda spor liderleri için bir e-öğrenme modülü,
- Spor kulüpleri ve federasyonlarda yer alan ilk temas noktası olan kişilere istismar hakkında duyarlılaştırabilecek yıllık eğitim programlarının gerçekleştirilmesi,
- Spor kulüpleri için istismarı önleme ve harekete geçme politikası için bir araç kitinin oluşturulması,
- Farklı hedef kitleler için broşürler ve posterler aracılığıyla bilgilendirme kampanyası,
- Yardım hattında ifade edilen olayların incelenmesi ve politika araçlarının etkinliği üzerine bilimsel çalışmalar yapılarak değerlendirilmesi (Schipper-van Veldhoven, 2012).

Ayrıca, Hollanda’da 2017 yılında araştırma komisyonu tarafından sporda cinsel taciz ve istismar raporu yayınlanmıştır. Komisyon raporunda güvenli spor, hükümetin ve sporda yer alan paydaşların rolü, cinsel taciz ve istismarın ne olduğu, işlem ve ceza süreçleri, sporda cinsel istismar vaka raporları yer almaktadır. Vaka raporları incelendiğinde 2001-2017 yılları arasında ise sporda 40 farklı spor branşından toplamda 686 cinsel istismar vakanın gerçekleştiği belirtilmiştir NOC*NSF’nin sporda cinsel taciz projesi dahilinde bu sayı 2000-2010 yılları arasında 607 olarak belirlenmiştir. 432 vaka için danışmanlar hem mağdur hem de suçlu gösterilen taraf için görevlendirilmiş, 175 vaka için ise servisi kullanan kişiler tarafından danışmanlık talep edilmemiştir. İncelenen raporlarda kişilerin cinsel taciz, röntgencilik veya teşhircilik ile cinsel istismar biçimleri ve tecavüz gibi davranışlara maruz kaldığı bildirilmiştir (Rapport van de Onderzoekscommissie, 2017).

2.7. Türkiye’de Sporda Çocuk Koruma Programlarının İncelenmesi

Türkiye’de sporda çocuk korumaya ilişkin ilk çalışma, 2013 yılında kurulan Türkiye Futbol Federasyonu Esenlik ve Çocuk Koruma Birimi ile başladığı görülmektedir. Türkiye Futbol Federasyonu yasal bir yönerge yayınlayarak tüm Gelişim Liglerinde yer alan kulüplere çocuk koruma birimleri kurulması istenmiştir. Buna ek olarak, kulüplerin işe alımında birtakım standartlar getirilmesi ve kulüplerde çocuk koruma temsilcisi atanmasını belirtmiştir. Ayrıca çocuk koruma beyanı sistemi oluşturularak, sporda çocuk korumaya ilişkin bir platformun oluşturulması için girişimde bulunup, üniversitelerle iş birliği içerisinde kulüplere eğitimler verilmiştir (Aydın ve Gül, 2019).

Çocuk koruma politikaları çocukları her türlü zarardan korumak için gerekli yükümlülükleri gösteren ve çocukların korunmasıyla ilgili yapılacak işlemleri somutlaştıran niyetin ifadesidir. Bir kurumun çocuk koruma politikasının olması, o kurumun çocuklar için güvenli ve olumlu bir çevre oluşturmaya çalıştığının ve sorumluluğunu ciddiyetle ele aldığının bir göstergesidir. Bu noktadan hareketle Türkiye Curling Federasyonu çocuk koruma politikası oluşturarak bu alanda Türkiye’de spor yönetiminde öncü bir rol üstlenmiştir. Bu bilgi ışığında Türkiye Curling Federasyonu Çocuk Koruma Birimi aşağıda belirtilen temel fonksiyonları sıralamıştır:

- Türkiye Curling Federasyonu Çocuk Koruma ve İyi Uygulamalar Politika Rehberi oluşturmak,
- Oluşturulacak olan bu rehberde yer alan politika ve prosedürleri uygulamak,
- Çocuk korumayla ilgili politikalar üretmek ve iyi uygulamaları teşvik etmek,
- Çocuk korumayla ilgili gönüllülük faaliyetlerine girişmek ve bununla ilgili altyapı oluşturarak idari işlemleri yürütmek (Türkiye Curling Federasyonu, 2020).

Türkiye’de sporda çocuk korumaya ilişkin gerçekleştirilen bazı eylemler şunlardır (Aydın ve Gül,2019).

- ❖ Türkiye’de ilk kez 2015 yılında Beşiktaş Jimnastik Kulübü ile Marmara Üniversitesi arasında Sporda Çocuk Koruma ve Eğitimi programı iş birliği protokolü imzalanmıştır (Başkanımız Fikret Orman, 2015).

- ❖ 26.01.2016 tarihinde Fenerbahçe Spor Kulübü ile Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksek Okulu iş birliği ile altyapı antrenörlerine “Sporda Çocuk Koruma Eğitim Programı” sunumu gerçekleştirilmiştir (Sporda Çocuk Koruma Programı, 2016) .
- ❖ 13 Mayıs 2016 tarihinde İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezince “Sporda Çocuk İstismarı ve Koruma” konulu panel düzenlenmiştir (Sporda Çocuk İstismarı, 2016)
- ❖ 2016 yılında Gedik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi ile Pendik Spor arasında altyapı yöneticileri, antrenörler ve diğer çalışanlara yönelik “Sporda Çocuk Koruma Eğitim Programı” gerçekleştirilmiştir (Sporda Çocuk, 2016) .
- ❖ Türkiye Futbol Federasyonu (TFF) ile Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği Sakarya Şubesi (TÜFAD) iş birliği ile “Spor ve Alt yapıda esenlik ve Güvenlik” konulu seminer gerçekleştirilmiştir (Alt Yapıda Esenlik, 2016) .
- ❖ 2018 yılında Eskrim ve Curling federasyonları "Sporda Çocuk Koruma" semineri almayan antrenörlerinin çocuk gruplarında çalışmalarına yasak getirmiştir. Ayrıca 2018-2019 döneminde muhtelif şehirlerde tüm hakemlere sporda çocuk koruma konulu seminerler verilmiştir.
- ❖ 81 şubesi ve 47 farklı spor branşında 9837 lisanslı sporcusu bulunan ve dezavantajlı kesimlere yönelik başarılı sosyal ve sportif faaliyetler yürüten Aile ve Sosyal Politikalar Gençlik ve Spor Kulübü ile Türkiye Curling Federasyonu arasında 2019 yılında imzalanan işbirliği protokolü ile Türkiye’de ilk kez bir Spor Kulübü ile Federasyon çocuk koruma programlarının uygulanması konusunda işbirliği yapmıştır.
- ❖ 30 Mart 2019 ve 22 Aralık 2019 tarihlerinde Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi’nde Eskrim Federasyonu tarafından antrenörlere yönelik Sporda Çocuk Koruma Semineri verilmiştir (Sporda Çocuk Koruma Semineri, 2019).

Türkiye’de sadece birkaç spor federasyonu ve spor kulübünün girişiyle Sporda çocuk koruma programlarının uygulandığı görülmektedir. Gençlik ve Spor Bakanlığı koordinatörlüğünde yasal düzenlemelerin tam olarak oluşturulmaması sistemin uygulanmasında birtakım problemleri beraberinde getirmektedir. Uluslararası spor sistemi içerisinde değerlendirildiğinde Türkiye sistem açısından oldukça geriden gelmekte ve bu durum çocukların güvenli ortamda spor yapamamasına sebep olmaktadır. Ayrıca, daha önceki bölümlerde belirtilen yasalar, çocuklar için görev yapan antrenör, yönetici, tesis görevlisi, il-ilçe müdürü ve çocukla temas eden tüm yetkilinin çocukların istismarı ve ihmali ile ilgili özel konularda eğitim almasını temel almaktadır. Belirlenen hedefler için bu sistemin yasal düzenlemelerle zorunlu hale getirilmesi ve çocukları bilgilendirme

alışmalarının yapılması en önemli zemini oluşturmaktadır. Spor çevrelerinde çocuklara hak ettikleri güvenli ortamın oluşturulması noktasında, gelişmiş ülkelerin sporda ocuk koruma ve güvenli spor sistemlerinin rehber alınarak uyum sağlayan yasal düzenlemelerin yerine getirilmesiyle gereken işbirliğinin sağlanacağı söylenebilir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu/katılımcılar, veri toplama tekniği ve aracı, verilerin analizi, geçerlik güvenirlik ve çalışmada karşılaşılan yöntemsel güçlükler ve sınırlılıklara yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu çalışmada, katılımcıların sporda istismarı nasıl algıladıklarını ve sporda istismara dair neler deneyimlediklerini betimleme, inceleme ve anlamaya imkân verdiğinden dolayı nitel araştırma yaklaşımlarından fenomenoloji tercih edilmiştir.

Nitel araştırma, Sosyoloji, Antropoloji, Psikoloji, Felsefe, Dilbilim gibi insan davranışının incelenmesine ilişkin bazı ortak noktaları içeren çeşitli disiplinlere dayanmaktadır. Bu disiplinlerin tamamı insan davranışının karmaşık ve çok boyutlu yapısı olduğu varsayımından hareketle insan davranışının ancak bulunduğu ortam içerisinde en iyi şekilde anlaşılabilirliğini; fen bilimlerinde yaygın olarak kullanılan mekanik anlayışın aksine insan davranışının doğasına uygun farklı bir anlayış benimsenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Buradan hareketle söz konusu disiplinler nitel araştırma yöntemlerini kullanma biçimleri açısından farklılıklar olduğunu ve insan davranışının doğasına uygun nitel yöntemlerin kullanılmasının daha uygun olacağını işaret etmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu anlamda fenomenoloji yaklaşımı günlük deneyimlerimizin anlamı ve doğası hakkında derinlemesine bir anlayışın kazanılmasını sağlar. Fenomenolojik araştırmanın odak noktası ve konusu, insanların ne tecrübe ettikleri ve dünyayı nasıl yorumladıklarıdır (Patton, 2014).

Sosyal bilimlerde, pozitivist paradigmadan bir kopuşla birlikte nitel araştırma desenlerinin kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır (Kuş, 2012). Spor bilimlerinde de özellikle son yıllarda nitel yöntem bir araştırma yaklaşımı olarak kullanılmaktadır. Bu çalışmada sporda istismar olgusuna dair farklı inanışları, algıları ve deneyimleri derinlemesine analiz etmek amaçlandığından nitel araştırma yaklaşımı tercih edilmiştir.

Sporda istismar temelli ilişkilerin görünümünü inceleyen bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırma için gereken etik kurul onayı 91610558-302.08.01- sayı ile alınmıştır.

3.2. Çalışma Grubu/Katılımcılar

Çalışma grubunu Türkiye’de on sekiz yaşından önce bazı olimpiik branşlarda (jimnastik, atletizm, kayak, takwondo, boks, yüzme, voleybol, hentbol) millilik statüsü elde etmiş ve aktif spor hayatını bırakmış yetişkin katılımcılar oluşturmaktadır. Böyle bir evrenin tamamına ulaşılması maliyet, zaman ve konunun hassasiyeti açısından sınırlılıklar barındırmaktadır. Bu sebeple araştırmanın çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemlerinden, maksimum çeşitlilik, kartopu ve ölçüt örneklem yöntemlerine göre belirlenmiştir.

Alinyazındaki herhangi bir çalışmada örneklemin, hedef evreni uygun bir şekilde yansıtip yansıtmadığı, örneğin nasıl seçildiğine bakılarak anlaşılabılır. Seçim aşamasında olasılık unsuru olup olmaması ile araştırma amaçları ve araştırma sorularının açık bir şekilde ifade edilmesi durumuna göre, örnekleme yöntemini olasılıklı (amaçsız) örnekleme ve olasılıklı olmayan (amaçlı) örnekleme yöntemleri şeklinde iki ana başlık altında incelemek mümkündür. Nitel araştırmalarda örnek seçim sürecinde araştırmacıların yaşadıkları sorunların belirlemesi açısından daha çok olasılıklı olmayan, amaçlı örnekleme yöntemleri tercih edilebilmektedir (Grix, 2018; Baltacı, 2018).

Örneklem seçiminde ölçüt, örneklemin araştırma sorusuna cevap verebilecek “yoğun ve zengin” veri üretme olanağını artırma becerisine sahip olmasıdır. Bu noktada amaçlı örneklem bilgi yüklü durumları stratejik olarak seçmeye odaklanırken, maksimum çeşitlilik örnekleme, birçok farklılığı içeren ana temaları bulup tanımlamayı amaçlar. Büyük farklılıklardan herhangi bir ortak örüntü, özellikle ilgi çekicidir ve bir ortamın ve fenomenin ortak boyutlarını ve temel deneyimleri yakalamak adına değerlidir. Maksimum çeşitlilik örnekleme, belirli çeşitlilik yelpazesinden durumlar seçer. Geniş bir çeşitlilik yelpazesindeki ortak örüntüleri araştırır (Koca, 2017; Glesne, 2013; Pattern, 2014).

Bu araştırma probleminin temel bağlamının oluşturan sporda istismar temelli davranışların uygulanış biçimi ve bunların gerekçeleri, alana özgü deneyimleri olan kişilerin araştırma sürecine dahil edilmesini gerektirmektedir. Bu fenomenle ilgili ortak örüntüleri ve kavrayışları ele alırken profesyonel sporun var olmasını sağlayan sporcu deneyimlerini olabildiğince geniş bir biçimde ele almak önemlidir. Bu bağlamda olimpiik branşlarda profesyonel sporculuk geçmişi olan katılımcılar örnekleme dahil edilmiştir.

Araştırmanın doğası gereği katılımcıların deneyim ve düşüncelerine yoğunlaşılması, ayrıca istismar olgusu üzerinde söylem üretmenin oldukça hassas olması nedeniyle kartopu (zincir) örnekleme kullanılan yöntemlerden birisidir. Bu örnekleme yönteminde, örnekleme oluşturma süreci araştırmanın yapılacağı bireylerden birine ulaşarak başlamaktadır. Bu katılımcıyla yapılan görüşme sonunda o katılımcının önerdiği diğer bireylere, o bireylerle görüşme sonrası da onların önerdiği diğer bireylere ulaşılmaktadır (Başaran, 2017). Araştırmanın ilgi alanına giren kişileri tanıyan kişilerden olası durumlar hakkında bilgi edinir. Böylece katılımcı sayısı artarak süreç devam etmektedir. Bu süreç bir süre sonra belli kişiler üzerine odaklanıp örnekleme oluşturmaya sonlanmaktadır. Kısacası kartopu (zincir) örnekleme yaklaşımı detaylı olarak ele alınacak konular hakkında kişilere ulaşma noktasında, görüşmecilere başka kiminle görüşebileceğinizi (takım arkadaşı gibi) sorarak yeni bilgi elde edebilmeyi kolaylaştırır (Ghaljaie ve diğ., 2017).

Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan tüm durumların çalışılmasıdır. Bu sistem içerisinde belirlenen ölçüt, araştırmacı tarafından önceden hazırlanmış bir ölçüt listesinde kullanılabilir. Ayrıca, ölçüt örnekleme, daha az sayıda örnekten daha fazla bilgi almamıza yardımcı olarak elde edilen bilgilerin zaman ve maddi açıdan etkin ve verimli kullanılmasına olanak sağlar (Patton, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bu araştırmada yer alan katılımcıların belirlenmesinde bazı kriterlere de dikkat edilmiştir. Öncelikli olarak profesyonel spor geçmişi olan kişilerin şu an ki süreçte spor hayatlarına devam edip etmediği ayrımına gidilmiş ve yansız değerlendirme yapılması amacıyla, profesyonel sporda faal olmayan kişiler bir ölçüt oluşturmuştur. Bunun nedeni, aktif sporcu konumu olan kişilerin istismar konusunun özellikle ülkemizde gizli ve üstü örtünmesi gereken bir durum olması özelliğinden dolayı çekinme ihtimalleri neticesinde derinlemesine ve açık bir görüşme yapılmasının sınırlarını aşmaktır. Böylelikle, profesyonel spor ile aktif bağı kalmayan eski sporcuların daha rahat görüş ve tecrübe aktaracakları düşüncesiyle verilerin detay ve derinliğine katkı sağlayacağı öngörülmüştür. Bir diğer önemli ölçüt ise çalışmanın kapsamı noktasında görüşmecilerin çocukluk döneminde olimpiik branşlarda milli takımda yer almış olması olarak belirlenmiştir. Buradaki amaç, performans sporlarının içerdiği fiziksel ve mental zorluk neticesinde çocuklara sağladığı avantajların yanı sıra

dezavantajların ve yetişkinlik döneminde verdiği etkileri katılımcılar perspektifinden yansız bir şekilde ortaya çıkarabilmektir.

Öncelikle, çocukluk döneminde uluslararası arenada milli takımı temsil eden ve milli takım kamplarında yer alan olimpiik performans sporcularının istismara yönelik görüş ve deneyimlerine odaklanması planlanan bu araştırmada, yapılan ilk görüşmelerden sonra elde edilen veriler istismarın fiziksel, duygusal, cinsel ve ihmal alt boyutlarında farklılaştığına işaret etmesi üzerine katılımcıların görüşleri farklı temalarda belirlenmiştir. Bu durum nitel araştırmanın esnek doğası ve araştırma sürecinde olası değişikliklere kapı aralamaya fırsat sunmasının bir özelliği ve faydasıdır (Kavasoğlu, 2017).

Araştırmanın çalışma grubunu jimnastik, atletizm, kayak, tekvando, boks, yüzme, voleybol, hentbol branşlarında çocukluk döneminde milli takımda yer almış 9 kadın, 7 erkek oluşturmaktadır. Bu katılımcılarla toplam 16 bireysel görüşme yapılmıştır. Görüşmecilerin demografik bilgileri Ek 3’de sunulmuştur.

Katılımcıların genel özelliklerine bakıldığında; sporculuk deneyimi en az 13 yıl en fazla 22 yıl olan katılımcıların yaşları 27 ile 42 arasında değişmekte olduğu görülmektedir. Araştırmada Olimpiyatlarda dahil olmak üzere, Dünya, Avrupa ve Balkan Şampiyonaları ile Avrupa Gençlik Olimpiyat Oyunlarında yer alan katılımcıların deneyimlerine başvurulmuştur. Görüşmecilerin hepsi en az lisans mezunu olup K1, K4, K12, K15 hariç (mühendislik, matematik, biyoloji, çevre ekonomisi) diğerleri BESYO, Spor Bilimleri Fakültesi ve Spor Bilimleri ve Teknolojileri mezunu olmuştur.

3.3. Veri Toplama Tekniği ve Aracı

Araştırma kapsamında veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan, sporda çocuk istismarının elit sporcular perspektifinden değerlendirilmesine ilişkin soruların yer aldığı toplam 8 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu oluşturulma aşamasında ilgili literatür taraması ve uzman görüşlerine başvurularak gerekli görülen düzeltmeler ya da değişiklikler yapılarak son hali verilmiştir. Mülakat soruları (Ek-1) aşağıda maddeler halinde verilmiştir.

- 1- Sporda istismarın yaygınlığına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?
- 2- Size göre sporda duygusal istismar niteliği taşıyan davranışlar nelerdir?
- 3- Size göre sporda fiziksel istismar niteliği taşıyan davranışlar nelerdir?
- 4- Sporda cinsel istismarın varlığı/boyutları üzerine düşünceleriniz nelerdir?
- 5- Sporda gösterilen ihmalkâr davranışlar üzerine düşünceleriniz nelerdir?
- 6- Size göre sporda en yaygın istismar türü hangileridir? Sebepleriyle ifade edebilir misiniz?
- 7- Deneyimlediğiniz ya da örnek olarak verebileceğiniz istismar temelli olaylar var mı?
- 8- Sporda istismar ile ilgili gerçekleştirilebilecek önleyici faaliyetlere-tedbirlere dair spor yöneticilerine/federasyonlara/genel müdürlüğe önerileriniz neler olur?

Araştırma verilerinin yarı yapılandırılmış bireysel görüşmeler yoluyla toplandığı bu teknik, araştırma problemine yönelik genel bilgilerin ötesinde, katılımcıların kendi fikir ve deneyimleri hakkında bilgi elde edilmek istendiğinde kullanılan bir nitel araştırma tekniğidir. Bireysel görüşmede kişilerden kendi ifadeleri ile tanımlayıcı veriler elde edilir. Böylece, araştırmayı yapan kişi (ler), katılımcıların kendi dünyalarını nasıl yorumladıkları ile ilgili iç görü geliştirebilir (Lune & Berg, 2017). Bireysel görüşmelerde hedef, sayıca fazla kişiye ulaşmak değildir, aksine az sayıda katılımcıyla görüşmeler yapılarak daha çok detay ile veriye ulaşmaktır. Görüşme derinlemesine yapılarak, insanların yaşadıkları deneyimleri anlamaya ve o deneyimi anlamlandırmaya çalışılmaktadır. Bu sistem içerisinde görüşme yapan kişiler katılımcıların sorulara verdikleri yanıtları dinlerken onların hikâyelerinin önemli olduğunu karşı tarafa hissettirirler. Bu noktada görüşme yapılan kişiye istediğini anlatabileceği rahat bir ortam sağlanır (Lichtman, 2013).

Derinlemesine görüşme, araştırılan konunun bütün boyutlarını kapsayan, açık uçlu soruların sorulduğu ve detay cevapların alındığı bir veri toplama tekniğidir. Derinlemesine görüşmede iki temel aktör bulunmaktadır. Bunlardan ilki araştırmayı yapan kişi, diğeri ise kendisiyle görüşülen, anahtar kişi olarak bilgisine başvurulacak kişidir. Derinlemesine görüşmede görüşmeyi yapan kişi öğrenci, görüşülen kişi de öğretmen pozisyonunda düşünülebilir. Zira araştırmacı bir konu hakkında bilmediklerini görüşme yaptığı kaynak kişiden öğrenmeye çalışacaktır (Tekin, 2006). Nitekim, sporda istismar davranışlarının var oluş biçimi, hangi nedenlerle ve hangi boyutlarda ortaya çıktığını anlamak için tercih edilen görüşme yönteminde, sorulan sorular ile bilginin üretilmesinde katılımcılarla etkileşim kurulmuştur.

Araştırmada veri toplamak için yarı-yapılandırılmış görüşme yönteminden faydalanılmıştır. Görüşmelerde sorulan sorular, kişisel bilgiler, spor geçmişi, istismarın varlığına dair görüşler, istismar çeşitleri, istismarın kişinin yetişkinlik döneminde bıraktığı etkiler ve son olarak çözüm önerileri gibi boyutlarda sınıflandırılmıştır. Bu sorular araştırma amacı ve kavramsal çerçevesi dikkate alınarak hazırlanmıştır. Görüşmeler 6 katılımcıyla ev, okul ve açık alanda yüz yüze yapılmış, 10 katılımcıyla ise Covid-19 pandemi süreci nedeniyle zoom bağlantısı üzerinden gerçekleştirilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmeler, giriş/ısınma, ana konu ve sonuç olarak üç evrede yürütülmüştür. Görüşmeler katılımcıların alandaki deneyim ve kariyerlerine odaklanarak başlanmış, sporda istismarın varlığı, istismar davranışları, sporda yer alan paydaşlar hakkındaki görüşler ve sporda çocuk koruma programları hakkındaki görüşler ile devam etmiştir.

Görüşmeye başlama ya da ısınma olarak değerlendirilebilecek bu kısımdan sonra, problemin –istismarın- kendisine ilişkin ana sorulara geçilmiştir. Bu bölümde istismarın türleri – fiziksel, duygusal, cinsel, ihmal vs.- doğrultusunda sporda yer alan paydaşların istismar davranışları ve spor yönetimi organındaki istismar pratiklerine yönelik sorular sorulmuştur. Ayrıca bu bölümdeki sorularla sporcunun ve spor çevresinin sosyal ve kültürel yapısı ile sporda yaşanan istismar arasındaki ilişki ele alınmıştır. Son kısımda ise istismar temelli ilişkilerin sporun gelişimi üzerindeki etkisi ile istismarın engellenmesi yolları hakkında sorular sorulmuştur.

Tüm görüşmeler katılımcılardan izin alınarak ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Bu ses kayıtları daha sonra bilgisayara aktarılıp, yazıya dökülmüştür. Süresi 27 dakika ile 95 dakika arasında değişiklik gösteren görüşmelerden toplam 164 sayfalık ham veri elde edilmiştir.

Araştırma konusu belirlendikten sonra çocukluk döneminde milli takımda yer almış eski bir sporcudan soruların açık ve anlaşılabilirliği ile katılımcıları belirleme ve ulaşma hakkında uzman görüşü alınmıştır. Bu görüşmeden sonra çoğunlukla telefon üzerinden araştırmacının kendisi ve araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Katılımcının gönüllü olması durumunda randevu alınmış ve görüşmelere başlanmıştır. Katılımcılara yapılan görüşmenin araştırma dışında kullanılmayacağı ve kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı hakkında bilgi verilmiştir. Buna ek olarak, görüşme boyunca kayda geçen tüm kişilerin isimlerinin kod isimler verilerek kullanılacağı açıklanarak görüşmelere başlanmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Nitel verileri detaylı bir şekilde sistematik olarak daha anlaşılır hale getirmeye yönelik oluşturulan temalar ve kodlama işlemini esnek ve pragmatik bir bakış açısıyla yorumlama (Mayring, 2014) olarak ifade edilen içerik analizi, yaşanan deneyimi ve ondan ne öğrenildiğinin anlaşılabilmesi için görülen, duyulan ve okunulan düzenlemeyi içerir (Glesne, 2013).

Araştırmadan elde edilen ham verilerin analizi için Michael Quinn Patton ‘ın “Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri” (Qualitative Research & Evaluation Methods: Integrating Theory and Practice) kitabında önerilen nitel verilerin analizi yöntem kullanılmıştır. Bu noktada içerik analizi; “verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların oluşturulması ve bulguların yorumlanması” olarak dört süreç dikkate alınmıştır.

Metinlerin veri analizine hazır hale getirilmesi için öncelikle görüşmeler esnasında alınan ses kayıtları dinlenmiş ve görüşmeler deşifre edilerek bilgisayara aktarılmıştır. Her bir katılımcıya numara verilmiş ve her bir katılımcının görüşme formu ayrı ayrı okunmuştur. Verilerin kodlanması sırasında bu deşifrelerden elde edilen bilgiler kendi içlerinde anlamlı bölümlere ayrılmıştır. Oluşturulan bağımsız kodlar, birbiriyle anlamlı ve ilişkili bir bütünlük oluşturması için azaltma yoluna gidilmiştir. Kodlar azaltıldıktan sonra anlam bakımından ilişkili olan kodlar daha genel bir başlık altında kategorileştirilmiştir. Kuramsal çerçeve içerisinde anlam benzerliği olan kategoriler dikkate alınarak ortak temalar ve alt temalar altında birleştirilmiştir. Araştırmanın inandırıcılık stratejisi sürecinde, spor bilimleri alanından iki uzman ve araştırmacının kendisi olmak üzere üç ayrı araştırmacı tarafından temalar oluşturulmuş, bulgular karşılaştırılmış ve kontroller yapılmıştır. Araştırmanın analiz sürecinde yanlı bakış açısının engellenmesi için aykırı durum örnekleme oluşturulmuştur. Böylece sporcuların istismar içerikli davranışlara maruz kaldığı genellemesinin dışında kalan görüşlerin olması durumunda, olası nedenler sorgulanmaya çalışılmıştır.

3.5. Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırma deseniyle yürütülen çalışmalarda geçerlik ve güvenirlik konusu nicel araştırmaya göre farklılık gösterebilmektedir. Araştırma bulgularının geçerliliğini ve

güvenilirliğini sağlamak amacıyla istatistiksel verileri analiz eden nicel araştırmacıların aksine, nitel araştırmacılar bulguların inandırıcılığını sağlamaya yönelik metodolojik yöntemler uygulayarak araştırmanın var olan niteliğini olabildiğince yükseltmeye çalışmaktadır. Oluşan bu farklılıklar nedeniyle bir takım eleştiriler süregelmektedir (Creswell, 2016; Golafshani, 2003; Noble & Smith, 2015). Oysaki nitel araştırmada geçerlik ve güvenilirliği sağlamak için bir takım önlemler bulunmaktadır. Öncelikle, doğru bilgiye ulaşılması noktasında gereken önlemlerin alınması (yani “geçerlik”) ve araştırma sürecini ve verileri net ve ayrıntılı bir şekilde, yani araştırmacının değerlendirmesine olanak verecek şekilde tanımlanması (yani “güvenirlik”), nitel araştırmacının karşılaması gereken önemli beklentilerdir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Nitel araştırmaların tasarlanması ve yürütülmesi sürecinde araştırmacılar, esnek ve dinamik bir çalışma alanına sahip olurlar. Araştırmacının esnek olması ilkesi geçerlik konusunda önemli bir kazanımdır. Bu noktada araştırmacı gerekli gördüğü takdirde, yeni stratejilere başvurabilir, görüşmeye yeni sorular ekleyebilir, daha önce planlanmayan yeni görüşmeler yapılabilir ve elde ettiği bilgileri teyit etmek amacıyla farklı veri toplama yöntemleri kullanabilir. Böylece, araştırma her basamağında yeni yöntem ve kuramların geliştirebilmesi ve araştırmanın etkisini arttıracak yeni düzenlemelerin yapılabilmesi en temel özelliklerindendir (Guba ve Lincoln, 1994; Patton, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu araştırmada, görüşmelerde elde edilen veriler neticesinde, sporda istismarın evreni, boyutları ve türleri hakkında daha detaylı ve kapsamlı bilgi edinileceği anlaşılmış ve bu kategorilerde (fiziksel, duygusal, cinsel, ihmal, ekonomik, sosyokültürel vb) katılımcıların görüşleri detaylı bir şekilde alınmıştır. Patton (2014)’un da belirttiği gibi, nitel araştırmacının görevi, kişilerin dünyaya bakış açılarını veya belirli bir konu ile ilgili düşüncelerini doğru ve detaylı bir şekilde yansıtarak cevap verebileceği sorular için çerçeve belirlemektir.

Toplanan verilerin detaylı bir biçimde raporlanması ve veri toplama sürecinin detaylı olarak açıklanması nitel araştırmalarda geçerlik için önemlidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu araştırmada, geçerliği sağlamak için veri toplama ve analizi süreci hakkında açıklama ve bilgilendirme yapılmış, bulgular bölümü doğrudan alıntılarla desteklenerek ham veriler başlık konusuna göre verilmiştir. Doğrudan yapılan alıntılar nitel araştırmalardaki ham verilerin esas kaynağıdır. Böylece katılımcıların yaşadıkları ve gözledikleri olaylarla ilgili düşüncelerini, deneyimlerini ve temel kavrayışlarını ortaya çıkarmaktadır.

Araştırma sonuçlarına ulaşırken izlenen sürecin üzerinde durulan gerçekliği ortaya çıkarmadaki yeterlilik, yapılan çalışmanın iç geçerliliğini tanımlaması bakımından oldukça önemlidir. Üzerinde çalışılan olgu ya da konunun bir bütün olarak incelenmesi için elde edilen verilerin kontrol edilmesi noktasında katılımcı teyidi, meslektaş teyidi, uzman incelemesi gibi bazı ek yöntemlerin kullanılması gerekmektedir. (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Bu araştırmada öncelikle konunun uzmanı tarafından sorular kontrol edilmiş ve soruların açık ve anlaşılabilirliğinin belirlenmesi amacıyla katılımcı kriterlerine uygun iki kişiyle ön görüşme yapılmıştır. Araştırmanın iç geçerliliğini arttırmak için bulguların, verilerin elde edildiği ortam dikkate alınarak ve konunun özünden koparılmadan tanımlanmasına özen gösterilmiştir. Ayrıca görüşme soruları, araştırmanın kavramsal çerçevesi dikkate alınarak hazırlanmış ve elde edilen bulgular bu kavramsal çerçeve ile uyumluluk göstermiştir. Örneğin; spor ortamında çocuğa vurmak, yaralamak, acı vermek gibi fiziksel yollarla yapılan istismar türü fiziksel, çocuğa küfür etmek, akranlarının arasında rencide etmek gibi psikolojik yönden olumsuz etkileyecek istismar türü duygusal; çocuğun özel bölgesine temas ya da cinsel yolla temasın gerçekleştiği istismar türü cinsel ve çocuğun gereksinimlerinin karşılanmamasından kaynaklanan istismar türü ise ihmal kavramlarıyla açıklanmıştır.

Nitel çalışmalarda geçerlilik, sahadaki sosyal düzenin analizlerde doğru aktarımı ile meydana gelir. Araştırmacının amacı “gerçeğin” tek bir tarafını ortaya koymak değil, özgün bir çalışma yapmaktır. Özgünlük, araştırılan konuyu günlük yaşamda deneyimleyen bireylerin bakış açısı ile makul, dürüst ve dengeli bir biçimde ortaya koymaktır. Katılımcı kontrolü bir diğer önemli geçerlilik ölçütüdür. Araştırmacı bu teknikle, verileri ve yorumlamaları katılımcılara kontrol ettirerek bilgilerin ve çıkarımların geçerliliğini onaylayarak daha geçerli veriler elde etmeyi hedeflemektedir. Nitel çalışmalardaki güvenilirlik araştırmacının farkındalığı, şüpheleri ve sorularına dayanır, araştırmacı durumlara ve olaylara farklı açılardan bakmalı ve sorular sormalıdır. Araştırmacı, katılımcıların neler söylediği ile kısıtlıdır, bu durum katılımcıların inanılabilirliğini ve söylemlerini ortaya koymayı, güvenilirliğin bir parçası haline getirir. (Creswell ve Miller, 2000; Neuman, 2014, akt Odabaşoğlu, 2020).

Nitel araştırmalarda güvenilirlik tanımı, nicel araştırmalardan biraz farklı olarak yapılmaktadır. Güvenilirlik ölçütü araştırmanın bulguları ve yorumlarının tutarlı bir sürecin ürünü olmasını ifade etmektedir. Başka bir ifadeyle bulguların elde edildiği sürecin mümkün olduğu ölçüde açık ve tekrarlanabilir olması gerekmektedir (Bryman, 1998). Diğer taraftan,

nitel araştırma konusu olan bireysel ve toplumsal yapılar sürekli değişim içerisinde dirler. Ayrıca, nitel araştırmanın sosyal gerçekliği araştırmacının uyguladığı güvenilir veriler toplayabilme ve sonuçlara ulaşabilme stratejisi ile arttırılmaktadır (Morse ve diğ., 2002). Karataş (2015)'ın da belirttiği gibi mevcut verilerin güvenle kullanılabilmesi için daha önce yapılan araştırmaların kavramsal çerçevesinden faydalanılabilir. Bu araştırmada soruların niteliği ve katılımcıların vermiş olduğu cevaplar, alan yazında yer alan diğer kaynaklar ile kıyaslanmış ve örtüştüğü belirlenmiştir.

Nitel araştırma yaklaşımında güvenilirliği artırma konusunda “çeşitleme” (triangulation) tekniği sıklıkla kullanılan yöntemlerden biridir. Söz konusu araştırmada çeşitleme tekniği kullanılarak geçerlik ve güvenilirlik arttırılmaya çalışılmıştır. Patton'a (1990) göre çeşitleme; araştırmacının bir çalışmasının bulgularının tek bir yöntemin, tek bir kaynağın ya da tek bir araştırmacının önyargı ve yanlılığının önlenmesi konusunda yardımcı olur (Kıral, 2020). Bu araştırmada araştırmacı çeşitlemesini sağlamak için, farklı olimpik branşlardan (jimnastik, Tekvando, voleybol vb), farklı seviyelerden (Avrupa şampiyonası, Dünya Şampiyonası vb.) kişilerle görüşülerek çoklu veri kaynaklarının kullanımına yer verilmiştir. Ayrıca, araştırmanın sonuçlarını zenginleştirmek ve bulguları açıklığa kavuşturabilmek için, araştırmanın farklı bölümlerinde, farklı kuramsal çerçevelerden ve alıntılardan yararlanılmıştır. Araştırma sürecinde ham veriler iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak analiz edilmiş ve bulgular dikkatli bir şekilde karşılaştırılmıştır.

Nitel araştırmada, yalnızca genele ait bilgileri ortaya koymaktan ziyade, hem genele hem de özele ait bilgilere ulaşabilme yönelimi vardır. Bu nedenle araştırmada yer alan veri kaynaklarının bu farklılığı yansıtacak biçimde seçilmesi önem kazanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu noktada söz konusu çalışmada, amaçlı örneklem yöntemi tercih edilmiş ve istismar kavramı hakkında algı, deneyim ve inanışlar ortaya konmuştur.

Araştırmanın güvenilirliğini arttırmak için katılımcılar açık ve detaylı bir şekilde tanımlanmış, katılımcıların kimliklerini gizli tutularak takma isim ya da katılımcı numarası kullanılmıştır. Yine, katılımcılara, çalışmanın amacı açıklanmış ve katılımcılardan görüşmenin ses kaydına alınması için izin istenmiştir. Katılımcıların onayı ile ses kaydına başlanmış, istekleri doğrultusunda ham veriler paylaşılmış (member check) ve istedikleri zaman çalışmadan çekilme hakları hatırlatılmıştır.

3.6. Çalışmada Karşılaşılan Güçlükler ve Sınırlılıklar

İstismar konusunun hem dünyada hem de ülkemizde hassas bir konu olması sebebiyle bu alan hakkında konuşulması ve spor istismarı hakkında alan yazının yeterli olmaması araştırmanın en önemli yöntemsel güçlüğü ve sınırlılığını oluşturmaktadır. Özellikle kültürümüzde istismar kavramının sadece cinsel taciz olarak algılanması ve istismara dair görüş/deneyimlerin gizli tutulması gerektiğine dair tabular paylaşımı kısıtlayan bir sorundur. Nitekim spor alanlarında istismar davranışlarının varlığı kabul edilse dahi bunların ses kayıt cihazının olduğu bir ortamda açıkça konuşulması, katılımcıları tedirgin edebilmektedir. Konunun hassasiyeti nedeniyle araştırmacının katılımcılara güven vermek için ekstra efor sarf etmesi ve onlara olması gerekenden daha fazla rahat ortam sunabilme gayreti bir takım güçlükler ve zaman kaybına neden olmuştur. Örneğin, katılımcılar, araştırmanın başında kimliklerinin gizli tutulacağı açıklanmasına rağmen, araştırmacıyla daha önce tanışmadıkları için güvenilir bir kişi olduğunu kanıtlayabilmek amacıyla bir süre samimiyet gösterilmiş ve iyi niyetli olduğuna ikna edilmiştir. Görüşme süresince bazı katılımcıların çocukluk dönemlerinden örnekler verirken ağlaması ve anlık öfke göstermeleri araştırmacıyı az da olsa tedirgin etmiştir. Katılımcılara görüşmeyi istedikleri anda bırakabilecekleri hatırlatılmış, ancak istismar sorununun çözülmesi adına katkı sağlama istekleri görüşmenin devamlılığını sağlamıştır. Bu durum profesyonel spor camiasında yer alan eski sporcuların istismar olgusunun ciddi bir problem olduğunun kabulüne ve konuşmanın katılımcılar üzerindeki oluşturduğu kaygıya işaret etmektedir.

Araştırma için başka bir sınırlılık ise, araştırmacının bazı spor dallarında camiasının dışından olması nedeniyle katılımcılara ulaşmada yaşadığı sorunlardır. Katılımcılara ulaşmada aracı bir referans kullanılması gerekmiştir. Bu kişilere ulaşmada çoğunlukla araştırmacının uzmanlık alanı olan tanıdıkları ve hocaları yardımcı olmuştur. Görüşmeler başladıktan sonra ise, görüştüğü katılımcının kendisi bir diğer görüşme için referans olmaya başlamıştır. Böylelikle olası önyargı ve tedirginliklerin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Diğer taraftan araştırmacının uzun yıllar spor ortamında yer alması nedeniyle görüşmeci olarak yakın arkadaşlarına da yer vermiş, ancak bazı katılımcıların önceden tanışmış olduğu birine bu hassas konu ile ilgili konuşma yapmanın, gelecekte yargılanabilme düşüncesi tedirginliğine sebep olmuştur. Böylesi bir önyargının ve tedirginliğin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, katılımcılarla kurulan ilişki, veri toplama ve çalışma boyunca sürdürülmüş ve iletişim halinde kalınmıştır.

Bu araştırmada yer alan katılımcılarla görüşme yapılma süreci Covid 19 Pandemi dönemini kapsamadı nedeniyle, daha önce alınan görüşme randevularının bir kısmı iptal edilmiştir. Daha sonra görüşmecilerin kendi ev ortamında rahat konuşabilecekleri bir zaman dilimi beklenilmiştir. Öte yandan istismar olgusunun hassas bir konu olması evde aile ortamında duyulmaması için katılımcının uygun saat dilimine (gece/sabaha karşı) uyulmaya çalışılmıştır. Tüm görüşmeler sırasında görüşmeci  zg r bırakılarak serbest bir sohbet ortamı yaratılmıştır. Yine de, konunun araştırma alanından kaydđđ durumlarda hassasiyet gösterilip konuya dönülmesi sağlanmıştır. Son tahlilde çalışma süresince şeffaf ve açık veriler elde edilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Fiziksel İstismara Dair Görüşler

Bu kategori tema ve beş alt temadan oluşmaktadır

Çizelge 4.1. Fiziksel İstismara Dair Görüşler

TEMA	ALT TEMA	KOD	KATILIMCILAR
Antrenör Kaynaklı Fiziksel İstismar Faktörleri	Fiziksel Şiddet	• Vurmak • Dövmek • Sert cisim fırlatmak • Cimciklemek • Tokat/dayak atmak • Kulak çekmek • İtmek/fırlatmak • Doğu Bloku ülkeleri kültürü	K14, K3, K4, K8, K2, K1, K13, K8, K6, K12, K10, K5
	Sakat ve Yaralı Halde Antrenman Yaptırma/Müسابakaya Dahil Etme	• Baskı • Sporu bırakmak • Kendini kanıtlamak	K10, K4, K3, K14
	Aşırı Fiziksel Zorlama	• Israr • Zarar • Baskı	K1, K3
	Antrenörün Bilgi Eksikliği	• Eğitimsizlik • Yanlış antrenman metodu • Uyarıcı ilaç kullanımı	K12, K9, K6
	Kilo ile İlgili Müdahaleler	• Aç bırakmak • Baskı	K12, K10, K2

Tema 1: Antrenör Kaynaklı Fiziksel İstismar Faktörleri

Çalışmada yer alan görüşmecilerin alıntıları doğrultusunda elit çocuk sporcuların antrenörleri tarafından fiziksel darbe aldıkları, bedenlen sağlıklı olmadığı halde antrenman ve müsabakalara katılmaları için zorladıkları, ani ve aşırı kilo almaya veya vermeye teşvik ettikleri ve antrenörün mesleki yetersizliğinin olduğu tespit edilmiştir. Elit çocuk sporcuların antrenörleri tarafından maruz kaldığı fiziksel istismara ilişkin (1) Fiziksel şiddet, (2) Sakat ve yaralı halde antrenman yaptırma/müسابakaya dahil etme, (3) Aşırı fiziksel zorlama, (4) Antrenörün bilgi eksikliği, (5) Kilo ile ilgili müdahaleler olmak üzere beş alt tema belirlenmiştir.

Alt Tema 1: Fiziksel Şiddet

Voleybol branşının tüm kategorilerinde milli takım forması giyen K14, çocukluk ve gençlik dönemlerinde antrenörlerinin defalarca tokat/dayak attığını, kulak çektiğini belirtmiştir. Korhan, antrenörlerin iletişim kurmak yerine fiziksel şiddet kullandıklarını ve bu davranışlarının sporculara faydası olacaktı gibi gösterildiğini “dayak cennetten çıkmıştır” sözüyle açıklamıştır. Ayrıca, antrenörün eğitimi ve kulübün yer aldığı bölgenin kültürel yapısı da fiziksel istismarın belirleyicileri olabilmektedir:

“...Eğer siz bir Anadolu kulübü bir taşra kulübündeyse zaten öncelikle çalıştığınız antrenör çok önemli. Ben voleybola ilk başladığımda benim antrenörüm aslında çok cahil bir adamdı. Bizi sürekli tokatlardı. Çok dayak yedik. Kulağımızı çekerdi. Vururdu. Eski kafalıydı biraz. Hani derler ya dayak cennetten çıkmıştır diye... Antrenör kalkıp bizimle konuşmazdı. Patara kütere girişirlerdi” (K14, Voleybol).

Bireysel sporlarda, özellikle de jimnastik branşında fiziksel istismarın izleri yoğunlukta görülmektedir. Zor ve riskli bir branş olması sebebiyle disiplin sağlamak için şiddet içerikli tutum sergileyebilmektedir. K3, jimnastik hareketlerinin tehlikeli teknikler içermesi sebebiyle çocuğa agresif tutum sergilendiğini belirtmiştir:

“jimnastik tehlikeli bir iş. Havada üç metre yüksekte saltolar burgular atıp yere düşüyorsun. Ya da barfikste bir hareket yapıyorsun barı geri tutuyorsun yani en ufak bir hata tehlikeli sonuçlar getiriyor. Boyun kırılması bel sakatlıkları falan. Şimdi bu yüzden de disiplinli geliştirilmek isteniyor çocuklar. Dolayısıyla şimdilerde benimde gözlemlediğim şey bu. Antrenörlerin çocukları disipline etmek için belli zamanlarda tatlı sözlerden başka seçeneklere yöneldiği durumlar oluyor buna mecbur kaldıkları durumlar oluyor. Nedir bu... sert bir tutum...” (K3, Jimnastik)

K4, milli sporculuk döneminde kendisine çok dayak atıldığını ve bu davranışın o zamanlar bir öğretim metodu olarak algıladığını açıklamıştır. K4, fiziksel şiddetin bir eğitim metodu olmadığını, doğru teknik ve taktiğin antrenörler tarafından yeterince bilinmediğini vurgulamıştır:

“Ben dayak yedim..... biz hareketleri dayakla öğrendik aslında. Çünkü, yani bilmiyorum, ya kötü olarak da görmüyorum bazen dayak hareketlerin iyi öğrenilmesi açısından etkili oluyor. Çünkü sen bacağının bükük olduğunu hissetmiyorsun bazen harekette, oraya güzel bir şaplak yapıştırdı mı aaaaa dizim varmış orada (gülüyor) diye sıkıyorsun dizini. Yani farklı öğretim yöntemleri vardır da.... Ne bileyim Türkiye şampiyonlarıydık o zamanlar. Dayak ile büyüdük ama işimizi en iyi yapan bizdik o zamanlar... Bacağa vurmakla düzeltmek çözüm değil. Sünger koyar bacağına. Yani böyle taktiklerde var. Doğrusu da o zaten”. (K4, Jimnastik)

Kayak milli takımında yer almış K8, öncesinde jimnastik branşında spora başladığını ancak, atılan dayaklar, vurmalar, sürekli dövülmeler ve bilinçsizce uygulanan acı eşiğini arttırma yöntemleri nedeniyle bu sporu bıraktığını belirtmiştir:

“... dayaklar.... Mesela jimnastikte çok fazla... Çocukları o kadar dövüyorlar ki. Bende çok dövüldüm ve bu branşa devam etmek istemedim. Mesela çok acı çektiğim... Çünkü şeye maruz kalıyorsun orada bir şekilde şiddete maruz kalıyorsun yani öyle deyim. İşte bacağına vurmalar, üstüne bastırmalar, acı eşiğini arttırmalar falan...”. (K8, Kayak)

Fiziksel olarak aşırı zorlama ve acı eşiğini arttırmaya bir diğer tecrübeyi K2 aşağıda aktarmıştır. K2 ve K1 ayrıca Doğu bloğu kültürü almış antrenörlerin daha çok fiziksel istismar içeren davranışlarda bulunduğunu açıklamışlardır:

“Bizi bağırıttıra bağırıttıra tüm ağırlıklarını üstümüze verip esnetmeye çalışanlar Ruslardı. Defalarca canımı acıttılar acı eşiğimi yükseltmek için. Öyle esnetme mi olur yaa zaten esneğim. Alıyordu bacağıma yükseklere koyup o kocaman cüsseleriyle ağlata ağlata üstüme oturuyorlardı. Hatta yarışmaya çıkacağımız gün seriyi düzgün yapamadık diye, arka arkaya 10-15 seri yaptıran sonra bizi yorgun şekilde mindere çıkartan hep Rus’tu. Sonra da yaz sıcaklığında birbirimizin bayılmasını gördük. Tüm bunlara Rus antrenörler sebep oldu.” (K2, Jimnastik)

“...Bir kez de aynı antrenör Rus Azeri kökenli bu...koluma vurdu ve onu uyardım. Koluma vurursa tutamayacağım artık kendimi çünkü bastıra bastıra çok zor tuttum kendimi karşılık vermemek için bunlar oldu. Kulağımı çekip ittiğini hatırlıyorum çok küçükken antrenörümün. Diğer çocukların da aynı salonda küfür dayak bunlara maruz kaldığını gördüm. Çok gördüm...” (K1, Jimnastik)

K4’ün aşağıda yer alan ifadesin de ise, Rus antrenörlerin sergilemiş olduğu fiziksel şiddet eylemlerinin bir jimnastik ekolü olarak yer edindiğini belirtmiştir:

“Hareketi yanlış yaptım diye vurması, yaramazlık yaptım diye vurması itmesi kakması, terlik fırlatması hep oldu. Ama o zamanlar Rus ekolü diye bir şey vardı... Herkes sporcusuna vuruyordu. Öyle öğretiliyordu.” (K4, Jimnastik)

Aşağıda yer alan alıntılarda, özellikle jimnastik branşında çocuk sporculara tokat atma, tekme, cimcikleme, itme, fırlatma, yumruk atma, saç çekme, cisim fırlatma gibi bir takım fiziksel istismar verilerine ulaşılmıştır.

“...Alırdı eline terliği mesela isim vermeyim ama... Çocuğu eşek sudan gelinceye kadar iyi bir döverdi. Sebebi de işte hareketi düzgün yapamadı ya da hareket sırasında hata yaptı ve o hatayı düzeltmedi ve dinlemedi gibi gerekçelerle. Biz acırdık mesela ona. Jimnastik yaparken sırtında.... yazın tabi kışın da dahil biz üstümüzü çıkarırız. Bedenler şey olur çıplak olur. Tişört sağımıza solumuza dolanmasın diye güvenlik amaçlı yapılır bu. O çocuğun sırtını gördük mesela mosmor. E üzülürdük tabi görünce”.... Böyle kimse kimseye kemiklerini kırayım diye vurduğunu görmedim ama tabi bu tokat arada tekme olurdu arada antrenörler bunları yapardı yani....”. (K3, Jimnastik)

K1, aşağıda yer alan alıntıda küçük yaşta Milli takım kampında maruz kaldığı fiziksel müdahaleyi şu şekilde ifade etmiştir:

“Bir kere itme. Bizde cimcikleme çok olur. Yumruk yemişliğim var. Milli takım kampında bale antrenmanı yaparken regl sancısı sebebiyle posturu bozduğum için sırtıma yumruk yedim. Nefesim kesildi ve diğer arkadaşlarımda bunu gördü zaten ve onlarda ağlamaya başladı. Hep beraber ağlayınca antrenmanı bitirdik.” (K1, Jimnastik)

“...aynı salonda aynı minderde yarışıp çalışıp da fiziksel olarak olumsuz davranışlara maruz kalan çok fazla arkadaşım vardı. Yoğun olarak terlik fırlatma, cimcikleme, kolundan tutup atma gibi şeyler oluyordu. Ama kişisel olarak ben çok fazla bunlara maruz kalmadım. Bu hiç yaşamadığım anlamına gelmez. Tabi ki bahsettiklerimi yaşadım. Bir keresinde kolumdan tutup yere savurmuştu hoca beni...” (K2, Jimnastik)

K3, küçük yaşta oldukları için şahit olduğu fiziksel şiddet eylemine müdahale edemediklerini belirtmiştir. Yine, teknik olarak hareketin yanlış yapılması sebebiyle çocukların fiziksel istismara maruz kaldıklarını söylemiştir:

“Kızlardan birine bir gün annesi şey yapmış... özenmiş falan. Saçlarını yandan ayırıp örmüş...Kız öyle geldi antrenmana....Bir anda bir şey oldu hareketi yapamadı. Zaten gerekçeler bunlar başka bir şey değildir hani. Hareketi yapamadı, özenmedi, düzeltmedi falan. Kızın yaşı olsun 9-10. Antrenörü geldi saçını tuttu böyle yerde sürükleye sürükleye dolaştırdı salonun içinde. Orda böyle tabi ağlamalar sızlamalar işitiyorsun. E bizde çocuğuz. Yani yaşım benim de 12-13tür. Bilinç düzeyimiz öyle gidip müdahale edecek kadar değil (K3, Jimnastik).”

Çocuk sporcuların yaygın yaşadıkları olaylardan birisi de antrenman, kamp ya da müsabaka esnasında bir cisimle ya da spora özgü bir araçla şiddet görmeleridir. Yaşadıkları tecrübeleri katılımcılar şu şekilde aktarmıştır:

“Palet! Kafaya yerdik paleti. En ufak bir hatada, en ufak bir kaytarmada, en ufak bir dikkat dağılmasında paleti fırlatırlardı...” (K13, Yüzme)

“Bizde baton çok kullanılır. Baton kullanılır kafaya mafaya. Bizim okuma yazmayı bilmeyen antrenörlerimiz var. Biz eğitim sürecini tamamlayamamış bir camiayayız. Kayakla batonla müdahale ediliyor olaya. Bir şey yapamıyorsun tabi. Sorunu bu şekilde çözmeye çalışanlar var” (K8, Kayak)

Yukarıda yer alan alıntılarda K13 ve K8, spor branşına özgü araçla çocuklara nasıl fiziksel müdahale edildiğini belirtmişlerdir.

K9, antrenörünün yanında sopa bulundurduğunu ve beklentisini karşılayamayan sporcuya bunu kullandığını belirtmiştir:

‘‘Elinde sopayla geziyordu. Herkese vururdu. Hepsinin elinde vardır hele ki Ankara’daki bütün antrenörler. Eğer istediği hareketi maça yapmazsan ‘sen nasıl o hareketi yapmadın diye gelip üstümüzdeki safeguarda (kıyafet) vururdu şak diye. Sopasıyla o sinirle vuruyordu çok. Aklıma geldikçe...’’ (K9, Taekwondo)

Benzer bir görüş K4 tarafından demir sopayla müdahale etme olarak dile getirilmiştir:

‘‘...hocamdan çok yedim. Dizini bükersin demirle vurur. Öyle şeyler yaptıkları da olur..... Hareketi yanlış yaptım diye vurması, yaramazlık yaptım diye vurması itmesi kakması, terlik fırlatması hep oldu’’. (K4, Jimnastik)

K3, verilen eğitimin bazen fiziksel cezalara dönüşebildiğini vurgulamıştır. Aşağıdaki alıntısında antrenörün şiddet uyguladığı cismi, oyun haline getirerek, antrenman esnasında kullandığı yer almaktadır:

‘‘... bizim bir hoca vardı adını vermeyim bir sopası vardı. Üstüne x (isim) yazardı. Bak x geliyor diye korkuturdu. O x ile sana bir tane vururdu. Bu belki öğretim metotlarından bir tanesidir bilmiyorum ama bu şiddet göstergesiyle kendimize ‘ulan benim dizlerimi bükmemem lazım yoksa adam x ile vuruyor’’ derdik. Yani bizde bükmezdik dikkat ederdik sopa yemeyelim diye’’. (K3, Jimnastik).

K6, atletizm gibi çok branşlı bir spor dalında karşılaştığı vurma, alet fırlatma, çekiştirme ve sert bir şekilde fiziksel müdahalede davranışlarının varlığını beyan etmiştir:

‘‘Antrenör tarafından her gün dayak yiyen genç sporcular var. Özellikle kızlar. Hayatını tamamen atletizme vermiş bir kız düşün atletizm dışında hiçbir hayatı yok..... Herkesin ortasında tokatlar, kötü sözlerle maruz kalıyorlar..... Hocasının azarladığını tokat attığını çok gördüm.....Bunun dışından en çok gözümle gördüğüm vurmaktır. Bir şey fırlatıldığına denk geldim. Birçok sporcu bununla yaşıyor ve devam ediyorlar kariyerler. Mesela gülle atma branşından bahsedelim. Kolunun yere paralel olması gerekiyor bu kolu böyle (gösteriyor) paralel değilse hocası sporcunun yanına gelip nasıl olması gerektiğini gösterirken koluna sert bir şekilde vurabiliyor sinirlenip. Yukarı aşağı çekiştiriyor çocuğu. Yani aslında kolunu nasıl tutması gerektiğini gösteriyor gibi davranıyor ama aslında çok net bir şekilde vuruyor çocuğa. Mesela sprintte bacağı çekmesi gereken yeri gösteriyor ve acıtıyorlar o bölgeyi bir şeyle vurarak. Çocuk acı çekiyor.’’ (K6, Atletizm)

K12, boks dalında yıllarca mücadele etmiş ve çocukluk dönemi itibarıyla milli takımda, yurtdışında ve kamplarda yer almış bir sporculuk geçmişine sahiptir. K12, dövüş sporunun saldırganlığa açık olmasıyla, antrenörünün çalıştırma bahanesiyle ona şiddet uyguladığını söylemiştir:

‘‘... Dövüşte yenildim bir gün, hoca akşam çalışalım senle dedi. Bende zannettim hatalarımı gördü onun üzerinden gidecek. Nerdeee çatır çatır daldı herif. Sen yumruk yemeye alışkınsın bu nasıl diye diye... Sonra bi baktım abuk sabuk laf sokmalar, şişe fırlatmalar. Sanki yenilen o şişeyi sırtına yemeyi hak ediyor da fırlatıyor...’’ (K12, Boks)

Sporda fiziksel istismar eylemlerinin duş, soyunma odası ya da kimsenin olmadığı bölgelerde kolaylıkla gerçekleştirildiği aşağıdaki alıntılardan anlaşılmaktadır:

“Soyunma odasında, duşta saldırıyorlar, tenhada saldırıyorlar Çocuk maçta yeniliyor antrenör döverek soyunma odasına sokuyordu. Herkesin ortasında döve döve soyunma odasına sokmak nedir çocuğu....başarı böyle gelmez ki ya da bunu ceza olarak görüyorlar. Bu bir yöntem değil. Biz yaşadık bunları, şimdilerde hala yapıyor” (K9, Taekwondo).

Taekwondo gibi bazı branşlarda sıklet kaygısı sebebiyle antrenör, istediği kiloya sahip olamayan sporcuya fiziksel şiddet gösterebilmektedir.

“Bunları ben gördüm ve yaşanıyor. Soyunma odasına çekip döven... ‘sporcunun kilosu maçtan önce fazla gelir antrenör sinirlenir herkesin ortasında o anda olmasa bile sonradan kıyıda köşede dövüyor...’ (K10, Taekwondo).

Olimpiyatlarda iki kez yer almış başarılı atlet K5, fiziksel şiddetin olimpik seviyedeki sporcularda çoğunlukla görölmediğini, çünkü en ufak bir sebeple sakatlanmanın büyük başarısızlığa yol açacağını dile getirmiştir:

“Örneğin dövme vurma olayı sporda muhakkak vardır. Fakat bizim gibi olimpik seviyede yarışan sporcularda tam aksinedir. Çünkü sakatlık diye bir bela var. Antrenör sakatlanmasın sporcu diye elinden geleni yapar. Belki dille döver ama fiziki olarak çok dövme yaralama olacağını düşünmüyorum çünkü yapılan bir iş, bir ortaklık var. Ne işveren ne de iş alan zarar görmek istemez. Sonuç elde edilecek bir başarı var”. (K5, Atletizm)

K4, milli sporcular arasındaki seviyeye bağlı olarak takımda yer alan en iyi sporcunun üzerindeki şiddetin farklılaştığını belirtmiştir:

Gerçi mesela x (isim) sporcusu çok iyi bir sporcuydu kimse ona kıyamazdı. Bir gün tokat atıldı çekti gitti gururuna yediremedi bir daha da hiçbir antrenör bir daha bir şey yapamadı ona. Bazıları dayakla bazıları da böyle öğreniyor” (K4, Jimnastik)

K5 ayrıca olimpik seviyeye ulaşmadan önce çocukluk döneminde fiziksel şiddet içeren davranışlara maruz kaldığını söylemiştir. K5’in alıntısında antrenörün çocuk sporcuyu onların iyilikleri için dövdüğü görüşü yer almaktadır:

“... Beni spora ilk başlatan hoca çok döverdi. Çünkü spor yapmamamız için o kadar mücadele ederdi ki..... ‘spor yapacaksınız, adam olacaksınız’ diye savaşırdı. Yani enteresan şiddet teknikleri vardı... Bende şalter kapanırdı...’ (K5, Atletizm)

Alt Tema 2: Sakat ve yaralı halde antrenman yaptırma/Müsabakaya dahil etme

Spor çevrelerinde, çocukların fiziksel istismar davranışlarına maruz kalma sebeplerinden biride sakat ve yaralı bir şekilde antrenmana ya da müsabakaya çıkma olarak görülmektedir. Birçok antrenör elit sporcuların sağlık durumlarını umursamaksızın, onları antrenman ve müsabakalara devam etmesi konusunda zorlamakta ve bu süreçte iyileşmeleri için zaman tanımamaktadır.

K10, sağlık koşullarının uygun olmamasına rağmen duygusal olarak onu incitecek davranışlara maruz kalmamak için antrenmanına devam etmiştir:

“Ben gözümünden bir operasyon geçirmiştim ve gözümün 1 hafta falan kapalı kalması gerekiyordu. Enfeksiyon kapmaması gerekiyordu. Ben bunu hocama söylediğimde hocam bana tamam geçmiş olsun akşama antrenmana bekliyorum gibi bir cümleyle karşılık verdi. Ve ben bu şekilde antrenmana gitmek zorunda kaldım, çünkü antrenörümünden korkuyordum. Onun dediğini yapmadığımda kızıyor, bağırıyor, aşağılıyordu. Ne bileyim...laf sokuyordu. Bunları yaşamamak için istemeye istemeye gidiyordum. Yapmak zorundaydım”. (K10, Taekwondo)

K4, antrenörünün kurduğu baskı nedeniyle, sakat bir şekilde antrenmanda yer aldığını şu şekilde ifade etmektedir:

“sakatken zorlandım yapmam için hatta atılma sebebimde ‘yapmayacaksan çek git’ oldu. Belim sakattı, ‘yapamıyorum nefesim kesiliyor’ dedim. Barfiksten geçerken belim boşa çıkıyordu ve nefesim kesiliyordu yapamıyordum. Fakat şöyle bir şey de var; barfiksten hep korkmuşumdur. Korkum var zannediyordu, diğer aletlerde de oluyordu ve artık antrenörün sabrı taşıtı galiba ‘yapacaksın yap yapmayacaksın çık git’ dedi...” (K4, Jimnastik).

Benzer şekilde K3, çocukluk döneminde gözlemlemiş olduğu bir durumu anlatmıştır:

“biz 14-15 belki daha ufak bile olabiliriz...Ayağı kırıldı geldi salona, antrenör çocuğun ayağındaki alçıyı üç gün sonra gözümüzün önünde ekmek bıçağıyla kesti. Antrenör sen kimi kandırıyorsun deyip kesmeye devam etti. Çocuk ağlaya ağlaya devam etti...” (K3, Jimnastik)

K14, aşağıdaki alıntıda bazı antrenörlerin sporcuyu sakat bir şekilde maça soktuklarını ve sporu bıraktıracak kadar kalıcı sakatlıklara sebebiyet verdiğini belirtmiştir:

Bırakmamın yüzde otuz sebebi de budur..... Bana göre çok özür dilerim geri zekâlı antrenörler buna devam ettiriyor. Ama zaten siz bir insanın sakatlanıp sakatlanmadığını yüz ifadesinden yaşadığı acıdan işte fiziksel hareketlerinden anlıyorsunuz yalan söyleyip söylemediğini. Tabi devam ettiren antrenörlerimiz var fakat bazı antrenörler onu oyundan çıkartmak zorunda o çıkarmazsa bile maç esnasında başhakem müdahale ediyor.” (K14, Voleybol)

Alt Tema 3: Aşırı fiziksel zorlama

Elit çocuk sporcular, antrenörlerinin egemenliğinde spor hayatlarına devam ederler ve kendilerini daha çok antrenörlerine kanıtlama çabası içerine girebilirler. Çocukların üzerinde kurulan baskı ve yoğun antrenmanlar fiziksel olarak kalıcı hasara neden olmaktadır.

Bazı sporcu çocuklar idman ve yarışma süresince ifade edemediği tepkileri, bedenleri aracılığıyla gösterebilmektedir. Örneğin K1, antrenörünün aşırı zorlama konusundaki ısrarına karşı verdiği tepkiyi şöyle dile getirmiştir:

“Bir noktadan sonra şöyle oluyor. Ben bunu öyle bir yapamayım ki olmadığını gözüne sokayım. Bu şekilde çok sakatlanan oldu. Benim de çok başıma geldi. Bir hareketin olmayacağını göstermek bedenini riske atmaktır bu. Atmak zorunda kaldım işte. Ya adamların umurunda değil. Bu şekilde kalıcı sakatlıklarla karşılaşan çok insan oldu”. (K1, Jimnastik)

K3, küçük çocuklara gerektiğinde fazla dayanıklılık çalıştırıldığını ve bunun kalıcı zararlara sebep olduğunu belirtmiştir:

“Mesela halata çıkmak vardır sırt kasların kol kasların kuvvetlensin diye. O kızlara ceza olsun diye 50-60 kere inip çıkarlardı. Sürüne sürüne. Böyle halattan düşenler falan.... Bir elma ağacında elma düşer ya olgunlaşınca, öyle düşerlerdi. Dayanamazlardı. Fakat devam et devam et hep böyle zorlardı. Biz hatta aramızda konuşurduk yani yaa bu kızlar 50-60 kere nasıl çıkıyor biz erkek olarak 3 kere 4 kere çıkar ineriz. Hakikaten ciddiye...Aşırı bir baskı var ortada. Bu şekilde zarar ve ziyandan başka bir şey geçmedi zaten elimize” (K3, Jimnastik)

Alt Tema 4: Antrenörün bilgi eksikliği

Fiziksel istismar faktörleri kapsamında elit sporcuların şikâyet ettiği bir diğer konu antrenörün mesleki anlamda yetersiz olmasıdır. Bazı antrenörlerin çocuklarda fiziksel gelişim, planlama ve antrenman bilimi hakkında yetersiz olmaları çocuk sporcuların fiziksel zarar görmelerine neden olmakta ve sağlıklarını tehlikeye atmaktadır.

K12, uluslararası büyük bir şampiyonada antrenörü tarafından yaşadığı olumsuz tecrübeyi şu şekilde aktarmıştır:

“Büyük bir şampiyonaya götürmüşlerdi beni. Deniz aşırı bir uçuştum ve ben oraya vardıkten iki gün sonra şampiyonaya katıldım. Hayatımın en zor şampiyonasıydı çünkü jetlag olmuştum. Diğer ülkelerden gelen sporcular bunun için hazırlık yapmışlardı. Bazıları daha erken gelmiş, bazıları da bulundukları ülkeden bunun için hazırlık yapmışlardı. Dikkatim çok dağınıktı...nasıl anlatsam...sersem gibiydim. Bi de yetmezmiş gibi baskı kurdular kazanmam için. Döndüğümde yorgunluktan sakatlanmışım. Yahu bir antrenör olarak nasıl jetlag kavramını bilmesin be

adam....sen nasıl antrenör oldun....o zamanlar genciz birde yani fizyolojimiz bambaşka çalışıyor. Gençlerde çocuklarda daha farklı etki gösterir jetlag''. (K12, Boks)

Taekwondo branşında gençler kategorisinde Avrupa şampiyonluklarına sahip K9, antrenörünün uyguladığı yanlış antrenman metotları ve eğitimsizliği nedeniyle fiziksel olarak sıkıntılar yaşamaktadır:

''Ben şöyle söyleyeyim benim belimde 7 tane fitık var bu yaşta. İlk antrenörüm yanlış ağırlık çalıştırdığı için 18 yaşından küçük bir insana bu kadar ağırlık çalıştırılmaz. Ama o zamanlar antrenörler ilkokul mezunu olabildiği için.... 18 yaşından küçük gelişim çağında bir kıza nasıl ağırlık yükleyebilir ki. Belimde 7 fitık var bu yüzden. Mesela şu an göğüslerim çok büyük, neden ... çünkü yanlış antrenman, gelişim çağındaki çocuğa yanlış ağırlık çalıştırdı o da göğsü geliştirmiş. Ben bunları sonradan sonradan okuyarak beden eğitiminde okurken öğrendim. Kendim de antrenör olduktan sonra, o antrenör bana ne kadar değişik antrenmanlar yazmış dedim kendime. Onun yüzünden fiziksel sorunum var. Yıllardır çektim bunu''. (K9, Taekwondo)

Aşağıda yer alan alıntıda, çocuk sporculara performanslarını arttırmak için verilen uyarıcı ilaçların sağlığa olan olumsuz etkileriyle ilgili görüş yer almaktadır:

''.....zaten doping de cabası. Doping veriyorlar bu da istismara girer bence. Bunlara maruz kalıyorlar. Bazı antrenörler bir çok sporcuya bunu yapıyor. Milli takımda başarılı bir arkadaşım vardı....Antrenör o kişiyi yoğurmuştu ve değişik bir şey yapmıştı ve artık onun hayatı olmuştu. İlaçlardan dolayı (doping) bir hastalık geçirdi ve sporu bırakmak zorunda kaldı. Doping yüzünden birçok kişinin sağlığıyla oynanıyor zaten camiada''. (K6, Atletizm)

Alt Tema 5: Kilo ile İlgili Müdahaleler

Özellikle sıklet sporlarında görülen kilo kaygısı, çocukların gelişmeleri için gerekli olan besinlerin verilmemesine sebep olmaktadır. Bu durum hem onları psikolojik olarak etkilemekte ve duygusal istismarlarına yol açmakta hem de fiziksel istismara neden olmaktadır:

''Kilo çıkmam gerekiyordu bir gün. Tartıya çıkmadan saatler önce litrelerce su içmiştim ve sonrasında çok kötü olmuşum. Ergenlik döneminde gelişim boyum uzadı ve yine kilo sorunu oldu. Sırf bu yüzden sağlıksızlaştım. İskelet gibi ruhsuzdum. Gözlerin altı mosmor.... Kilo vermemek için Avrupa şampiyonalarına asla gitmek istemiyordum artık. Daha o yaşta çok yorulmuşum. Çok büyük travmalar yaşattı bana''. (K12, Boks)

''Avrupa şampiyonu, dünya şampiyonu olacak çocukları bitirdiler, nefret ediyorlar. Mesela çocuk yirmi dokuz kilo ile gelmiş, bir kilo aldırılır verilir sorun yok. Ama ergenlik dönemine girmemiş bir çocuğun kilosuyla altı kilo yedi kilo verdirmek o çocuğun hakkına girmektir. Büyüklere verdirirsin ama küçük bir çocuk kendini tutamaz nefsinin tutamaz. İllaki canı bir şeyler yemek ister. Bünyesi kilo farklılığını kaldıramaz. Bir süre sonra vücut kastan gider, bünye zayıflar, zarar bu, gelişimini de etkiler. Bu bir istismardır. Tartıya çıkana kadar aç bırakıldım çocukken. Su içmek istiyorum içemiyorum, yemek yemem lazım güçlenmem lazım, açtım çok ama kim ne anlar. O kadar saat saatlerce aç bırakılır mı bir çocuk tartıya çıkmadan önce. Organlarım böbreklerim iyi dayandı.'' (K10, Taekwondo)

Milli takım kamplarında ve müsabaka dönemlerinde, sporcular için beslenme konusunda önlemlerin alınmaması ve çocuk beslenmesiyle ilgili eğitim ve uygulamaların olmaması nedeniyle sporcuların aç bırakıldığı görüşü aşağıda yer alan alıntılarda anlaşılmaktadır:

“Mesela biz milli takım kamplarında çok fazla aç bırakıldık. Yani günde iki kere dörder saatlik antrenman yapıyorsun ve akşam yemeğine oturduğunda tabağında tek gördüğün bir adet köfte.....Onu yiyorsun ve kalkıyorsun. Bu besinle bizler şans eseri büyüdük, çoğu onu da yapamadı. Açlıktan başımın dönüp bayıldığımı çok iyi hatırlıyorum. Hem şiddetli antrenman yaptır saatlerce hem de aç bırak. Bir kilo al olay çıkardı. Çocuklukta bayılmayla da tanıştım böylece... Kilo alacam diye antrenmanda üç yudumdan fazla su içmemize izin vermiyorlardı.” (K2, Jimnastik)

“...kilo kontrolü sağlanıyor, sıklet sporu bu. Belirli kiloyu sürekli koruman lazım. Bu yüzden baskı uygulanması gerekiyor... İçmem gereken sütü içemedim, yemem gereken yoğurdu yiyemedim çünkü yağlı besinler ve kilo alınmaması gerek düşüncesi var. Eeeee dokuz, on yaşındaki çocuk nasıl büyüyecek etini sütünü kesersen, nasıl güçlenecek.....Art niyetle yapılmıyor olabilir yani kategoriye girsin başarılı olsun diyer bunlar alt kategoriye girip yarışsın diye. Hâlbuki ki bunun yolu var yöntemi var. Sporda beslenme diye bir kavram var. Çocuğa defalarca kilo verdirmek spordan onu soğutuyor, sağlığını bozuyor. Bunu sadece gözünü başarı hırsı bürümüş hocalar, antrenörler yapar.” (K10, Taekwondo)

4.2. Duygusal İstismara Dair Görüşler

Bu kategori 3 tema ve temalardan oluşmaktadır

Çizelge 4.2. Duygusal İstismara Dair Görüşler

TEMA	ALT TEMA	KOD	KATILIMCILAR
Aile Kaynaklı Duygusal İstismar Faktörleri	Otoriteye Teslimiyet	• “Eti senin kemiği benim” • Sınırsız teslimiyet • Sınırsız emanet	K9, K13, K10
	Ekonomik İstismar	• Ödül odaklılık • Başarıdan gelen kaynak • Çocuk işçi algısı • Velilerin yarışı	K6, K16, K8, K5
	Başarı Odaklılık	• Rekabet • Baskı • Kıyaslama	K2
Antrenörden Kaynaklı Duygusal İstismar Faktörleri	Kayırmacılık	• Haksızlık • Bıktırmak • Ayrımcılık • Normalleştirme • Öfkeli bağırma	K7, K1
	Sözel Saldırı	• Hakaret • Küfür • Aşağılama • Rencide etme • Rezil etme • Doğu bloku etkisi	K5, K3, K14, K10, K4, K11, K1, K7, K15, K9, K7

Çizelge 4.2. (devam) Duygusal İstismara Dair Görüşler

	Kilo Eleştirisi	• Aç bırakılma • Dalga geçme • Beslenmeye müdahale	K6, K1, K2
	Özel Alana Müdahale	• Hiyerarşi kullanma • Romantik ilişki yorumu • Yasak koyma • Dış görünüş/tarz (saç, makyaj vb)	K1, K6, K9, K10
	Baskı Kurma Yoluyla İstismar	• Başarı hırsı • Kazanma odaklılık • İmaj kaygısı	K10
	Ekonomik İstismar	• Para kaynağı görme • Çocuk işçi algısı • Çıkar algısı • Ödül odaklılık	K16, K8, K9
	Diğer Duygusal İstismar Süjeleri		
	Sözel ve Psikolojik Saldırı	• Günah keçisi ilan etme • Suçlama • Dışlama	K8, K15, K7
	Kayırmacılık	• Sporcular arası kayırmacılık • Federasyon kayırmacılığı • Seçmelerde kayırmacılık	K10, K9, K8

Tema 1: Aile Kaynaklı Duygusal İstismar Faktörleri

Çalışmada yer alan görüşmecilerin aktarımları doğrultusunda ailelerin çocuklarını yetkili kişilere korunmasız bir şekilde teslim etmeleri, ekonomik getirinin aileyi etkilemesi ve ailenin rekabet duygusu spor ortamında duygusal istismara zemin hazırlayabilecek risk etmenlerinin varlığına işaret etmektedir. Bu risk etmenleri üç alt temadan oluşmaktadır. Bu alt temalar (1) Otoriteye teslimiyet, (2) Ekonomik İstismar, (3) Başarı odaklılık olarak belirlenmiştir.

Alt Tema 1: Otoriteye Teslimiyet

Özellikle geleneksel toplumlarda kültür yansımasının bir sonucu olarak, çocuğun sorumluluğunu alan kişi ve kurumlara aileler tarafından ayrıcalık tanınmaktadır. Ailelerin sporcular üzerindeki etkileri aşağıda yer alan alıntılarda belirtilmiştir:

“Tabi aile de çok önemli bir faktör. Bazen işte eti senin kemiği benim diye bir şeyin içerisine girilirse, aile hiçbir zaman kontrolle yaklaşmazsa bu olaya sonrasında her türlü istismar kaçınılmaz...”(K8, Kayak)

“Sporcu ve antrenör arasında bir mesafe olmalı ve bununda anneyle babayla alakası var. O sınırı koyması lazım antrenöre. Annesi babası eti de senin kemiği de senin dedikten sonra antrenör benimsiyor, benim bu diyor...” (K9, Taekwondo)

Ailelerin spor çevrelerine olan tavırları ve iletişimleri, diğer istismar çeşitlerinin yaşanması konusunda zemin hazırlamaktadır. Aşağıda yer alan alıntılar bu durum şu şekilde ifade edilmiştir:

“... her şey eti senin kemiği benim mantığıyla, bağırma çağırma, hakaret etmeyle başlıyor...” (K13, Yüzme)

“...aileler gönderiyorlar çocuklarını, emanet ediyorlar antrenörlerine güveniyorlar, eti senin kemiği benim diyorlar. Ama antrenörün içi fesat kalbi kötü olunca yan gözle bakıyor. ‘ben senin tekniğini düzeltiyorum’ diye böyle böyle başlıyorlar” (K10, Taekwondo)

Alt Tema 2: Ekonomik İstismar

Genç sporcuların spor aracılığıyla gelir elde ediyor olması ailelerini de etkileyebilmektedir. Özellikle dar gelirli aileler, çocuklarının profesyonel sporculuk süresince ödül ya da para kazanıyor olmasından dolayı, istismarı tetikleyen etmenleri görmemezlikten gelebilmektedir. Bu durum aşağıdaki alıntılarla şu şekilde ifade edilmektedir:

“Çocuk başarılı oluyor ve eve bir şekilde para götürmeye başlıyor. Zaten bu gelen çocuklar hep dediğim gibi maddi ve sosyo ekonomik durumu düşük ailelerden geliyor. Bu ailelerde başarıyı duyuyorlar eve gelen maddiyatı görüyorlar ve benim çocuğum iyi şeyler yapıyor diye sorgulamıyorlar. Bence kesinlikle başlarından savıyorlar. Yüzde seksen böyle. Çocuk başıboş kalıyor o yüzden antrenöre muhtaç kalıyor.” (K6, Atletizm)

“...Diğer tarafından ailenin de işine geliyor tabii. Bazıları çocuğun eğitiminden çok maddi kazancını önemsiyor. Gözleri görmüyor (ailenin). O bir kaynak...” (K16, Hentbol)

“Ailelerde yapıyor kendi çocuklarına kimi zaman. Eğer maddi bir şey varsa onları çocuk işçi gibi kullandığın anlar da oluyor...” (K8, Kayak)

Ailelerin sosyo-kültürel durumlarına bağlı olarak, sporcu çocukların bir maddi gelir unsuru görülmesi bakımından K5, bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

“Geçmişte aileden dolayı eğitim seviyesinden dolayı, ekonomik durumun düşük olmasından dolayı çocuk spor sayesinde ekonomik bir getiri olarak görülebileceği için çok fazla istismar durumu vardı. Bunu duyumlarla söyleyebiliyoruz...” (K5, Atletizm)

Alt Tema 3: Başarı Odaklılık

Ailelerin çocuklar üzerinde oluşturdukları rekabet baskısı, spor alanında da sıkça görülmektedir. Başarı elde etmek için gösterilen bu davranışın çocuğa olan etkisini K2 şu şekilde belirtmiştir:

“...Aynı şekilde bazı velilerde bunu yapıyor. Velilerin kendi aralarında yarışma gibi bir huyları var. Bu da çocuğa kötü yansıyor. ‘O şu puanı aldı sen niye alamadın? o topu kaçırdı sen niye tutamadın?’ işte evde çocuğa bale hocaları tutup evde onlara ekstra ekstra dersler aldırarak çocuğu çok çok çok zorlamak gibi şeyler sanırım çocuğu yıpratıyor.” (K2, Jimnastik)

Yukarıdaki alıntıda da anlaşıldığı gibi, velilerin sahip olduğu rekabet duygusu çocuğa olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Ayrıca, çocuğun başarısı için aile tarafından yapılan maddi yatırım, çocuk üzerinde duygusal bir gerilim yaratabilmektedir. Araştırmancının bu alt temasında sadece çocuğun başarısına odaklanarak verilerin kendi arasında yarışıyor gibi hissetmeleri, rekabet duygusu, çocuğun diğer sporcularla kıyaslanması ve çocuk üzerinde oluşturulan kazanma baskısı aileden kaynaklanan duygusal istismar davranışları olarak saptanmıştır.

Tema 2: Antrenörden Kaynaklı Duygusal İstismar Faktörleri

Çalışmada yer alan görüşmecilerin ifadeleri doğrultusunda; elit sporcuların çeşitli sebeplerle kayırmacılık yaşadıkları, hakaret ve küfür içerikli konuşmaların çocuğun motivasyonunu arttırma aracı olarak kullanıldığı, antrenörün küfür etmesinin normatif bir durum olarak görüldüğü, çocuğun kilosuyla alay edildiği, kişisel ilişkilerine ve dış görünümüne (kıyafet, saç vb.) müdahale edildiği, antrenörün başarı hırsı nedeniyle çocuğa baskı kurduğu ve ekonomik getiri olarak çocuğun sporda kullanıldığı belirlenmiştir. Duygusal istismara neden olan bu risk etmenleri (1) kayırmacılık, (2) sözel saldırı, (3) kilo eleştirisi, (4) özel alana müdahale, (5) baskı kurma yoluyla istismar, (6) ekonomik istismar olarak belirlenmiştir.

Alt Tema 1: Kayırmacılık

Antrenörlerin sporcuları milli takıma alması konusunda sporcu kayırması, sporcunun branşa özgü gelişimi konusunda çeşitli sebeplerle ayrımcılığa uğraması çocuk üzerinde travmalar yaratabilmektedir.

Milli takıma alınma ya da hak ettiği yeri edinebilmek için gereken standartları sağlayıp karşılığını göremeyen K7'nin, hem haksızlığa uğradığını hem de o dönemler için yaşının küçük olması sebebiyle etraftaki insanların kendisini ciddiye almadığı görüşündedir:

‘...milli takıma girmemem için yarışma seçme esnasında bana hem antrenörlerden hem sporculardan hem fiili hem sözlü olarak tepkiye uğruyordum ve hiç kimse bir şey yapmıyordu. Hatta belgeli geçiyorsun adamı 1. oluyorsun ama almıyorlar takıma. Antrenör bunu bazen kasıtlı yapıyor bıktırmak ve bu camiadan uzaklaştırmak için... Çünkü başkasını göndermek istiyorlar asıl dert bu... Bunlar çok üzücü sarsıcı...çocukken seni sallamıyorlar da..’ (K7, Kayak)

Bazı antrenörlerin sporcular arasında yapmış oldukları ayrımcılıklar onların performanslarına ve branşa özgü birtakım özelliklere de yansımaktadır. Aşağıda yer alan alıntıdan da anlaşılabileceği gibi, K1 yaşanan kayırmacılık olgusunun sadece teknik beceri öğrenimi değil, aynı zamanda onun başarısına olan inancını yitirmesine sebep olduğunu da göstermektedir.

‘‘Diyelim ki bir hareketi deniyorsunuz ve onun olmayacağını biliyorsunuz. O hareketin olması için sadece egzersiz yetmiyor ayrıca bir trick (teknik) varsa antrenörün yardımı olması lazım ama anlatmıyor. Ya da gidiyor başkasına gösteriyor. Orada kayırmacılıklar oluyor ve sizden aynı performansı bekliyor. Yapamayacağınızı bilerek bekliyor ve bu sefer sinirlenmeye başlıyor. Bu sefer ben yapamıyorum kafasına giriyorsunuz, antrenöre ayrıca öfkeleniyorsunuz çünkü ayrımcılığa uğruyorsunuz...’’ (K1, Jimnastik)

Alt Tema 2: Sözel Saldırı

Sporcuyu duygusal olarak etkileyecek öfkeli bağırma, spor kültürünün ve branşının doğasından kaynaklı olarak görülebilmektedir. Bu durum sporculara normalmiş gibi kanıksatılmıştır:

‘.... Antrenörün sporcu gibi düşünmeye çalışsa bile duygusal anlamda incittiğinin farkında olmaz...Bizim branş biraz köle durumundadır. Çünkü başarı odağı varsa her yol mubahtır düşüncesiyle sporcuya bağırma, çağırma, hakaret, dövme oluyor. Neden yaptın dendiği zaman seni düşünüyorum modu oluyor...İşte o sporcuyu gaza getiriyor çünkü antrenör sporcusunu düşünüyor. Tabi ki yapılan şey doğru değil ama biz genel sporcu olarak ‘‘kızım hadi atla canım kızım hadi hopla’ durumu olmuyor. Bizi gaza getirecek fişekleyecek, hormonlarımızı canlı tutacak bir şeye ihtiyaç oluyor. Belki de antrenörler bildiği için bunu yapıyor....Bağırmadan başarı olmuyor....Bir gün milli kampta çok başarılı bir sporcu olan x (isim), antrenörü tarafından aşırı derecede hakarete maruz kalmıştı. Ağza alınmayacak kelimelerdi bunlar. Hareketi yapamadığı için oldu. İtin(küfür), inledi saha resmen. Tabi kız hocasını dinliyor. Bir daha yapamadı en son hocası itip kaktı...’’ (K5, Atletizm)

Aşağıda yer alan K3’ün alıntısında, çocuklara yapılan sözlü saldırılarla birlikte bir takım meslek grupları da aşağılandığı görülmektedir:

“....Ortamda hakaret çoktur, aşağılama çoktur... Antrenörlerin hemen hemen hepsi bağırıp küfredirdi rezil ederdi herkesin ortasında... İşte; beyinsiz, mal, senden çöpçü olur, sucu, defol git... Kovarlardı. O zamanlar kovmak çok kolaydır. Bir gün öyle bir şey oldu. Kardeşim (isim) antrenman yaparken bir şey oldu ve hoca onu kovdu ‘defol git lan.....(küfür) git buradan dedi’. Onun da yaşı 10 falandı..... Ama bunlar olurdu kovarlardı. İlk hafta çöpçü senden bi(küfür) olmaz, sucu musun sen deyip sonra da kovarlardı’’. (K3, Jimnastik)

Antrenörlerin maç ya da antrenman esnasında öfkeyle bağırımlarının bir diğer etkisi ise sporcuyu akranlarının ve diğer izleyicilerin gözünde rencide etmektir. K14, aşağıdaki alıntıda küçük düşürülme tecrübesini aktarmıştır. Ayrıca, bu davranışları sergileyen antrenörlerin branşa hakim olmayan ve daha çok taşra kulüplerinde yer alan antrenörler olabileceğini dile getirmiştir:

“Bence en büyük rencide edici olay maç içerisinde müsabaka içerisinde eğer tribünlerde kalabalıksa orada arkadaşın ya da başkaları varsa ve antrenörün sana çok bağırıyorsa ve sen tepkisiz kalıyorsan bu çok ağır bir istismar. Eee psikolojik baskı. Ben bunu yaşamak istemezdim..... Taşra kulüplerinde antrenörlük yapanlar var gerçekten voleybolu bilmeden sporu bilmeden antrenör olmuşlar torpille vesaire. Ben onlara zaten palyaço diyorum. Bana göre antrenör değil onlar showman. Tirüben karşı yönetime karşı yöneticiye karşı oynayan insanlar.” (K14, Voleybol).

K14’in görüşüne göre akranlarının yanında rencide edilmenin baskıya sebep olduğu anlaşılmaktadır. Bununla birlikte aşağıda yer alan alıntıda K10, antrenörün bu tür davranışları, onları korkutarak disiplin sağlamaya ve baskı kurmaya çalışması olarak gördüğü anlaşılmaktadır:

“‘Mesela maçlarda yenmek de var yenilmekte var. Çocuk yenilmiş olabilir başaramamış olabilir, heyecanlanmış olabilir..... Aşağılayıcı sözler laflar çok var yenilince antrenörün ağzından çıkabiliyor..... Ya da ‘gülmeyeceksin! O dişini görmeyeceğim’ tarzı sözler söyleniyor. Maç biter çocuk yenilir ‘hadi pılnı pırtını topla gidiyorsun’ deyip yollar eve... Disiplini bağırarak, kızarak aşağılayarak sağlayabileceklerini düşünüyorlar bence. Bu yüzden de sporcuyu korkutarak antrenmana getiriyorlar...’ (K10, Taekwondo)

Sporcunun müsabakayı kaybetmesi, rakibe yenilmesi sebebiyle antrenörler çocukları aşağılayacak derecede olumsuz konuşmalar yapabilmektedirler. K4, kaybetme duygusundan dolayı antrenörü tarafından nasıl aşağılandığını belirtmiştir:

“... bağırırdı, bağırıldığı için üzülürdüm o yüzden ağlardım.... Madalya kaçırınca kupayı kaçırınca ağlardım. Aşağılanmışım gibi hissettirilirdi. Bence en yaygın aşağılayıcı konuşma. Sporcu müsabakayı kaybettiği zaman, kazanması zor olduğu zaman hakaret içerikli konuşmalar genelde. Kalabalığın içinde aşağılanmak oluyor. Sıçanı eğitsem şimdiye yapmıştı derdi” (K4, Jimnastik)

K11, antrenörlerin çocukları aşağılama ve küfür etme sebeplerinin mesleki anlamda eğitimsizlikten kaynaklandığını dile getirmiştir:

“Bizde şu çok oluyor taekwondo camiasında, bazen arkadaşlar çocuklarla nasıl konuşacağını bilmiyor. Çocuk müsabakayı kaybediyor sonra ‘sen geri zekâlı mısın, salaksın, sana öyle mi dedim, bir daha gözüme görünme...’ gibi sözlerle çocuğu küçümseme, motivasyonu düşürme, yani çocuğun sporu bırakmaya kadar giden konuşmalarla çok karşılaşılıyor. Bu da eğitimsizlikten kaynaklanıyor. Bunlar çok bizim camiada mesela. Sporcuya davranış konuşma olsun biraz daha eğitilmesi gerekiyor bazı arkadaşlar bu konuda”. (K11, Taekwondo)

Spor ortamında çocuklara küfredilmesi bir diğer duygusal istismar etkenidir. Antrenörlerin kültürel farklılıklarının ve ortamın kültürel özelliklerinin, bu durumu normalleştirdiği anlaşılmaktadır:

“Ritmik jimnastik için Türk antrenörler çok fazla küfretmemeyi tercih ediyor. Eğer Rus kökenli bir antrenörünüz varsa kesinlikle küfrediyor. Ve onlar için bu çok normal çünkü başarı öyle geliyor onlara göre. Sovyet kültürü gibi bir şey. Türk antrenörler küfretmiyor ama küfretmekten beter davranışları oluyor. Hak etmedikleri halde antrenman atıyorlar ya da diğer arkadaşlarının yanında rezil ediyorlar...” (K1, Jimnastik)

“Doğudaki sosyo kültürel yapı, eğitim yapısı belki feodal yapı gereği çocuk antrenörü baba gibi görüyor. Hoca çocuğa bağırıyor çağırıyor hakaretler ediyor kimse de dönüp sesini çıkarmıyor. Şimdi böyle bir ortamdan gelen insanların çocukları ne düşündüğü belli. ‘Demek ki doğrusu bu’ diyor...” (K7., Kayak).

“...Benim yanımda ailem kankam küfretmez, koskoca adamlar, karılarının kızlarının yanında yapmayacağı davranışları gösteriyordu. Mesafe koyunca da işler ters gidiyordu. Bu davranışları normal gibi göstererek seviye bırakmadılar. O davranışları normal gibi hissettiriyorlar...” (K15, Voleybol)

Sıklet branşında kilo almanın sorun olduğunu söyleyen K9, bu durum karşısında antrenörlerin küfür ve hakaret noktasında hareket ettiklerini aşağıdaki alıntıyla belirtmiştir:

“Mesela sporcunun kilosu çıktı yani fazla geldi. Maçtan bir gün önce tartı oluyor bizde. Antrenörü sinirleniyor herkesin ortasında dövüyor, soyunma odasına sokuyor geri zekâlı, salak diye küfrediyor kilo düşmedi diye. Bunlarda çok oluyor. Kilo büyük sorun. İstedığımız kilo hiçbir zaman olmuyordu.” (K9, Taekwondo)

Diğer taraftan sporcuların sözlü saldırılara isyan ettikleri ve çocuk yaşta milli takım kamplarını terk etmeleri bu duruma gösterilen bir tepki olarak algılanmaktadır. Ayrıca dolaylı olarak da sözlü saldırı yapılabilmektedir. K7, bu tepkiyi aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

“Bunu sözlü saldırı olarak da görüyorsunuz. Bazen şakayla karışık sözlerle gelen şeylere kadar gidiyor. Biz bunları sporculuk dönemlerimizde bile görüyorduk. Hatta bununla ilgili ciddi bir tavır koymaya kalkarsanız da ciddi bir tepki ile karşılaşıyorsunuz. Biz Kayseri’de yapılan kampta gecenin bir yarısı milli takım olarak kampı terk ettik. Bu tip şeylerden dolayı terk ettik”. (K7, Kayak)

Alt Tema 3: Kilo eleştirisi

Çocukların profesyonel sporculuk dönemlerinde, antrenörleri tarafından onları duygusal olarak yıpratıcı bir diğer bulgu ise kilo eleştirisidir. Bu sorunun meydana gelmesini tetikleyen unsurlardan bazıları; antrenörün beslenme ve fiziksel gelişim konusunda yeterli bilgiye sahip olmaması, kullandıkları ifadelerin sporcuları akranlarına karşı küçük düşürmesi olarak ifade edilebilir.

K6 ve K1'in aşağıda yer alan alıntısına göre, antrenörlerin kiloyla ilgili verdikleri tepkiler, sporcuları akranları arasında rencide etmelerine yol açmaktadır.

Ben yaşadığım bir şeyi söyleyeyim. Ben rekor kırmadan önce beni kimse tanımıyordu. Ben atladım ve herkes bana selam vermeye başladı, arkadaş olmaya çalıştı, antrenörler güzel şeyler söylüyordu ama öncesinde yoktu. Sonra ergenlik döneminde kilo aldım ve iri bir kız oldum ama dönemimin en iyi atlayışlarını yaptım. Sonra bana baskı olan şeydi, herkes kilomla ilgili konuşuyordu. Mesela, kadın gibi duruyorsun, biraz kilo ver gibi konuşmalar yaptı. Hatta hocam o zamanlar milli takım kamplarında yemek getiren garsonları bana az yemek getirmeleri için uyarırdı. Ama bunu herkesin ortasında, bütün arkadaşlarımın yanında yapardı. Ben 10 gün sonra otelin mutfağına gidip tahin pekmez ve ekmek çaldığımı hatırlıyorum. Çünkü acıkiyordum ve rahatsız oluyordum. Baskı vardı üzerimde ve markete gidip en zararlı şeyleri alıyordum. Antrenörlerin bu huyu çok kötü. Beni bu çok yaralamıştı'' (K6, Atletizm)

Yukarıda yer alan alıntıda atletizm branşında yer almış K6, akranları tarafından erken ergenliğe girmesinden dolayı anlaşılamadığı ve antrenörlerin gelişim konusuna yeterli bilgiye sahip olamadığı görülmektedir.

'' fizikten kaynaklı olarak psikolojik olarak çok etkilendim. jimnastikte sürekli bir kilo problemi var. Kilo, kilo, kilo! Yani yediğiniz içtiğiniz süt vesaire birçok insan vücudundan nefret eder hale geliyor. Bunlardan biri bendim. Jimnastik boyunca, çocukluğum boyunca diyet yapmak zorunda kaldım. Bu benim psikolojimi gerçekten alt üst etti. Kampta sabah akşam tartılıyorduk gece yatmadan, sabah kalkınca ve eğer 100 gr aldıysan akşam yemeği yok. Açız. 1 Kg aldıysan diğer arkadaşlarının yanında rencide etmek için ben kullanıldım ve benim bedenimle olan ilişkim bozuk. Çocuğu aç bırakma kafasını ben anlayamıyorum''. (K1, Jimnastik)

Spor dalının özelliklerine bağlı olarak, sporcular küçük yaşta antrenörleri tarafından aşağılayıcı ifadelerle maruz kaldığı görülmektedir. K2'ün kilo ile ilgili küçük yaşta maruz kaldığı durum, onu, yetişkinlik döneminde olumsuz etkilemiştir :

''Bizim branşımızda fizik çok önemli kilo çok önemli bir gr bile kilo alsan antrenörün tarafından 'şişkosun, çok yemişsin, akşam yemek yemeyeceksin yine ayı gibi yemişsin' kusura bakma ama aynen bu diyaloglara maruz kaldığımız oluyor. İşte...'ayı gibi yuvarlanıyorsun, etlerin fırlamış' falan filan gibi birçok şeyi küçük yaşta maruz kaldım... Dolayısıyla şu anda bile onun sıkıntısını yaşıyorum yani ayna karşısına geçtiğimde 'ayy çok kilo aldım' diyorum. Herkes bana mesela normalden çok daha iyi bir fiziğim olduğunu söylese bile ben aynanın karşında... şişko

tıknaz ve böyle.... kötü hissediyorum, kötü oluyorum kilo aldığımda. Bunlar psikolojimi hep etkiledi''. (K2, Jimnastik).

Antrenörlerin kiloyla ilgili yapmış olduğu bilinçsiz müdahaleler sebebiyle çocukların fiziksel gelişimlerini sağlıklı bir şekilde tamamlayamadıkları ve antrenör davranışlarının sporcular üzerinde baskıya sebep olduğu görülmektedir:

''Mesela benim kiloyla ilgili şahsi tecrübem var. Kilo alıyorsan takım için kötü bir şey yapıyorsun anlamına geliyor. Kendinden yeterince fedakârlık yapmıyorsun anlamına geliyor. Mesela bana şu dendi. Süt içtiğimi söyledim sabahları, 'yağlı süt mü içiyorsun? Yağsız süt mü içiyorsun? Kaç bardak içiyorsun? Dozu kaçırıyorsundur'. Sürekli kendimi açıklamak zorunda kalıyordum. Antrenöre değil o takımda bağlılığını sürekli göstermek durumunda hissediyordum. Bu hiç adil değil''. (K1, Jimnastik)

Alt Tema 4: Özel Alana Müdahale

Araştırma bulguları doğrultusunda, antrenör ve sporcu arasındaki hiyerarşi sebebiyle çocuk sporcuların özel alanına müdahale edilebildiği görülmektedir. K1, özel hayatıyla ilgili karşılaştığı müdahaleyi ve yaşamında bıraktığı etkiyi şu şekilde açıklamıştır:

''...bir keresinden bir çocuktan hoşlandığımı duymuştu ve bana gelip 'sen erkek peşinde koşmaya devam edersen sen jimnastikteki başarını unut, bende seninle ilgilenmem'. Sınırlarını çok kolay ihlal edip hak görüyorlar karışıyorlar. Özel ilişkilerimin içine hep bu olay girmiştir ve dengeyi bozmuştur. Özel hayatım hiç olmadı öyle diyeyim. Hep tuhaf ve dengesiz olurdu''. (K1, Jimnastik)

Antrenörlerin, sporcularının özel hayatların olan etkisiyle ilgili olarak K6 şöyle ifade etmiştir:

''Yeri geliyor antrenör sporcunun telefonunu karıştırıyor. Özel yaşantına müdahale etmek oluyor. Bizim çok sevdiğimiz bir ablamız vardı Türkiye'yi büyük yerlere getirmiş sporda. Onun 30 yaşına kadar erkek arkadaşı olmadı evlenmek istiyordu ama sadece istiyordu çünkü antrenörünün baskısıyla yapamıyordu''..... Bir arkadaşımın antrenörü kıza duygusal bir şeyler hissediyordu ve insanlarla konuşması, sporcularla konuşması, dışarı çıkması yasaktı. Herhangi bir erkekle selamlaşamazdı. Eğer böyle bir şey olursa akşam azarlanırdı (K6, Atletizm).

Sporcuların kendilerine ait zaman dilimlerinde tercih ettiği kıyafet, saç, makyaj vb diğer seçimler sebebiyle, antrenörleri tarafından yargılandığı ve müdahale edildiği dikkat çekmektedir. Elit sporculuk yaşamı sonrasında antrenörlük mesleğine başlayan K9, çocuk sporcuların şahsi alanlarına yapılan müdahaleyi şu sözlerle açıklamıştır :

''Bir kere öğrencinin her şeyini ele geçiriyor. Sen benimsin diyor, benim çizgimden çıkamazsın diyor. Öğrenci yani sporcu bir yere gitmek isterse önce antrenöründen izin alıyor. Benimsin sen benden başka bir yere gidemezsin diyor.....O sporcu antrenöründen gizli makyaj bile yapamaz, giyinemez, süslenemez. Erkek arkadaşı olamaz. Zaten antrenmanda da en ufak bir hatada sporcu

antrenöründen gözlerinden anlar onun ne demek istediğini. Bana göre bu bir istismar.... Benim sevgilim oldu ve gidip babama şikâyet etti. Neden antrenör sporcusunun özel hayatıyla ilgilen sin ki zaten başarı getiriyor sporcu. Kendi malı gibi düşünüyorlar. Ailenle bir yere gitmek için bile adamdan izin alıyorsun. Ne alaka? Sen kimsin ki, sen antrenörsün yerini bileceksin. Bende antrenörlük yapıyorum. Beni bilgilendiriyor mu, tamam bu zaten yeterli..... X şehrinden bir kız şikâyet bildirmiş federasyona. Kızı tanıyordum. Antrenörü kızın saçının uzun olmasına karışmış ve kızın saçı belinde olduğu için tutup kesmiş kızı ağlata ağlata. Bu olay da çok farklı. Şaşırmıştım bu duruma. Mahkemelik oluyorlar ve mahkeme antrenöre hiçbir şey yapmıyor. On sekiz yaşından küçük bir kız bu durumda olmamalı. (K9, Taekwondo)

Özellikle erkek egemen yapının baskın olduğu kesimlerde kadın ve kız çocuklarının kıyafet ve dış görüntüsüne olan eleştirilerin, profesyonel spor ortamlarında da var olduğu aşağıda yer alan alıntılardan anlaşılmaktadır:

“Antrenmana gitmek zorundasın şampiyon olmak için ama gidene kadar da kırk takla atıyorsun. Benim çok arkadaşım vardı, hocası kızacak diye yaz günü kısa kollu giyemezdi uzun ceket giyer giderlerdi. Eve giderken ceket çıkarırlardı. Bu onların üzerinde sürekli bir psikolojik baskı oluşturdu..... Küçük çocuk ilköğretim çocuğu kulübe geliyor. Çocuk kısa kollu bir tişört giymiş ve o kısa kollu giymesinin çok ahlaksızca olduğu kıza empoze ediliyor. Bunu antrenörler yapabiliyor. Bir erkek çocuk şort giyince sorun yok ama kız olunca ‘sen nasıl böyle giyinirsin, sen nasıl sporcusun deniyor’. ...Çocuk spora deşarj olmak istiyor, yetenekli de sporcu, ama çocuğun kıyafetiyle, saçının şekliyle vurmaya çalışıyor”. (K10, Taekwondo)

K10’un anlatımıyla çocuğun kendi ailesinden çok antrenöründen çekindiği belirgin bir durumdur. “Kırk takla atıyorsun” sözüyle başarılı olmak ve spora devam edebilmek için bu baskıyı kabullendiği anlaşılmaktadır.

Alt Tema 5: Baskı Kurma Yoluyla İstismar

Bazı antrenörlerin mesleğinde ismini duyurma, spor ortamında sahip olduğu imajın zedelenememesi gibi sebeplerle hırslanıp çocuklara baskı yaptığı K10’un ifadesinden anlaşılmaktadır:

“İşte diyorum ya başarı hırısı. Antrenör eskiden çok başarılı bir sporculuk geçirmiş olabilir ama antrenörlüğü öyle olmaya bilir. Bunu kabullenmiyor antrenörler. Sporcu yetiştirmek, şampiyon yetiştirmek ayrı bir şey, bunu yapamayabilirler. Kendisi gibi bir sporcusu olsun istiyorlar. Başarıya açlar. Benim sporcum dünya şampiyonu olsun olimpiyatlara gitsin ben övüleyim isteniyor. Bu yüzden başarıya giden mubahtır böyle düşünenler için. Yani kızmazsa, üzmezse disiplin sağlayamadıklarını sanıyorlar. Disiplini bağırarak, kızarak aşağılayarak sağlayabileceklerini düşünüyorlar bence. Bu yüzden de sporcuyu korkutarak antrenmana getiriyorlar. Yani...Bu yanlış geliyor bana. O spor yapılan yer çocuğun rahat olması, huzurlusu olması gereken yer. Eğlenebildiği gülebildiği...ama en ufak bir gülüşünde çocuk sanki ciddiyetsiz, antrenmanı aksatmış, bir disiplin sağlanmamış gibi düşünülüp çocuğa baskı uygulanabiliyor. Bu çocuğu mental olarak psikolojik olarak yoruyor. Ben çok gördüm başarılı yetenekli olup sırf bunlardan dolayı sporu bırakan çocukları.” (K10, Taekwondo)

Alt Tema 6: Ekonomik İstismar

Profesyonel sporun küçük yaşta sporculara sağladığı imkanların suiistimal edilmesi sporda yaygın bir durumdur. Bu durum alan yazında ekonomik istismar boyutunda ayrıca incelenen bir konudur.

Hentbol branşında yıldız, genç ve büyükler kategorilerinde yer almış K16, antrenörlerle birlikte kulüp yönetiminin de çocukları maddi kazanç olarak gördüğünü belirtmiştir:

“.....transfer sürecinde kulüp ve antrenörler para için kullanıyordu çocuğu. Yetiştirdiği sporcu üzerinden para alıyordu... O bir kaynak.” (K16, Hentbol)

K8’in aşağıda yer alan ifadesi bu durumu desteklemektedir:

“Eğer maddi bir şey varsa onları çocuk işçi gibi kullandığın anlar da oluyor... Antrenörler yapıyor, yöneticiler yapıyor, bazen kendi menfaatleri için kullanabiliyorlar yani sporcuları. Bazılarını takıma alıyor, bazılarını almıyor, bazılarını yarışmalara götürüyorlar. Yani kendi menfaatleri doğrultusunda şekillendirip yönlendirebiliyorlar. Dolayısıyla pek çok kesim tarafından istismara uğranılan koşullar oluyor açıkçası...” (K8, Kayak)

Çocuk sporcuların maddi olarak istismar edilmesi, antrenör-sporcu ilişkisini muğlaklaştırmazken ve onların sporu bırakmasına sebep olabilmektedir:

“Mesela maaşımın yüzde ellisini almak için bana imza attırmıştı. Ben o kulüpten ayrıldıktan sonra çok fazla uğraşmıştı benimle. Ne kadar doğru ne kadar yanlış bilmiyorum ama 2-3 öğrencisine evlenme teklifi etmişti eşinden boşanıp, sonra tekrar evlendi eşiyle. Değişik bir şey bu. Bunlar normal değil.... Tabiki. Ödülün yüzde ellisi antrenöründü. Aldığım maaşın yüzde ellisini antrenöründü. Çünkü bize öyle aşılanıyor. Bu doğru değil. Sporcu gönlünden ne koparsa verir. Neden bir imza alınıp anlaşmaya varılıyor. Bence saçma. Antrenör zaten o çocuk için aidat alıyor. Onlar çocuğu altın yumurtlayan olarak görüyor. Her türlü faydalıyorlar. Buna da çözüm yolu şart. Bu yüzden sporu bırakan çok sporcu var ve biz sporda gelişemeyen bir toplum oluyoruz. Yüzde doksan ekonomik olarak kullanılıyor.” (K9, Taekwondo)

Tema 3: Diğer Duygusal İstismar Süjeleri

Bu temada spor çevrelerinde yer alan yönetici, hakem ve federasyon yetkilileri gibi diğer paydaşların çocuklar üzerinde oluşturduğu duygusal istismar faktörleri analiz edilmiştir. Görüşmecilerin deneyimleri doğrultusunda spor çevrelerinde yer alan diğer paydaşların çocuğa hakaret ve küfür ettiği, günah keçisi ilan ettiği, kayırmacı davranışlarda bulunarak diğer sporculara haksızlık ettiği belirlenmiştir. Bu tema, (1) sözel ve psikolojik saldırı, (2) kayırmacılık olarak iki alt temadan oluşmaktadır.

Alt Tema 1: Sözel ve Psikolojik Saldırı

Çocuk sporculara yönelik hakaret, küfür, aşağılama ve sporcuyu günah keçisi ilan etme davranışları istismarın gerçekleşmesinde rol oynamaktadır.

Aşağıdaki örnekte sadece antrenör ve idareciler değil, aynı zamanda kamp ve antrenman alanlarında görev alan her bir çalışanın duygusal istismara zemin hazırlayabileceği anlaşılmaktadır.

“Mesela kamplarda bizim bir aşçımız vardı. Ne doymazsınız siz işte e biçim çocuksunuz şeklinde hakaret vari yemek dağıttırdı. Yani milli takımın aşçısı bile böyle yaparken diğerleri ne yapsın. Durum ortada. Yapacağı tek iş tabağımıza yemek koymak. Ne alaka böyle bağırmalar, aşağılamalar, küfürler. Tepki verince de daha da kötüye gidiyor. E çocuksun korkuyorsun.” (K8, Kayak)

Takımın yenilgisinden sporcuyu sorumlu tutmak ve suçlamak, onu günah keçisi ilan etmek bir diğer istismar davranışıdır. K15, idareciler tarafından yaşamış olduğu deneyimi şu şekilde aktarmıştır:

“Voleybolda bireysel hatalardan kaynaklı maç kaybedilebilir. Mesela bir keresinde benden dolayı böyle bir şey yaşandı. Aylarca utandım kendimden resmen. Aslında şimdi düşününce utanmamı gerektiren hiç bir durum yokmuş ama çok yaralamıştı beni. Olay da şu şimdi blokta serviste gerçekten takıma çok puan kazandırdım. Sadece tek bir hatam oldu o da fileye değmek. Dengemi sağlayamadım zaten oluyor öyle yani olabilir. Hemen antrenör aldı maçı oyuncu değişikliği oldu. Haksızlık yani 5 puan kazandı 1 hata yap hemen tekme basılır. Servisle otele dönüyoruz yanıma kimse oturmamış, yemeğe iniyoruz hoca suratıma bakmamış. O hafta suları topları ben taşıdım. Takım içinde ne saygı ne sevgi. Kavga çıktı sonra dediler ki ‘bu takım ter döküyor kendini parçalıyor sen ne işe yarıyorsun’ oldu. Sanki biz emek vermiyoruz duyanda benim yüzümden yenildik der. Kızlardan yana sorun pek yoktu da idareciler beni suçladı. Üniversiteye başlayana kadar çok kinliydim. Sonra da zaten defteri kapattım (sporu bıraktı).” (K15, Voleybol)

Spor çevrelerinde çocuk sporcularla iletişim halinde olan bir diğer grup ise hakemlerdir. Özellikle kayırmacılığın sık görüldüğü ortamlarda çocuk sporcular duygusal olarak zedelenmektedirler. Uzun yıllar Türk kayak milli takımında yer alan K7, antrenör ve sporcuların baskıları dışında hakemlerin etik dışı davranışlarda bulunduğunu dile getirmiştir:

“Eskiden çok fazla milli takım oluşamıyordu. En iyi kimse işte yıldız, genç, büyük en iyi ilk 4 ü alıp götürüyorlardı yurtdışına yarışmaya. Ben yıldızlarda yarışıyorum büyükleri geçiriyordum. Ama milli takıma girmemem için yarışma seçme esnasında bana hem antrenörlerden hem sporculardan hem fiili hem sözlü olarak tepkiye uğruyordum ve hiç kimse bir şey yapmıyordu. Hatta belgeli geçiyorsun adamı birinci oluyorsun ama almıyorlar takıma.... Hatta hakemi bile yapıyor. Çıkış sıralamasıyla oynuyorlar ki kayakta ilk çıkışlar yani yarışmada pist yeni olduğu için dereceyi arttırır. Saniyede bile oynama yapılıyor bana da yaptılar. Çünkü başkasını göndermek istiyorlar asıl dert bu. Karşısındakinin çocuk olduğunu unutuyorlar.” (K7, Kayak)

Alt Tema 2: Kayırmacılık

Bu alt temada, elit sporda çocukların diğer paydaşlar tarafından nasıl ve neden kayırmacılığa uğradığı ve çocuklar üzerinde oluşan etki üzerinden yorumlanacaktır.

Maddi çıkarlar için çocuk sporcular üzerinde kayırmacılık yapıldığı K10 tarafından belirtilmiştir:

“Bir gün benim sıkletimde daha önce ismini görmediğim Türkiye şampiyonasında yer almamış kişi Avrupa şampiyonasında yer aldı. Seçmelerde hakem tarafını seçmişti zaten puan verilirken. Daha sonra öğrendik ki o kişi sözü geçen bir antrenörün sporcusu hatta...sevgilisi çıktı...imam nikahlı. Kız ailesine kampta olduğunu söylemiş ama aslında hocası ile yaşıyordu. Avrupa şampiyonası sonrasında ödül dağılımı içindi bunlar. Bu beni çok üzmüştü.” (K10, Taekwondo)

Diğer taraftan federasyon yönetiminin sporcu kayırması görüşmeciler tarafından belirtilen bir problemdir. Avrupa ve Dünya Şampiyonalarında yer almış K9, kayırmacılığın sporu bırakma sebeplerinden biri olarak göstermektedir:

“Örneğin federasyondan belli adamlar varsa o sikleti yapamıyorsun çünkü o adam belirli bir kişiyi götürüyor. Sen maçta 100 kere fark da atsan, federasyon istediğini götürüyor. Ya bir üst siklete çıkıyorsun ya da alt siklete iniyorsun. Federasyon bazı kişileri tutuyor. O yüzden boşu boşuna lades yapmayım diye ya kilo alıyorsun ya kilo veriyorsun. Sporcu kayırıyorlar. Tuttukları çok sporcu var. Ben sporu bu yüzden bıraktım. Yılmışım artık. Türkiye şampiyonasında herkesi yenmiş kişi büyük şampiyonalara gidemiyor ama hiç Türkiye şampiyonasında dövüşmemiş kişiler büyük şampiyonalara götürülüyordu. Gençler için acı bir durum...” (K9, Taekwondo)

“Bizde milli takım seçmeleri yapılır. Bu seçmelerde kendi bölgesinin sporcusu ilk sıralarda yer alamadı ve takımı giremedi. E seçme iptal edilir ve yeniden yapılır mesela. E sen hazır değilsindir seçmelerden önce haber vermezler mesela sana. Yeterince hazırlamazsın kendini motive etmezsin. Sabah uyanınca hadi bakalım takım seçiyoruz gibi bir şeye girerler. E takıma seçilirsin takıma seçildiğin halde pasaportun çıkmaz yarışmaya katılamazsın. Katılamadığını öğrenirsin. İşte aradan başka biri girmiştir. E hakkını savunacaksın savunacak bir durum yok.” (K8, Kayak)

4.3. Cinsel İstismara Dair Görüşler

Bu kategori iki tema ve alt temalardan oluşmaktadır

Çizelge 4.3. Cinsel İstismara Dair Görüşler

TEMA	ALT TEMA	KOD	KATILIMCILAR
Antrenör Kaynaklı Cinsel İstismar Faktörleri	Fiziksel Temas	• Teknik düzeltme bahanesi • Sevgi gösterisi • Cinsel şakalar	K10, K6, K12, K3
	Cinsel İçerikli Konuşmalar	• Esprilerle yakınlaşma • Küfür	K12, K5

Çizelge 4.3. (devam) Cinsel İstismara Dair Görüşler

Diğer Cinsel İstismar Süjeleri (masör, fizyoterapist, doktor, hakem, yönetici)	Flörtleşme/Evlenme	• Çocuk sporcuyla mesajlaşma • Çocuk sporcuyla romantik ilişki kurma • Algı değişimi • İlişki sınırının kalkması	K9, K5, K11, K6, K10, K5
	Rahatsız Edici Bakış	• Sporcu algısıyla bakmama • Branşa özgü giyim	K13, K9
	Hemcins Çocukların İstismarı	• Kız çocuklarının istismarı • Erkek çocuklarının istismarı • Homoseksüelizm	K5
	Konaklama/Kamp Yerleri	• Otel odalarının kontrolsüzlüğü • Kapalı ortamda yalnız kalma • İzinsiz odaya girme	K10 K6 K12
	Fiziksel Temas	• Tahrik olmak • Tatmin olmak • Kötü dokunuş	K5, K6
	Flörtleşme	• Takipleşme/mesajlaşma • Dışarıda sosyal ortam oluşturma • Yoksunluktan faydalanma • Yükselme iması	K15, K5

Tema 1: Antrenör Kaynaklı Cinsel İstismar Faktörleri

Çalışmada yer alan görüşmecilerin aktarımları doğrultusunda; antrenörlerin sporcularının tekniklerini düzeltirken kötü dokunuşa bulundukları, çocukların yanında şaka yapmak amacıyla cinsel içerikli kelimeler kullandıkları, antrenörün ve elit çocuk sporcu arasında olması gereken sınırın kalkmasıyla çeşitli ilişkilerin başlaması, antrenörlerin çocukları rahatsız edici gözle bakmaları cinsel istismarın varlığına işaret etmektedir. Ayrıca, özellikle kız çocuklarının cinsel istismara uğraması görüşünün aksine, erkek çocuklarının çok fazla istismara uğrama riski taşıdıkları belirlenmiştir. Bu risk etmenleri altı alt temadan

oluşmaktadır. Bu alt temalar (1) Fiziksel temas, (2) Cinsel içerikli konuşmalar, (3) Flörtleşme/evlenme, (4) Rahatsız edici bakış, (5) Hemcins çocukların istismarı, (6) Konaklama/kamp yerleri olarak belirlenmiştir.

Alt Tema 1: Fiziksel Temas

Spor, bir takım teknik hareketleri bünyesinde bulundurduğu için antrenman sürecinde hem öğretim hem de güvenlik açısından bir takım fiziksel temaslar gerçekleşir. Ancak, bu temaslar iyi dokunuş ve kötü dokunuş olarak değişebilmektedir. K10, antrenörün teknik düzeltme amacıyla yaptığı teması rahatsız edici bulmuştur.

“Bu bizim ayağımızı kaldırıp yaptığımız bir spor. Hoca diyor ki mesela ‘hayır, teknik bu değil kalçadan düzeltmen lazım’ diyor, kalçayı çevireceği zamanda dokunuyor ama normal bir dokunma değil bu. Ne olacak ki diyor ama alttan alttan da götürüyor. Bunu öğrenciye öyle normal aksettiriyorlar. Mesela sakatlanıyor antrenmanda sporcu, erkekse gayet güzel kontrol edebilir. Saçma sapan dokunuşlar yapmasına gerek yok. Ben daha çok antrenörler tarafından istismar yapıldığını gördüm.... Kulüpler, şampiyonalar, kamplarda kaldığımız oteller, maçlarda kaldığımız oteller... ‘ben senin tekniğini düzeltiyorum ’ diye böyle böyle başlıyorlar” (K10, Taekwondo)

Genel olarak cinsel istismarın erkek tarafından karşı cinse yapıldığı bilinmektedir. Aşağıdaki alıntıda K6, şu şekilde açıklamıştır:

“Antrenman süresince hocalar çocuğa tekniği düzeltmek için dokunabiliyor. Bunlar yapılmak zorunda. Elle düzeltilebilir, gösterilebilir. Temasta bulunabilir. Bunu bir çok antrenör yapar ama bu saptırılmış duygular var ya hani..... Özellikle erkeklerde görülür, kadın antrenörlerde hiç denk gelmedim, duymadım. Bir hareketi göstermesi gereken durumdan istifa edip yanlış yerlere dokunabilir. Bundan tatmin olabilir çünkü bu kendi bastırılmış duygularıyla ilgili bir şey.” (K6, Atletizm)

Bazı spor branşları diğerlerine göre daha çok temas gerektirmektedir ve çocuklar temasın amacını ayırt edemeyebilirler. K3, çocukluk döneminde dinlediği istismar olayını şu şekilde açıklamıştır:

“20 yıl boyunca bu sporu yaptım..... Sadece bir kere şöyle bir şey duydum arkadaşımından. Bir kadın sporcu, bu 2000’lerin başı falan, 12 yaşından biraz daha büyüktüm. Şöyle demişti, x hoca bana hareketlerde yardım ederken benim göğüslerimi ve kalçalarımı elliyor gibi bir şey söylemişti o zaman. Tabi vakit geçti üstünden zaman zaman aklıma geldi. Ben bir dönem antrenörlük yaptım. Çok kısa bir süre 6 ay falan. Orda fark ettim ki cimnastikte bazı hareketlere yardım tekniğini uygulayabilmek için belli anatomik noktalardan desteklemek tutmak askıda kalması için ya da asılmak gibi bir şey gerekiyor. Yani şuna yoruyorum. Çok haddimi aşan yorumlarda bulunmayacağım ama yaşı getirdiği şeyle böyle bir beyanda bulunmuş olabilir. Yanlış da anlamış olabilir. Fakat o hoca hakkında başka hiçbir yerden benzer bir şey duymadım.” (K3, Jimnastik)

Alt Tema 2: Cinsel İçerikli Konuşmalar

Sporda cinsel istismar boyutunda cinsel içerikli ifadeler ve kelimeler yaygın görülmektedir. Çocukluk döneminde anlam veremediği cinsel içerikli konuşmalara maruz kalıp alay edilen K12, rahatsızlığını dile getirmiştir:

“Avrupa şampiyonası için yurtdışında kamptaydık. E bizim branşımızda darbe olur. Ya.. omuzumda morluk vardı, buz koydum falan... neyse, yemekte hocaya gösterdim böyle oldu diye. Çocuğuz işte. Hoca ‘valla evliyim ilişkimde gayet iyi ama hiç böyle vurmali gömmeli sazo mazo yapmadım’ dedi. Büyük takımı duydu güldü falan. Ortaokul çocuğuydum daha mazoşist falan öyle kelime duymamışım hayatımda bide morartımla dalga geçti. Büyüyünce ne kadar iğrenç biri olduğunu anladım. Zaten çocuğum anlamam diye öyle şaka yaptı bana. Bilmememle dalga geçildi. O anda bende güldüm komik sandım. Çocuğun üzerinde on sekiz artı şaka yapanın aklına ne denir bilmem.” (K12, Boks)

Spor ortamlarında gençler ve antrenörler arasında şaka ve espri yapmak maksadıyla çeşitli cinsel içerikli konuşmalara rastlamak mümkündür. Yapılan şakaların yaşanan olumsuz algıyı yumuşatmak için yapıldığı düşünülmektedir.

K5, sporcularla şaka ve espri yoluyla samimiyet kurup arkadaşlık ortamı oluşturabileceğini ifade etmektedir:

“Çok zaman geçirince bazen espriler yoluyla da ifade edilebiliyor. Cinsel muhabbetler açık saçık şeyler söylemeler ya da antrenöründe bunu yapması gibi hareketler insanları yakınlaştırıyor.....O genç yaş grubunun hoşuna gidiyor bizi samimi hissettiriyordu. Çocuklara zaten değişik geliyor, sanki gizli bir şey gibi heyecan oluyor”. (K5, Atletizm)

Alt Tema 3: Flörtleşme/Evlenme

Cinsel istismar davranışları arasında antrenörün çocuk sporcusuna daha duygusal ve romantik bir tutum sergilemesi yer almaktadır.

K9, çocuk ve gençlerin antrenörlerine duygusal hisleri ve beğenileri olsa bile, antrenörün buna asla müsaade etmemesi gerektiğini vurgulamıştır:

“...Antrenörüyle aşk yaşayan mesajlaşan çok vardı. Küçük çocuklarla otuz, kırk yaşındaki adamlar mesajlaşmasını anlamıyorum romantik mesajlar, fotoğraf göndermeler....çocuktur belki hayranlık duyar ama hocalar bunu hep kullanıyordu (K9, Taekwondo)

“Yalnız bu ergenlik dönemi yaşlarda tek taraflı olmayabilir. Onlarda beğenilmek istiyor e karşı taraftaki antrenör bunu kullanabiliyor”. (K5, Atletizm)

Antrenörlerin çocuk sporcularıyla ilişkilerinde sınırın kalkması ile antrenör-sporcu arasında evlilik ve benzeri yakın ilişkiler meydana gelebilmektedir.

“Çok küçük yaştan ziyade on sekiz yaşına gelen ya da on sekizi geçen kızların antrenörleriyle evlendiği çok oldu. Bizim camiada var. İstismar çok karşılaştığımız bir durum değil ama kişinin psikolojisinin bozuk olduğu kişilik bozukluğu olan kişilerden kaynaklanıyor. Biraz da insanın karakteriyle, kişiliğiyle, psikolojisi ile alakalı. Karaktersizliği ile alakalı.” (K11, Taekwondo)

Sporcunun küçük yaşta aileden kopması ve ihtiyacı olan ilgiyi görmemesi, çocuğu antrenörüne daha da yakınlaştırabilmektedir. Diğer taraftan kız çocuklarının ergenlik dönemindeki fiziksel değişikliği yanlış algılanabilmektedir. Bu durumu K9, antrenörün sporcunun zayıf noktasını kullanması olarak değerlendirmiştir:

“Bizim antrenörlerde şu var; yaş ilerledikçe ve genç kız olduktan sonra açılmaya başlıyorlar öğrencilerine. Bizim camiada bu çok yaygın. Belki yirmi, otuz tane eşinden boşanan sporcuyla evlenen antrenör var. O da öğrenciyi göre göre mi, yoksa sporcunun hocasına olan sevgisini yanlış mı anlıyor.....(düşünüyor). O (sporcu) çocuk olarak antrenörünü bir büyüğü olarak seviyor dediğim gibi anneden babadan uzak olduğu için her şeyini ona anlatıyor, antrenörde onu genç kız olduğunda, vücut yapısı oturduğunda, güzelleştiğinde onu farklı görmeye başlıyor. Ki çok fazla da örnek var etrafımızda. Hocanın iki çocuğu var eşinden boşanıyor yetiştirdiği kızla evleniyor hatta kuma getiren var. Bence antrenör o çocuğun güzel duygusunu kullanıyor öğrencisine karşı kullanıyor, kandırıyor Bana göre antrenörün izin vermemesi gerekiyor buna. Çocuk antrenörüne her şeyini anlatsa bile, antrenör bunu farklı algılamamalı ya da kullanmamalı kızın sevgisini. Menfaate çeviriyorlar.” (K9, Taekwondo)

Büyük erkek antrenörlerin kız çocuk sporcularla özel yakınlık kurması çoğunlukta olmakla birlikte, büyük kadın antrenörlerin erkek çocuk sporcularla özel yakınlık kurması görülen bir durumdur.

“Yaşı büyük antrenör kız sporcuya sahiplenici tavırlar sergileyip koca edasıyla davranabiliyor. Bence faydalanır o antrenör kız sporcudan. Bunu yapan çok antrenör var atletizm camiasında, ben yaşamadım mı sanki.... Tam tersi de var yani şöyle diyim. Orta yaşlı kadın bir antrenörde çocuk yaşta erkek sporcuya benzerini yapabiliyor. Uygunsuz bir şekilde maalesef göründüler. Bunlar normal değil. O çocuk bunu normal algılıyor. Bence antrenörler bunu sporcuları ellerinde tutmak için yapıyorlar. Bahane olarak kullanıyorlar. Kendine bağlıyor bazıları, başka bir antrenöre sporcu olmaması için duygusal bağ kuruyorlar sporcuyla. Kaybetmek istememenin elde tutma versiyonu.” (K6, Atletizm).

Antrenörün sporcuyu koruma ve ilgilenme niyetiyle başlayan davranış kalıpları, sınırların kalkmasıyla sahiplenme sürecine girmektedir. Böylece, ilişki boyutu istismarcı bir yaklaşıma bürünmeye başlamaktadır:

“Art niyetli davrananlar çok....sporcusuna yan gözle bakan, milli takım antrenörleri üst düzey sporcularla aralarında bir şey olabiliyor ve bu gayet normalleştiriliyor. On sekiz yaşından önce başlıyor zaten bunlar. Adam evli çoluklu çocuklu, çocuğun yaşındaki sporcuya, güya sahip çıktığı ilgilendiği sporcuya olmaması gereken şekilde yaklaşılabilir. Sahiplenme duygusu bir yere kadar gider, bir yerden sonra o kadar da her şeye karışılmaz ki.” (K10, Taekwondo)

“Sporcuyla yakınlaşma normalleşiyor yedi yirmi dört berabersin etkileşim olabiliyor. Artık sporcu antrenör ilişkisinden çıkıyor. Her şeyi paylaşmaya başlıyorsun. Yeri geliyor özel hayatın, yeri geliyor aile hayatın paylaşılıyor. Bir taraf bunu değerlendirebiliyor zayıf nokta varsa. Sporcuda bazen şöyle bir şey var, antrenör sadece benimle ilgilensin, benim olsun, sadece bana baksın.....bu korkuda yakınlaştırıyor.....’ Bir de ben ilk başladığımda Süreyya Ayhan’ın antrenörüyle evlenmesi, antrenörün yaşının çok büyük olması çok etkilemişti. İlk duyduğumda çok garipsemiştim..... ’’ (K5, Atletizm)

Yukarıdaki alıntılardan da anlaşıldığı gibi çocuk sporcuların davranışları antrenörler tarafından istismar edilebilmekte ve geleceğe yapılan bir yatırım olarak görülebilmektedir. Ayrıca, sporcuların görüşlerine göre, antrenörler yetiştirdikleri sporcuları ellerinde tutabilmek için aralarında duygusal bir bağ kurduğu anlaşılmaktadır.

Alt Tema 4: Rahatsız Edici Bakış

Sporda dalına özgü kıyafetler özellikle birçok çocuğun rahatsız edici bakışlara maruz kaldığı ifade edilmiştir. Özellikle sorunun kaynağı olarak duruma sporcu algısıyla bakılmaması ve sporcuların branşa özgü giydiği kıyafetler belirgin unsurlar arasında yer almaktadır. Bununla birlikte, kız çocuklarının antrenman ve yarışmaya uygun kıyafetler giyindikleri halde kendilerini baskı altında hissettikleri anlaşılmaktadır.

Uzun yıllar yüzme branşında çeşitli uluslararası başarılarla sahip K13, bu durumu branşın kültürünü bilmeyen ve dışarıdan gelen kişilerin sebebiyet verdiğini belirtmiştir:

“Bizim branşta fizik ön planda tabi. Mayo var bir kere. Sapık ruhlu vardı. Fakat şunu söyleyeyim, camiaya dışardan yani sonradan gelip girenle temelden yetişmiş kişiler arasında fark var. Geliyorlar antrenör olarak ve çoğu da yüzücü değil. Esas yüzücüler zaten antrenörlük yapmıyor. Benim gençlerde milli takımdaki arkadaşlarımın çoğu yurtdışında bursla ya burada hukuk, mühendislik, tıp okuyan kişiler. E... dolayısıyla dışardan gerekiyor işte beden eğitimi mezunu ya da antrenörlük kursuna gitmiş birileri farklı spor branşlarından yetişmiş. Yani bizim gibi temelden yetişenlerin gözü kaymaz, istismarda bulunmaz çünkü zaten böyle büyüdük mayoyla beden ortada. Garipsenecek bir şey yok. Ama dışardan bakınca tablo farklı olabilir. Gerçekten çok rahatsız edici sürekli birinin öyle bakması’’ (K13, Yüzme)

“Mesela milli takımda biz hep bol giyiniyoruz. Dar giydiğin zaman bir antrenör gelip bana, neden dar giyiniyorsun vücut hatların ortada diyebilir ki bana dendi. Hayırdır benim vücut hatlarıma mı bakıyorsun, nereden görüyorsun, demek ki bakıyorsun. Bizde ters psikoloji vardı sırf o adamlar bakıyorsa diye hep bol giyiyorduk. Önceden öyleydi. Dar tişört giysen olay. Bu bence hoş olmayan bir durum...” (K9, Taekwondo)

Alt Tema 5: Hemcins Çocukların İstismarı

Cinsel istismar davranışları arasında erkek antrenörün erkek çocuklarına yapmış olduğu istismar ayrı bir yer almaktadır. Spor çevrelerinde erkek çocuklarından ziyade kız

çocuklarının cinsel istismara uğradığı algısının yanlış olduğu, K5 tarafından beyan edilmiştir:

“En büyük problemlerden bir tanesi gayler. Kızlı erkekli durumlar bitti. Kızı odaya atamıyor, erkek öğrencisine yapan var. Kız ve erkek diye ayırmamak lazım. Erkek kadın antrenörün odasından çıkınca ya da kadın, kadın antrenörün odasından çıkınca bir şey düşülmüyor fakat kadın, erkek antrenörün odasından çıkınca bazı sapık ruhlu beyinsizler bunu kullanıyor. Aynı cinslerde de istenmeyen durumlar da duyuluyor görülüyor”. (K5, Atletizm)

Alt Tema 6: Konaklama/Kamp yerleri

Cinsel istismarın sporcu kampları, şampiyona için konaklamalı organizasyonlar ve otel, kamp eğitim merkezleri gibi yerlerde daha rahat gerçekleştiği katılımcılar tarafından belirtilmiştir:

“Şimdi şöyle biz gidiyorduk otellere, nedense bazı kişiler hep farklı otellerde kalıyordu. Neden? Biz takım değil miyiz hep birlikte olmamız gerekmiyor mu? Aynı şampiyonaya gelmedik mi aynı hedefler doğrultusunda savaşıyor muyuz? Bayan genç bir sporcunun gece teknik direktörün odasında ne işi olabilir. Yani lobide konuşulmuyor mu önemli bir konu. Ya da antrenörün kaldığı odadan sporcusu çıkıyor arkasından hemen kapısı tıklatılıp hoca kapıyı açıyor ve belinde sadece havlu duştan çıkmış... bunlar normal şeyler değil. Zaten ayırt etmiyorlar küçük büyük. Öyle öyle işleniyor çocuğa.” (K10, Taekwondo)

“Sadece antrenman alanlarında salonda yapıldığını söylememem. Çocuk büyüdüktan sonra 13-14 yaşını geçtikten sonra antrenörüyle dışarda yemek yiyebiliyor, kahve içebiliyor ki zaten milli takım kamplarına götürülüyorlar. Aynı yerde kalmıyor otel oluyor, kamp eğitim merkezi oluyor. Bence otel ve kamp eğitim merkezleri tüm olumsuzlukların yaşandığı yerdir. Öyle bir ortam oluyor ki bazen kimse odasında kalmıyor. Bunu erkek arkadaş olarak görebilirsin ama antrenör de yapıyor. Antrenör sporcusunun odasına rahatlıkla girmeyi kendine bir hak görüyor. Onun genç bir kız ya da erkek olduğunu ya da özel eşyasının olabileceğini, utanabileceğini düşünmüyorlar. Bu bence istismardır.” (K6, Atletizm)

K12, bireysel sporlarda çocuk ve antrenörün daha çok birlikte olduğu için hem antrenman hem de konaklamalı organizasyonların kontrol noktasının zayıf olduğunu ifade etmiştir:

“Bir hareketi gösterirken belli temaslarda bulunurken de olabilir....7-24 yapıldığı için her şey olabilir. Artık camia olarak da bu normal görülüyor..... Tabi antrenöründe ruhani yapısına bağlı. Sapık birisiyse 9-10 yaşındaki çocuğa elleyebilir. Tacizde bulunur. Çok fazla duyuyoruz. Zaten bireysel spor olduğu için çok fazla görme noktası olmuyor. Bireysel sporlar için çok fazla öneri olmaya bilir. Çünkü sporcu sayısı 1 en fazla 2. Kamplarda bile bire bir olunuyor. Bazen hareketi göstermek adı altında birçok yanlış temasta bulunuyor insanlar. Yaşlar küçüldükçe bu durum sevgi gösterisi gibi ifade ediliyor. Bu böyle devam ediyor.” (K12, Boks)

Tema 2: Diğer Cinsel İstismar Süjeleri

Görüşmecilerin aktarımları doğrultusunda, sağlık personellerinin yetkileri dışında çocukların mahrem bölgelerine temasta bulunmaları ve hakem, yönetici gibi görevlerde

bulunan kişilerin ilişki sınırını aşmaları istismara sebebiyet verecek risk faktörleri olarak belirlenmiştir. Bu riskler (1) Fiziksel temas ve (2) Flörtleşme olarak iki alt temada oluşturulmuştur.

Alt Tema 1: Fiziksel Temas

Spor ortamında cinsel istismar ile ilgili masör, fizyoterapist ve doktor gibi sağlıkla ilgili müdahalelerde bulunan kişiler tarafından sporcuların istismara uğradıkları aşağıdaki alıntılarda yer almaktadır. K5 ve K6'nın masörlerle ilgili görüşleri şu şekildedir:

“ Sadece antrenör olarak bakmamak lazım. Bir antrenör 4-5 sporcuyla çalıştırır ama etrafta bunun içinde atletizm camiasında birçok insan var. En büyük tehlikelerden bir tanesi de masörler. Masörlerin birçoğu masörlük okumamış belki başka bir branşı var ama 2-3 aylık kurslara gidip masör oluyorlar. Branş olarak sporcular rahat. Camiadan birileri gelip masaj yaptığında her şey olabilir. Siz yüz üstü yatarsınız ama arkanızda neler olduğunun farkına varmazsınız. O masaj sırasında birçok insanın tahrik olduğunu düşünüyorum. Bunu çok fazla insan dile getiriyor. Fizyoterapistler masörler belki erkek diyetisyen ölçüm yaparken dokunma noktasında bilerek isteyerek yanlış temasta bulunabiliyorlar. Mesela sakatlığı orada değil ama sırf doktor diye orasını burasını elleme noktasında.... Bu çok fazla oluyor. Sen ona bir sakatlığın var ise güveniyorsun. Bakım noktasında bu kişilerin tahrik oldukları da söyleniyor. İşte ‘tahrik oldu, ereksiyon oldu’ diyorlar zaten. Elin bir yerdeyken sana sürtünmesi falan Bunları yaşıyorsun, görüyorsun, duyuyorsun...” (K5, Atletizm)

“Masaj yaparken bir masörün normalde hamstrings kasına yapması gerekirken kasıklara çıkması gibi örnekler var. Bunu yapan bir abimiz vardı eskiden. Oraya masaj yapılmaz ki ben bunu yıllar sonra öğrendim. Hep bu abiliği, hocalığı kullanarak aslında bir istismarda bulunuyordu. Yaşayamadığı için bazı şeyleri bu şekilde tatmin oluyordu. O zamanlar 13-14 yaşındasın ve anlayamıyorsun.” (K6, Atletizm)

Alt Tema 2: Flörtleşme

Spor çevrelerinde çeşitli görevlerde yer alan ve yaşça büyük olan bireylerin, genç yaştaki sporculara özel yakınlık kurmaya çalışması sık rastlanan bir durumdur. Yıllarca voleybol takımında yer almış K15, hakemin kendisine olan yaklaşımından duyduğu rahatsızlığını beyan etmiştir:

“U16 kampı dönemimdi galiba. Ya.. millet kulüp başkanına, yöneticiye sayıyor ama iş bunlarla sınırlı kalmıyor. Sırf hakeme haddini bildirdim diye o dönem abuk sabuk şeyleri hata olarak gördü hakem. Hakemi tanıyordum ve hem sosyal medya hesaplarından takipleşiyorduk. Sezon bittikten sonra o yaz benimle görüşmek istedi. Buluştuk ama sonrasında abarttı. Ben yanlış olduğunu fark ettim ve görüşmeyi kestim. Sonraki maçlarda ne zaman o adam gelse hep benim aldığım pozisyonlarda hata buldu. Ama iki gülümseme hal hatır sorsam ki bu etik değil işler değişti. Anlatamadım kimseye beni takımdan çıkarırlar uzaklaştırırlar diye. Tamam boylu posluyuz yaptığımız spordan dolayı, dikkat çekiyoruz ama çocuğun yaşındaki kızla sen ne kahvesi içersin ki dışarda. ” (K15, Voleybol)

Güç ve imkanlar bakımından zayıf olan küçük sporcular, daha üst konumda yer alan paydaşlar tarafından mağdur edilebilmektedir. K5'in yöneticilerle ilgili yapmış olduğu alıntı aşağıda yer almaktadır:

“Yöneticileri tarafından takıma girersen şöyle olursun muhabbetleri çok var. Takıma girebilmek için yöneticiler tarafından bile saçma istekler oluyor. Amaç başarı ise ve senin başarıyla paraya ihtiyacın varsa, karşı tarafta bunu biliyorsa onlar o yoksunluktan faydalanıyorlar. Özellikle annesiz babasız olanlar, esirgemedi olanalar, yurttan olup da sporcu olanlar çok yaşıyor. Ama dur diyemiyorsun. Kanayan yara. Paraya ihtiyacı var, hocayı bırakmak istemiyor, geleceğini düşünüyor. Taa ki ayyuka çıkana kadar.” (K5, Atletizm).

4.4. İhmale Dair Görüşler

Bu kategori dört tema ve alt temalardan oluşmaktadır

Çizelge 4.4. İhmale Dair Görüşler

TEMA	ALT TEMA	KOD	KATILIMCILAR
Aileden Kaynaklı İhmal Faktörleri	Ailenin Çocuğuyla İlgisizliği	- Tamamen emanet etmek - Başından savmak - Zorlamak - Çocuğu izlememek - Spor ortamını denetlememek - Çocuğun bakımsızlığı	K8, K10, K1, K11, K9
	Ekonomik Şartların Yetersizliği	- Sadece paraya odaklanmak - Aileye karşı koymak	K5, K14
	Sosyo-Kültürel Durumun Etkisi	- Kenar mahalle - Eğitimsizlik - Kopuk aileler	K6, K9, K3
Antrenörden Kaynaklı İhmal Faktörleri	Uygunsuz Koşullarda Antrenman Yaptırmak	- Aşırı sıcak hava - Aşırı soğuk hava - Yetersiz tesis - Yanlış bölge seçimi - Uygun olmayan kıyafetler	K6, K7
	Antrenörün Yetersizliği	- Kontrolsüzlük - Alan bilgisi - Branş tekniği - Pedagojik yetersizlik	K7, K4
Bireysel İhmal	Eğitim İhmali	- Uyarlanmamış eğitim sistemi - Eğitimin aksaması - Derslere katılamama	K4, K6

Çizelge 4.4. (devam) İhmale Dair Görüşler

Diğer İhmal Süjeleri	Sosyalleşme Eksikliği ve Arkadaşlık İlişkileri	• Çocukluğunu yaşayamamak/feda etmek • Erken yaşta gelen sorumluluk • Tamamen spor odaklılık • Arkadaşlık kuramama • Yaşlılarıyla sosyalleşememe • Özel hayatına vakit ayıramama	K5, K1, K2, K3, K8
	Aile İhmali	• Özlemek • Aileden uzak büyümek • Aileyle vakit geçirememek	K9, K10
	Fiziksel Donanım Yetersizliği	• Malzeme yetersizliği • Sahaların güvenli olmayışı • Elverişsiz sağlık koşulları • Uygunsuz kıyafet/malzeme verme	K7, K12, K8

Tema 1: Aileden Kaynaklı İhmal Faktörleri

Çalışmada yer alan görüşmecilerin aktarımları doğrultusunda; ailelerin çocuklarını yetkili kişilere ve kurumlara sorgusuz teslim ettikleri, çocuklarının bulunduğu ortamı kontrol etmedikleri, ailenin ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyinin ihmali tetiklediği belirlenmiştir. Bu noktada belirlenen risk faktörleri (1) Ailenin çocuğuyla ilgisizliği, (2) Ekonomik şartların yetersizliği, (3) Sosyo-kültürel durumun etkisi olarak üç alt temada oluşmaktadır.

Alt Tema 1: Ailenin Çocuğuyla İlgisizliği

Ailelerin çocuklarını antrenörlerine kontrolsüz bir şekilde emanet etmeleri sonucunda ihmalden kaynaklı istismar kaçınılmaz bir durum olmaktadır. K8 bu durumu şu şekilde ifade etmiştir:

“Tabi aile de çok önemli bir faktör. Bazen işte eti senin kemiği benim diye bir şeyin içerisine girilirse, aile hiçbir zaman kontrolle yaklaşmazsa bu olaya sonrasında her türlü istismar kaçınılmaz yani bu şekilde başlayıp müsaade aldıkça basamak basamak bu şekilde ilerleyecektir. İlerliyordur da zaten. Bu yatılı şekilde kamplar uygulamalar...buralarda daha çok oluyor diyelim ya da şimdiye kadar öyle gördüm. (K8, Kayak)

Çocuklar istismara uğradığını çoğu zaman ailesine ifade etmekte güçlük yaşayabilmektedirler. Bu durumda aile, sorunu öğrenmek için çocukla ilgilenmeli ve onu bir işi yapmak için zorlamamalıdır. K10, gözlemlediği bir deneyimi şu şekilde aktarmıştır:

“Aileler takip etmeli. Onlar antrenörlere eti senin kemiği benim deyip bırakıyorlar. Onlarda şampiyonluk için her şeyi mubah görüyor. Antrenmanlarını gidip izlemeli. Aileler çocuklarını çoğu zaman başından savmak için gönderiyor. Annelik babalık bu değil. Eğer sporcu çocuk istiyorlarsa elinden tutup götürecek, izleyecek, takip edecek. Antrenör nasıl davranıyor, dövüyor mu diye bakmalılar. Çocuğa cinsel dokunuş var mı, taciz var mı, insanı yapısı iyi mi, karakteri kişiliği nasıl öğrenmeliler.... bir sporcu vardı ve o zorla geliyordu ortama. Ailesine yalvarıyordu beni göndermeyin diye. Çünkü sürekli aşağılama, bağırma stresli ortam. Ama ailesine anlatamıyor ve kız istemediğini söylediği halde ailesi zorluyordu.” (K10, Taekwondo)

K1’in, ailelerin çocuklarıyla ilgilenmesi ve ihmal etmemesiyle ilgili olarak görüş ve deneyimi aşağıdaki alıntıda yer almaktadır:

“Benim spora başladığım zamanlar velilerin antrenmanı izlemesi yasaktı. Ya da bize mi öyle söylediler bilmiyorum. Sonra ben ortaokulda kulüp değiştirdim ve orada veliler izlememeyi tercih ediyordu ama böyle bir yasak yoktu. Bu kulüpten kulübe, salondan salona geçişebilir. Tam olarak bilmiyorum. Ama şunu biliyorum bir gün abim götürmüştü beni salona. O da 15 yaşında falandı. Antrenmandan döndükten sonra annemle babamı uyardı ‘çocuğu oradan o spordan almak zorundasınız çünkü orası normal bir yer değil’ diye. Ama tabii sonra ben hayatta bırakmayacağım için gitmeye devam ettim tabi ki. Yani ben fark edemeyebilirim, aile görmeli.” (K1, Jimnastik)

Katılımcılar, çocukların hangi şartlarda ve kimlerle birlikte olduğunun aileleri tarafından takip edilmesi gerektiğini vurgulamışlardır.

K11 ve K9, ailelerin çocuklarını takip etmelerinin gerekliliğiyle ilgili şunları söylemişlerdir:

“Zaten ailede başlıyor her şey. Adam çocuğunu gönderiyor ve veliyle hiç tanışmıyorsun ay da bir daha hiç görmüyorsun. Adam bir kere kayıt yaptırmaya geliyor bir daha gelmiyor. Burası nasıl bir ortam, antrenman nasıl biri, neler yapılıyor orada bunların takip edilmesi lazım. Kimin ne olduğu belli değil.” (K11, Taekwondo)

“Ben hiper aktiftim ailemde enerjimi atmak için başka şeylere yönelmemek için spora gönderirdi. Aileler bunu ister, antrenöre de bunu söylüyorlar ama antrenör bunu tamamen farklı anlıyor... Ailelerin yüzde sekseni takip etmiyor.... Aile antrenöre güveniyor ama antrenörler çok tehlikeli. Bir şekilde ikna ediyorlar. Kalbi kötüyse her türlü ikna ediyor.” (K9, Taekwondo)

Alt Tema 2: Ekonomik Şartların Yetersizliği

Aileler, ekonomik durumuna bağlı olarak finansal destek verilmesi durumunda çocuklarını antrenöre tamamen teslim edebilmektedir. Bu durumda kendi ilgilerini kestiği görülmektedir:

“Eskiden belki evet ne vardı, eti senin kemiği benim muhabbeti vardı. Hocaya verirdi hiç sormazdı bile aile. Çünkü zaten aile fakir yoksul e çocuk da başarılıysa bu başarının önünü kesmek için aile birçok şeyi yutuyordu.” (K5, Atletizm)

K14, ailesinin ekonomik durumunun spor hayatını nasıl etkilediğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Ben memur kesiminden bir ailenin çocuğuyum. Gerçekten geçimini zor sağlayan bir aile idi. Annem babam çalışırdı ama biz bir spor ayakkabısı için yaklaşık 6-7 ay beklerdik yani. Ee.. ben, ilk başta ailemin desteği çok az da olsa vardı ama bu ilerleyen dönemde bütün desteği kestiler bir de üstüne voleybolu bırakmamı istediler derslerdeki düşüşten ötürü. Bende tabi tuttuğunu koparan biri olduğum için asla pes etmezdim. Ben evden kaçtım sporcu olabilmek için. Profesyonel sporcu olmak için evden kaçtım yani aileme karşı koydum...” (K14, Voleybol)

Alt Tema 3: Sosyo-kültürel Durumun Etkisi

Görüşmeciler, ailelerin eğitim ve kültür düzeyinin çocuklarının ihmaliyle ilgisi olduğunu belirtmişlerdir:

“Atletizm çoğunlukla hep kenar mahalleden kötü semtlerden gelen çocukların başladığı bir spordur...O semtlerden gelen çocukların aileleri ilgilenmezler çocuklarıyla. Yani eğitimsiz olmaları bir yana biraz varoş çevrelerde yaşayanlar çocuklarına olan ilgisi yetersiz. Nasıl bir yere gidiyor, kimlerle neler yapıyor takip etmemeleri sıkıntı çıkartıyor...” (K6, Atletizm)

“...böyle daha çok annesi babası kopuk kişilerin çocukları gidiyor oraya. Annenin babanın ilgisi yok...Çoğu cahil o ailelerin zaten, aşağıladığımdan demiyorum da gecekondur vari evlerde.... asla çocuklarının okulu, çevresi, kıyafeti, temizliğine bile bakmazlar geliyorlar işte birlikte olduk hep sporda” (K9, Taekwondo)

Diğer taraftan K3, ailesinin kültür seviyesinden dolayı her zaman ilgilenildiği, fakat durumu düşük olanların ailelerin çocuklarını ihmal edildiğini ifade etmiştir:

“...Benim annem de vardı eğitilmiş kültürlü medeni bir kadındı. Bunlara cevap verirdi böyle bir şey olduğunda. İzlerdi yani. Birazda o yüzden zannediyorum abi kardeş bize çok dokunmadılar ama takım arkadaşlarım arasında vardı yani. Durumu iyi olmayan, ailevi durumu da zaten kötü olan işte...” (K3, Cimnastik)

Tema 2: Antrenörden Kaynaklı İhmal Faktörleri

Antrenörlerin elit çocuk sporcuları sert hava şartlarında uygun olmayan tesislerde antrenman yaptırdığı ve antrenörün ilgilendiği yaş grubuna göre gerekli donanımına sahip olmaması antrenörden kaynaklı ihmal davranışları arasında yer almaktadır. Bu bilgiler ışığında oluşturulan alt temalar; (1) Uygunsuz koşullarda antrenman yaptırmak, (2) Antrenörün yetersizliği olarak belirlenmiştir. Çocuklar, antrenörlerin gözetiminde ve onların yönlendirmesiyle antrenman yapmaktadırlar.

Alt Tema 1: Uygunsuz Koşullarda Antrenman Yaptırmak

Aşağıda yer alan alıntılarda K6 hava koşullarına uygun tesislerde antrenman yaptırılmadığını beyan etmiştir:

“Örneğin ben x (şehir) yaşıyorum. Buradaki ortam her branş için uygun değil. Antrenörün hırslarından kaynaklı olarak da bazen teknik branşları olan örneğin atlamalar, atmalar gibi...yerlerde salon yeterli büyüklükte olmuyor. Antrenör yine hırslarından kaynaklı, yine derece için bizleri çok soğuk havalarda karda kışta atlama yaptırıyordu ya da gülle, cirrit atma yaptırıyorlardı. Bu kadarı abartı artık. Hocalar abartıyor. Çok ihmal ediyorlar.” (K6, Atletizm)

Benzer şekilde K7, antrenörün sporcu ve bölgeyi kontrol etmeyerek hayatını tehlikeye attığını ifade etmiştir:

“Bizim branşımızda tesis çok önemli. Hayati tehlike var. Dağlar affetmez ama güvenlik önlemleri alınırsa her türlü kaza engellenir, en azından kayak yapan sporcu saçmalamazsa ki bizim gibi milli takıma giren ya da FIS yarışmalarına katılacak sporcu zaten işini bilir. Bizde kar perdesi korkusu vardır. Antrenör hızlan diye bağırıyordu bir gün. Kızıştı dediğini yapmadım diye. Lan zaten yer donmuş duramazsam tahta kar perdesine kadar yolun var.....Hayati risk...Hoca bunların hiç birini kontrol etmiyordu. O anda oranın uygun olmadığı kabak gibi görülüyor. File yapsalar dert yapmasalar dert...” (K7, Kayak)

Alt Tema 2: Antrenörün Yetersizliği

Bazı antrenörlerin çocuk sporculara yönelik mesleki bilgilerinin yeterli olmaması ve çocukları kontrol etmedikleri için sporda ihmal yaşanmaktadır.

K7, antrenörünün alan bilgisi eksikliğinden dolayı yaş grubuna uygun antrenman yapamadığını ve koruyucu malzemelerinin kontrol edilmediğini beyan etmiştir:

“Küçük yaşta çok büyük hareketler yaptırıldılar bize. Her hareketin bir yaş dönemi önemi olmalı. Adımlama çok önemli hareketin basamakları... mesela hoca diyor ki ‘bence bu hareketi yaparsın hadi bi dene’ ...yaa nasıl deneyeceğim. Hareketi hayatımda yapmamışım. Basamaklama yok. Fikir yok. Sonrada arkasına dönüp bakmadan gitti öbür sporcunun yanına. Sıfır kontrol. Antrenörlük el kitabı lazım. Neyi ne zaman öğretecekleri ve nasıl öğretecekleriyle ilgili. Çocuğa anlamayacağı hareketi yaptırmak saçma. Kıyafet korunaklı mı değil mi bari ona baksaydı. Zaten soğuk, dağ başı. Bir gün atlama çalışıyorduk. Olması gereken; tümseğin belli bir yükseklik ve eğimde olması. Antrenmanda hoca o tümseğin uygun olmadığını gördü aslında ve sırf üşendiğinden düzeltmedi, uğraşmadı. Söyleyince de ‘sanki atlaya bilecen de konuşuyorsun’ dedi. Kaskımı takmayı unutmuştum ve aramızda 3 metre vardı. yani seslense gidip hemen takacam, dibimde ve görmedi. Çocuk bu unutulabilir, dala bilir ama hocanın öyle bir durumu olmaz. Çok feci düşmüştüm o zaman atlama çalışırken. Kafamı kırmadım ya ona şükür ettim” (K7, Kayak)

Benzer şekilde K4, antrenörünün teknik bilgi seviyesinin yetersizliğinin yarattığı problemlerden bahsetmiştir:

“Ben büyüklerle yarıştım. Yaş grubunda yarışmadım. Beni yıldızlardan sonra direk üst gruba geçirdiler. Yetenekliydim ama kulüpler hem büyüklerde hem gençlerde takım oluşturdıklarını göstermek için bizi bir üst gruba gönderdiler. Belki yaştlarımla kalsaydım kendime güvenim gelirdi. Ben çok minyondum. Ellerimde çok ufaktı. Barfıksten sürekli uçuyordum. Yani elim kayıyor küçük olduğundan. Miğfer dönmenin tekniği vardır ama ben onu hiçbir zaman yapamıyordum fazla küçüktüm. Ama bazen antrenörlerde bunu dinlemiyor. Biraz da hırs yapıyor antrenörler. Çocuğu zorluyorlar. Çocuk yaşta iyiydik ama 15 yaşımızda top dönemimizde daha iyi olabilirdik. Bu çocuk 10 yaşında neler yapıyor kim bilir 15 yaşında neler yapacak düşüncesi vardı ki çok saçma bir şey.” (K4, Jimnastik)

Tema 3: Bireysel İhmal

Çocukların elit sporculuk dönemlerinde okul eğitim ve öğretimlerinin aksaması, sosyal ortam ve arkadaşlık ilişkilerinin eksikliği, aileleriyle yeteri kadar birlikte olamama gibi kişiye özgü ihmallerin varlığı dikkat çekmektedir. Bu temada belirlenen alt temalar (1) Eğitimin aksaması, (2) Sosyalleşme eksikliği ve arkadaşlık ilişkileri olarak belirlenmiştir.

Alt Tema 1: Eğitimin Aksaması

Küçük ve genç sporcular elit sporcu olma yolunda eğitimle ilgili bir takım aksaklıklar yaşayabilmektedirler. Sporcular antrenman saatlerinin yoğunluğu ve eğitim sisteminin zayıflığı nedeniyle okullarını aksatabilmektedirler.

K4, elit sporculuk döneminde antrenman ve okuldaki ders saatlerinin yoğunluğu nedeniyle eğitimini aksattığını beyan etmiştir:

“Yani öncelikle ders falan çalışmadım. Eğitimim zayıfladı ve okula çok önem veremedim. Ödevlerimi yapamadım. Allahtan sayısal derslerim iyiydi çok kasmaya gerek kalmadı. O yüzden, ama sözel derslerimin hepsi çok kötüydü o zamanlar. Çünkü sayısalı az da olsa çalışmadan yapabiliyordum ama yani haftanın 6 günü 3 saat akşam, bir de ben tam gün okula gidiyordum, arkadaşlarım yine yarım gün gidiyordu. Tam gün gidince hiç vaktin olmuyor. Zaten servisten iniyorum arabaya biniyorum salona gidiyorum oradan eve sonra da yemeğimi yiyip yatıyordum. Arkadaşlarımdan uzak kaldım diyemem ama eğitim hayatımı feda ettim.” (K4, Jimnastik)

K6'nın “ders çalışmayı öğrenmek isterdim” sözü, eğitim sisteminin zayıflığını işaret etmektedir. Öyle ki, sporun eğitim hayatını olumsuz yönde etkilediğini belirtmiştir:

“Spor ve ağır antrenmanlar eğitim hayatımı etkiledi ve ben bunun acısını çekiyorum. Öğrenci olmamışım. Okula gittiğim anlarda bile öğrenci olmamışım. Şu anda geriye dönüp baktığımda ne yapardın diye bir şey sorsanız ders çalışmayı öğrenmek isterdim ve eğitimime daha da önem verirdim derdim. O zamanlar hep spor ön plandaydı. Zaten bir şeyler yaptıysam yeteneğimle yaptım. Ama eğitimim hep eksik kaldı ve onun zararını çekiyorum.” (K6, Atletizm)

Alt Tema 2: Sosyalleşme Eksikliği ve Arkadaşlık İlişkileri

Çocukların ve gençlerin sosyallikten uzak bırakılması istismar kapsamında değerlendirilmektedir. Aşağıda yer alıntılarda elit sporculuk döneminde bireylerin sosyalleşememesi ve akranlarıyla kaliteli vakit geçirememesinden kaynaklı ihmal görüşleri yer almaktadır.

Olimpiyatlarda milli takımı temsil eden K5, küçük yaşta sosyal ortam ve arkadaşlarıyla birlikte geçiremediği yılların eksikliğini yaşadığını belirtmiştir:

“Zaten ortaokul sonunda profesyonelleştim ve lise hayatımı, o ergenlik yılları feda etmek zorunda kaldım. Kendimi tamamen atletizme adanmış oldum. Birincisi gençliğim alındı. Arkadaşlık ilişkilerim, sosyal ortamım...erken gelen bir sorumluluk, sorumluluğun ardından gelen başarılarla birlikte liseyi kaybediyorsun, üniversite yıllarında kuracağın arkadaşlıkları kaybediyorsun. Aile ortamını kaybediyorsun. Üniversite arkadaşlarını kaybediyorsun. Tamamen spor odaklı yılın 365 günü antrenman yapma odaklı başarı odaklı geçiyor. Ve o kadar çok fedakârlıklar var ki belki bir üniversite ortamında yemek yemek, kahve içmek birçoğuna göre normalken benim için lüks sayılırdı çünkü zamanım yoktu. Bu tarz... Gençlik, ergenlik ve evlilik sürecine kadar çok fazla kendimden verdim. Bunun eksikliğini hissettim” (K5, Atletizm)

K1 ve K2 antrenman saatlerinin yoğunluğu nedeniyle yaşlılarıyla jimnastik dışında hiçbir aktivite yapamadığını ve arkadaşlarının olmadığını ifade etmiştir:

“...zaten çocukluğumun çok büyük bir kısmı antrenman yaparak geçti yani haftada minimum 4 gün. Özellikle ilk başladığım zaman bu antrenmanlar hani minimum 3 saat olacak şekilde 3-4 saat. Ve yaza girdiğimiz zaman mesela 7 günün beş günü mutlaka dörder saat antrenman yapıyorduk... Salonda daha müsaitti, daha az kulüp vardır. O yüzden cidden çok çalışıyorduk ve bunun dışında zaman olarak yani mesela ben hiçbir arkadaşımın okul arkadaşımın doğum gününe falan gitmedim yani öyle şeylerimiz yoktu. Benim okulda ilişkilerimin çok iyi olmasına rağmen okul arkadaşım yoktu doğru düzgün hani... Sınıftaki ilişki neyse o, diğer arkadaşların hepsi dışarıda buluşur, ailece görüşürler vesaire. Bunların hiçbirisi olmadı bisiklete binmedim patene binmedim çok istememe rağmen. Bunların hepsi yasaktı. Ya bunların hepsi de aslında farklı insanlarla sosyalleşme getiren şeyler bence... Bayağı böyle okul ve jimnastik dışında hiçbir şey yaptığımı hatırlamıyorum.” (K1, Jimnastik)

“Zaten profesyonel sporcu olmak kendinden ödün vermayla başlıyor....Arkadaşlarımla beraber dışarı çıkıp oyun oynadığım zamanları çok az hatırlıyorum ki onlarla ilişkim arkadaşlık bile değildi aslında. Şimdi mesela geçmişe döndüğümde bazı filmleri izlediğimizde “aaaa sen nasıl izlemedin mi, o çizgi filmi bilmiyor musun” hayır ben hiçbirini bilmiyorum çünkü oturup bir televizyon karşısında vakit geçirmişliğim yok. Okula gidiyordum okuldan çıkıp koştur koştur antrenman, antrenmandan geldin yemek yedikten sonra hemen ödevini bitirmek zorundasın ki erkenden uyu ertesi sabah tekrar aynı maraton başlayacak. Dolayısıyla televizyon çok fazla izlemedim çok fazla dışarıda arkadaşlarımla oynayamadım.” (K2, Jimnastik)

K3, gençlik döneminde antrenman zorunluluğu sebebiyle karşı cinsle ve arkadaşlıklarıyla yeteri kadar vakit geçirememesinin eksikliğini vurgulamıştır:

“...Jimnastik şöyle bir branş, her gün bir takım hareketleri yapman lazım. Vücudunu da sürekli hep devamlı kuvvetli tutman gerekiyor ve esnek tutman gerekiyor. Bunun yolu da her gün bir şey yapmak. E dolayısıyla iki günlük bir seyahat yapamazsın. Yaz tatilleri klasik öğrencilerin...

eeee arkadaşlarımın 3 ay tatile gittiği zamanlardı. Biz anca 10 gün giderdik ve her şeyimizi buna göre planladık. Ama mutluydum bu beni çok zorlamadı. Ama kadınlarla olan ilişkim...evet beni mutsuz etti (gülüyor). Onlara zaman ayıramadım.” (K3, Jimnastik)

K8’in alıntısından, kayak branşının çevresel ve mekânsal özelliklerinden dolayı çocukların ve gençlerin sosyalleşme imkanlarının olmadığı anlaşılmaktadır:

“Çok fazla ödün verdik. Sokakta oynamak yerine antrenman yaptık. Verilen en büyük ödün bu. Sosyalleşecek işler yapılmıyor. Kafelerde oturulmuyor ya da bir arkadaşlık ortamında bulunulmuyor. Jimnastik salonu, yüzme havuzu. Sonra kayak zaten şey bir branş...yani...izole bir branş biraz. Dağa gidiyorsun otel pist mevcut olduğun arkadaşların kimlerse onlar. Hani bi dışarıya çıkamı şehre ineyim nefes alayım gibi bir imkân yok. Dağda ağaçlar var sen varsın işte kar var öyle izole biraz öyle olunca da sosyal hayattan profesyonel olmak istiyorsan uzak kalıyorsun.” (K8, Kayak)

Alt Tema 3: Aile İhmali

Elit sporcuların çocukluk ve gençlik döneminde ihmal ettiği ve eksikliğini hissettiği bir diğer görüş ise aile olarak belirlenmiştir. K9 ve K10, elit sporculuk yolunda aileleriyle yeteri kadar birlikte olmadıklarını söylemişlerdir.

“.....Bir de mesela ailem program yaptığında yanlarında hiç bulunamadım. Aileden anneden babadan hep uzak büyüdüm. Hep antrenman hep işte.... Okulumuz sabah 8 de başlamasına rağmen sabah 6 da bile gidip koşup giyinip terli bir şekilde okula gidiyordum..... Yani...en kötüsü aileden uzaktım. Anneye babaya hasrettim. Üniversiteden önce de okullarda pek öyle arkadaş ortamım olmadı. Sadece taekwondo da vardı sadece. Onlarda da hala devam ediyorum görüşmeye.” (K9, Taekwondo)

“...Düzenli bir hayatımın olması gerekiyordu. Uyku, beslenme...kafe ortamları sosyal ortamlarım yaşitlarım ile hiç olmadı....Mesela ailemle birlikte olmadım bayram, düğün...hiçbirine gidemedim. Bunlar bence benim için fedakârlıktı.” (K10, Taekwonodo)

Tema 4: Diğer İhmal Süjeleri

Spor organizasyonları ya da antrenman sahalarının güvenli olmayışı ve yetersiz malzemelerle spor yaptırılması çocuğa yapılan ihmaller arasında yer almaktadır. Diğer ihmal süjeleri kapsamında federasyon yetkilileri, organizatörler, hakemler, yöneticiler ve idareciler belirlenmiştir.

Alt Tema: Fiziksel Donanım Yetersizliği

K7, tesislerin güvenli olmayışını üst yetkililerin ihmali olarak değerlendirmiştir:

“Antrenör uyarsa bile iş tesisi yönetenlerde biter. Hocaları dinlemiyorlar bazen. Yurtdışındaki pistleri de gördük. Yıllar önce bir kızcağız vardı Aslı....çarptı oraya vefat etti 17 yaşında. Kesinlikle tesisin ihmaliydi. Davalar, incelemeler çok işlem oldu çok!...” (K7, Kayak)

K12, hijyenik olmayan sağlık koşullarında, elverişsiz yerlerde antrenman yapıldığını belirtmiştir:

“Hani beden eğitimi dersleri okulun en alt katında böyle sığınma odası gibi yerlerde yapılırdı ya böyle havasız, köhne, tozlu ha işte aynısı bizim sporda da geçerli. Dövüş sporlarının geneli öyleydi. Şimdi tabi elit sporcu olunca belki o yurtdışında gördüğümüz medeni salonlarda antrenman yapıyordur millet. Ama ya diğerleri? Çocuğu sokuyorlar köhne karanlık zemin kata. İçeri zaten pis içeri girince ter kokusundan durulmuyor of fena. Birde üstüne bir kat daha zemine iniyorsun ringe. Sanki kafes dövüşü yapıyoruz üstümüze oldu olacak bahis oynayın birde (gülüyor). Şimdi tabi gülüyoruz ama ağlanacak günlerdi. Çok şükür hastalık kapmadık yaaa mikrop çıkmadı diye dua ediyoruz ”. (K12, Boks)

Aşağıda yer alan alıntılarda malzemelerin yetersizliğinden kaynaklı ihmalin olduğuna dair görüşler yer almaktadır:

“Kayak tabi biraz şey...malzemesi de önemli. Araba yarışı gibi. Kayağın iyiye sende iyi yarışsın. Çeşitli model kayak gelir. Kafalarına göre kendi istedikleri kişilere en iyi modelleri dağıtırlar. Artan ne varsa sende onunla yetinirsin. Bunlara maruz kaldık....Mesela malzeme dağıtırlar. İstedikleri sporcuya verirler. Seremoni günde sende çıkmak istersin oraya ama çıkamıyorsun çünkü sana malzeme verilmedi. E tamam 3 gün sonra getireceğiz derler malzemeyi 3 gün sonra seremoni bitiyor zaten....” (K8, Kayak)

“ malzeme ne kadar iyiye başarı o kadar artar orası kesin. Ama malzemeyi doğru dağıtabilmekte iş. Bir keresinde bana büyük numara kayak verdiler çünkü bana uygun numarayı başka çocuğa vermişlerdi. O sene de tam böyle ayaklar fırladı ergenlik dönemi tabi. Sana bu olur diye giydirdiler büyük numarayı. Öyle ciddi bir şeyde yapmayacaktı da işte şansızlık mı oldu ne oldu bilmiyorum ayağım kırıldı. Bu çok olur yani ayakkabı numarası önemlidir büyük olursa kırılır. O sezon öyle bitti. Neydeki yaştan dolayı çabuk kaynadı arayı kapattım sonradan. Ben şimdi çocuklara çok dikkat ediyorum bazen anlamıyorlar büyük mü küçük mü geliyor ayakkabı. Bize yok diye giydiriyorlardı bir numaradan iki numaran bir şey olmaz diye. Ne kadar yanlış. Bir gün yarışmada bir çocuğun kayağı atmıştı ayağından kayağın çeliği vardır işte onlar çocuğun kafasını yüzdü ve yarıldı. Tamam, hadi çocuk düştü ondan bu oldu, kayak sporu bu. Peki, malzemeyi yanlış vermek, uygun vermemek kimin sorumluluğu acaba.” (K7, Kayak)

4.5. İstismar ve İhmal Sonrası Perspektifler

Bu kategori tema ve alt temalardan oluşmaktadır

Çizelge 4.5. İstismar ve İhmal Sonrası Perspektifler

TEMA	ALT TEMA	KOD	KATILIMCILAR
Psikolojik Sonuçları	Çocukluk Travması	• Özgüven eksikliği • Aşağılanma • Bayrağın ağırlığı • Öfke kontrol problemi • Sorumluluk alamama	K14, K6, K12, K4

Çizelge 4.5. (devam) İstismar ve İhmal Sonrası Perspektifler

Güven Problemi	• İlişkilerde şüphe • Korkaklaşma • Sert kabuk oluşturma • Çevreye duvar örme	K8, K10, K15
Uyum ve İletişim Problemi	• Tedirginlik • İletişim kurma güçlüğü • Hayata ayak uyduramama • Aile ve özel hayatta dengesizlik • Çevreyle huzursuzluk • Sosyal kaygı • Tepki alma korkusu • Paylaşmayı / konuşmayı bilmeme	K1, K15, K12, K13, K5
Beslenme Problemleri	• Yeme bozukluğu • Aç kalma korkusu	K2
Beden İmajı ve Sosyal Fizik Kaygı	• Boy kompleksi • Aynaya bakmaktan korkma • Tartıya çıkamama	K12, K2, K1

Tema : Psikolojik Sonuçları

Elit sporculuk döneminde çocukların yaşamış olduğu her türlü istismar deneyiminin ileriki yaşamlarında psikolojik etkiler bıraktığı, özgüvenlerinin düştüğü, iletişim, beslenme ve kilo problemleri, fiziksel görüntülerinde memnuniyetsizlik yaşadıkları belirlenmiştir. Bu problemler beş alt temada incelenmiştir. Bu alt temalar (1) Çocukluk travması, (2) Güven problemi, (3) Uyum ve iletişim problemi, (4) Beslenme problemleri, (5) Beden imajı ve sosyal fizik kaygısı olarak incelenmiştir. Çalışmada yer alan katılımcıların ışığında belirlenen alt temaların bulgular birlikte tartışılacaktır.

Alt Tema 1: Çocukluk Travması

K14, sporculuk kariyerinde çocukken istismara uğramış bireylerle ilgili olarak deneyimini şu şekilde aktarmıştır:

“Ergenlik döneminde kesinlikle kalıcı izler bırakıyor. Sonuç olarak bir kişi ile oynamıyorum. Takım sporu olduğu için binlerce kişiyle oynadım. Çeşit çeşit insanlarla oynuyorsunuz. Ve her psikolojik sıkıntısı olan insanın çocukluğuna geçmişle indiginizde sıkıntıları görüyorsunuz. Hani... Kesinlikle çok büyük etkisi var. Mesela bir sporcu düşünün inanılmaz kötü bir profil esiyor gürlüyor... diyor ki şu abiler x abiler onlarda bana aynı şekilde davrandı diyor. Aklıma geldiği anlar oluyor o rencide edilmeler, kötü konuşmalar. Bastıra bastıra bir yere kadar. Çok derin izi kaldı” (K14, Voleybol).

K6, istismar sebebiyle kişinin kendine olan güveninin azaldığını ve hayatına kabul ettiği insanların seçimi konusunda sorun yarattığını ifade etmektedirler:

..... kesinlikle özgüven eksiliği yaşıyor. Sürekli bağımlıdığını düşünsene... ‘hoca kızacak mı, böyle yaparsam bana kötü davranır mı?’ gibi. Sürekli bunlara 10 sene maruz kalan bir çocuğu düşün. Büyüyor ve belki de ona göre eş seçiyor. Öyle biriyle evleniyor’’ (K6, Atletizm)

Rekabet ortamı ve bilinçsiz bir şekilde çocukları yarışırma, ileriki süreçlerde yaşam kalitelerini etkileyebilmektedir. K12’nin, bu konuda yaşamış olduğu deneyim aşağıda ki alıntıda yer almaktadır:

‘‘Rekabet çocuklarda kötü bir şey, düşman olmayı öğrendim hatta öğrendik. Üstüne bizim gibi uluslararası şampiyonalarda bayrağı temsil etmenin ağırlığı da vardı. Daha çocuk yaşta küfür hakareti öğrendim, fiziksel aşağılanmayı gördüm..... Ortada herhangi masum bir rekabet olsun, tuttuğum kişi yenilince diğer tarafa düşman kesiliyorum, bazen tutamıyorum, takıyorum kafaya. Sanki hep biri bana bir laf edecek, biri beni rezil edecek diye geriliyorum.....Bunların hepsi çocukluktan miras bana’’ (K12, Boks).

K4, antrenörünün geçmişte yapmış olduğu davranışların, yetişkinlik döneminde günlük hayatına olan olumsuz etkisini aşağıda beyan etmiştir:

‘‘Olumlu mu bilemeyeceğim ama....askerde komutan bağırdı mı kızdı mı millet bi tedirgin oluyor. Bense ‘ne istiyorsan kardeş vuracaksan vur git’ diyesim geliyordu. O rahatlık gelmişti artık. Çok önemsememeye başladım. Soğukkanlı olmaya başladım böyle olaylara. Kızlar zaten çok küçük yaşta olgunlaşıyorlar. O antrenman yükü, bağırsı çağırış. Şey oluyorlar sanki 11-12 yaşlarındaki küçücük kız büyük kadın gibi olgunlaşıyor. Sürekli bir olumsuzluk yüzünden çocuklukları gidiyor akşam sürekli bir bağırsı çağırış. Okuldan geliyorsun okulda ‘onu yapamıyorsun bunu yapamıyorsun’. Sorumluluk almaktan korkuyorum artık. İyi yapamayacağımı düşünürüm veya iyi yapamazsam ne olur düşünürüm. Çocukken antrenörümün bana hareketi yapmayınca bağırması aşağılaması ile ilgisi var.’’ (K4, Jimnastik)

Alt Tema 2: Güven problemi

K8, istismar sebebiyle etrafındaki insanlara güveninin azaldığını ve hayata karşı tutumun değiştiğini ifade etmektedir:

‘‘ Bence istismar kişinin sonraki hayatında büyük etki yaratıyor. Bence güvensizlik duygusunu ortaya çıkartıyor. Kendine olan güvensizliği ile başlıyor. Kendine güvenmiyorsun ki yakınına güveneceksin... İlişkileriyle ilgili problem yaşanabilir. Mesela doğru insan seçemeye bilir algılayamaya bilir. İnsanların duygularının samimiyeti konusunda şüpheye kapılabilir. Korkak olur. Mesela benim yaşadığım durumlar bana nasıl yansıdı... .ben mesela daha yırtıcı, emin adımlarla yürümek için daha kendini savunan biri oldum, sert bir kabuk oluşmasını sağlamış olabilir. Yaptığım spor ve yaşadığım şeyler.... Belki dayanıklılık sporu olduğu içinde etkisi vardır ama daha mücadeleci olaylara soğukkanlılıkla yaklaşan bir şeye büründü beni...’’ (K8, Kayak)

Küçük yaşta yaşanan istismar deneyiminin ileri ki yaşlarda atlatmanın zor olduğu K10'un ifadesinde yer almaktadır:

“Bir kere kimseye güvenin kalmıyor. Tahammülsüzleşiyorsun. Çünkü en değer verdiğin insanlar sana bunu yapıyorsa dışardaki normal insanlar sana neler yapmaz düşüncesi geliyor. Ya da uyumsuz oluyorsun...düşünce yapın değişiyor. Küçük yaşta yaşanan bu davranışları atlatamıyorum.” (K10, Taekwondo)

Çocukluk döneminde cinsel içerikli konuşmalara ve duygusal istismara maruz kalan K15, gelecek yaşantısında toplum içerisinde tedirginlik yaşadığı için insanlara hep mesafeli olduğunu ifade etmiştir:

“İdareciyle menajerle benim hep mesafem var. Adı üstünde mesafe. Olması gereken bu. Bana çok soğuk ve sevimsiz olduğumu bu kadar kasıntı olmamam gerektiğini söyledi yetkililer. Yani biraz güler yüzlü falan olmam gerekiyormuş ama bunu bana öyle bir söylemişlerdi ki sanki çok mutlu bir ortamımız var, keyfine bak hayatı bu kadar ciddiye alma der gibi.... Tabii gerçekte alakası yok. Saçma sapan cinsel içerikli geyikler yapılmasını istemiyordum yanımda..... Mesela biri ufacak bir şaka yapsın yakacak kül bırakmıyorum aşırı tepki verdiğim için sevdiğimi söyleyemem. Fazla tepki verdiğimi unutuyorum....” (K15, Voleybol)

Alt Tema 3: Çevreyle uyum ve iletişim problemi

K1 ve K15, elit sporculuk döneminde maruz kaldığı istismar davranışlarını, şu an ki süreçte hayata uyum sağlama ve ilişki kurma bakımından değerlendirmiştir:

“....hem arkadaşlık ilişkilerinde hem sevgililik ilişkilerinde hatta ailemle olan ilişkimde bile o dengesizliği hissediyorum. Antrenörüme yaranırmış gibi, yeter ki benim gelişimime katkısı olsun ben onun her istediğini yapayım der gibi bir ilişki mantığım var o antrenörlerim için vardı arkadaşlarım için de öyle oturdu...Ben 36 yaşına gelmek üzereyim ve ilişkilerimde hiyerarşi var. Sanki ben o kişinin emir eriyim. Bence bunlar hem fiziksel hem de duygusal istismara uğrayanlar için aynıdır. Çünkü yaşamsal tehdit var. Dediyimi yapmazsan seni döverim gibi. Benim o kadar kötü değildi. İdare ettim. Ama benim tehdit edildiğim nokta da şuydu; ‘isteklerimi yapmazsan sana ilgi göstermem sana emek vermem ve sen başarısız bir sporcu olursun hayatta da başarısız olursun’ ...ki benim antrenörüm bunu zaten söylemişti. Yani benim sınırlarıma giriyor antrenör ve benimle kendimle olan ilişki hatta ailemle olan ilişki bozuyor. Onu anlamak dile getirmek... Söylediğinde de ‘o ne yaa! şiddet öyle bir şey değil diyorlar’. Ben bu yaşma geldim ancak çözüyorum bu problemleri.” (K1 Jimnastik)

İş hayatımda sıkıntısını çekiyorum.... Sanki hep karşıma çıkacak kişiler voleybol ortamındaki gibi olacak sanıyorum. Hatta bu bana hep kendimi suçlu hissettiriyor. Yani anlayacağın kalabalık ortamlarda iş, arkadaş gibi yerlerde tüm ilişkilerim bozuldu.” (K15, Voleybol)

K12, sporculuk sonrasında toplum içerisinde yaşadığı sorunları antrenörün davranışlarıyla etkisi olduğunu beyan etmiştir:

Hayat şartları insanları değiştirir. Beni de değiştirdi fakat onunda bir adabı olur. Ben bu başarılarla sahip biri olarak, insanlığımın arkadaşça kimsenin etiketine bakmadan konuşturdum,

ama onlar tepeme çıktı. Sporda ego patlaması olmazsa olmazlardan. Bir bakmışsın ki ödül, madalya uğruna aynı bayrak için birlikte olduğun insanlar birbirini tanımıyor. Bunu sana bir şekilde dayatıyorlar. E spor bitince gerçek hayatın içinde diğer insanlara da aynı yaklaşımı sergiliyorsun. Aile kuruyorsun çocuğuna mesafeli yaklaşıyorsun. İş kuruyorsun sosyal çevreni oturtamıyorsun. Neden mi? Profesyonel sporda insanlara olan güvensizliğin spordan sonraki hayatında da konuşuyor da ondan..... Sırf bu yüzden ilişkilerimde iletişim kuramıyorum..... Valla kaymağını aldım zamanında ama başka bir ortama girince sudan çıkmış balık misali çırpınıyorsun. Değmez.... Aç gözlülük bu. Çocuğa sevgiyle şefkatle yaklaşmazsan, yanında ayarsız ayarsız konuşursan, ağzından küfür elinde sopan eksik olmazsa olacağı bu. ” (K12, Boks)

Aşağıda yer alan alıntılarda, çocukluk döneminde antrenörden kaynaklı duygusal istismar mağduru olan bireylerin, yetişkinlik döneminde toplum arasında iletişim kurma güçlüğü yaşadığı anlaşılmaktadır:

“Çocuğun sürekli olarak yarışma öncesi, sonrası, antrenman sürecinde falan performansının, yeteneklerinin ötesinde bir şeyler istenmesi o çocuğun gelecek yaşamında sıkıntı olur. Her zaman başarısızım hissiyatına kapılır. Alay etmek, milletin ortasında havuzda küçük düşürülmek öyle unutup gitmez. Görüyoruz,...yaşadım yani. Çocukluk ve gençlik yıllarında sorduğun soruyla öyle bir rencide ediliyorsun ki anlatamam. Sonrada zaten büyüyip iş hayatına atılınca kendini topluma ifade edemiyorsun, acaba nasıl bir tepki alacam korkusuyla konuşamıyorsun. Bunların sebebi o yaşlarda aşırı eleştirilmek ve rencide edilmektir. Antrenör çocuğu topluma, hayata hazırlar. Ondan sonra iki kelimeyi bir araya getiremeyen kişiler çıkar böyle...” (K13, Yüzme).

“....Antrenöre bağlıyorum ben yine.....mesela sporu üzerindeki o baskı, hayatının her noktasına müdahale etme yüzünden o zamanın elit sporcuları şimdilerde toplum arasında eziliyor. İnsanlarla konuşmak yasak çünkü. Dünyayı gezmişsin, görmüşsün, milli olmuşsun ülkeni temsil etmişsin ama spordan sonraki yaşantıda iletişim kuramıyorsun. Biri bir şey soruyor ne diyeceğini bilemiyorsun, suratına bakıyorsun. Ondan sonrada eleştiriyorlar. Bak bakalım bu çocuk sporcuyken odası ve sahadan başka bir yer görmüş mü, konuşabilmiş mi hiç yaşlılarıyla arkadaş olabilmiş mi. Evlenmek istiyorsun yuvanı kurmak istiyorsun başarısız oluyorsun çünkü paylaşmayı konuşmayı bilmiyorsun..... Hepimizin bocaladığı anlar oldu.” (K5, Atletizm).

Alt Tema 4: Beslenme Problemleri

Performansının korunması düşüncesiyle küçük yaşta kilo ve beslenme konusunda baskı gören K2 aşırı yemek ya da hiç yememek gibi sorunlarla karşılaştığını belirtmektedir:

’yani bunlar sanırım insanın psikolojisi bozuyor. Şu anda mesela ben yemek yemeyi inanılmaz seviyorum. Benim için çok büyük bir keyif.....İstediğim kadar çok yiyecek. Tekrar aç kalacakmış gibi aşırı yiyebiliyorum. Bazen aç kalsam bile hiçbir şey yiyemiyorum, korkuyorum bir şeylerden.....Şöyle ...benim takım arkadaşım olan birçok arkadaşım da yine aynı şey var. Fazla aç kaldığımızda sinirlilik asabiyet. Böyle... yani aç kalmak bize yaramıyor.” (K2, Jimnastik)

Alt Tema 5: Beden İmajı ve Sosyal Fizik Kaygı

Elit sporculuk döneminde fiziksel görüntü ya da kiloları sebebiyle olumsuz tepki alan katılımcıların yetişkinlik dönemlerinde beden imajlarına dair problemlerle karşılaştıkları aşağıda yer alan alıntılarda beyan edilmektedir:

“.... Ben yaş gruplarımda boy olarak kısaydım, kilomun düşük olması avantajdı ama hata yaptığımda acımasızca konuşurdu hocalarım... Çocukluktan kompleks mi oldu galiba yıllardır ekstra kalıp takıyorum ayakkabımın içine. 2 cm daha uzun görüneyim diye...”(K12, Boks)

“...Aynı şekilde o kilo olayı gibi yemek yeme dürtüsü de bende biraz fazla gelişti. Zayıf olduğum halde aynanın karşına çıkmaya korktuğum zamanlar oluyor....Sanırım bununda çocukluk zamanı kısıtlamalarla alakası var....”(K2, Jimnastik)

Ben senelerce tartıya çıkmadım, çıkamadım. Bu çok komik görünüyor ama pek çok problemi beraberinde getiriyor aslında. Yetersizlik hissi, savaşmak zorunda olduğunuz çok cephe açıyor duygusal istismar...” (K1, Jimnastik)

5. TARTIŞMA

Elit düzeyde spor yapan çocuklara yönelik istismar kapsamında fiziksel istismarın çeşitli davranışlarla yaşandığı görülmektedir. Fiziksel istismar; çocuğun yaşamına, gelişimine, bedenine veya onuruna zarar veren ya da zarar verme ihtimali olan hareketlerde bulunma ve çocuğun kaza dışı her türlü yaralanmasına sebep olmak olarak ifade edilmektedir (Parasız ve diğ., 2015). Tanımdan da anlaşılacağı gibi mağdurların bedensel olarak zarar gördükleri eylemlere işaret etmektedir. Genel olarak alan yazında en yaygın rastlanan ve belirlenmesi en kolay olan istismar tipi olarak belirtilmektedir (Polad, 2011; Onursal ve Sayıata, 2002; Avşar, Karanfil ve Keten; 2012). Ancak sporun hareketli yapısı nedeniyle istismarın varlığını tespit etmek zorlaşabilmektedir.

Araştırmada yer alan katılımcılar tarafından, çocukların elit sporculuk dönemlerinde antrenörleri tarafından karşılaştıkları fiziksel şiddet davranışları şu şekilde belirtilmiştir: yumruk/dayak atma, vurma, acıtma, itme, cimcikleme, terlik fırlatma, kolundan tutup fırlatma, tekme, acı çektirme, üstüne basma, saç çekme, saldırma, kulak çekme, sopayla vurma, demirle vurma, batonla vurma, palet fırlatma, saçından sürüme. Bu açıdan Kerr, Stirling ve MacPherson (2014) yapmış olduğu araştırmada, fiziksel istismar davranışlarını tokat atmak, yumruk atmak, vurmak veya aşırı egzersiz gibi örnekler kullanarak geniş bir şekilde tartışmıştır. Ayrıca, aynı araştırmada özelliklerine göre fiziksel istismar davranışları belirlenmiştir. Bunlar; bedenin uygunsuz bölgelerine dokunmak, eğitim veya tebrik etme amacı taşımayan fiziksel eylemler, bir oyunu kaybetmenin sonucu olarak ortaya çıkan fiziksel eylemler ve mağdur tarafından utanç verici veya güvenliği için zararlı olarak algılanabilecek eylemler olarak sıralanabilir. Bu açıdan alan yazında yer alan davranış kalıpları, söz konusu araştırma sonuçlarıyla paralellik arz etmektedir.

Araştırma neticesinde ortaya çıkan sonuçlardan biri olan fiziksel ceza uygulamaları, disiplin sağlama amacıyla kullanılan ve çok eskilerden gelen, hemen hemen bütün kültürlerde bulunan bir uygulamadır. Genellikle bu uygulamalar çocuğa elle, sopayla, kemerle ya da başka nesnelerle vurma, çocuğu tekmeleme, sarsma, itip kakma, çimdikleme, kulak ve saç çekme, aşırı vücut egzersizleri yaptırma gibi ceza biçimlerinden oluşmaktadır (Rimal ve Pokharel, 2014; Mahiroğlu ve Buluç, 2003). Ek olarak Bilir, Meziyet, Dönmez, Atik ve San (1991) tarafından 4-12 yaşlar arası çocuklara fiziksel ceza verme sıklığı üzerine yaptıkları

araştırmada, çocukların cinsiyet farkı olmaksızın % 62.60 oranında fiziksel cezaya maruz kaldıkları saptanmıştır.

Toplumumuzda çocuk eğitimi konusunda disiplin yöntemi olarak cezaya başvurma, diğer disiplin yöntemlerine göre daha fazla kullanılmaktadır. Disiplini sağlamak için ödül ve cezanın yerine alternatif olarak kullanılabilecek bireysel görüşmelerin, sevgi, ilgi, duygudaşlık gibi iletişim yollarının çok az sayıda kullanılması olumsuz bir durum olarak göze çarpmaktadır (Altınkaynak, Uysal, Taşkın ve Akman, 2018). Yapılan görüşmeler sonucunda, spor ortamlarında cezanın eğitimin bir parçası olarak algılandığı ve esasen fiziksel şiddetin bir eğitim metodu olmadığı, bununla beraber doğru teknik ve taktiğin antrenörler tarafından yeterince bilinmediği vurgulanmıştır. Tepeköylü Öztürk ve Soytürk (2019) çalışmalarında antrenörlerin; antrenmanda ve maçlarda sporcularıyla etkileşimde bulunmak, sporcuları motive etmeye çalışmak, sporculara eğitim ve dönüt sağlamak için aktif bir rol oynadıklarını vurgulamışlardır. Bu nedenle bir antrenörün mesleki anlamda donanımının etkililiği ancak sporcuyla arasında kurduğu iletişimin etkililiğiyle sağlanabilir. Oysa, antrenörlerin elit çocuk sporcularla sağlıklı bir iletişimin nasıl olması gerektiği konusunda bilgi eksikliği olduğu görülmektedir. Bu sebeple, sporcu üzerinde disiplin ve otorite sağlamak için ceza niteliği taşıyan fiziksel müdahalelere rastlanmak mümkündür (Güven, 1996).

Çalışmada yer alan görüşmeciler özellikle jimnastik branşının zor ve riskli bir branş olması sebebiyle disiplin sağlamak için şiddet içerikli tutum sergilendiğini belirtmişlerdir. Bu açıdan söz konusu araştırma alan yazınla karşılaştırıldığında; Stafford, Alexander ve Fry (2013) çocuk sporculara yapılan fiziksel şiddetle ilgili çalışmalarında, jimnastikçi görüşlerine göre antrenörlerin fiziksel saldırganlık ve şiddet davranışlarını bir kontrol veya ceza aracı olarak kullandığını belirtmektedirler. Yine; Alexander, Stafford ve Lewis (2011) çalışmalarında, jimnastik branşında antrenman süresince uygulanan yüksek acı şiddetinin çocuk sporcuyla motive ettiğini ve bu durumun normal bir süreç olarak algılandığını saptamışlardır. Bu noktada sporcunun antrenörü ile birebir muhatap olması, branşın teknik ve taktik özelliğinden dolayı daha çok vakit geçirmeleri sebebiyle jimnastik gibi bireysel sporlarda istismarın varlığı daha çok görülebilmektedir (Bjørnseth ve Szabo, 2018).

Elit sporcular perspektifinden çalışmada yer alan katılımcılar, bir dönem Türkiye'ye doğu bloğu ülkelerinden gelip jimnastik antrenörlüğü yapmış ve bu kültürü uygulamış

antrenörlerin daha çok fiziksel istismar içeren davranışlarda bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu davranışlar; aşırı acı hissettirme, vurma, kulak ve saç çekme olarak sıralanmıştır. ABD jimnastik takımının başarılı olmasında rol oynayan Romanyalı antrenörler Bela Karolyi ve Martha Karolyi'nin, takımda yer alan sporculara fiziksel istismarda bulunmalarına dair görüşler dünya basınında yer almıştır (Carayol, 2020). Ayrıca, O'Connor, K. (1997), jimnastikte çocuk istismarına yönelik çalışmasında, Bela Karolyn'in antrenörlüğünü yaptığı bazı sporcuların, fiziksel istismara sebep olacak davranışlara maruz kaldıklarını vurgulamıştır. Dolayısıyla, fiziksel şiddet unsurlarının yoğun yaşandığı doğu bloğu ülkelerinde, özellikle riskli ve erken yaşta uzmanlık gerektiren sporlarda bu davranışların eğitim esnasında disiplin sağlama amacıyla kullanıldığı söylenebilir.

Araştırmanın sporda fiziksel istismar boyutuyla ilgili olarak, fiziksel şiddet davranışlarını içeren ifadelerde, çocuk sporcuların küçük yaşta olmaları ve şahit olduğu fiziksel şiddete müdahale edebilecek güce sahip olamadıkları vurgulanmıştır. Bu noktada, mağdur ve istismarcı arasındaki yaş farkı (örneğin ebeveyn, bakıcı veya daha büyük çocuğun neden olduğu fiziksel zarar) ve güç eşitsizliği fiziksel şiddeti kolaylaştırabilir (Yaşar, 2009). Benzer şekilde, güç dengesizliği ve ast-üst ilişkilerin, spor ortamında fiziksel istismarın gerçekleşmesinde rol oynadığı alan yazında da yer almaktadır (Brackenridge, 2010; Sand, 2011; Cense & Brackenridge, 2001; Kerr ve diğ., 2014). Sporun sahip olduğu kültürün yanı sıra her sporcuda var olabilen ve özellikle elit sporcularda daha yaygın olarak görülmekte olan güç ve itaat olgusu, istismarın gerçekleşme potansiyelini arttıran bir durum olabilmektedir. Bu noktada, özellikle çocuk elit sporcuların istismara karşı savunmasız kalabilecekleri aşikârdır.

İstismar, güç ve güven ilişkisi nedeniyle ortaya çıkabilen zarar verme davranışıdır. Spor kültüründe var olan otoriter liderlik iklimi ve antrenör - sporcu arasındaki güç dengesizliği, çocuğun istismara uğramasına sebebiyet veren uygulamalar arasında yer almaktadır (Şahin, Halıcı ve Uğurlu, 2020). Ayrıca, Johns ve Johns (2000) tarafından orta mesafe koşucuları, ritmik jimnastik ve güreşçiler üzerinde yapılan çalışmada ise, özellikle antrenör-sporcu ilişkisindeki güç dengesizliği, çocuğun rahatsız olabileceği düzeyde kontrol ve disiplin kültürü yaratılabileceği belirtilmiştir. Diğer taraftan UNICEF (2010), spor alanında olabilecek istismar biçimleri arasında, genellikle antrenörün ya da diğer yetkililerin sahip olduğu otoriteyi yanlış bir şekilde kullanarak sporcuya zarar verecek davranışlarda

bulunmasına yer vermiştir. Bu durum söz konusu araştırma sonucuyla paralellik göstermektedir.

Spor kurumunda fiziksel istismar ile ilgili yaşanan bazı deneyimler diğer kurumlarda (aile, okul vb.) görülen deneyimlerle benzerlik göstermektedir. Tokat, yumruk, vurma, itekleme, sarsma gibi dayak altında kümelenecek davranışların yanı sıra, bir alet ile vurma, yapılan spora özgü cisim fırlatma gibi zarar verici davranışların olduğu bildirilmiştir (Erdal, 2019). Çalışmaya katılan görüşmecilerin deneyimledikleri bir diğer fiziksel şiddet unsuru; antrenman, kamp ya da müsabaka esnasında bir cisimle ya da spora özgü bir araçla şiddet görmeleri olarak belirlenmiştir. Özellikle palet, baton gibi spor dalına özgü aletler ile bazı eğitmenlerin antrenman esnasında yanında taşımış oldukları sopa gibi cisimlerle çocuk sporcular uyarılmaktadır. Antrenmanda dikkat dağılması, hareketin yanlış yapılması ve yenilgi gibi durumlarda bazı antrenörlerin soruna objeyle müdahale ettiği ya da çocuğa cisim fırlattığı belirlenmiştir. Miller-Perrin ve Perrin (2013), temasla gerçekleşen fiziksel istismar sınıflandırmasında istismarın sopa, kayış veya başka bir nesne ile temasta bulunma veya vurma girişiminde bulunma ile gerçekleştiğini belirtmiştir. Benzer şekilde Stirling ve diğ. (2011), elit genç sporcular üzerine yapmış olduğu çalışmada, bazı antrenörlerin sporcuları korkutmak ve bir durum karşısında cezalandırmak ya da kızgınlığını belirtmek için spor malzemelerini soyunma odasında sporcuların üzerine doğru fırlattığını vurgulamıştır. Kavanagh (2014), yüksek performans ortamlarında elit sporcuların kötü muamele deneyimleri üzerine yapmış olduğu araştırmada, bazı antrenörlerin sporculara gözdağı verme amaçlı fiziksel saldırganlık eylemlerinde bulunduğunu tespit etmiştir. Aynı araştırmada, eğitmenlerin hem antrenman hem de rekabetin olduğu ortamlarda öfke gösterdiğini belirtmiştir. Katılımcılar, tek bir sporcuya ya da sporcu grubuna pano, su şişesi, tahta kalem ve top, raket gibi spor malzemeleri fırlatan antrenörlerin varlığına değinmişlerdir. Kavanagh, fiziksel patlamaların genellikle sözlü davranışlarla aynı anda meydana geldiği ve bu davranışın, antrenörün hayal kırıklığını serbest bırakma yolu olduğunu ifade etmiştir. Genellikle antrenörden gelen bu tepkilerin sebepleri; yetersiz performans, bir oyuncunun yeni bir beceri veya tekniği kavramadaki başarısızlığı veya antrenörün başarısını çocuğun üzerinden kazanmaya çalıştığı olarak belirtilmiştir.

Araştırmada ortaya çıkan diğer bir durum ise, fiziksel istismarın gerçekleşebileceği bölgeler bakımından özellikle duş, soyunma odası ya da تنها bölgelerde bu eylemlerin daha sık gerçekleşebileceğidir. Özellikle müsabakada yenilen çocukların bazı antrenörler tarafından

öfkelenerek soyunma odasında ya da soyunma odasına giderken, salondan çıkarken fiziksel saldırıda bulundukları ifade edilmiştir. Bu durumun yaygınlığı sebebiyle bir çok uluslararası spor federasyonunun (UEFA, FIFA) çocuk koruma yönergelerinde soyunma odalarına ve تنها bölgelere antrenör, yönetici sıfatlarına sahip olanların girmemesi konusunda tedbir ve politika alındığı görülmektedir (UEFA Child Safeguarding Policy, 2019; FIFA Child Safeguarding Toolkit for Member, 2019). Ayrıca, Mahiroğlu ve Oruç (2003), fiziksel istismar davranışlarının çocuğu cezalandırmak amacıyla gerçekleştiğini, eylemin meydana geldiği bölgelerin ise spor salonu, koridor ve bahçe gibi yerlerde olduğunu belirtmiştir. Benzer şekilde Hartill (2009) çalışmasında genel olarak istismar davranışlarının müsabaka ve kamp amaçlı konaklama yerlerinde gerçekleşme riskinin yüksek olduğunu aktarmıştır. Çalışmada ortaya çıkan veriler ve ulusal/uluslararası spor örgütlerinin belirtilen sebeplerle almış olduğu tedbirler bu sorununu ciddiyetini ve söz konusu araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

Katılımcılardan elde edilen deneyimler neticesinde taekwondo, judo, güreş gibi sıklet kaygısı içeren bazı spor dallarında, istenilen kiloya ulaşamama ya da kilo düşememe sebepleriyle sporcuya fiziksel şiddet gösterildiği belirlenmiştir. Sıklet kaygısı ile bedenlerine aşırı zarar verme ve sağlıksız yüklenme gibi spora özgü fiziksel istismar davranışları görülmüş ve elit sporcularla görüşmelerde söz konusu davranış örüntülerinin yaygın yaşanan pratikler olduğu tespit edilmiştir. Tüm sıklet sporlarında sporcunun sahip olduğu kilo, müsabakada belirleyici bir faktör olarak görülmektedir. Sporcunun istenilen kiloya ulaşamaması, antrenörü kendisini başarısız ve engellenmiş hissederek öfkeyle fiziksel şiddete başvurmasına sebep olabilir. Nitekim Şahin ve diğ. (2020) sıklet tutturmak için aşırı kilo alıp vermeye zorlamanın sporda fiziksel bir istismar olgusu olduğunu ifade etmektedir.

Diğer taraftan, çalışmada yer alan görüşmeciler sporda fiziksel şiddetin, elit sporcunun millilik seviyesine göre değişebileceği ifade etmişlerdir. Örneğin, olimpiyat şampiyonu olan bir sporcu ile Dünya ve Avrupa şampiyonalarına katılmış sporcuların gördüğü muamele birbirinden farklı olabilir. Profesyonel sporda sakatlanmanın büyük problemlere sebep olması nedeniyle fiziksel şiddetin olimpiik seviyedeki sporcularda çoğunlukla görülmediği ifade edilmiştir. Ayrıca, fiziksel şiddet sonrasında oluşabilecek duygusal travmalar, sporcunun kariyerini bitirmekle birlikte, ülke takımı açısından büyük bir kayıp olabilir. Brackenridge ve diğ. (2009), Stage of imminent achievement (SIA) kavramıyla açıklanan başarı aşamasında, sporcunun süreç içerisinde spor yaşı, kariyer hedefi ve istismara uğrama

riski arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu sisteme göre, elit seviyenin hemen altında olan genç sporcuların, ulusal ve uluslararası müsabakalara katılması gereken seviyenin çok az altında bulunduğu için antrenöre bağımlılığı oldukça yüksektir. Dolayısıyla antrenörün istismar içerikli davranışlarına itiraz etme ihtimalleri düşük görünmektedir. Diğer taraftan, bu seviyenin üstünde performas gösteren elit sporcular, başarılarını spor dünyasında gösterebildikleri için bir durum ve olay karşısında itiraz etme ve kendini savunabilme mekanizması gösterebilirler.

Fiziksel cezanın hem kısa hem de uzun vadede çocuklara ve gençlere duygusal ve psikolojik olarak zarar verdiğine dair kanıtlar artmaktadır. Kanadalı çocuk istismarı uzmanları Ron Ensom ve Joan Durrant, fiziksel cezanın, çocukların ve gençlerin sağlıklı gelişimi açısından risk oluşturduğuna dair 20 yıllık bir araştırma yayınlamışlardır (Durrant ve Ensom, 2012). Çocukların ve Gençlerin Fiziksel Cezalandırılmasına İlişkin Ortak Bildiri'de özetlenen araştırma bulgularına göre, fiziksel ceza ile çocuklarda genellikle zorbalık olarak gösterdikleri şiddet içeren tutum ve davranışların gelişimi arasında güçlü bir bağlantı olduğu belirtilmektedir. Şiddet, fiziksel cezanın uygulanması ile biçimlenir ve büyür (Coalition on Physical Punishment of Children and Youth, 2004). Bu nedenlerden dolayı, çocuklara ve gençlere yönelik fiziksel cezanın kullanımını azaltmak için uyumlu çabalara ihtiyaç vardır.

Bununla birlikte, diğer bağlamlarda fiziksel cezanın (örneğin aile içinde, okulda) çocuklara ve gençlere duygusal ve psikolojik olarak zarar verdiğinin gösterilmesi, sporda uygulanan fiziksel cezanın da benzer şekilde zararlı olabileceği sonucu çıkartılabilir. Özellikle yarışmacı seviyelerinde, spor için uygun fiziksel koşulların ve belirli sporların performansı genellikle fiziksel ağrı ya da acı içermektedir. Bundan farklı olarak sporda fiziksel cezanın uygulanmasıyla meydana gelen fiziksel acı, rahatsızlık ve aşağılanma durumu spor performansı ile ilişkili değildir. Ensom ve Durrant (2010), "Sporda ve Rekreasyonda Çocukların Fiziksel Cezalandırılması: 'The Times They Are A-Changin'", başlıklı makalelerinde, sporda eğitim ile sporda fiziksel ceza arasındaki farkı ele almaktadır. Buna göre, sporda neyin uygun ve neyin cezalandırıcı olduğu arasında önemli ayrımlar yapmak için niyet ve rıza kavramlarını iki kriter olarak kullanırlar. Niyet açısından temel sorular şunlardır: Fiziksel aktivite öncelikle fiziksel ağrıya, rahatsızlığa veya aşağılanmaya neden olmak için mi? Fiziksel aktivite, spor için gerekli olan fiziksel kondisyon veya becerilerle ilgisi olmayan kötü performans veya diğer istenmeyen davranışlar için kötüye mi kullanılıyor? Rıza açısından en önemli soru, spora katılımıyla bireye dayatılan fiziksel

aktivite türüne rıza gösterip göstermediğidir. Dolayısıyla, fiziksel olarak cezalandırıcı olan ve öncelikle sporda çocukları ve gençleri aşağılamayı amaçlayan uygulamalar atletik beceri, hız, güç, dayanıklılık veya saygı oluşturmaz, sadece zarar verirler.

Elde edilen görüşler doğrultusunda, birçok antrenörün elit sporcuların sağlık durumlarını dikkate almadığı, onları antrenman ya da müsabakaya devam etmelerinde baskı oluşturduğu tespit edilmiştir. Sporcular hem antrenman ve müsabakalar süresince yaralandıkları ya da sakatlandıkları halde devam etmek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte sporcuların sağlık koşullarının uygun olmamasına rağmen antrenörün vereceği tepkilerden çekindikleri için antrenman ve müsabakalara katılma zorunda kalabilmektedirler. Ayrıca, bazı antrenörlerin sporcuyu sakat bir şekilde maça soktukları ve kişinin sporu bıraktıracak kadar kalıcı sakatlıklara sebebiyet verdiği ifade edilmiştir. Hatta birçok sporcunun erken yaşta sporu bırakmak zorunda kaldığı, ileri ki yaşlarda yeterli performansa ulaşamadıkları ve bu durumu ısrarla vurguladıkları belirlenmiştir.

Spor, çocukların sağlıklı büyümesinde ve gelişmesinde önemli rol oynamaktadır, ancak sporun rekabetçi ortamında fiziksel istismar sonucu oluşabilen yaralanma vb. durumlar endişeyi arttırmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO-World Health Organisation) 2002 Şiddet ve Sağlık Dünya Raporunda, yaralanma ile sonuçlanan ve kasti yapılan her türlü fiziksel eylemi şiddet olarak belirtmektedir. Yine, WHO (2002) kişinin aşırı zorlanması sonucu sakatlanmasını sporda şiddet olarak değerlendirmektedir. Bununla birlikte, İnsan Hakları İzleme Örgütünün (Human Rights Watch, 2020) Japonya’da sporda çocuk istismarına yönelik yapmış olduğu araştırma raporunda, 381 katılımcının (15 farklı spor dalı ve 23 farklı il) %22’si yaralı ve/veya sakat olduğu dönemlerde bile antrenman yapma konusunda zorlandıkları veya aşırı antrenman yaptırma yoluyla cezalandırıldıkları bildirilmiştir. Aynı araştırmada, London 2012 Oyunlarında, olimpik judo milli takımından 15 sporcunun yaralı bir şekilde antrenörleri tarafından yarışmaya zorlandıklarını beyan edilmiştir. İngiltere Futbol Birliği (FA), 12 yaşından küçük çocukların futbolda kafa pası çalışmaları ya da herhangi bir sebeple futbol oynama süresince topla kafa vuruşu yapmalarını yasaklamıştır (The Football Association, 2020). Birliğin çocukların sağlıklarını korumak adına yayınlamış olduğu kılavuz, İrlanda ve İskoç futbol federasyonları tarafından da yönetmeliğe alınmıştır. Bu noktada Russell, Stewart, Mackay, MacLean, Pell ve Stewart (2019), araştırmalarında eski futbolcuların beyin hastalığından ölme olasılıklarının üç buçuk kat daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Alan yazında, sporcuların sakat bir şekilde antrenmanda ya da müsabakada yer almasını normal karşıladıkları ve bu durumun elit sporun bir parçası olduğunu belirten çalışmalara rastlamak mümkündür. Mücadelenin getirdiği rekabet duygusu ile yaralanmaların ve sakatlıkların görmezden gelinmesi, çocuk sporcuların sahada yer alabilmelerine neden olmaktadır. (Stafford, 2013, Coakley, 2007; Shields, Bredemeier, LaVoi ve Power, 2005). Diğer yandan, Malcolm (2006), kız çocuklarına yönelik yaptığı araştırmada kızların ağrı ve yaralanmaları umursamayarak ve sert duruş sergileyerek baş etmeyi öğrendiklerini belirtmiştir. Ayrıca, katılımcılar arasında kendilerini softbol ile özdeşleştiren oyuncuların bu normları sergileme olasılıklarının daha yüksek olduğunu vurgulamıştır.

UNICEF, sporda çocukların güvenliği için antrenörlere yönelik belirlemiş olduğu etik davranış kodlarına göre, sağlıklı beden bütünlüğünü koruma için; antrenörler çocuklarda aşırı antrenman sonucu oluşan yaralanma ve sakatlıkları önlemek zorundadır. Antrenmanlar ve maçlar sırasında çocuklara yeterli dinlenme süresi verilmelidir. Maçlarda, oyuncular süreyi uzatmak için sahada bulundurulmamalıdır. Ayrıca, her türlü sakatlığın önlenmesi için, müsabaka veya antrenman öncesinde sahanın durumunu incelenmelidir. Güvenli spor alanları oluşturularak çocuklar için tehdit oluşturabilecek herhangi bir enkaz veya yapıcı zarar verebilecek bir durum antrenörün sorumluluğundadır (UNICEF,2010; UNICEF Office for The Eastern Caribbean Area, 2019).

Katılımcılardan elde edilen deneyimler ışığında, elit çocuk sporcuların, antrenörlerine kendilerini daha çok kanıtlama çabası içerine girdiklerini, çoğu zaman bilerek vücutlarını riske attıklarını, çocuktan istenilen performans için yapılan ısrar ve baskının kalıcı fiziksel sakatlığa sebep olduğunu belirtmişlerdir. Aşırı fiziksel zorlama olarak nitelendirilen bu durum, çocukların üzerinde kurulan baskı ve stres ile sakatlanma ve yaralanmalara kapı açmaktadır. Sürekli olarak tekrarlanan ve düzeltilmeye çalışılan hareketler sonunda, sporcu, kendi performansını yükseltmesi için fiziksel acıya tolerans göstermesi gerektiği düşüncesine sahip olmaktadır. Bu nedenle, genç sporcu düşük performansla başa çıkmanın fiziksel ağrıya tolerans göstermesiyle bağlantılı olduğunu düşünebilir. Diğer bir ifadeyle sporcu daha iyi olmayı ve iyileşmeyi acı çekmeyle ilişkilendirebilir. (Van der Kolk, Pelcovitz, Roth, Mandel.,1996; Lindqvist, 2004; Timpka ve diğ., 2018). Bu açıdan değerlendirildiğinde söz konusu bulgu, alan yazında yer alan diğer araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

David (2005) antrenman süresince çocuk sporcuya yüklenen ağırlıklarla uygulanan büyük baskı, yaralı ya da sakat halde antrenmana devam etmesini sağlayarak acı çektirmenin fiziksel istismar biçimleri olduğunu belirtmektedir. Ek olarak, Portekiz jimnastik milli takımı üzerinde yapılan araştırmalarda birçok sporcunun aşırı antrenman sebebiyle kalıcı sakatlıklara maruz kaldığı, spor hayatları bittikten sonra dahi günlük hayatlarında fiziksel noksanlıklarla karşılaştıkları belirtilmektedir. Sakat ve yaralı olmalarına rağmen antrenmana devam etmeleri ve hareketi tamamları konusunda baskı gören sporcuların, savunmasız olmaları ve tehdit edilmeleri sebebiyle bedenleri pahasına antrenörün davranışlarını kabul etmek zorunda kaldıkları ifade edilmiştir (Pinheiro, Pimenta, Resende ve Malcolm., 2014).

Aşırı fiziksel yükleme, yaralanmanın en önemli nedenlerinden biri olarak kabul edilmekte ve aynı zamanda Dünya Sağlık Örgütü tarafından çocuk istismarı olarak değerlendirilerek hak ihlali olarak sınıflandırılmaktadır (World Health Organization, 1999). Çocuk hakları perspektifinden sporda sakatlanma açısından Türkeri-Bozkurt ve Bulgu (2018) tarafından 21 genç voleybolcu üzerinde yapılan çalışmada ise, antrenörlerin birlikte çalıştıkları yaş grubunun beceri düzeyini dikkate almadan aşırı fiziksel yüklenme ve yaralanmayı normalleştirme yoluyla çocuk sporcuların haklarının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu noktada fiziksel açıdan çocuğun aşırı derecede zorlanarak çocuğun bedensel bütünlüğüne zarar verilmesi, sporda fiziksel istismar davranışları arasında yer almakta ve aynı zamanda çocuk hakları ihlali olarak kabul edilmektedir.

Fiziksel istismar faktörlerinde yer alan ‘antrenörün bilgi eksikliği’ alt temasında bazı antrenörlerin çocuklarda fiziksel gelişim, antrenman planlaması ve periyotlaması ile antrenman bilimi konularında yetersiz oldukları, bu durumun çocuk sporcuların fiziksel zarar görmelerine neden olduğu ve çocukların sağlıklarını tehlikeye attığı saptanmıştır. Katılımcıların deneyimleri ışığında, antrenörün uyguladığı yanlış antrenman metotları, alan yetersizliği, eğitimsizliği yanlış ilaç kullanımı ve müsabaka öncesi-sonrası yanlış yönlendirme gibi nedenlerle çocuklar fiziksel olarak zarar görebilmektedir. Antrenörün mesleki olarak kendini güncellememesi ve başarı hırsından dolayı bilinçsizce aşırı ya da yanlış antrenman yaptırması nedeniyle sağlık sıkıntıları yaşayan sporcuların sayısı oldukça yüksek görülmektedir. Özellikle çocuklarda büyüme, gelişme ve psikoloji konusunda yetersiz olup, çocuk hakları konusunda bilgi sahibi olmayan antrenörlerin varlığı, çocukları spor ortamında mağdur edebilmektedir

Alan yazında antrenörlerin eğitimi ve alan bilgisi üst düzey kişilerden meydana gelmesi gerektiğini vurgulayan uluslararası ve ulusal birçok araştırmaya rastlanmaktadır. Örneğin, Belçika'da 9-12 yaş grubu genç sporcular üzerine yapılan bir araştırmada, çocukların antrenörlerinin kalifiye olmasını istedikleri belirlenmiştir. Araştırmada sporcuların % 87,5'inin nitelikli bir antrenöre sahip olmanın "çok önemli" olduğunu, yüzde 10,8'inin ise "önemli" olduğunu göstermektedir. Çalışmada çocukların % 98'inin iyi bir spor ortamı için nitelikli eğitmenlere sahip olmanın en önemli kriter olduğu saptanmıştır (Van Pelt,1995). Ayrıca, Bolter, Petranek ve Dorsch (2018) 202 antrenör, 309 aile ve 38 idarecinin görüş bildirdiği araştırmada gençlere antrenörlük yapacak kişilerin eğitimlerine ilişkin olarak antrenörlerin, çocukların fiziksel ve psikolojik gelişiminde önemli bir rol oynadığı ve çocuğun deneyiminde önemli bir fark yarattığı belirlenmiştir. Ayrıca aileler ve idareciler her yaşta ve seviyedeki sporcu için yaralanma, güvenlik, çocuklarla çalışma yöntemleri, motivasyon ve spor branşına özgü spesifik bilgiler konusunda donanımlı olması gerektiğini vurgulamışlardır. Diğer taraftan katılımcılar antrenörlerin bu kadar zengin eğitime sahip olmaları zorunluluğu bakımından endişeli olduğunu vurgulamışlardır. Bu endişenin sebebi antrenör sayısının düşmesi ve hizmet alabilmenin zorluğu olarak düşünülebilir.

Türkiye’de gençlik ve spor ile ilgili karar alan, uygulayan ve politikalar üretmek merkez ve taşra teşkilatlanması ile kurumun görev ve sorumluluklarını sevk ve idare eden kuruluş Gençlik ve Spor Bakanlığı’dır. Gençlik ve Spor Bakanlığı, antrenör eğitimi görev ve sorumluluğunu 21/5/1986 tarihli ve 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanununun Ek 9 uncu maddesinin on yedinci fıkrası ile 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 189 uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendine dayanarak yürütmektedir. Günümüzde antrenör kursları 4/12/2019 tarihli ve 30978 sayılı Antrenör Eğitimi Yönetmeliğinin şartları ile gerçekleştirilmektedir. (Özbey, Akoğlu ve Donuk, 2020). Antrenörlük kursları 6/8/2002 tarihli ve 24848 sayılı Antrenör Eğitim Yönetmeliği kapsamında on sekiz yıl uygulanmış ve açılan kursların federasyonlar tarafından para kaynağı olarak görülmesi ve antrenörlere nitelikli eğitimin verilmemesi sebebiyle birçok aksaklık yaşanmıştır (Erdoğan, 2011). Benzer şekilde Sunay (2020) 1987, 1994 ve 2002 yıllarında oluşturulan antrenör eğitim yönetmeliğine göre yetiştirilmiş antrenörlerin, antrenör eğitim programların etkinliğine ilişkin görüşlerinin belirlenmesine yönelik olarak yapmış olduğu araştırmada, SGM tarafından uygulanan antrenör eğitim programlarının amaçlarının farklı şekilde algılandığı, programdan beklentilerinin farklı olduğu ve programların fiziksel olanaklar ile süre bakımından yetersiz kaldığı belirtilmiştir.

Ayrıca antrenörlük eğitimlerinde yer alan Spor Anatomisi, Spor Sosyolojisi derslerinin programlarda gereksiz, muhteva bakımından da yetersiz bulunduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan Beceri Öğretimi, Antrenörlük Uygulaması, Bitirme Tezi (Seminer) ve Türk Dili Diksiyon gibi derslerin, program da yer almasına olumlu yaklaşmışlardır. Nitekim görüşmeciler tarafından antrenörlerin özel olarak hizmet içi eğitim almasının gerekliliği vurgulanmaktadır.

Araştırma bulgularından hareketle ortaya çıkan bir diğer görüş ise antrenörün sporcuya vermiş olduğu yasaklı madde kullanımudur. Performans arttırmak amacıyla sporcuya verilen doping ve benzeri yasaklı maddelerin sağlık üzerinde yarattığı olumsuz etkiler sporcu hayatı üzerinde büyük rol oynamaktadır. Yıldırım ve Şahin (2019), Milli Takım güreşçilerinin doping ve ergojenik yardım hakkındaki bilgi düzeyleri ve tutumları üzerine yapmış oldukları araştırmada, dopingin sporcular, antrenörler ve idareciler tarafından yeterince iyi bilinmediği belirlenmiştir. Benzer şekilde Gençtürk, Çolakoğlu ve Demirel (2009), milli güreş takımının doping bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik yapılan araştırmada antrenörlerin ve kulüp yöneticilerinin doping konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı ortaya çıkmıştır. Doping ve diğer uyarıcıların kullanımı konusunda sporcuların yanı sıra özellikle antrenörlerin ve kulüp yöneticilerinin eğitime daha fazla önem verilmeli ve yasal düzenlemeler yapılmalıdır. İngiltere’de, genç sporcuların rekabetçi ortamın dışında tutulması elit sporcu gelişimini engellemekte ve benzer sebeple hızlı gelişim açısından genellikle çocukların tıbbi tedaviye onay vermeleri için 16 yaşında veya daha büyük olmaları şart koşulmaktadır Diğer taraftan, Uluslararası Bisiklet Birliği (UCI) başkanı Brian Cookson, bu konuyla ilgili olarak genç bisikletçileri doping ve benzeri madde almaya hazırlamanın "çocuk istismarından başka bir şey olmadığını" öne sürmektedir (Sumner, 2017).

Bu noktada, çocukların güvenli bir spor ortamında bulunabilmeleri, antrenörlerin konuya ilgi göstermesi ve önemini kavramasıyla başlayabilir. Bir antrenör genel spor bilgisine sahip olmasının yanı sıra, kendi alanıyla ilgili olarak üst düzeyde bilgiye sahip olmalı ve bunları özümsemelidir. Spor alanındaki yeni bilgileri de öğrenmeli, bunları uygulamasına yansıtmalıdır (Doğan, 2004). Bu bilgiler ışığında alan yazında yapılan çalışmalar, söz konusu araştırma bulgularını desteklemekte ve önlem alınması konusunda kritik bir role sahip olduğu görülmektedir.

Araştırma bulgularından elde edilen veriler sonucunda, Milli takım kamplarında ve müsabaka dönemlerinde, sporcular için beslenme konusunda önlemlerin alınmaması ve çocuk beslenmesiyle ilgili eğitim ve uygulamaların olmaması nedeniyle sporcuların aç bırakılarak fiziksel bütünlüğüne zarar verildiği belirlenmiştir. Bu durum çocukların spor ortamında fiziksel olarak istismar edilmelerinin yanında, psikolojik olarak etkileyerek duygusal istismarlarına yol açmaktadır. Dolayısıyla daha önceki alt temada belirtilen antrenörün yetersiz bilgi birikimine sahip olması bu sorunun varlığını desteklemektedir. Özellikle sıklet sporlarında görülen kilo kaygısı, çocukların gelişmeleri için gerekli olan besinlerin verilmemesine sebep olmaktadır.

Alan yazında yer alan çalışmalarda, özellikle taekwondo, boks ve güreş branşlarında hızlı kilo alma ve verme sisteminin vücutta sağlık problemlerine özellikle de sakatlıklara sebebiyet verdiği belirlenmiştir (Kazemi, Shearer ve Choung, 2005; Agel, Ransone, Dick, Oppliger ve Marshall 2007; Green, 2007; Smith ve diğ., 2000). Sporcuların kilo düşmeleri için antrenörler tarafından çocuk sporculara verilen bir takım idrar söktürücü ilaçlar küçük sporcuların sağlıklarını tehlikeye atmaktadır. Cadwallader (2010), sporcuların hızlı kilo vermeleri için diüretik ilaçlar ile vücutlarından suyu attıklarını ve yasaklı maddelerin varlığını gizlemek için sporculara verildiğini tespit etmiştir. Bu tür ilaçlar sporcuların sağlığına zarar verdiği ve istismara sebep olduğu için Dünya Anti-Doping Ajansı'nın (WADA) tarafından yasaklanmış maddeler listesine dahil edilmiştir.

Genç yaştaki sıklet branşlarında mücadele eden sporcuların hızlı kilo alıp vermeleri konusunda % 68,4 antrenörlerin, % 47,4 doktorların bu durumu istimar ettikleri görülmektedir (Brito, Roas, Brito, Marins, Córdova, Franchini, 2012). Ancak, Çatıkkaş (2016), genç elit taekwondo sporcuları üzerine yapmış olduğu araştırmada hızlı kilo verme yönteminin seçiminde etkili kaynakların sırasıyla; sporcunun kendisi % 94,3, sporcunun arkadaşı % 20,0 ve sporcunun antrenörü % 17,1 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca genç elit taekwondo sporcuları tarafından en çok tercih edilen hızlı kilo verme yöntemleri sırasıyla; aç kalma % 65,7, kat kat giyinme % 60,0, sauna % 42,9, öğün atlama % 42,9, tek tip beslenme % 28,6 ve yağ yakıcı ilaç kullanımı % 22,9 olduğu saptanmıştır (Çatıkkaş, 2016).

Franchini, Brito ve Artioli, (2012) dövüş sporcuları üzerine yaptıkları araştırmada, hızlı kilo alıp verme yöntemleri sebebiyle fizyolojik olarak ortaya çıkan sorunların yanında sporcularda depresyon, saldırganlık eğilimi, aşırı yorgunluk ve öfke düzeyinde artış olduğu

gözlenmiştir. Başka bir araştırmada ise bu durumun geçici hafıza kaybı, özgüven eksikliği ve konsantrasyon düzeyinin azaldığı tespit edilmiştir (Hall ve Lane,2001). Bu bulgulara göre hızlı kilo vermenin gelişme çağındaki olan sıklet sporcularında önemli bir sağlık problemi olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcıların görüşleri doğrultusunda belirlenen aile kaynaklı duygusal istismar faktörleri temasından, antrenörün yapmış olduğu istismar türlerinin zeminini hazırlayan istismar durumu ailenin korunmasız bir şekilde çocuğunu spor ortamına emanet etmesi olarak görülmektedir. Çocuklar eğitim ve öğretim deneyimlerini ilk olarak aile bireyleriyle yaşamakta ve çocukların elit sporcu olarak yetişmeleri noktasında ise ebeveynlerin tutumları oldukça önemli yer tutmaktadır. Ailelerin çocuklarını spor kurumlarına ya da kişilere korunmasız bir şekilde emanet etmeleri onların istismarı deneyimlemesine sebep olabilmektedir. Bu noktada ailenin çocuğu korunmasız bırakmasıyla istismarın gerçekleşmesine zemin hazırladığı söylenebilir. Katılımcıların görüşlerine göre; ailelerin “Eti senin kemiği benim” anlayışı nedeniyle, çoğu antrenör, çocuk sporcular üzerinde olumsuz etki bırakacak davranışları kendilerinde hak görmektedir. Dam (2008) tarafından ailenin davranışlarının çocuklara etkisi üzerine yapılan araştırmada ilgisiz ebeveynlerin; çocuklarının eğitimiyle, arkadaş çevresiyle, okula devam durumuyla ilgilenmediği ve bu ailelerin çocuklarının da duygusal sorunlarla sıklıkla karşılaştığı belirlenmiştir.

Diğer taraftan, ebeveynlerin çocuklarını eğitim kurumuna emanet ederken kullandığı “Eti senin kemiği benim” sözü çocuğunu yetiştirmek için gereken her türlü önlemi alabilirsin anlamını taşımaktadır. Burada, eğitmenin verdiği cezanın ve her türlü davranışın, çocuğun iyiliğine olacağı düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Örneğin eğitmenlerin dayak atması bu eğitim anlayışına göre genelde eğitim ortamında disiplin sağlamaya teşvik eden bir davranış olarak izah edilmektedir (Dereobalı, Karadağ ve Sönmez, 2013). Bu sistemin meydana gelmesine sebep olan etmenler eğitim, tutum, kültür olgusu ve kültürel kodların zemin hazırlaması gösterilebilir. Öyle ki, Güneş (2018), günümüzde tam olarak çözülmeyen bir sorun olsa bile, daha önceki sistemlerde velinin çocuğunu eğitmene “eti senin kemiği benim” diyerek eğitmene karşı vazifesini eda ettiği hissine kapılabildiğini belirtmiştir. Böylece eğitmenin, aile kültüründen kendisine iletilen “şiddet kullan” mesajlarını kabul ettiğini, şiddete eğilimliyse rahatça ve sıkça şiddet kullanabildiğini, şiddete eğilimli değilse ve genelde kullanmasa bile, “en azından zorda kalırsam kullanabilirim” şeklinde bir düşünceyle şiddet ile arasındaki mesafeyi azaltabileceğini vurgulamıştır.

Günün şartlarına uygun olarak verilen öğrenci merkezli eğitim sistemiyle, aile öğrenci ve öğretmen iş birliği güçlenmekte ve öğrenciye uygulanan şiddet suç olarak görülmektedir (Kısa, Uysal ve Kavak, 2020). Eski dönemlerde uygulanan eğitim sisteminde meydana gelen olgular spor ortamına da yansımaktadır. Dolayısıyla eğitim alanında oluşan değişim ve gelişim spor ortamlarında da düzenlenerek ailelerin eğitilmesi ve bilgilendirilmesi için düzenlemeler yapılmalıdır. Bu noktada, söz konusu araştırmada yer alan elit sporcu deneyimleri ailenin çocuğunu spor kurumlarına korumasız ve sınırsız bir şekilde teslim etmeleri sebebiyle ortaya çıkan duygusal istismar bulgusu, alan yazında yer alan çalışmalarla da desteklenmektedir.

Ekonomik istismar, çocuğun gelişimini engelleyici, haklarını ihlal edici işlerde ya da düşük ücretli işgücü olarak çalışması veya çalıştırılmasıdır. Çocukların küçük yaşta çalışma veya çalıştırılma nedenleri, sosyal, ekonomik ve kültürel sorunlarla yakından ilgilidir (Fırat, 2007). Elit düzeyde çocuk sporcuların maddi kazanç sebebiyle istismara uğrama riskleri oldukça yüksektir (Donnelly ve Petherick, 2004). Öyle ki, bu araştırmanın ekonomik istismar alt temasında ailelerin çocuklarının elit sporculuk döneminde onlara ödül odaklı yaklaşması, çocuktan gelen başarının kaynak olarak görülmesi ve çocuğun çalışan bir birey olarak algılanması baskın unsurlar olarak saptanmıştır. Çocuğun elde ettiği başarılarla para kazanıyor olması aile tarafından olumlu olarak karşılanabilmektedir. Sosyal psikolojide “hale etkisi (halo effect)” olarak yer alan bu terim, “bir kişinin ya da olayın, bir olumlu özelliğini göz önünde bulundurmak suretiyle diğer tüm olay ve algıları da etkileyerek, olumsuz taraflarını da olumlu olarak algılayabilme” olarak tanımlanabilmektedir (Palmer ve Peterson, 2015). Bu noktada, çocukların profesyonel olarak yer aldığı spordan para kazanmaları hem kendilerini hem de ailelerini etkilediği söylenebilir.

Duygusal istismar çerçevesinde, ekonomik istismar uluslararası çocuk hakları bildirgesinde suç olarak belirtilmektedir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi, 32.madde’ye göre “Taraflar Devletler, çocuğun, ekonomik sömürüye ve her türlü tehlikeli işte ya da eğitime zarar verecek ya da sağlığı veya bedensel, zihinsel, ruhsal, ahlaksal ya da toplumsal gelişmesi için zararlı olabilecek nitelikte çalıştırılmasına karşı korunma hakkını kabul ederler” (UNCRC; United Nations, 1989). Bu noktada, Türkiye'nin taraf olduğu BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, çocuk işçiliğinin engellemesinin taraf devletlerin yapmakla yükümlü olduğu bir sorumluluk olarak vurgulamaktadır. Ancak, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2019 yılı Çocuk İşgücü

Anketi verileri; 5-17 yaş grubundaki iş gücüne katılan çocuk sayısının yaklaşık 16.457.000 olduğu ve bu haktan faydalanamadığı belirtilmektedir (TÜİK, 2019).

Uluslararası sportif başarılarla sahip çocukların velileri veya yasal vasilerin çoğu, çocuklarının kazancını düzgün bir şekilde yönetmesine rağmen, bazıları için aynı durumun geçerli olmadığı görülmektedir (David, 2004). İngiliz hukukuna göre, genç sporcular tarafından kazanılan gelir yalnızca ebeveynleri tarafından bakım, koruma ve eğitim için harcanabilir; ek gelir kaydedilmeli ve emrinde olmalıdır (The Children (Performances) Regulations, 1968). Örneğin, 1996 Atlanta Olimpiyatları'nda jimnastik şampiyonu olan Dominique Monceanu, kazanmış olduğu ödül ve paranın ailesi tarafından kötüye kullanması sebebiyle evden kaçıp dava yoluna başvurmuştur. Mahkeme sporcunun bir yetişkin olarak muamele görme ve kazancı üzerinde tam kontrole sahip olma hakkını tanımıştır. Dominique Monceanu ile aynı nedenlerden dolayı, Olimpik jimnastikçilerden Mary Lou Retton ve Shannon Miller, mahkeme kararlarıyla hakları korunmuştur (Moceanu, 2012; Siegel, 2000; David, 2004).

Diğer taraftan, sporun toplumdaki ekonomik boyutu ve Avrupa'da organizasyonu ile ilgili olarak yayınlanan Beyaz Kitap'ta (White paper on sport, 2007), “sporda küçüklerin sınır-ötesi hareketlerinin, insan kaçakçılığının hukuki tanımı içinde yer alması bile, genç oyuncuların istismarının AB’nde bir sorun olmaya devam ettiğini” belirtmiştir (Başar, 2019). Örneğin, Afrika ve Güney Amerika’dan birçok çocuk futbolcu, menajerler aracılığıyla Avrupa Birliği ülke kulüplerine transfer edilip futbol oynamak için düşük meblağlar ödendiği, bir kısmının Belçika’da sokağa terk edildiği dikkat çekmektedir (Darby Akindes ve Kirwin, 2007).

Bununla birlikte, FIFA, çocukların ekonomik istismarı ve insan ticaretinin engellenmesi, ruh ve beden sağlıklarının korunması ile eğitim ve sportif faaliyetlerinin aksamaması için her türlü istismarın önüne geçilmesi amacıyla alınan kuralları uygulamıştır (Donnelly ve Petherick, 2004; FIFA, Circular No. 769, 2001). Diğer taraftan, FIFA Futbolcuların Statü ve Transferleri Talimatı (FSTT)’nda ise, istisnai durumlarda, on sekiz yaşından küçük futbolcuların uluslararası transferine izin verdiğini belirtmektedir (FIFA Circular No.1542, 2015). Bu çerçevede uluslararası örgütlerin, profesyonel spor dünyasında yer alan çocukların ekonomik istismar sebebiyle duygusal açıdan etkilenmeleri ve çocukların korunmasıyla ilgili

ilgili ciddi çalışmaların yapılıyor olması, söz konusu araştırmanın bulgularını desteklemektedir.

Araştırmada yer alan alıntılardan anlaşıldığı gibi, velilerin sahip olduğu rekabet duygusu çocuğa olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Ayrıca, çocuğun başarısı için aile tarafından yapılan maddi yatırım, çocuk üzerinde duygusal bir gerilim yaratabilmektedir. Araştırmanın ‘başarı odaklılık’ alt temasında sadece çocuğun başarısına odaklanarak verilerin kendi arasında yarışıyor gibi hissetmeleri, rekabet duygusu, çocuğun diğer sporcularla kıyaslanması ve çocuk üzerinde oluşturulan kazanma baskısı aileden kaynaklanan duygusal istismar davranışları olarak saptanmıştır.

Ebeveynlerin ya da çevredeki diğer yetişkinlerin çocuğun yeteneklerinin üzerinde istek ve beklentiler içinde olmaları ve saldırganca davranışları anlamına gelen duygusal istismarın izleri yaşam boyu kendini gösterebilmektedir (Erkman, 1991). Çocukların kıyaslama, suçlama, ve korkutma gibi manevi olarak cezalandırılarak sevgi ve ilgiden yoksun bırakılması ailelerce çocuğun duygusal olarak yıpranmasına sebebiyet vermektedir (Şakır, 2011). Öyle ki, ailelerin kendi çocuklarını diğer çocuklarla karşılaştırıyor olması spor ortamlarında da karşılaşılan bir durum olarak göze çarpmaktadır. Hâlbuki çoğun kendini özgürce ifade edebildiği ve sağlıklı gelişim göstermesine fırsat sunulan spor ortamları onların stres etmeninden uzak tutmaya yarayan bir araç olarak görülmelidir.

Ailelerin rekabetçi davranışları sebebiyle çocuğun salt başarısına odaklanmaları, çocuk sporcuları baskı altında hissettirebilir. Bazı aileler için çocuğun başarılı olması, onların iyi birer ebeveyn oldukları görüşüyle desteklenmektedir. Coakley’e (2006) göre, özellikle yarışma sporlarında, aileler çocuğunun müsabakadan yenilgiyle ayrılmasını, kendi başarısızlığı olarak görmektedir. Aynı şekilde, çocuğun yarışmada başarılı olması ise, ailelerin tatmin olduğu anlamına gelmektedir. Ayrıca, profesyonel genç sporcuların, müsabaka dönemlerinde ve spora katılımlarında, ailelerinin göstermiş olduğu rekabetçi davranışların çocukları olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir (Leff ve Hoyle, 1995). Başka bir yönden, Küçük ve Koç (2004) araştırmalarında özellikle rekabete dayalı yoğun antrenman ve yarışmaların sosyal gelişme üzerinde olumsuz etkiler yapabileceğini, bu nedenle on iki yaşın altındaki çocuklar için düzenlenen spor programlarının fiziksel harekete katılım ve sosyal ilişkiler geliştirme amaçlı olması gerektiğine değinmişlerdir. Bunun sebebi ise, genellikle 12 yaşın altındaki çocukların rekabetin ne demek olduğunu anlamak ve

rekabete dayalı stratejileri kavramak için sosyal yeteneklere sahip olmamalarıdır. Dolayısıyla eğitmenler, antrenörler ve anne babalar çocukların spora katılımında bu gerçeklere uygun yaklaşımlar sergilemelidirler.

Dunlap ve Berne (1991) çocuklarda yarışma sporları üzerine yapmış olduğu araştırmada, ailelerin çocukları eleştirmesi ve müsabakada kaybetme korkusu sebepleriyle küçük sporcuların kendilerini değersiz hissetmekte, suçluluk duygusu taşımakta ve psikolojik olarak kalıcı izler bırakmalarına neden olduğunu belirtmiştir. Güç, saygınlık, rekabet, performans, iktidar ilişkileri, başarı odaklılık gibi birçok durum tüketim kültüründe spor sektörünü endemik bir hale getirmiş ve bu durum spor ortamında içselleştirilmiştir. Halbuki, sporun en temel hedefi, elit küçük sporcularda dahil olmak üzere tüm çocukların öncelikle güvenli bir spor ortamında, sağlıklı olabilecekleri ve eğlenebilecekleri imkânı sunmaktır (Çetin ve Hacısoftaoğlu Közleme, 2018; Donkers ve diğ., 2018). Bu çerçeveden değerlendirildiğinde alan yazında yer alan çalışmaların söz konusu araştırma bulgularıyla paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Görüşmecilerin vermiş olduğu cevaplardan hareketle, antrenörden kaynaklı duygusal istismar teması oluşturulan kayırmacılık alt temasında, sporcuların duygusal istismarına yol açacak davranışların olduğu tespit edilmiştir. Özellikle milli takıma seçilme sürecinde hakkı olan sporcuların takıma alınmaması ve sporcular arasında ayrımcılık yapılması, kayırmacılığa sebep olan olgular arasında yer almaktadır. Çocuk sporcular arasında yapılan ayrımcı hareketler, bir sporcunun sporuna olan sevgisini, motivasyonunu bozup, öğrenmesini ve performansını düşürebilir (Gearity ve Murray, 2011). Böylece genç sporcuların erken yaşta yaşamış olduğu bu davranışlar çocuğu spor çevrelerinden yıldırmaktadır. Öyle ki, söz konusu araştırmaya katılan görüşmeciler bu durumun varlığını beyan etmişlerdir.

Fraser-Thomas ve Cote (2009) yirmi iki genç elit yüzücünün katılım gösterdiği sporda olumlu ve olumsuz deneyimler üzerine yapmış oldukları araştırmada, antrenörlerin olumsuz davranışları arasında kayırmacılık kategorisine yer vermiştir. Araştırmada yer alan dokuz katılımcı, antrenörlerinin “favorileri” sporcularının olduğunu veya yüzücülere eşit olmayan bir şekilde ilgi gösterdiğini, birçok kez ayrımcılığa uğradıklarını ve bu sorunun motivasyonlarını, azimlerini ve benlik kavramlarını olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Ayrıca dört sporcu antrenörün yapmış olduğu ayrımcı davranışların diğer sporcular arasında

kıskançlık ve olumsuz davranışların sergilenmesine yol açtığını ifade etmişlerdir. Alan yazında yer alan başka bir araştırmada ise, Steward (2006) antrenörlerde kayırmacılık çalışmasında, kayırmacılığın genç sporcular tarafından en olumsuz algılanan davranış olduğunu vurgulamıştır. Ek olarak, bazı kayırmacı davranışların sporcu üzerinde değersizlik ve önemsizlik hissiyatı olarak algılandığı belirlenmiştir. Benzer şekilde Steward (2013), sporu bırakmış ve en az on yıllık sporcu tecrübesi olan toplamda 542 katılımcı perspektifinden antrenör davranışları üzerine yapmış olduğu araştırmada kayırmacılığı en tutarlı tema olarak belirlemiştir. Araştırmada eski sporculara antrenörlerini tanımlayan en kötü on özelliği sorulmuş ve 215 katılımcı kayırmacı davranışın varlığına dikkat çekmiştir. Ayrıca Çetin (2019), Milli takım antrenörlerinin sporun diğer aktör ve kulüpleri ile organik ilişkilerini devam ettirmeleri özellikle milli takıma seçilen ve orada eğitim alan öğrenciler arasında bir ayırım yapmalarına neden olduğunu vurgulamıştır. Bu noktada antrenörlerin kayırmacı davranışlarının sebebi ekonomik istismarı da tetiklemektedir. Diğer taraftan alan yazında yer alan çalışmalar, antrenörün kendi çocuğuna antrenörlük yapmasının, diğer çocuk sporcular arasında kendi çocuğunu kayırması görüşünü desteklemektedir (Weiss, 2005; Smoll, Cumming ve Smith 2011; Horn ve Horn, 2007; Chan, Lonsdale ve Fung 2012).

Duygusal istismar faktörleri arasında sözel şiddet ya da saldırı, profesyonel spor ortamında sporcuların sıklıkla karşılaştığı bir durumdur. Görüşmecilerin vermiş olduğu ifadelerde; bağırma, hakaret, küfür, aşağılama, görmezden gelme, küçümseme, imada bulunma ve baskı kurma davranışları yer almaktadır. Antrenmanlarda ve yarışmalarda istenilen performans gösterememe, antrenörlerin uyguladığı spor sisteminin dışına çıkılması ve antrenörün sporcunun motivasyonunu arttıracak fikri yukarıda belirtilen sözel ifadelerin yoğun olarak kullanılmasına sebep olmaktadır.

Sporculara antrenörler tarafından yapılan sözlü saldırıların amacı, sporcunun performansını artırmak, belirlenen hedeflere ulaşmak ve başarı elde etmek olduğu için bu durum bazı sporcular tarafından sporun bir parçası gibi algılanmaktadır. Stirling ve Kerr (2008), elit yüzücülerin duygusal istismar deneyimleri üzerine yapmış olduğu araştırmada, sporcuların sözel şiddeti eğitimlerinin bir parçası olarak kabul ettiklerini ve antrenörlerin bu davranışını sorgulamadıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, bu davranışın sporcuların performanslarını ortaya koymalarında etkili olduğu sonucuna varmışlardır. Çalışmada, sporcuların profesyonel sporculuk kariyerlerinin başlarında, sözel şiddetin antrenörlerin sporcularla ilgileniyor hissi yarattığını belirtmişlerdir. Buna ek olarak, kötü muameleye karşı

normalleştirici, doğallaştırıcı ya da meşrulaştırıcı söylemin duygusal, fiziksel istismar ve ihmal davranışlarında yaygın olduğu ortaya çıkmıştır.

Gelişen spor dünyasının bir yansıması olarak sporda motivasyon kavramı bir çok teori ile desteklenmektedir. Bu teoriler arasında sözel olarak kullanılan pekiştireçlerin sporcunun motivasyonu ve performansı üzerine etkili olduğu görüşü birçok çalışmada tartışılmaktadır. Örneğin Vallerand (1983), 13-16 yaş grubu erkek hokey oyuncularını üzerine yapmış olduğu araştırmada yüksek performans açısından olumlu sözlü geri bildiriminin olumsuz sözlü geri bildirimine göre içsel motivasyonu artırdığını göstermektedir. Bununla birlikte Bekiari ve Syrmipas (2015) tarafından antrenörlerin sporculara gösterdiği sözel saldırganlık ile motivasyon iklimi arasındaki ilişkinin incelendiği araştırmada ise, antrenörlerin sözel saldırganlığının sporcuların duyguları için zararlı olduğu sonucuna varılmıştır. Zira çocukların antrenörlerinden olumsuz geri bildirim almaları, onları üzecek derecede etkilemektedir. Bu nedenle antrenörler performans fark etmeksizin, küçük sporcuların üzülmelerine veya aşağılanmasına neden olabilecek konuşmalar yapmamalıdır. Antrenörler bunun yerine, sporcuların güçlü ve zayıf yönlerini kabul etmelerine ve performanslarını nasıl geliştirebileceklerini düşünmelerine izin vermek için yapıcı eleştirilerde bulunmayı öğrenmelidir (Lang, 2013). Diğer taraftan, sporcuların zaman içinde yaşadıkları duygusal istismar deneyimlerinin, kariyerlerinin sonlarına doğru ya da sporu bıraktıktan sonra normalleştirildiğini fark edip, isyankâr bir boyut aldıklarını belirlemişlerdir (Stirling ve Kerr, 2009).

Çocuklarla kurulması gereken doğru iletişim yaklaşımlarında, yaşa göre farklılaşan becerilerin ve ihtiyaçların dikkate alınması, çocuklarla iletişimin çocuk merkezli ve yaşa uygun olması gerektiği belirtilmektedir. Örneğin Kolucki ve Lemish (2011), UNICEF için hazırlanan çocuk ve iletişim raporunda, çocuklara yönelik iletişimin olumlu ve güçlü yön temelli olması bakımından yetişkinlerin gösterdiği olumlu örnekleme kullanma davranışı, örnek alınması istenen hareketler ve düşünce tarzlarının çocuklar tarafından en iyi tekrar tekrar görme ve duyma ile öğrenilmesi bakımından önemini vurgulanmışlardır. Dolayısıyla lakap takma, tehlikeli veya sağlıksız (zararlı) hareketler ve uygulamalar gibi olumsuz örnekler yerine, çocukların yapması istenen olumlu örneklerin (cömert, adil, dürüst, yardımsever ve sorumlu olmak vb) resmedilmesi olumlu hareket ve düşünceleri pekiştirmede daha etkili ve tesirlidir. Nitekim çocuğa yöneltilen dil ve davranışların

ulusal/uluslararası çocuk koruma politikalarında tedbir amaçlı alınması durumun ciddiyetini göstermektedir.

Alan yazınında çocukların yaptığı yanlışların gösterilerek daha iyisini yapmalarının istenmesi evrensel bir anlayış olarak benimsenmekle birlikte, çocuğa yöneltilen dil kullanımı hakkında birçok kavram yer almaktadır. Bu açıdan yetişkinlerin çocuklara olumsuz eleştirilerde bulunması, yargılaması, suçlaması, küçük düşürecek şekilde başka biriyle karşılaştırması, tehdit ederek düzeltici mesajlar göndermesinde odak noktası hep karşıdaki kişi olmaktadır. Bu noktada kullanılan dil, çocuğa yönelik sen mesajı yani “Sen Dili” olarak görülen “Ne laf anlamaz çocuksun.”, “Yaramaz, sorumsuzsun birisin.” gibi kızgınlık belirten ifadeleri kapsamaktadır (Temiz, 2014; Yılmaz, Bozgeyikli, Çeliköz, Erişen ve Ülke, 2006). Hâlbuki sen dili ile çocuğa söylenen ifadeler kızgınlığın gerçek nedenlerinin çözümünde etkili değildir. Bunun yerine çocuklarla konuşurken daha ikna edici ve terbiye edici “Ben Dili” kullanılması gerektiğini belirtilmektedir. Sen dilinin karşı tarafı suçlayıcı ve kişiyi savunmaya iterken, ben dilini kullanan birey, karşısındakini suçlu hissettirmez ve hatta, neden o duyguyu yaşadığı anlaşıldığı için iletişim sağlıklı ilerlemektedir (Akın, 2018). Diğer taraftan alan yazında öğretmenlerin disiplini sağlama ve verim elde etme için kullandıkları yöntemler ile ilgili olarak birçok araştırma yapılmıştır. Pehlivan (2012), beden eğitimi öğretmenleri üzerine yapılan çalışmada, istenmeyen öğrenci davranışları karşısında öğretmenlerin sözlü dönüt verme biçimleri arasında sıklıkla hakaret, aşağılayıcı ve tehdit içeren olumsuz ifadeler başvurdukları, belirli oranda istenmedik öğrenci davranışlarına karşı tepkisiz kaldıkları belirlenmiştir.

Spor çevrelerinde, başarısızlığın getirdiği moral bozukluğu gerekçesi ile aşağılama, dalga geçme, isim veya lakap takma, bağırma ve küfür gibi pratikler ile spor kültürünün özelliklerini yansıtacak şekilde çocukların hedef tahtasına konulduğu görülmüştür. Yine rekabet, performans, hedef, başarı gibi değişkenlerden dolayı baskı oluşturma, tehdit, şantaj, sporcuyla görmezden gelme, ilgiden mahrum etme ve cezalandırma gibi antrenör eylemlerinin yoğun olduğu görülmektedir. Ayrıca, çocuğu yaramazlığından dolayı, yanılğısından ve söz dinlememesinden dolayı kınamak ve eleştirmek en sık başvuru yöntemlerinden biri aşağılama olarak görülmektedir. Burada önemli olan eleştirinin ölçüsüdür. Birçok öğretmen ya da aile üyesi dayak atmazlar ya da dayaktan kaçınırlar ancak çocuklarına söyledikleri sözlerde en az dayağın etkisi kadar bir etki yaratabilir. Çocuğa “sen adam olmazsın”, “aptal, geri zekalı”, “benim sersem çocuğum” gibi çocuğu küçük

düşürücü sözler, onun duygusal açıdan zedelenmesine neden olabilir. Bu nedenle çocuğu cezalandırma amacı ile aşağılayıcı, kırıcı sözler söylemekten kaçınılması gerekmektedir (Erdal, 2019; Göde, Savi ve Savi, 2000). Bu noktada çocukla iletişimin sağlıklı olabilmesi için, iletişim engellerinin farkına varıp kullanmayı azaltmak, olumlu iletişim becerilerini ise her fırsatta kullanmaya çalışmak gerekmektedir. Bununla ilgili olarak Gordon Thomas'ın (2011) iletişim engellerini 'kirli düzine' (dirty dozen) olarak ifade ettiği çalışmasında yüksek riskli davranışları şu şekilde sıralamıştır: Emir vermek-yönlendirmek, gözdağı vermek, ahlak dersi vermek, öğüt vermek ve çözüm önerileri getirmek, nutuk çekme, yargılamak-suçlamak-aynı düşüncede olmamak, gereksiz övmek, isim takmak, tanı koymak, avutmak, sorgulamak, sözünden dönmek (Keski ve Aykaç, 2014).

Alan yazında duygusal istismar davranışlarını açıklayan yaklaşımlar arasında yer alan Garbarino, Guttman ve Seeley (1986), duygusal istismarı sekiz davranış kategorisinde (küçümsemek, aşağılamak, bağırma, suçlamak (günah keçisi yapmak), reddetmek, izole etmek, tehdit ve yok saymak) incelemişlerdir. İncelenen kategoriler Gervis ve Dunn (2004) tarafından 12 eski elit çocuk sporcu ile yapmış oldukları çalışmada belirlenmeye çalışılmıştır. Elit çocuk sporcuların bu davranışlara yüksek çoğunlukta maruz kaldıklarını ve en çok bağırma, aşağılama, tehdit etme ve küçümseme davranışlarıyla karşılaştıklarını belirlemişlerdir. Bununla birlikte Gravely ve Cochran (1995), geliştirmiş olduğu sporcu öğrenci ölçeğinde, katılımcıların % 3'ünün fiziksel olarak taciz edildiği ve % 22'si sözlü ve psikolojik olarak istismarı deneyimledikleri tespit edilmişlerdir (Stirling ve diğ., 2011).

Öte yandan, spor kuruluşları açısından alan yazında önemli bir pozisyonu olan İngiltere Futbol Birliği, Çocuk Koruma Programı çerçevesinde Brackenridge ve diğ. (2007) tarafından yürütülen araştırmada, futbolcu çocukların %41 oranında, sözel zorbalık yaşadıkları sonucuna ulaşmışlardır. Antrenörlerin sporculara küfür, öfkeli bağırma, özellikle akranlarının yanında küçük düşürücü ifadeler kullanması ve aşağılaması sonuca götüren en kısa yol olarak görülmektedir (Stebbing, Taylor ve Spray, 2011). Bu durumda, antrenörün kendi prestiji için başarıya çabuk ulaşmak istemesi, sporcuya karşı sabırsız olmasına sebep olabilir. Benzer şekilde Kemp (2017), duygusal istismarın elit sporcularda en yaygın görülen biçimleri; bağırma, küçümseme, tehdit ve aşağılama olarak belirlenmiştir. Bu araştırmada ortaya çıkan kodlar incelendiğinde alan yazında yer alan sonuçları destekler nitelikte olduğu belirlenmiştir. Öyle ki, birçok sporcunun cinsiyet ve branş fark etmeksizin elit düzeye ulaştığında daha çok istismar edici davranışlar yaşadığı görülmektedir.

Sporda çocukların maruz kaldığı duygusal istismar davranışları elit çocuk sporcular arasında bir çok ülkede rastlanmaktadır. Bununla ilgili olarak, uluslararası alan yazın incelendiğinde Alexander, Stafford ve Lewis (2011), Edinburg Üniversitesi'nde yürütmüş oldukları çalışmada, katılımcıların %70'i sporda duygusal olarak rahatsızlık duyduklarını, özellikle ağır eleştiri, utandırma ve aşağılama davranışlarından dolayı araştırma grubunun %10'unda kendi bedenine zarar verecek eylemlerde bulunduğunu belirlemişlerdir. Aynı çalışmada, sporcuların %51'i (n=2160), performansları hakkında sert eleştirilerek küfredildiği ve bağırıldığını belirtmişlerdir. Özellikle bu çalışmada yer alan katılımcıların sporculuk seviyeleri önemli bir etkidir. Şöyle ki, elit düzeyde spor yapan katılımcıların %60'ı ve ulusal düzeyde spor yapanların %48'i ve bölgesel düzeyde spor yapanların %46'sı küfür ve bağırılma davranışlarına maruz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Stirling ve Kerr (2009), yapmış oldukları araştırmada, elit genç sporcuların antrenörlerinden sıklıkla korktukları tespit edilmiştir. Buna göre; antrenör tarafından korkutulma duygusu ve antrenörlerinin istismarcı davranışlarının rapor edilmesi durumu sporcuların atletik kariyerlerini kaybetme korkusu olarak iki biçimde incelenmiştir.

Görüşmecileri vermiş olduğu cevaplar, sporculuk dönemlerinde antrenörlerin duygusal istismara yol açabilecek davranışların sporcuya normalmiş gibi kanıksatıldığı görülmektedir. Daha çok sporcunun iyiliği için yapıldığı aksettirilen sözel şiddet unsurları (küfür etme, öfkeli bağırma, kıyaslama vb) bir motivasyon kaynağı olarak algılanmaktadır. Araştırmalarda antrenörlerin küfür, hakaret vb. davranışlara yönelmesinin temel sebebi, sporcunun motivasyonunu arttırmak ve performansını yükseltmek olarak görülmektedir. Yalnız, bu davranışların sporcunun kariyerini kısa sürede ya da spordaki en verimli döneminde bitirmesine sebep olabileceği ifade edilmiştir (Pehlivan, 2013; Dangi ve Witt,2018; Hassan, 2017; Crane & Temple 2012). Bu açıdan, alan yazında yer alan araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, elit çocuk sporcuların maruz kaldığı söylemler ve bu davranışlara maruz kalmalarına sebep olan nedenler söz konusu çalışma bulgularıyla desteklenmektedir. Diğer taraftan, hem alan yazında yapılan araştırmalar hem de söz konusu araştırma bulgularının paralelliği bu durumun spor çevrelerinde ciddi bir sorun olduğunu teşkil etmektedir. Bu noktada duygusal istismar faktörlerine sebep olacak davranışların çoğunlukla çocukla daha çok vakit geçirme rolüne sahip antrenörler tarafından yapıldığı ve en çok sözel saldırının gerçekleştiği söylenebilir. Çocukların korunması ve istismarın engellenmesi için antrenörlerin, genç elit sporcularla iletişim kurma konusunda eğitim

almaları, yönetsel bakımdan çeşitli gözlem ve düzenlemelerle yaptırımlar kontrol altında tutulmalıdır.

Elit çocuk sporcuların, antrenörleri tarafından duygusal istismara maruz kalmalarına neden olan bir durum ise kilo ile ilgili müdahaleler alt temasında belirtilmiştir. Araştırmaya katılan görüşmeciler perspektifinden kilo eleştirisi alt temasında özellikle sporcuların çocuk yaşta aç bırakılması, kilo almalarıyla dalga geçilmesi ve beslenmelerine müdahale edilmesi baskın unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Antrenörlerin, kiloyla ilgili sert eleştirileri, sporcuları küçük yaşta hem psikolojik olarak olumsuz yönde etkilemekte hem de akranları arasında rencide etmelerine yol açmaktadır. Özellikle kilo kaygısına sebep olan sıklet sporlarında (taekwondo, judo vb.) ve fiziksel performansın yüksek olduğu branşlarda (jimnastik), antrenörlerin sporculara kilolarıyla ilgili rencide edecek, aşağılayacak ifadeler kullandığı, küçük sporculara küfür ederek uyarılarda bulunduğu tespit edilmiştir.

Turnuva dönemleri ve öncesinde, kilo kaygısı sebebiyle çocukların gelişmeleri için gerekli olan besinlerin verilmemesi onların fiziksel gelişimlerini etkilemekte ve sağlıklarını olumsuz yönde etkilemektedir. Antrenörlerin çocuk ve genç elit sporcuların kiloyla ilgili yapmış olduğu bilinçsiz müdahaleler kişi üzerinde baskıya sebep olmakta, hatta spordan uzaklaştırabilmektedir. Diğer taraftan araştırmada yer alan katılımcıların görüşleri neticesinde, sporcuların kilolarına yapılan müdahaleler ileriki dönemlerde ruh ve beden sağlığına zarar verdiği bulgusuna ulaşılmıştır.

İlgili literatür incelendiğinde katılımcıların ifadeleri ile alan yazında yer alan bazı ifadeler benzerlik göstermektedir. Spor branşına ve sporcunun başarı seviyesine bağlı olarak, düzgün fiziğe sahip olma ve alt/üst sıkletler için aşırı kilo alıp verme sorunu istismara yönelik sorunlar arasında yer almaktadır (Kerr ve diğ., 2014; Alexander ve diğ., 2011; Stirling ve diğ., 2013). Özellikle, bir alt sıkletin avantaj olduğuna dair yaygın görüş, her sporcuyu kilo düşmeye ikna eden temel fikir olmuştur. Jimnastik gibi bazı sporlarda sıklet kaygısı olmasa da alabilecekleri ufak kiloların yapacağı hareketlere etki edebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla jimnastikte gramlar ile ifade edilebilecek kilonun alınmasının engellemesi için antrenörler tedbir almakta ve o süreçlerde sporcular aç ve susuz bırakılmaktadır. Teknik bir

hareketi yapamadıklarında ya da yeterli bir performansı yakalayamadıklarında antrenörlerin ilk verdiği tepkinin kilo eleştirisi olduğu görüşü yaygındır (Erdal, 2019).

Diğer taraftan, çocuk sporcuların beslenme ve kilolarına yapılan müdahaleler gelecek dönemlerde yeme bozukluklarına sebebiyet verebilmektedir. Mullen, Martin, Anderson, Romans ve Herbison (1996), sporda çocukların deneyimledikleri duygusal, fiziksel ve cinsel istismarın uzun dönemde etkileri üzerine yapmış olduğu araştırmada, yeme bozukluğu probleminin duygusal istismarın bir sonucu olduğu belirtilmiştir. Bu durum, jimnastik gibi küçük yaşta yüksek performans gerektiren sporlarda evrensel bir sorun haline gelmiştir (<https://www.detroitnews.com/story/news/nation/2018/02/23/gymnasts-abuse/110760038/>). Ayrıca, Papathomas ve Lavalley (2010) jimnastikçilerin yoğun antrenman, rekabetçi baskılar ve bir takım fiziksel, psikolojik istismar davranışları karşısında yeme bozukluğu sorunuyla karşılaştıklarını belirlemişlerdir.

Araştırma bulgularından hareketle, sporcuların çocukluk dönemlerinde profesyonel sporculuk süresince antrenörleri tarafından kilo sebebiyle suçlandıkları ve hakaret işittikleri, ihtiyacı olan besinden yoksun bırakıldıkları, sporu bırakma ve spordan soğumaya başladıkları, ileriki yaşlarda psikolojik olarak kendilerini kötü hissettikleri saptanmıştır. Alan yazında yer alan diğer araştırmalarda söz konusu çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Örneğin, Stirling ve Kerr (2013), antrenörlerin elit sporcular üzerinde yol açtığı duygusal istismar etkisi üzerine yapılan araştırmada, antrenörün sporcuyu kilosu sebebiyle suçladığı ve onu değersiz hissettirdiği için, çocukların yapmış olduğu spordan keyif alamadıkları ve onları sporu bırakma noktasına getirdiği belirlenmiştir. Kilo ile ilgili müdahaleler ve verilen tepkiler sporcuların duygusal istismarıyla beraber, kendini yetersiz görme gibi nedenlerden dolayı hızlı kilo alıp verme eylemlerine yöneltip sporcuların sakatlanmalarına ve yaralanmalarına neden olmaktadır (Ersoy ve Büyükkaragöz, 2012; Erdal, 2019). Bu konu hakkında UNICEF (2010)' in raporlarında; çocuk sporcuların kiloya bağlı sporlarda ağır kaldırmak, ani ve aşırı kilo almaya veya vermeye teşvik etmek, gıda ve sıvıdan yoksun bırakmanın dönüşü olmayan hasarlar yol açabileceği belirtilmiştir. Ayrıca, bu durum, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde (United Nations, 1989) belirtilmiş olup, çocukların yaşama, iyi beslenme, korunma hakları; sözleşmenin temel ilkeleri çerçevesinde ayırım gözetmeden tüm çocukların üstün yararına sağlanması gerektiği kararı yer almaktadır.

Çalışmaya katılan görüşmecilerin perspektifinde, özel alana müdahale alt teması, duygusal istismar boyutunda yer alan bir diğer önemli konudur. Antrenörün, sporcuların özel hayatlarına ve arkadaşlıklarına müdahale etmeleri, giyim-kuşam, dış görünüşleri, saç şekilleri, genel olarak tarzları ve kadın sporcuların makyaj yapmaları özel hayatlarına müdahale olarak görülmektedir. Genç ve çocuk sporcuların şahsi alanlarına yapılan bu müdahalelerin kaynağı ise antrenörün hiyerarşi sıralamasına göre en üst sırada yer almasından kaynaklandığı görülmektedir. Öyle ki, sporcular çoğu zaman kendilerinden sorumlu en yetkin birim aileden değil, antrenörden çekinmekte ve korkmaktadır.

Bu durumu destekler biçimde, Yorgancı (1993, 1994); İngiltere’de yapmış olduğu ve 149 katılımcıdan almış aldığı nicel araştırma verilerinden yola çıkarak, bulgularında; antrenörlerin sporcuların kıyafet (%17), saç modeli (%10), sosyal hayat (%30), karşı cinsle olan ilişkileri ve cinsel yaşamlarına (%14) müdahale edildiğini ve bu davranışlarının taciz ve istismar olduğunu belirlemiştir. Ayrıca nesnel olarak tanımlanan bu davranış türlerinin daha çok erkek antrenör tarafından meydana geldiği ve mağdurların öznel olarak algıladıkları bu tecrübeleri taciz olarak tanımlamışlardır. Öyle ki, bu araştırmada yer alan bulgular alan yazını destekler biçimde sporcunun kılık kıyafet, özel hayat ve pozisyonu kullanarak bir takım alanları yasaklaması sonuçlarıyla paralellik arz etmektedir.

Özel alanın korunmasına yönelik uygulamalar incelendiğinde ise, Norveç Olimpiyat ve Paralimpik Komitesi ve Spor Konfederasyonu (Norges Idrettsforbund), Finlandiya’da 30 Nisan 2019 tarihinde düzenlenen ‘Sporda Kadın ve Çocuklara Yönelik Cinsel Şiddet’ konulu konferansı göze çarpmaktadır. Düzenlenen konferansta, sporcuların özel alana müdahale edilmemesi gerektiği, spor çevrelerinde görev alan kişilerin bu konuda gereken önemi vermeleri gerektiği vurgulanmıştır. Buna göre, sporcuların kişisel alanlarına hassasiyet gösterilmeli ve özel hayatlarına saygı duyulması gerekmektedir (Norges Idrettsforbund, 2019).

Profesyonel sporcuların ve özellikle çocukların hakkı olan özel alanlarına yönelik sınırın aşılması ile sporda otorite figürlerinin sporcular üzerinde sahip olduğu yapısal güç arasında güçlü bir ilişki olabilmektedir. Genellikle, sporcunun yetkin kişiye olan güveninden kaynaklı bir duygusal bağ oluşabilmekte ve bu durumda otoritesi olan kişi, sporcuyu sahiplenme gücünü elde edebilmektedir. Özellikle antrenörlere verilen bu güç, zayıf ya da kendisinden yaşça küçük bireye karşı kötüye kullanım riskini artırabilmektedir. Böylece hiyerarşinin en

alt tabanında yer alan çocukların özel alanına müdahale etmeyi kendine hak görebilirler (Gutek ve Koss, 1993; Brackenridge, 1997). Ayrıca, Mageau ve Vallerand (2003)'in belirttiği gibi, sporda otorite figürleri (antrenörler), astlarını (sporcular) direktiflerini yerine getirmeye zorladığında, otoritenin kontrol edici davranışları astlarının özgür olma fırsatını kısıtlamakta ve dolayısıyla onların içsel motivasyonunu düşürmektedir. Son olarak bir çok araştırmada, mağdurların yeterli güce sahip olamamaları ve bu durumun onların sessiz kalmalarına sebep olduğu belirtilmiştir (Tomlinson ve Yorgancı, 1997; Brackenridge, 1997; McPherson ve diğ., 2017; Garratt, Piper ve Taylor, 2013).

Çalışmanın bulguları ışığında elit çocuk sporcuların antrenörlerin başarı hırslı olması ve bunu kendi başarıları olarak görmesi, sadece sporda kazanmaya odaklanması ve çevrelerinde oluşacak itibar kaygısı sebepleriyle çocuk üzerinde aşırı baskı yaratıldığı saptanmıştır. Kendisinin ve antrenörünün başarısını artırma veya kalıcılaştırma zorunluluğu sporcunun üzerindeki baskıyı artırmaktadır. Bu baskı kendi başarısıyla birlikte antrenörünün başarısını da düşünmek zorunda kalma gibi dışsal motivasyonun etkisinde oluşmaktadır. Bununla beraber, başarı motivasyonu hareket eden bir antrenörün sporcusunun başarısıyla kurduğu ilişki, sporcunun bedenine hakim olma ve müdahale etme hakkını da beraberinde getirmektedir. Böylece sporcu başarısını ya da başarısızlığını antrenörü ile paylaştığı için yaptığı spor sadece kendisine ait olmaktan çıkarılmaktadır (Hacısoftaoğlu ve Bulgu, 2015).

Elit sporcu perspektifinden sporcunun başarı ya da başarısızlık durumu, antrenörün kazanımı ya da kaybı olarak görülmektedir. Araştırma alıntısından hareketle, antrenörün sporcudan istediği başarı sonucu çoğu zaman onu çocuğa karşı saldırgan davranışlara yönelttiği ve çocuk üzerinde aşırı baskı olduğu belirlenmiştir. Müsabaka sonucunun, yenilgiyle sonuçlanması durumunda antrenör bu sonucu kendi kaybı olarak görmekte ve karşısındaki kişinin çocuk olduğunu görmezden gelmesine sebep olmaktadır. Beklentinin karşılanmamasına tepki olarak ortaya çıkan saldırganlık, sosyal psikolojide yer alan engellenme-saldırganlık kuramıyla irdelenebilir. Dollard, Doob, Miller, Mowrer ve Sears (1939) tarafından saldırgan davranışların ortaya çıkmasında her zaman hayal kırıklığının varlığını varsayar ve bu durum mutlaka bir çeşit saldırganlığa yol açar (Berkowitz, 1989). Ek olarak Kesimli (2013)'e göre, burada önemli olan gerçekler ve beklentiler arasındaki geniş mesafedir. Beklentiler başarılarından yüksek olduğunda, birey kendini engellenmiş hisseder ve bu kötü hissiyatı genelde saldırganlık davranışı izler.

Spor bilimleri alan yazınında bu teori daha çok sporcular, antrenörler ve / veya izleyiciler tarafından fiziksel olarak başka bir bireye vurma ve sözlü taciz gibi geniş eylemleri içerir. Tenenbaum, Stewart, Singer ve Duda (1997), kazanmanın sporun önemli bir parçası olduğunu ve artan profesyonellikte, "ne pahasına olursa olsun kazanma" atmosferinin beslenmesiyle antrenörün çocuğa eğlence ve fair-play kavramlarından uzak agresif davranışlara yönelebildiği ve baskı altında tuttuğu belirtilmektedir. Diğer taraftan, mantık dışı olmasına rağmen tespit edilen bu basit olgu, hayal kırıklığı-saldırganlık hipotezinin sonraki değişikliklerinde ve yeniden oluşumlarında da vurgulandığı için önemlidir. Örneğin, maçı kaybetmekte olan bir basketbol takımının toparlanamaması ve bu esnada zil sesini çalan hakeme basketbol oyuncusunun bağırması durumu karşısında verilen bir saldırganlık davranışdır (Breuer ve Elson, 2017). Bu noktada araştırma bulguları ışığında, antrenörün çocuk sporcuya hissettirdiği baskının kökeninde saldırgan davranışın olduğu ve bu davranışın amaca ulaşma noktasında engel olan unsura cevap niteliği taşıdığı belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle, antrenörün beklentileri başarılarından yüksek olduğunda, kişi kendini engellenmiş hisseder ve ardından hedefe yönelmiş çabaları engellendiğinde saldırganca davranışlarda bulunabilir.

Antrenörden kaynaklı duygusal istismar faktörleri arasında yer alan ekonomik istismar alt teması, elit çocuk sporcuların maruz kaldığı bir sorun olarak belirtilmektedir. Antrenörden kaynaklı ekonomik istismar alt temasında çocuğun para kaynağı olarak gösterilmesi ve bu doğrultuda ilgilenilmesi, çıkar elde etme isteği ve ödül odaklılık belirgin unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır. Çalışmada yer alan katılımcıların görüşlerinden elde edilen bilgilere göre, sporcuların sergiledikleri emek ve başarının ardından antrenörler sporcuları baskı altında bırakabilmektedir. Sporcunun takıma alınması, yarışmaya götürülmesi gibi kararlar, sporcunun başarılı olsa bile, antrenörlerin çıkarları doğrultusunda şekillenebilmektedir. Hatta antrenör ve sporcunun arasındaki ödül ve para ilişkisinin gri alanda kalması sebebiyle bir çok sporcunun genç yaşta kariyerini noktalamaktadır.

Performans sporcularıyla ilgilenen antrenörlerin gelecek kariyerleri ve gelir durumları, sporcularının başarı ve performanslarıyla şekillenmektedir. Dolayısıyla antrenör, üzerindeki baskıyla sporcuya stres yaşatabilir. Ayrıca bu durum, antrenörle sporcunun arasında fazla yakın bir bağ kurmasına neden olabilir. Başarılı bir sonuç elde etmenin baskısıyla hareket eden antrenör, sporcuyu fazla kontör altında tutmak isteyebilir (Donnelly, 1997). Yine Stirling ve Kerr (2008), antrenörlerin başarı ve ödül sisteminin sporcuya bağlı olduğunu belirtmektedir.

Bu durum sebebiyle, yine antrenör ve sporcu arasında olması gereken sınır aşılmakta ve kişisel bir bağ oluşmaktadır. Antrenör ve sporcu arasında olması gereken mesafenin aşılmasıyla istismar süreci hızlanabilmektedir.

Eliasson (2015), yapmış olduğu araştırmada İsveç sporunda antrenör ve sporcuların, BM Çocuk Hakları Sözleşmesi hakkında bilgi sahibi olmadıklarını ve verilen hakların sadece bir politik belge olarak algıladıklarını vurgulamıştır. Ek olarak, Erdal (2019) çalışmasında sporda yaşanan istismar ile ekonomik koşullar arasında ilişki bulmuştur. Spor ortamında, maddi durumu düşük çocuk ve gençler problemi daha da netleştirmektedir. Ekonomik olarak alt sınıfta yer alan ailelerin çocukları spora büyük bir önem atfetmekte ve sporu sınıf atlamanın bir yolu olarak görmektedir. Görüşmeciler bu sorunun antrenör tarafından olumsuz olarak kullanılabileceğini belirtmişlerdir.

Sporda duygusal istismarın gerçekleşmesinde yalnızca antrenör değil aynı zamanda spor çevrelerinde yer alan yönetici, hakem, masör, doktor, fizyoterapist ve federasyon yetkilileri ile milli takım kamplarında hiyerarşik olarak en alt tabakadan en üste yer alan yetkililer duygusal istismarın gerçekleşmesinde rol oynayabilmektedir. Görüşmecilerin cevapları doğrultusunda yukarıda yer alan duygusal istismar faktörleri ‘diğer duygusal istismar sşjeleri’ başlığında incelenmiştir. Çocuk sporculara yönelik küfür, aşğıılama, hakaret ve kayırmacılık davranışlarının varlığı belirlenmiştir. Ayrıca, alıntılardan hareketle; takımın yenilgisinden dolayı küçük sporcuyu suçlama, dışlama davranışlarının idareciler tarafından yapıldığı vurgulanmaktadır.

Çalışmada yer alan kayırmacılık alt temasında; maddi çıkarlara ulaşabilmek amacıyla belirlenen sporcunun hakem, idareci ve federasyon yetkilileri tarafından korunması ve esas başarılı sporcunun hakkının elinden alınması durumları spor sisteminin içinde çoğunlukla yer almaktadır. Bu durum duygusal olarak çocuğun spor içerisindeki motivasyonunu ve bütünlüğünü bozarak duygusal zedelenmesine yol açmaktadır.

Kayırmacılık (Favoritizm); bir kişi veya grubun lehine olarak, hak ve adaletten sapma eğilimidir (Erdem, 2010). Sporda kayırmacılık ise, bir spor organizasyonunda antrenör, hakem, yönetici veya diğer organizasyon yetkililerinin görevlerini suistimal ederek bir sporcuyu veya bir takıma ayrıcalıklar sunulması olarak ifade edilebilir (Kavasoğlu ve diğ. 2016). Bu noktada sporda kayırmacılığın olduğu bir diğer alan müsabaka bölgeleridir.

Özellikle saha içi kayırmacılıkla ilgili olarak federasyonlar tarafından hakemlerin manipüle edildiği ya da hakemlerin inisiyatifinde olduğu ifade edilmektedir. Kvasoğlu ve diğ. (2016) mücadele sporlarında kayırmacılık üzerine yapmış oldukları araştırmada; maçların adil yönetiminin hakemin isteği doğrultusunda olduğunu, bir önceki senenin şampiyon sporcularının, tanidik kulüplerin sporcularının, hem antrenörlük hem hakemlik yapan kişilerin sporcularının, hakemin bölgesinin sporcularının kayırıldığını vurgulamışlardır. Bunun dışında federasyonda tanidik ya da akrabalık ilişkileri olan sporculara ve hakemlerin eşi, dostu yahut akrabası olan sporculara iltimas geçildiğini belirtmişlerdir. Bu açıklamalardan kayırılan sporcuların gücü elinde bulunduran kişilerle bağlantılı olduğu dikkat çekmektedir. Diğer bir değışle, ya köklü bir kulübün sporcusu, ya federasyon yetkililerinin-hakemlerin yakını tanıdığı ya da federasyonun yönetim kademelerinde ailesi olanlar kayırılabilir.

Bu unsurlar bazı araştırmacılar tarafından toplumsal alışveriş teorisine göre açıklanabilmektedir. Toplumsal alışveriş teorisine göre, insanlar eylemde bulunmadan önce eylemin getireceğı ödülleri ve yol açacağı maliyetleri hesap etmektedirler (Türkkan, 2020). Katılımcı görüşlerine bakıldığında, kayırılan sporcuların daha çok güçlü ve söz sahibi kişilerin sporcuları oldukları; mağdur olan ve duygusal olarak istismara uğrayan sporcuların ise branşlarında üst düzey oldukları ancak, güç olarak zayıf yapılanma içerisinde yer aldıkları görülmektedir. Yine, hiyerarşik yapılanma ve istismar arasındaki bağlantılı kayırmacılık içerisinde de yer almaktadır. Yaş, güç ve otorite bakımından zayıf olarak görülen çocuklar, spor çevrelerinde iktidarın boy gösterdiği durumlarda kendini savunamayabilirler. Bu noktada, sporun eşitlik ilkesinden uzaklaşarak, bir tarafa sağlanan avantaj, diğer tarafın mağdur olmasına hatta sporun genç yaşta bırakılmasına yol açmaktadır.

Küreselleşen spor dünyasında rekabet ve çeşitli çıkarların kritik noktada yer almasıyla kayırmacılık yaygınlaşmaya başlamıştır. Öyle ki sporun en üst çatı örgütü olan Uluslararası Olimpiyat Komitesi, bu konuda uyarılar vererek sporda kayırmacılık ve özellikle ayrımcılığa karşı ciddi çalışmalar yapmaktadır. Olimpik anlaşmada sporda ırk, yaş, etnik köken, cinsiyet fark etmeksizin eşit şartlarda spor yapılması ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu kavram kayırmacılığa tolerans gösterilmemesini de kapsamaktadır. (Murrmann, 2014). Uluslararası spor kuruluşları tarafından kayırmacılığa yönelik kararların alınması, bu sorunun ne kadar ciddi olduğuna işaret etmektedir. Söz konusu araştırma bulguları da, kayırmacılığın yaş farkı

gözetmeksizin çocukların bulunduğu profesyonel spor çevrelerinde de yer aldığını göstermektedir.

Antrenör, elit sporcunun sahip olması gereken üst düzey fiziksel performansı ve yüksek mental kapasite gibi önemli amaçları yerine getirmekle görevlidir. Konum itibarıyla savunmasız ve güçsüz olan çocuk sporcular, otorite bakımından daha güçlü ve yetki sahibi antrenörler tarafından olumsuz davranışlara maruz kalabilmektedir. Antrenör kaynaklı cinsel istismar faktörleri temasında belirlenen ‘Fiziksel temas’ alt teması, antrenörün özellikle teknik düzeltme adı altında temas ve çeşitli sebeplerde sevgi-aşırı ilgi gösterilmesi sonucu oluşan durumdan sporcunun rahatsızlığı ifade edilmiştir. Alan yazında yer alan çalışmalar incelendiğinde ise Yıldız (2009) bazı antrenörlerin spor dalına özgü birtakım hareketleri gerekli olmadığı halde sporcuya direk temas ederek, dokunarak anlattıkları, hareketleri tarif ederken sporcuya aşırı yaklaştıkları ve bu hareketleri çocuk yaşta sporcuların fark etmediğini ifade etmiştir.

Birçok temas içeren sporda, branşın özelliğine bağlı olarak maç sırasında izin verilebilecek veya cezalandırılacak tesadüfi bedensel temaslar bulunmaktadır. Bu tür temaslar sadece tesadüfi değil, aynı zamanda sürekliliği olmaktadır. Örneğin Judo sporunda, Tachi-waza denilen ayakta yapılan teknik sırasında, iki oyuncunun hareketlerini çalışmak için birbirini tutması gerekir; dolayısıyla en azından el ve kollarla, fırlatma girişimleri sırasında vücudun diğer kısımlarına uzanan temas noktaları bulunmaktadır. Newaza (yer pozisyonları) veya mat çalışması sırasında, tüm vücut yavaş ve sürekli hareket etmektedir. Ortalama bir judocu basitçe tekniğe ve kendini geliştirmeye odaklanırken, parafililer (cinsel sapkınlıklar) için durum birincil fırsat olarak sunabilir (Carl De, 2015).

Hem profesyonel sporda hem de beden eğitimi dersleri süresince temasta bulunmak çocuklara hareketin konforunu sağlamak açısından uygulanana bir davranıştır. Bununla birlikte, son çalışmalar, temasta bulunmanın uluslararası arenada antrenörlük yapan antrenörler için önemli bir endişe haline geldiğini göstermektedir. Öyle ki, bazı antrenörler, antrenman sırasında çocuklara temasta bulunmanın yanlış taciz iddialarına yol açma potansiyelinden endişe duymaktadırlar. Dolayısıyla çocukların, spor çevrelerinde yer alan paydaşların ve ebeveynlerin söylemlerine duyarlılığın artması ve aynı zamanda antrenörlerinde koruma altına alınmaları için sporda çocuk koruma stratejileri perspektifinde davranış kodları oluşturulmuştur. Örneğin, Kanada’da spor organizasyonlarının cinsel

istismarı önlemek ve antrenörlerin uygulamalarını denetlemek veya çerçevelemek için bazı koruma önlemlerinin alındığı görülmektedir. Spor Kanada (Sport Canada, 2002) ve Kanada Antrenörler Birliği (Coaching Association of Canada, 2020), temas açısından antrenmanda, sahada ve saha dışında çocukları okşama, kavga ederek eğlenme ve gıdıklama davranışlarını yasakladığı görülmektedir. Ayrıca sporcuların bu konu hakkında eğitilmesi amacıyla, antrenman ve tedavi süresince kullanılan teknik ve metotlar arasında kendilerine zarar verebilecek davranışların farkına varabilmeleri için yaş gruplarına bağlı olarak düzenli aralıklarla çalışmalar yapılmaktadır. Antrenör ve sporcular gibi, ailelerinde temas konusunda bilinçlendirilmesi için düzenlenen davranış kodlarında çocuğa aşırı dokunma, sarılma, öpme, gıdıklama, güreşme veya tutma davranışlarına karşı dikkat etmeleri ve gözlemlmeleri gerektiği belirtilmektedir.

Spor doğası gereği bir takım temasları bünyesinde bulundurabilir, ancak bu temaslar sınırı ve sebebi bilinmek zorundadır. Çocuklara iyi dokunuş-kötü dokunuş kavramları yaş grubunun özelliğine göre çeşitli eğitimler öğretilmesinin uluslararası spor kuruluşları tarafından zorunluğu tutulduğu görülmektedir. Bu sebeple fiziksel teması içeren cinsel istismar davranışları açık ve net bir şekilde sınıflandırılmak zorundadır. Fortier, Parent ve Lessard (2019) sporda cinsel istismarın temas boyutunda yapmış olduğu sınıflandırmada temas içeren dokunuşları şu şekilde listelemiştir: Çocuğun genital ve genital olmayan bölgelerinin (göğüs ve kalça gibi) okşanması, cinsel organına dokunulması, sürtünülmesi; cinsel organın, parmağın veya herhangi bir nesne ile ağza ya da vajinal yolla nüfus etmeye teşebbüs edilmesi. Ayrıca Reynolds (2000)'a göre, antrenörlüğün doğası gereği, antrenör ve sporcu arasında bir miktar fiziksel temas gerekebilmektedir. Fiziksel temas her zaman antrenör dahilinde, amacı açıklanarak, açık bir ortamda olmalıdır. Kasıklar, genital bölgeler, kalçalar, göğüsler veya vücudun herhangi bir noktası sebebiyle rahatsızlık veya utanma duymasına yol açacak dokunuşlarda bulunulmamalıdır.

Diğer taraftan, sporda fiziksel temasın hareketin gelişimi ve kontrolü açısından olumlu etkileri olduğunu ifade eden çalışmalar alan yazında mevcut görülmektedir. Toftegaard Nielsen, (2001) çalışmasında sporcuların antrenman sırasında temasla ilgili davranışları normal gördüklerini, ayrıca bunu kapsamlı antrenman için ve atletik performanslarının geliştirilmesi için faydalı buldukları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca, Miller Franken ve Kiefer (2007), çalışmalarında dokunmanın antrenör ve sporcu tarafından konfor, sporcunun uyarılma düzeyini artırmak, destekleme, takdir etme ve başarılı bir performansı kutlama

anlamı taşıdığını saptamışlardır. Ayrıca, dokunma yoluyla antrenörlerin, müsabaka öncesi sporcuların gerginliklerini azalttığını ve sakinleştirdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte özellikle takım sporlarında yapılan spora özgü bir takım ritüeller sebebiyle kaçınılması gereken temasların varlığı söz konusudur. Kerr, Stirling, Heron, MacPherson ve Banwell (2015) tarafından sporda temasın önemine yönelik, 10 antrenör ve 10 sporcu üzerinde yaptıkları araştırmada spora özgü ritüeller ve / veya takıma kabul edilebilme gibi sebepler önemli belirleyicileridir. Örneğin, "kalçaya vurma" eyleminin sporcular ve antrenörler tarafından futbol gibi sporlarda kullanıldığı bildirilirken, jimnastik ve dalış gibi sporlarda bu tür bir dokunma normatif bir davranış olmayıp son derece uygunsuz olarak kabul edildiği vurgulanmıştır. Ayrıca, spora özgü kültürlerin etkisiyle hokey gibi sporlarda kişinin rakipleriyle el sıkışmak için sıraya girdiği, Amerikan futbolu veya basketbolda branşlarında bu eylemin yer almadığı ifade edilmiştir. Bu noktada sporda cinsel istismar açısından temas kavramının negatif ve pozitif dokunma eylemine göre kendine özgü bir sistemi içerisinde yer aldığı söylenebilir.

Sporda cinsel istismar çalışmalarının başlangıç aşamaları incelendiğinde öncelikle araştırdığı grubun genç sporcular ve antrenörler üzerine olduğu görülmektedir. Çalışmaların genel olarak değerlendirildiğinde ise, istismarın gerçekleşmesi noktasında zayıf-güçlü ve ast-üst kavramlarının varlığı görülmektedir. Ayrıca, sporcu-antrenör arasındaki hiyerarşik ilişkiden sporcu açısından baskı altında olma yaratan, bazen de sporcunun antrenörüne hayranlığı şeklinde oluşabilmektedir. Bu sebeple; güç, statü, prestij, yardıma muhtaçlık gibi birçok değişken mağduru istismara maruz bırakabilir. Yapısal olarak daha düşük bir düzeye sahip sporcunun gözünde antrenör cazip seçenekler sunabilmektedir. Üst seviyede bir performans elde etme arzusuna sahip sporcunun, daha çok bilgi ve beceriye sahip antrenöre karşı direnci oldukça zayıftır. Cinsel istismar konusunda yapılmış çalışmalar faillerin çoğunlukla (%98) sporcu ile doğrudan ilgilenen antrenör, öğretmen veya eğitimcilerden oluştuğunu göstermektedir (Çetin ve Hacısöftaoğlu, 2018; Brackenridge, Bishopp, Moussalli ve Tapp 2008). Ayrıca faillerin %29'unun evli ve yaşlarının ortalaması 34,2 olarak belirlenmiştir. Yapılan araştırmada mağdurların 108'i kız ve 45'i erkek olup, kızların yaş grubu 9–21, erkeklerin 11–17 ve en küçük mağdurun 5 yaşında olarak tespit edilmiştir. Sporda gençlerin cinsel istismarı çoğunlukla erkek antrenörler tarafından gerçekleşmektedir. Cinsel istismarda bulunan antrenörler şehirlerinde, illerinde veya ülkelerinde, sporlarında veya spor organizasyonlarında genellikle yüksek statülü ve iyi bir üne sahip, velilerin ve gençlerin güvenini kazanan kişiler olarak belirtilmektedir (Brackenridge ve diğ., 2008)

Edward (1981) antrenörlerin kişiler arası uygulayabileceği dokuz tür dokunma çeşidinden bahsetmektedir. Bu temaslar; hareketi kolaylaştırma, yönlendirme, agresif dokunuş, korumacı, tebrik etme-kutlama, cinsel, sakinleştirici ve şaka amaçlı olarak sıralanabilir (Gleaves ve Lang, 2017). Dolayısıyla, spor ortamları cinsel istismarın gerçekleşmesinde ideal bir ortam haline gelebilmektedir. Bazı antrenörler işlerinin bir parçası olarak çocuklara sıklıkla temasta bulunmaktadır. Bu fiziksel temas uygun görülen iyi dokunuş ve kabul edilmeyen kötü dokunuş arasında gri bir alan yaratmaktadır (Tschan, 2013; Bjørnseth & Szabo, 2018). Ayrıca, Stirling (2009)'e göre; cinsel istismarı, temaslı (cinsel ilişkiler, uygunsuz dokunuş) ve temas içermeyen cinsel saldırı (teşhir etmeye çalışma, cinsel şakalı-konuşmalar, cinsel teklifler) olarak sınıflandırmak da mümkündür. Leahy ve diğ. (2002) göre ise; cinsel istismar, temassız, temaslı ve direk cinsel yönelimin olduğu eylemleri içerir.

Görüşmeciler cinsel istismarla ilgili olarak, bireysel sporlarda kişilerin istismara uğrama ihtimallerinin daha yüksek olabileceğini vurgulamışlardır. Bu durumun sebebi; antrenör ve sporcunun yalnız çalışması ve etrafta yok denilecek kadar az kişinin olmasından cesaret aldığı söylenebilir. Benzer şekilde Fasting, Brackenridge ve Sundgot-Borgen (2003), Norveç'te bireysel ve takım sporlarından 660 elit kadın sporcu ile yaptıkları çalışmada katılımcıların %51'inin cinsel tacizi deneyimlediklerini belirtmiştir. Cinsel taciz ve cinsel istismarın sporcunun izole edildiği bireysel sporlarda yoğun yaşandığını, mağdur sporcuların antrenmana yalnız gitmek istemediklerini ve yalnız olduklarında güvende hissetmediklerini bildirmiştir. Bununla beraber, spor türü ile cinsel istismar arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu noktada çalışma bulgularından elde edilen sonuçlarla, alan yazında sporda cinsel istismara yönelik araştırma sonuçları arasında benzerlik gösterdiği ve söz konusu araştırma sonuçlarını desteklediği görülmektedir.

Spor ortamlarında cinsel içerikli ifadeler ve kelimeler antrenörler tarafından yaygın görülmektedir. Çocukluk döneminde bu konuşmalara maruz kalan çocuk sporcular bu konuşmalara yaşlarının vermiş olduğu kapasiteye sebebiyle anlam verememektedirler. Ek olarak, spor çevrelerinde gençler ile antrenörler arasında şaka ve espri yoluyla çeşitli cinsel içerikli konuşmalar tespit edilmiştir. Yapılan şakaların yaşanan olumsuz algıyı yumuşatmak ve değeri yükseltmek için yapıldığı söylenebilir. Görüşmeciler, elit çocuk sporculuk döneminde karşılaştığı cinsel içerikli konuşmaları daha olgun bir yaşa geldiğinde fark ettiklerini ve bu konuşmalarla samimi ortam kurulmaya çalışıldığını ifade etmişlerdir.

Toftgaard Nielsen (2001), Danimarka’da 253 kişinin katılımıyla gerçekleştirdiği araştırmada, on sekiz yaşından küçük erkeklerin üçte ikisi ve üçte biri, antrenörlerin cinsel içerikli şakalarına maruz kaldığını belirtmiştir. Yine, Alexander ve diğ. (2011) araştırmalarında yer alan katılımcılardan kadınların %11 ve erkeklerin %10 oranında sürekli olarak cinsel şakalara ve konuşmalara maruz kaldığını belirlemiştir. Johnson (2015), ABD’de çocuk cinsel istismarının engellenmesi için antrenörlerin cinsel içerikli şaka, yorum ya da mimiklerde bulunmamasını vurgulamıştır. Bununla birlikte, Brackenridge (2001), cinsel istismar sürecinde; cinsel yönelimli yorumlar, şakalar, ahlaksız yorumlar veya cinsel imalar, vücut, kıyafet, medeni durum ile dalga geçmenin varlığından söz etmektedir.

Kademeli olarak cinsel içerikli konuşmalar yüz yüze, mesajlaşarak, fotoğraflar göndererek ve sosyal medya aracılığıyla başlayabilmektedir. Bu şekilde fail kurbanını cinsel istismar sürecinin içine alıp daha tehlikeli bir etkileşimin başlangıcına adım atar. Grooming olarak da ifade edilen süreçte, fail kurbanına güven verir ve onu rolüne hazırlar. Böylece cinsel istismarı sürdürmek ve gizli tutmak için kontrolü ve sessiz bir süreç oluşur (Brackenridge ve diğ., 2008; Fasting ve Brackenridge, 2005). Konuşma içerisinde yapılan cinsel imalar çocuğu bu sürece hazırlayabilmektedir. Genel olarak şaka ya da benzetme yoluyla cinsel içerikli konuşmalara maruz kalınması sporcular tarafından rahatsız edici bir durum olarak ifade edilmekte ve cinsel istismar kabul edilmektedir. Söz konusu araştırmada yer alan katılımcı görüşleri doğrultusunda ortaya çıkarılan araştırma bulgularının, alan yazında yer alan çalışma sonuçlarıyla paralellik gösteriyor olması, sporda çocuklara cinsel içerikli konuşmaların sık olduğu ve bu durumun ciddi problem teşkil ettiği görüşünü ortaya çıkarmaktadır.

Görüşmeci deneyimlerinden elde edilen bulgular ışığında belirlenen ‘‘flörtleşme/evlenme’’ alt temasında, antrenör ve çocuk sporcu arasındaki ilişki sınırının kalkmasından kaynaklı problemler ifade edilmiştir. Bu problemlerin ortaya çıkmasında çocuk sporcuyla özel mesajlaşma, romantik ilişki kurma, çocuk ve yetişkin arasındaki algı farkı, ilişki sınırlarının kalkması baskın unsurlar olarak ortaya çıkmıştır. Görüşmeciler, çocukların kendilerinden yaşça büyük ve bilgi birikimi daha fazla olan birine hayranlık duyabilecekleri, ancak antrenörün bu durumu değerlendirmemesi gerektiği ifade edilmiştir. Çalışmada yer alan katılımcıların ifade ettiği diğer bir nokta, sporcunun küçük yaşta aileden kopması ve ihtiyacı olan ilgiyi görememesi nedeniyle antrenörüne yakınlaşması olmuştur. Çocuğun görmek istediği ilgi antrenörü tarafından etik dışı hareketlerle gösterilebilmektedir. Diğer taraftan

kız çocuklarının ergenlik dönemindeki fiziksel değişiklikler ve duygu oluşumları antrenör tarafından suiistimal edilebilmektedir. Ayrıca, katılımcılar antrenör-sporcu evliliklerini eleştirmişlerdir. Evlilik sürecinin sporcu on sekiz yaşına girmeden önce başladığı ve etik bir davranış olmadığı ifade edilmiştir.

Geriye dönüp baktığımızda, 1970'lerin sonlarında ve 1980'lerin başlarında faal olan bazı kadın sporcuların çoğu, antrenörleriyle evlendiği ve cinsel ilişkilerin ne zaman başladığı ve başladıklarında hala küçük olup olmadıkları ve yürürlükteki yasaları ihlal edip etmedikleri sorusu devam etmektedir. Örneğin, çoğu judo federasyonu ve yasa uygulayıcıları için bu mesele yıllar sonra tartışmalı hale gelmiş ancak, kadın, erkek, genç ve yetişkin gözetmeksizin cinsel istismar ve taciz konusunda ders çıkartılıp gelecek nesiller için gereken hassasiyetin gösterilmediği söylenebilir (De Crée, 2015).

Cinsel içerikli davranışlar, oyun olarak flört ve şaka biçimlerinde kendini gösterebilir. Alan yazında, bu tür cinsel ifadelerin ortam içerisinde ilişkileri güçlendirdiğini, iş stresini azalttığını ve işi zevkli kıldığını belirtmiştir (Vashistha, Garg, Anderson ve Raza, 2019; Aslan, 2016; Erickson, 2010). Diğer taraftan Owton ve Sparkes (2017), sporda cinsel istismar, Bella'nın hikayesi çalışmasında, flörtöz-çekici antrenörlerin her zaman flört etme, şaka yapma, dokunmaya çalışma vb. hareketlerle karakterize edilmiştir. Ayrıca, Johansson ve Lundqvist (2017) İsveç'te sporcu-antrenör ilişkisine yönelik cinsel taciz ve istismar çalışmasında, katılımcıların (%39) antrenörleri tarafından flört etme, cinsel konuşmalar ve şakalaşma davranışlarına maruz kaldıkları belirlenmiştir.

Sporcuların antrenörleriyle ve antrenörlerin sporcularıyla flört etmesine veya kur yapması cinsel çekiciliği getirmektedir. Dolayısıyla bu durum cinsel istismar riski oluşturabilir (Auweele ve diğ., 2008; Fasting & Sand, 2015; Brackenridge, 2001). Benzer şekilde Yıldız (2009), araştırma verilerinde, antrenörlerin de tacize uğraması söz konusu sporcunun hayranlıkla başlayan ilgisi ileri gidebildiği ve bu hayranlık neticesinde oluşan hayal kırıklığının antrenöre iftira atma durumuna kadar gittiği, bu sebeple antrenörün sporcu ile arasındaki mesafeye dikkat etmesi gerektiğini belirtmiştir. Öyle ki, uluslararası spor örgütlerinden İrlanda Basketbol Federasyonu, antrenör etik kodlarında, antrenörlerin çocuklara el ve vücut hareketleri ile flört edici davranışların engellenmesine yönelik madde düzenlemiştir (Basketball Ireland Code of Ethics for Children's Sport, 2013).

Günümüzde bir sporcu ne kadar yetenekli olursa olsun ne kadar çalışırsa çalışsın kazanmak için bir antrenörün yardımına ihtiyaç duyar. Ancak bir antrenörün görevi de yalnızca çalıştırmak ya da sporun nasıl yapıldığını göstermekten ibaret değildir (Terlemez, 2019). Antrenörlün en önemli rollerinden biri iletişim kurmak olup, sporcularıyla birlikte sürekli iletişim içinde olan antrenörler, kendilerine gelecek geri bildirimleri dikkate alma ve sporcuyu anlama konusunda da iyi olmalıdırlar (Tepeköylü Öztürk & Soytürk, 2019). Ancak, antrenör tipleri arasında yer alan otoriter stilde, bütün kararlar antrenör tarafından alınır. Sporcuların rolü antrenörlerinin kumandalarına ve emirlerine yanıt vermek olup, antrenörün rolü sporculara ne yapılacağını söylemek, sporcunun rolü ise bunu dinlemek, anlamak ve itaat edip yerine getirmektir (Konter, 1996). İfade edilen sistem kontrol dışına çıktığında, antrenör sporcularını aşırı derecede sahiplenerek, ilişki boyutu farklı bir frekansa getirilebilir. Bu noktada görüşmecilerin alıntıları alan yazınla paralellik göstermektedir. Öyle ki, çocuk sporcuları geleceğe yapılan bir yatırım olarak gören antrenör, yetiştirdikleri sporcuları ellerinde tutabilmek için aralarında duygusal bir bağ kurup antrenör-sporcu ilişkisini cinsel istismar boyutuna getirebilmektedir. Sporcunun kontrolsüz bir şekilde antrenörü tarafından sahiplenmesi ile hem çocuğun özgür alanı işgal edilmekte hem de ilişki boyutunda çizgi aşılarak antrenör etik kuralları ihlal edilmektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar, ailenin spor branşı hakkında bilgi sahibi olması gerektiği, antrenmanların belirli bir süre gözlemlenmesi ve çocuğa ailesiyle rahatlıkla konuşabilecek konforun sağlanması gerektiği vurgulanmaktadır (Osai ve Whiteman 2017; Coakley, 2006; Trussell, 2014).

Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda oluşturulan ‘‘Rahatsız Edici Bakış’’ alt teması, katılımcıların belirtmiş olduğu bir diğer istismar içerikli davranış olarak belirlenmiştir. Özellikle, spor dalına özgü kıyafetler nedeniyle birçok çocuğun rahatsız edici bakışlara maruz kaldığı ifade edilmiştir. Diğer taraftan, öncelikle kız çocukları antrenman ve yarışmaya uygun kıyafetler giyindikleri halde kendilerini baskı altında hissetmektedirler. Piper ve diğ. (2014), bazı yüzme antrenörlerinin istismar vakalarında yer aldığını ve kötü niyetli insanlar tarafından riskli spor olarak tanıtıldığını belirtmiştir. Ayrıca Brackenridge ve Kirby (1997), belirli tekniklerde ya da diğer zamanlarda spor kıyafetlerinin bedeni belirli ölçülerde açığa çıkardığı vurgulamıştır. Bu durumu destekler biçimde Erdal (2019) araştırmasında yer alan kadın sporcuların giyimleri sebebiyle rahatsız edici bakışlara maruz kaldığını ve kendilerini korumak zorunda hissettiklerini belirtmiştir.

Diğer taraftan, Turner ve McCrory (2004) Spor etkinliklerinde çocukların giymiş olduğu kıyafetlerin genellikle potansiyel risk barındırmadığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Yıldız (2009) araştırmasında %61,5'i oranla kıyafetten kaynaklı bir istismarın söz konusu olmadığını belirtmiştir. Ek olarak Fasting, Brackenridge ve Kjølberg (2013) cinsel taciz ve istismara uğrayan sporcuların spor kıyafetleri vücudu örtmek bazında sınıflandırarak cinsel taciz ve istismar arasında bir bağlantının olmadığı belirlenmiştir. IOC değerlendirmesinde ve bahsedilen çalışmalar sonucunda spor kıyafetlerinin istismarcıları cezp etmeye yönelik bir durum olmadığı söylenebilir. Ancak, bu çalışmada çocukların risk altında olduğu ve rahatsızlık duydukları belirlenmiştir. Bu farklılığın sebebi olarak, gelişmiş ülkelerin spor kültürleri ve hatta branşa özgü yaklaşımları arasındaki ayırmadan kaynaklandığı söylenebilir.

Çocuk cinsel istismarı ile ilgili bilgiler ve veriler son yıllara kadar hep kız çocuklarıyla yapılan araştırmalara dayanmaktadır ve erkek çocukların çok fazla istismara uğramadığı sanılmaktadır. Oysa araştırmalar erkek çocuklarında hiç de azımsanamayacak bir oranda, çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kaldığını göstermektedir (Bulut, 2007; Coburn, Harvey, Anderson, Price, Chong, K ve Connolly, 2019). Öyle ki, alan yazında kadınlar tarafından erkek çocuklara cinsel istismarda bulunulduğuna dair çalışmalar da yer almaktadır (Peluso ve Putnam, 1996; Denov, 2004; Gil, 2014).

Sporun erkeklik değerlerini en iyi şekilde temsil eden bir sembol olarak görülmesi, genç erkek sporcuların ideallerini pekiştiren bir mit olarak yerini almaktadır. Bireyler, bu miti oluşturan kriterlerin eksikliği durumunda zayıflık, eşcinsellik veya kadınlıkla ilişkilendirilebilir (Rowe ve McKay, 1999; Bulgu, 2012; Parent ve Bannon, 2011). Böylelikle erkek mağdurların, erkeksi kimliklerini kaybetme korkusu ile sapkın, kadınsı veya eşcinsel görünebilmeleri düşüncesi, kendilerini ifade etmeleri açısından bir tabu olarak görülmektedir (Holmes ve Slap, 1998).

Leahy ve diğ. (2002), Avustralya'daki sporcular üzerinde yaptığı araştırmada erkek katılımcıların %21'inin en az bir kez cinsel istismara maruz kaldıkları ve istismarcının çoğunlukla erkek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Başka bir araştırmada ise O'Leary ve Barber (2008), erkek çocukların % 26'sının istismara maruz kaldıkları, ancak istismara uğradıklarını ifade etmek için 20 yıldan fazla beklediğini belirlemiştir. Bu noktada, Hartill (2009) sporda istismara uğramış erkeklerin bu durumdan fazla etkilendiklerini ve az sayıda kişinin istismardan yıllar sonra deneyimlerinden bahsedebildiklerini belirtmiştir. Geçmişte

yapılan araştırmalara hâkim olan “erkek istismarcı / kadın mağdur” paradigması, erkek mağdurlar tarafında sessizliğe yol açmış ve bu problem güçlenmeye başlamıştır (Hartill, 2005; Parent ve Bannon, 2011).

Ulusal ve uluslararası alanda sporda erkek çocuklarının cinsel istismarına yönelik birçok yayın ve proje yer almaktadır. Örneğin, Kanada sporunun eski milli hokeycilerinden Sheldon Kennedy, çocukluk döneminde erkek antrenörü tarafından defalarca cinsel istismara uğramış ve bu olayın açıklanmasının ardından Canadian Red Cross Abuse Prevention Program ile Respect Group Inc. (RGI) gibi birçok projede çocukların korunmasına yönelik çalışmalar oluşturulmuştur (Kennedy, 2011). Bu açıklamaların ardından, 2011 yılının sonlarında eski Penn State Amerikan futbol antrenörü Jerr Sandusky, 15 yılda 10 çocuğa cinsel tacizde bulunduğu iddiasıyla 48 suçlamadan 45’inde suçlu bulunmuş ve 442 yıl hapis cezası istenmiştir. Sandusky davası olarak bilenen bu skandal, medyada potansiyel bir önyargıya yol açmıştır (Klein ve Cooper, 2016). Ek olarak, Kasım 2016’da, Crewe Alexandra FC’nin eski bir oyuncusu olan Andy Woodward, sporda cinsel istismar deneyimini kamuya açıklayan ilk profesyonel futbolculardan biridir. Woodward, çocukluk döneminde eski antrenörü Barry Bennell tarafından cinsel tacize uğradığını açıklamış ve bunun üzerine Futbol Federasyonu ile futbolculara yardım etmeye yönelik bir yardım hattı kurulmuştur. Yardım hattının kurulmasını takiben ilk hafta 860’tan fazla çağrı alınmıştır. Andy Woodward’ın açıklamasını iki eski genç olan Steve Walters ve Chris Unsworth izlemiştir ve aynı antrenör tarafından cinsel tacize uğradıklarını açıklamışlardır. Ayrıca 2016’da bir başka eski futbol oyuncusu Paul Stewart, genç takım koçu, Frank Roper tarafından cinsel tacize uğradığını açıklamıştır (Hartill ve Lang, 2017). Yine, İngiltere’de Truth Project, cinsel istismar mağdurlarının deneyimlerini paylaşması için katılımcıların da haklarının korunması şartıyla bir proje oluşturmuştur. Bu proje Çocuk Cinsel İstismarına İlişkin Bağımsız Soruşturmanın bir parçasıdır. Yazılı olarak, telefonla, görüntülü görüşme yoluyla veya yüz yüze paylaşımlarda elde edilen bilgiler neticesinde erkek çocuklarının sporun kültüründe cinsel istismara uğradığı belirlenmiştir (Darling ve diğ., 2020).

Bununla birlikte, Türkiye’de özellikle futbol kulüplerinde yaşanan cinsel istismar vakaları Türk medyasında da tartışılan bir konu olarak yerini almıştır. Örneğin, İstanbul ilinde bir futbol kulübünde görev yapan antrenörün 11 erkek çocuğa cinsel istismarda bulunulması ve görüntü alınarak şantaj yapılması sonucu tutuklu sanık 134 yıl hapse çarptırılmıştır (Akbulut, 2015). Türkiye futbol Federasyonu teknik direktörü Fatih Terim, futbolda istismarının spor

kulüplerinde arttığının altını çizerek, politikaların alınması konusunda çalışmalarını desteklemiştir (Altyapılarda 'cinsel istismar', 2016). Türk spor dünyasında yer alan ve derin iz bırakan sporda cinsel istismar olaylarına karşı sıfır tolerans gösterilmesi ve önlemlerin alınması noktasında yüksek yargı mercilerinin ve sporun söz sahibi kuruluşların çeşitli düzenlemeler getirmesi bir zorunluluk olarak görülmektedir. Uluslararası örgütlerin ve federasyonların bu konu hakkında uygulamış olduğu davranış kodları bir rehber niteliği taşımakta olup, çocukları bünyesinde barındıran tüm kurum kuruluş ve antrenörlerce uygulanmalıdır. Bu rehber altında yer alan temas kodları açısından bakıldığında çocuğun konforu gözetilerek, bazı hareketlerin gerekirse yardımcı antrenör üzerinde gösterileceği ifade edilmiştir. Ayrıca, gelişen teknoloji ve yapılanma ile bir takım teknik ve taktik beceriler video ve fotoğraf üzerinden sağlanabilir. Diğer taraftan, rekreatif ve sağlık amaçlı spor yapan çocuklara gösterilen teknik eğitimin, elit seviyeye gelmiş uluslararası arenada ülkesini temsil edebilen sporculara gösterilmesi ve gereksiz temas içermesi olumsuz bir dokunmanın varlığıyla açıklanabilir. Bu noktada, sporcuyu ve antrenörü her türlü cinsel istismar riskinden ve bu algıyı yaratabilecek davranışlardan koruma için gerekli eğitimlerin verilmesi ve önlemlerin alınması ivedilikle sağlanmalıdır.

Araştırmada yer alan katılımcıların görüşleri doğrultusunda, cinsel istismarın yaşanmasına zemin hazırlayan diğer alan, konaklamalı organizasyon ve seyahat olarak ortaya çıkmıştır. Belirlenen alt temada ise otel odalarının kontrolsüzlüğü ve serbest giriş hakkı, kapalı ortamda sporcu ve antrenörün yalnız kalması ve sporcunun ya da sporcuların odasına izinsiz girilmesi baskın unsurlar olarak belirlenmiştir. Genel olarak ülkemizde yaşanan ve basında bir çok defa yer alan reşit olmayan sporcu-antrenör ilişkileri, cinsel ilişkiye zorlama, tecavüz gibi skandallar toplumumuzda çok büyük tepkilere yol açmıştır. Yıldız (2009)'a göre, bu durum spora olan ilgiyi azalmakta ve spor alanında yapılan kampların veya organizasyonların iptal edilmesine neden olabilmektedir.

Konaklamalı organizasyonlar, seyahatler, salon, soyunma odası gibi yerlerde istismarın önlenmesine yönelik kontrol noktasının zayıf olduğu söylenebilir. Cinsel istismarın gerçekleştiği ortamlar, hem erkek hem de kız çocukları için aşağı yukarı aynı görünmektedir. Cinsel istismar, çoğunlukla spor faaliyetlerinin yapıldığı yerlerde, istismarcının evinde, antrenman seanslarında, sporla bağlantısı olmayan sosyal etkinliklerde veya evden uzakta yarışmalar sırasında meydana gelir (Brackenridge, 2008). Özellikle kamplar, otel, misafirhane, yurt gibi şampiyona konaklamalarının yapıldığı yerler cinsel istismarın

gerçekleşmesin tetiklemektedir. Sporcu müsabakaya giderken ve antrenör masaj yaparken çocuk risk altında olabilir. Ayrıca antrenörün evi ve antrenörün aracında yalnız kalmak, gezi ve organizasyonlar, eğitim amaçlı seminer ile özel mekanlar riskli yerler arasında bulunmaktadı (Cense & Brackenridge, 2001). Gündüz ve diğ. (2002), sporcuların mekân olarak cinsel istismarın en çok antrenman sahasında (%45,5) meydana geldiğini belirtmiştir. Benzer şekilde, Brackenridge ve Kirby'e (1997) göre; sporcuların istismara yönelik bildirimleri incelendiğinde bu durumun; soyunma odası, saha, konaklamalı seyahatler, antrenörün evi veya arabası ve alkolün olduğu sosyal organizasyonlarda meydana geldiği görülmektedir.

Diğer taraftan iletişim araçlarına yansımaları bakımından sporda cinsel istismar sorunu basına da yansımakta olup, Türk medyasında yer alan sporda istismar vakalarının spor sahalarında gerçekleştiği görülmektedir. Spor salonunda 3'ü 18 yaşından küçük 4 kız sporcuya cinsel istismarda bulunmak suçundan tutuklu yargılanan 71 yıl 18 ay hapis cezasına çarptırılmıştır (Kick-boks antrenörü, 2020). Yine, bir futbol kulübünde 13 yaşındaki sporcunu spor salonunda yaşadığı bir diğer istismar vakası, ailelerin ve şahitlerin bildirimleri ile ortaya çıkarılmış ve fail yargılanmıştır (Spor Kulübü, 2018). Ek olarak, bir basketbol kulübünün sporcu kampında, otel odasında 11-14 yaş grubu çocukların antrenörler ve yardımcısı tarafından cinsel tacize uğradığı ve yüksek makamlarca soruşturma başlatıldığı görülmektedir (Basketbol Okulu, 2018).

Uluslararası Olimpiyat Komitesi; uluslararası, bölgesel ve ulusal spor olaylarında dünyada sporu yönlendiren merkezi bir liderlik rolü oynamaktadır (Olympic Charter, 2007). Bu liderlik rolü sporu ilgilendiren tüm olaylarda ve durumlarda olduğu gibi sporda çocuk koruma sistemini de kapsamaktadır. Bu açıdan IOC, sporda çocuk koruma politikalarında öncü kuruluştur. Bu noktadan hareketle IOC'nin konuyla ilgili yaptırımlarına, ilkelerine ve politikalarına bakacak olursak en başta spor alanında yaşanan istismar ve taciz olayları üzerinde durulduğu görülmektedir. Bu durumu IOC "*Cinsel istismar ve taciz, korumanın zayıf olduğu zamanlarda ve yerlerde, fail kişi daha cesaretli davranışlar sergilediği ve sporcu bu durumda yaş ve olgunluğa bağlı olarak daha savunmasız olduğu için daha fazla görülmektedir. Yapılan çalışmalar soyunma odalarında, spor salonu veya sahalarında, konaklamalı etkinliklerde, antrenörün evi ya da arabasında alkol bulunmasının istismar riskini artırdığını göstermektedir. Ayrıca takımların sezon başı ve sonunda yapmış olduğu kutlamalarda alkolün kullanılması sebebiyle bireyler veya gruplar cinsel istismara maruz*

kalabilmektedir." ifadeleriyle açıklamaktadır (IOC Adopts Consensus Statement On “Sexual Harassment & Abuse In Sport”, 2007).

Çeşitli uygulamalar incelendiğinde sporda cinsel istismarın engellenmesi ile ilgili uluslararası birliklerle iş birliği yapıldığı görülmektedir. Konaklamalı spor organizasyonlarında sporcunun odasına izinsiz girmek ve odayı paylaşmak, seyahatlerde çocukla yalnız kalmak, araba ya da benzeri araçlarda çocukla tek kalmak bir çok spor örgütünün seyahat ve konaklamalı organizasyona dair yönetmelik başlığında belirtilmektedir (Athletics Ireland, 2015; Sport New Zealand, 2017; IAAF Code of Ethics for Coaches, 1999). Diğer taraftan, konunun ciddiyeti sebebiyle Avustralya Kraliyet Komisyonu, yaşanan istismar vakalarının ardından risk faktörlerinin genel olarak değerlendirdiği bir rapor yayınlanmıştır. Bu raporda istismarın gerçekleşeceği bölgelerin sporcu kampları, konaklamalı yarışmalar ve yolculuklar, odalara yerleştirme düzenlemeleri, yolculuk planları, soyunma odaları ve duşlar olarak belirlenmiştir. Bu bilgiler ışığında, yapılan araştırma ve incelemeler kapsamında elde edilen sonuçlarla söz konusu çalışmanın bulguları arasında paralellik olduğu görülmektedir. Sporda çocuk istismarının önlenmesi ve çocuklar için güvenli spor ortamının oluşması için çeşitli tespitler yaparak koruyucu önlemlerin alınması, tüm kurum ve kuruluşların harekete geçmesi ve düzenlenmelerin uygulanması gerekmektedir.

Spor çevrelerinde yönetici, masörler, doktor, hakem gibi farklı görevlerde yer alan paydaşlar sahip oldukları konumun verdiği güç ile kendinden yaşça küçük ve savunmasız kişileri çeşitli şekillerde rahatsız ettikleri belirlenmiştir. Diğer istismar sükeleri temasında yer alan ‘Temas’ alt temasında özellikle masör olarak sporcularla ilgilenen bazı bireylerin tahrik ve tatmine yönelik kötü dokunuşlarda bulunarak istismar ettikleri belirlenmiştir. Sağlık personellerinin cinsel istismar eylemleri hem alan yazında hem de dünya basınında oldukça tartışılmaktadır (Owten ve Sparkes,2017; Donnelly, 1997). Yarışma sporları için yapılan masaj, gri alan olarak görülebilmektedir. Kerr, Stirling, Heron, MacPherson ve Banwell (2015) çalışmalarında masaj yapılmasını sporcu sağlığı bakımından iyi dokunuş olarak sınıflandırmaktadır ancak, birlikte bir çok spor kuruluşu çocuğa masaj için gereken temas şekillerine göre (gıdıklama, özel bölgeye dokunma, okşama vb) sınırlandırılmıştır (Kerr ve diğ., 2015).

Takım doktorları ve spor hekimleri sporculara sık sık temas ettikleri potansiyel riskleri belirleme konusunda çok önemli bir konumdadır. Bu sebeple sağlık çalışanları belirlenen davranış kodları oldukça kritik yere sahiptir (Marks, Mountjoy ve Marcus, 2012). Yeni Zelanda’da spor fizyoterapistleri için oluşturan davranış kodlarıyla cinsel bölgeye temas yasaklanarak önlem alınmıştır (Anderson ve diğ., 2015). ABD olimpiik jimnastik takımının eski doktoru Larry Nassar’ın 1998-2015 yılları arasında en küçük 6 yaşında olan yaklaşık 256 sporcuya taciz ettiği ortaya çıkmıştır. Nasar’ın sporcuların üzerindeki güç pozisyonu zayıf, savunmasız ve sakat sporcular üzerinde etkili olmuştur. Sporcuların klinik, ev, eğitim kamplarında ve yarışmalarda konakladığı otel odalarında istismara uğradığı belirlenmiştir (Mountjoy, 2019).

Çalışma bulguları ışığında ‘flörtleşme’ alt temasında hakem ve idareciler sahip oldukları konumun verdiği güç ile kendinden yaşça küçük ve savunmasız bireyleri çeşitli şekillerde rahatsız edebilmektedirler. Görüşmecilerin perspektifinde özellikle çocuk sporcu ile sosyal medyada birbirlerini takip edilmesi, mesajlaşma, spor dışındaki çevrelerde sosyal ortam oluşturulması, çocuğun eksik olduğu alanları tespit ederek yoksunluğundan faydalanılması ve çeşitli vaatler vererek çocuğun yükselebileceği imasında bulunulması en baskın unsurlar arasında yer almaktadır. Spor yöneticileri, hakemler ve diğer yetkililerin spor çevrelerinde çocuklar için önemli bir yere sahiptir ancak, bazı durumlarda yetkililer pozisyonlarını kötüye kullanarak çocukların zarar görmesine sebep olurlar (Kirby ve Glen, 2002). Kirby ve Greaves, Kanada’da 260 elit sporcu ile yaptıkları çalışmada katılımcıların %21,8’i sporda bir yetkili bir otorite ile cinsel ilişkiye girdiklerini ve %8,6’sı bu ilişkiye zorla girdiklerini söylemiştir. Katılımcıların %9’u bu deneyimleri 16 yaşından önce yaşadıklarını beyan etmişlerdir. Hem alan yazında yer alan bilimsel araştırmalar hem de spor çevrelerinde yaşanan olumsuz örnekler sporda cinsel istismarın yaşanmasında tüm paydaşların etkisinin olduğu ve bu durumunun çalışma bulgularıyla paralellik gösterdiği söylenebilir. Bu noktada spor kurum ve kuruluşlarının sporcu ve spor çevrelerinde yer alan paydaşlara istismarın ne olduğu ve engellenmesine yönelik eğitimler ve bildirimler vererek, sporcu ve diğer sùjelerin arasında olması gerek sınırlar belirtilmelidir.

Çocuğa bakmakla yükümlü kimselerin; çocuğun beslenme, giyinme, barınma, eğitim, sağlık, sevgi gibi temel gereksinimlerini karşılamada ihmal göstermesi, çocuğun bedensel, duygusal, sosyal ya da gelişimini engellemektedir. Söz konusu çalışmada yer alan katılımcılar perspektifinde ‘aileden kaynaklı ihmal faktörleri’ temasında yer alan ‘ailenin

‘çocuğuyla ilgisizliği’ alt temasında, ailelerin çocuklarını sporda yer alan paydaşlara sınırsız emanet etmesi, sporu bahane ederek çocuğu yanından uzaklaştırması, çocuğu zorla spora göndermesi, izlememesi, çocuğun yer aldığı spor ortamını kontrol etmemesi, çocuğu bakımsız bırakması gibi davranışlar baskın unsurlar olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte ‘ekonomik şartların yetersizliği’ alt temasında çocuğa sağlanan maddi getiriler sebebiyle ailenin paraya odaklanarak diğer yönlerden çocuğun sürecini değerlendirmemesi bir diğer unsurlar olarak ortaya çıkarılmıştır. Diğer taraftan katılımcıların verileri ışığında oluşturulan ‘sosyo-kültürel durumun etkisi’ alt temasında kültür düzeyinin düşük olduğu semtlerin tutumu, ailelerin eğitimsizliği ve aile ilişkileri kopuk olan ebeveynlerin çocuklarını ihmal etmesi belirgin unsur arasında yer almaktadır.

İstismar türlerinin önemli bir kısmının meydana gelmesinde ihmalin etkisi büyük rol oynamaktadır. Örneğin, Çamurdan (2000) araştırmasında, istismar vakalarının %48’inin ihmal ile birlikte olduğunu saptamıştır (Üstündağ, 2020). Özellikle sporda ihmalden kaynaklı istismarın gerçekleşmesinde ailenin sporcular üzerindeki etkisi oldukça büyük görülmektedir. Araştırmanın alt temalarında ailelerin çocuklarıyla ilgisizliği (denetimsizlik, kontrolsüzlük vb.), ailenin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı ihmalin gerçekleşmesinde etken olarak belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular neticesinde ailelerin çocuklarını antrenörlerine teslim ettikten sonra tekrar ilgilenmemeleri sonucunda çocuklarını ihmal edildiği tespit edilmiştir. Daha öncede belirtilen ‘eti senin kemiği benim’ düşüncesi, çocukların tamamen bir başkasına emanet edilerek aile ilgisinden yoksun bırakılmasına sebep olmaktadır. Çocukların tek başına fark edemeyeceği olumsuz davranışlar, ailelerinin spor çevresinde yer alan etmenleri denetlemesi ve ilgilenmesiyle engellenebilir.

Sekot (2019), sporcu ailelerin stillerini incelediği çalışmasında aileleri çeşitli kategorilere sınıflandırmıştır. Bu çalışmasında ihmalci aileyi; ebeveynlerin çocuklarının/çocuğun okulda, sporda ve diğer boş zaman aktivitelerinde çocuklarının/çocuğun nerede ve kiminle olduğu konusunda bilgi almayı gerek görmediği ve umursamadığı şeklinde tanımlamaktadır. Genellikle ebeveynlerin çocuklarına olan ilgileri ve karşılamak zorunda olduğu ihtiyaçları arasında önemli bir boşluk vardır. Ailelerin, çocuğun etrafındaki kişiler ve eğitmenlerin kim olduğuyla ilgilenmemesi ve bulunduğu çevrenin denetlenmemesi durumunda ihmalden kaynaklı istismar kaçınılmaz olmaktadır.

Çocuğun yetiştiği ortamın sosyokültürel ve ekonomik çeşitliliği ihmalin yaşanmasında ayırt edici bir faktör olarak yer almaktadır. Aile krizleri arasında belirlenen iş kaybı, ekonomik sorunlar, ciddi bir hastalık, boşanma, düzensiz ev hayatı ihmalin nedenleri olarak görülebilmektedir. Diğer taraftan, bazı araştırmalarda eğitim ve gelir düzeyi düşük alt sosyoekonomik kültüre sahip ailelerin çocukları ihmale daha eğimli olabileceği belirtilmektedir (Üstündağ, Şenol ve Mağden, 2015; Bilge, Taşar, Kılınçoğlu, Özmen ve Tıraş, 2013). Bu açıdan değerlendirildiğinde araştırmada yer alan eski elit sporcuların, aile kültür ve ekonomik seviyesinin çocukların ihmal konusundaki görüşleri ile benzerlik göstermektedir. Araştırma bulgularının bu yönde sonuç veriyor olması, aileden kaynaklı ihmalin ciddi bir sorun olduğu gerçeğini ortaya çıkarmaktadır.

Çocuklar antrenörlerin gözetiminde ve onların yönlendirmesiyle antrenman yapmaktadırlar. Antrenörlerin ihmaline yönelik olarak görüşmecilerin deneyimleri ışığında; uygun olmayan hava koşulları ve zayıf alt yapıya sahip antrenman alanında çocukların spor yaptığı belirlenmiştir. Ayrıca, bazı antrenörlerin elit çocuk sporculara yönelik yaş gruplarına ve seviyelerine uygun antrenman yaptırmadıkları ve gerekli koruyucu malzemeleri sağlamadıkları tespit edilmiştir. İngiltere’de Çocuklara Karşı Kötü Muameleyi Önleme Kurumu (NSPCC) bünyesinde 2001 kurulan Sporda Çocuk Koruma Birimi (CPSU), antrenörün istismarıyla ilgili olarak ihmalin olduğuna dair işaretleri şu şekilde sıralamıştır (2019): “Çok soğuk / sıcak hava koşullarında, gereken alt yapı kurulmadan yapılan her türlü aktivite, antrenman ya da eğitim çocukların sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu noktada, çocukların güvende olmasını sağlayamamak, uygun giysi veya hidrasyon (sıvı desteği) sağlanmadan çocukları aşırı hava koşullarına maruz bırakmak, çocukları gereksiz yaralanmasına sebep olmak, güvenlik ekipmanlarının kullanılmasını sağlayamamak, çocuk ve gençler yaralandıklarında veya rahatsız olduklarında spora katılımlarını istemek.”

Lin, Lin, Wang ve Leu (2005), yapmış oldukları araştırmada; 17-18 yaşındaki jimnastikçilere soğuk koşullarda yapılan egzersiz çalışmaları nedeniyle 20 sporcunun rabdomiyoliz tedavisi için hastaneye kaldırıldığını belirtmiştir. Bu noktada antrenörün alan bilgisine ve ihmale sebebiyet vermemek için tüm önlemlerin alınması oldukça önemli görülmektedir (Oliver ve Lloyd, 2015). Benzer şekilde kayak, jimnastik ve atletizmin çeşitli branşlarında olduğu gibi bünyesinde riskli hareketleri barındıran ve özel güvenlik önlemleri alınması gereken sporlarda ihmal sebebiyle birçok olumsuzluk yaşandığı belirlenmiştir (Warda ve Yanchar, 2012; Jacobsson, 2018; Zetaruk, 2000; Robinson, 2020). Örneğin kayak

branşında Mayers, Laurent, Higgins ve Skelly (2007) araştırmalarında, tüm yüksek riskli sporlarda olduğu gibi, yeterli düzeyde yetenek, öz kontrol, spor malzemelerinin sağlaması ve en önemlisi de ortamın güvenliği için hem antrenörün hem de ebeveynin gerekli sorumluluğu yerine getirmesinin önemini vurgulamışlardır (Mayers ve diğ., 2007).

Antrenörler, çocuk sporcuları turnuva ya da yurtdışı yarışma ve eğitim gibi faaliyetler süresince, çocukların sadece gelişimi ve performansı değil, aynı zamanda onların aileleri gibi güvenliklerini de denetlemek sorumluluğuna sahiptir (Fortier ve diğ., 2019). Nitekim Stirling (2008) çalışmasında, spordaki ihmali fiziksel, eğitsel, duygusal ve sosyal olarak dört kategoride sınıflandırmıştır. Sporda fiziksel ihmal; alkol ve uyuşturucu kullanımına izin verme, yalnız bırakma, yaralı ve sakat bırakma, tıbbi ihtiyaçları erteleme; eğitsel ihmal, sporcuların okula gitmesini engelleme ve eğitim haklarını ellerinden alma; duygusal ihmal, bir sporcunun psikolojik sağlığının göz ardı edilmesi; sosyal ihmal ise sporcuları arkadaşlarından, ebeveynlerinden veya özel ilişkilerinden izole etmek olarak örneklendirilebilir. Gerek alan yazında yer alan bilimsel araştırmalar, gerekse sporda güvenliğin sağlanması ile ilgili teoriler söz konusu araştırma bulgularını desteklemektedir. Bu noktada araştırmaya katılan katılımcıların tecrübeleri perspektifinde uygunsuz koşullarda spor yaptırılması ciddi bir problem olarak görülmektedir.

Görüşmeciler deneyimleri ışığında elde edilen bulgular, çocukların elit sporcu olma yolunda eğitimle ilgili bir takım aksaklıklar yaşayabileceğini göstermektedir. Araştırma bulgularında özellikle eğitim ve spor sisteminin koordineli olmaması, elit çocuk sporcuların eğitim hayatlarının aksamaması ve devamında derslere devamsızlık baskın unsurlar olarak belirlenmiştir. Katılımcılar özellikle antrenman saatlerinin yoğunluğu ve buna bağlı olarak eğitim sisteminin zayıflığı, çocukların okullarını aksatmasına sebep olabildiğini vurgulamışlardır. Stirling (2008) çalışmasında eğitimin ihlal edilmesini sınıflandırarak sürekli okuldan kaçmaya izin verme/teşvik etme, okula kaydını yaptırmama ve eğitime gereken özeni göstermeme olarak çeşitli öğelere ayırmıştır. Bu noktada, bir sporcuyla antrenman ve yarışmalar için derslere girmemeye ve eğitimini kesmeye teşvik etmek, ders çalışmasını engellemek eğitim içerikli ihmal olarak belirtilmektedir.

Eğitim programları ile uyumlu bir şekilde düzenlenmiş spor çalışmaları, eğitim ve öğretime olumlu etkilerinin yanında, sağlık, ruhsal ve sosyal yönlerin geliştirilmesine de olumlu katkılar sağlamaktadır. Ancak, ülke eğitim sistemi açısından spor ve okul dersleri arasında

gereken koordinasyonun sağlanmaması sebebiyle çocuklar genellikle okul ve spor arasında bir tercih yapmak zorunda bırakılmaktadır. Alan yazınla ilgili olarak, Akkoyun (2014), futbol kulüplerinin alt yapılarının Avrupa'daki örneklerle kıyasladığı araştırmasında Barcelona'nın genç futbolcularını yetiştirdiği La Masia'da, genç futbolcu adayları tesis içerisinde eski oyuncularını Samul Eto'o'nun kurduğu vakıf ile işbirliği yaparak Kamerun'dan futbolcu adaylarını ülkeye getirmekte ve eğitim almalarını sağladığını vurgulamıştır. Böylece burada yatılı kalan gençlerin aynı zamanda okul eğitimlerine de devam edebilmektedir.

Profesyonel spor hayatında yer alan çocukların ve gençlerin ulusal-uluslararası şampiyonalarda konaklamalı olarak yer alması, uzun süreli sporcu kampları sebebiyle okulda devamsızlık yaparak eğitimlerinin aksamasına sebep olabilmektedir. Hâlbuki eğitim, her çocuk ve yetişkinin temel hakları arasında yer alır. Eğitim hakkının gerçekleşmesi, her bireye kabul edilebilir seviyede öğrenmeyi sağlayacak fırsatların verilmesiyle mümkündür (Demirtaş, 2019). Günümüzde devletlerin, eğitim hakkını herkese ulaştırabilmesi için birçok düzenleme getirdiği ve adil bir şekilde uygulamaya çalıştığı söylenebilir. Eğitim hakkının belirlendiği ve güvence altına alındığı antlaşmalara bakarsak öncelikle 1982 Anayasasının 42.maddesinde kimsenin eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamayacağı, devletin gözetimi ve denetiminde eğitim ve öğretimin yapılacağı yer almaktadır. Ayrıca, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin 28. ve 29. Maddeleri devletlere eğitim konusunda önemli sorumluluklar yüklemektedir. Ancak, bu düzenlemelere rağmen spor ve eğitimin bütünlüğü açısından bir çözüm yolunun oluşturulmaması nedeniyle, kurumlar tarafından çocuğun eğitim hakkının ihlal edildiği söylenebilir. Katılımcılardan elde edilen bulgular ışığında, sporcu çocukların temel eğitim haklarının kullanılmasındaki güçlükler ve ilişkili nedenler alan yazında yer alan bilgileri desteklemektedir.

Araştırma bulgularından belirtilen sosyalleşme eksikliği ve arkadaşlık ilişkilerinin ihmal edilmesi, elit spor ortamlarında çocukların karşılaştığı bir engel olarak tespit edilmiştir. Görüşmecilerin deneyimleri doğrultusunda elit sporculuk döneminde çocukluklarını yaşayamadıkları, küçük yaşta büyük sorumluluklar aldıkları, tamamen spor odaklı bir yaşama sahip oldukları, yaşlılarıyla sosyalleşemedikleri ve özel hayatlarına zaman ayıramadıkları baskın unsurlar olarak ortaya çıkmıştır.

Sosyalleştirme çocuğu yaşamı boyunca doğrudan etkileyen bir süreç olmakla birlikte, kültür aktarma ve toplum içerisinde kendini ifade edebilme yönünden sosyalleşmenin önemi büyüktür (Ünsal, 1998). Çalışmada yer alan katılımcılar kendi deneyimlerinden yola çıkarak çocukluk dönemlerini yaşayamadıkları ve izole bir hayat yaşadıkları için sosyalleşemedikleri belirlenmiştir, elit sporculukları süresince takım arkadaşları dışında arkadaşlıklarının olmadığı, oyun oynayamadıkları, romantik ilişkilerinin engellendiği ve tamamen spor odaklı çocukluk yaşadıkları belirlenmiştir. Hâlbuki çocukluklar arkadaşlarıyla oyun oynayarak ve çeşitli aktivitelerde bulunarak sosyal ve kültürel olarak kendini gerçekleştirebilmektedir (Talimciler, 2010). Ayrıca, araştırma sonuçlarıyla paralel olarak, alan yazında yapılan çalışmalarda, sporcuların profesyonel olma yolunda çocukluk dönemlerinde arkadaşlarıyla kaliteli zaman geçirmediği ve yoğun antrenman/müsabaka programları sebebiyle arkadaşlık kuramadığı vurgulanmaktadır (Fortier ve diğ., 2019; Stirling, 2008; Gervis ve Dunn, 2004). Bu sonuçlar, söz konusu araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Bununla beraber, çocukluk döneminde profesyonel sporcu olup yoğun antrenmana katılan birçok genç sporcu çocukluklarını kaybettiklerini ve çok erken yaşta olgunlaştıklarını düşünmektedirler. Bu sporcular çocukluk ve erken gençlik dönemlerini okul, spor salonları ve spor sahaları etrafında geçirdiklerini, ancak geziler, sosyal yaşam, partiler, sinema, erkek ya da kız arkadaş için zaman yaratamadıklarını belirtmişlerdir. Örneğin, çalışmada ortaya çıkan; bir kafede oturmama, tatile gidememe, çizgi film seyredememe gibi söylemler konuyla paralellik arz etmektedir. Öyle ki, alan yazında; elit atletlerin (sporcuların) spor yapmayan akranları için 'normal' kabul edilen hareketleri yapacak zamanlarının olmadığı ve çalışmalarda bu durumun 'kayıp çocukluk duygusu' olarak ifade edildiği görülmektedir. (Pinheiro, Pimenta, Resende, ve Malcolm 2014; David, 2005; Brackenridge ve Kirby, 1997).

Günümüzde bir hak olarak kabul edilen çocuğun oyun oynama ve eğlencelere katılma hakkı ulusal ve uluslararası düzeyde desteklenmektedir. Öyle ki, Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşmesi'nin 31. maddesi çocuğun oyun hakkını tanımlamaktadır. Bu sözleşmeyle çocuk oyun hakkının ülke politikalarına, programlarına ve hizmetlerine uygun bir şekilde korunacağı ve geliştirileceği taahhüt edilmiştir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde bütün çocukların oyun hakkı garanti altına alınmış olmasına rağmen, elit sporcu çocuklar oyun ve sosyal gelişim konusunda pek çok sorunla karşılaşmaktadırlar. Oyunun ve sosyalleşme aracılığıyla çocukların akranlarıyla arkadaşlık

oluşturmaları, spordan sonraki hayatlarında kendilerini ifade edebilmeleri ve sağlıklı sosyal gelişimleri bakımından sağlanan faydalar göz önünde bulundurulduğunda, elit sporcuların profesyonel spor yaşantılarında oyun hakları önemli görülmektedir. Ancak, günümüzde de dahil olmak üzere uygulanan sistem, elit çocuk sporcuların spor dışındaki çevrelerde sosyalleşme hakkı ellerinden alınmaktadır.

Bireysel ihmal temasından elde edilen bulgulara yönelik oluşturulan ‘aile ihmali’ alt temasında aileye duyulan özlem, aileden ayrı olarak uzakta büyümek ve aileyle birlikte vakit geçirememek belirgin unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, elit sporcuların çocukluk ve gençlik döneminde ailelerini ihmal ettiği ve eksikliklerini duyduğu söylenebilir. Elit sporculuk anlayışının sunmuş olduğu koşullar, çocukların aileleriyle olan etkileşimlerini sınırlayabilmektedir. Uzun süren milli takım kampları, ulusal ve uluslararası müsabaka, eğitim, seminer gibi faaliyetler, çocukların aile ve akrabalarıyla birlikte geçireceği zamanın yerini alabilmektedir. Diğer taraftan profesyonel sporculuk hayatı sebebiyle çocuklar şehir değişikliği yaparak, ailelerine özlem duyabilmektedirler.

Akkoyun (2014), Avrupa’daki profesyonel futbol altyapı sistemi üzerine yaptığı araştırmada, Ajax altyapı oyuncularının aile bağlarını kuvvetli tutmaları ve futbolu sosyal hayatlarının bir parçası olarak görmeleri için yatılı kalmalarına izin verilmemektedir. Böylece ileride doğabilecek sosyal ve psikolojik sorunların da önüne geçilmesi amaçlanır. Genç futbolcu adaylarının futbolu hayatın tamamı değil ancak hayatın merkezi olarak görmelerini, bu merkez etrafında aile, okul, eğlence, sosyal aktivite gibi eylemlerin içerisine dâhil olmaları istenmektedir. Ayrıca aile ortamında büyüyen sporcuların daha iyi birer birey olacakları düşünülmektedir.

Alan yazında çocukların elit sporculuk kariyerleri sebebiyle ailelerini ihmal etmeleri konusunda yer alan çalışmalar oldukça sınırlı olmakla birlikte (Merkel, 2013; Stirling, 2008; Smith, 2015) ev özleminin sporcuların üzerinde olumsuz etkileri olduğu belirlenmiştir. Bahdur ve Pruna (2017) farklı şehir ve ülkelere transfer olan futbolcular (20 erkek, 21 kadın) üzerinde yapmış olduğu araştırmada, görüşmecilerin en çok aileyi ve arkadaşları özleminin hayatlarına zorluk getirdiğini tespit etmiştir. Bu durumu takiben diğer problemler yeni bir kültüre alışmak ve yeni bir futbol stiline alışmak olarak belirlenmiştir. Smith ve diğ., (2015) tarafından Avustralya Spor Enstitüsü bünyesinde yapılan araştırmada ailelerinden uzakta yaşayan elit sporcuların nevroz, benlik kaygısı ve zihinsel kaçış düzeylerinin ilişkili

olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, Vassort (1999), "Spor sürekli bir yarışın, nevrotik bir yarışın sosyal sistemidir." tanımını ile spor faaliyetlerinin de problemlili kısımlarını işaret etmektedir. Nasıl ki sağlam olmayan bir temel üzerine kurulan inşaat eninde sonunda çökmeye mecbursa sağlam bir altyapısı olmayan spor sistemi de işte bu nevrotik, yani toplumdan soyutlanmış ve uyum sorunu yaşayan hali nedeniyle çökmeye mecbur kalacaktır. Bu durumda, sağlam altyapısı olmayan bir spor sistemi çökmeye mecbursa altyapısı güçlü olan sistem de ayakta kalacaktır (Akkoyun, 2014).

Sporda ihmalin en büyük belirleyicilerinden biri takım, federasyon ve kulüp içerisinde yer alan çeşitli meslek gruplarının güvenli saha/antrenman alanı ve spor malzemelerini temin etmemeleri olarak gösterilebilir. Bu durumda sporcunun sakatlanması ve hayatının tehlikeye girmesi ihmalden kaynaklanan risk faktörleri arasında yer almaktadır. Antrenman ve müsabaka alanlarının bakımsız, sağlam zeminde olmaması sporcuların sağlıklarını tehlikeye atmaktadır. Söz konusu kontrollerin yapılması ve gerekli tedbirlerin alınması spor çevrelerinde yer alan tüm paydaşları ilgilendirmektedir (Kerr ve diğ., 2014; Stirling, 2008; UNICEF, 2010).

Diğer taraftan çocukların kullandığı saha, duş alanları, soyunma odaları ve yemek alanlarının hijyenik olması gerektiği bir çok uluslararası spor kuruluşu tarafından dikkat edilen hususlar arasında yer almaktadır. Söz gelimi, İrlanda Spor Birliği, İngiltere Spor Birliği ve Avustralya Spor Birliği gibi sporda çocuk koruma alanında uzmanlaşmış kurumlar almış oldukları politikalar ışığında, çocukların spor süresince kullanılan malzemelerin ve kıyafetlerin temiz bir şekilde sağlanması zorunluluğunu belirtmiştir. Aynı şekilde FIFA'nın yayınlamış olduğu rehberde yiyecek, kıyafet hijyeni konusunda gereken önemin verilmesi belirtilmiştir (Sports Ireland, 2013; Boocock, 2002; PCYC Queensland, 2019, FIFA Guardiance, 2019).

Genel olarak yöneticilerin, antrenörlerden sorumlu yetkililerin ve tesis/saha amirlerinin kontrolünde çocuklar arasında hiçbir fark gözetmeksizin spor ortamlarının güvenli ve hijyenik olması, malzemelerin kullanılabilir olması, sakatlıklar ve hatta ölüme kadar uzanan tüm risklerin alınması için alt yapıyı oluşturması gerekmektedir. Konuyla ilgili yetkili birimlerin gerekli önlemleri almaması sonucu ölümle sonuçlanan bir çok kaza haberi medyada yer aldığı görülmektedir (Milli Sporcunun Ölümü,2012; Russel, 2017; Nodar Kumaritashvili Crash, 2010).

Çocukların elit sporculuk dönemlerinde maruz kaldığı istismar davranışları, gelecek hayatlarında bir takım etkiler bırakabilmektedir. Çalışmada yer alan katılımcılar, sporculuğu bıraktıktan sonra yetişkinlik dönemlerinde istismarın kişilerin hayatlarına bıraktığı psikolojik etkiler hakkında deneyim ve görüşlerini paylaşmışlardır. Araştırmadan elde edilen görüşler doğrultusunda oluşturulan alt temalar ise çocukluk travması, güven problemi, uyum ve iletişim problemi, beslenme problemleri, beden imajı ve sosyal fizik kaygısı olarak incelenmiştir.

Çocukluk travması alt temasında özellikle istismar süresince yaşanan tecrübelerin bıraktığı kalıcı izler incelendiğinde; kullanılan üslup ve davranışlar sebebiyle çocuğun aşağılanması, özgüven eksikliğine yol açma, ülkeyi temsil etmenin verdiği stres, durum karşısında öfke kontrol problemi ve sorumluluk almaktan çekinme hali baskın unsurlar olarak ortaya çıkmaktadır. Bu doğrultuda alan yazında yer alan bilgiler incelendiğinde, istismarın kişinin hayatında bıraktığı etkilerle ilgili olarak psikolojik yansımaların varlığı görülmektedir. Bu etkilerin başlıcaları şu şekilde sıralanmaktadır: Genel hayatında depresif ve üzgün, değişimden korkmak, kendini küçük görme ve başkalarına kıyasla yetersiz hissetmek, çevresi tarafından anlaşılamadığını hissetmek, duygularını ifade edememek, duygusal acıya tahammül edememek, kendine sürekli acımak, intihar meyilli olmak, kendini diğerlerinden farklı hissetmek, sebepsiz yere kendini suçlu hissetmek ve utanmak (Brackenridge, 1997; Lev-Wiesel;1999; Kennedy ve Prock, 2018).

Araştırmada yer alan görüşmeciler çocukluk dönemlerinde, antrenörlerin ve sporda yer alan paydaşların onlara karşı kullandıkları dil sebebiyle ileriki yaşlarda yaşadıkları psikolojik yansımaları ifade etmişlerdir. Nitekim katılımcıların söylemlerinden ortaya çıkan bir diğer durum ise, antrenörün olumsuz üslubunun kaynağı olarak geçmişteki sporculuk döneminde kendilerine gösterilen tutum ve davranışların etkisi olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, çocuğa karşı kullanılan dilin kişi üzerinde yarattığı travma, sonraki nesillerde kendini gösterebilmektedir. Öyle ki, çocuğa şiddet gösteren bugünün yetkilileri, zincirleme reaksiyon olarak gelecekteki sporcuların sağlık bütünlüğünü de tehlikeye atmaktadır. Bu duruma ek olarak, çocuğun antrenörünün davranışlarını model alıp antrenör olduktan sonra kendi sporcularına da aynı davranışlarda bulunması, sosyal öğrenme kuramı açısından incelenebilir. Albert Bandura tarafından geliştirilen sosyal öğrenme kuramına göre, insan düşünce ve davranışlarının birçoğunun temelinde sosyal çevreden elde edilen bilgiler yer almaktadır. Bandura (1986)'ya göre, gözlem ve taklit yolu ile öğrenilen davranışlar bireye

yardımlaşma, işbirliği, paylaşma gibi olumlu sosyal becerilerin yanı sıra olumsuz kazanımlar da sağlayabilir (Bandura, 2001). Yapılan çalışmalar sigara kullanma gibi alışkanlıkların gözlem yoluyla öğrenilebileceğini ve yine bu yolla önlenebileceğini ortaya koymaktadır (Bektaş, Öztürk, Armstrong, 2010). Sosyal öğrenme kuramına göre öğrenmede dört temel süreç bulunmaktadır. Bunlar; dikkat etme, akılda tutma, davranışı tekrarlama ve motivasyon olarak sıralanmaktadır. Birey çevresinde gerçekleştirilen davranışa dikkatini verir, bu davranışın nasıl gerçekleştirildiğini aklında tutar, davranışı uygun bir ortam bulduğunda tekrar eder ve daha sonra kullanmak üzere motive olur (Avşaroğlu, 2013). Zira antrenörün tutum ve davranışlarının çocuklar ve gençler üzerinde etkisi olduğu söz konusu çalışma bulgularında yer alan katılımcı söylemlerinde de vurgulanmaktadır.

Alan yazında çocukluktaki olumsuz yaşantıların yaşam boyunca çeşitli psikopatolojilere yatkınlığı arttırdığını belirten Freud, Beck ve Bowlby gibi birçok kuramcı bulunmaktadır. Çocukluk dönemi istismar yaşantısının kısa süreli etkilerinin yanı sıra yetiş yaşama kadar uzanan depresyon, fobiler, kaygı bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu, yaygın anksiyete bozukluğu, fiziksel sağlık sorunları, kişilik bozukluğu, yeme bozukluğu, madde ve aşırı alkol tüketimi gibi uzun süreli etkiler ortaya çıkabilmektedir (Şahin, 2020; Binbay, 2009; Üçok ve Bıkmaz, 2007). Bu bilgilere ek olarak araştırma bulgularında yer alan söylemler neticesinde oluşturulan kodlarda, bireylerin sporculuk dönemlerinde maruz kaldığı negatif yaklaşımların kişinin hayatında kalıcı hasarlara sebep olduğu anlaşılmaktadır. Bu duruma sebep olarak özellikle antrenörlerin karşısındaki insanın profesyonel bir sporcu olarak çocuk olduğunu unutması ya da fark etmemesi, fiziksel olarak aşağılaması, tehdit etmesi, sert davranışlarda ve yanlış konuşmalarda bulunulması, baskı altında hissettirilmesi gösterilmektedir.

İstismarın ve ihmalin kişinin yetişkinliği döneminde bıraktığı etkiler bakımından birçok araştırmacı ve kuramcı farklı ya da temelde eş değer gelen görüşler ortaya atmıştır. Bununla ilgili olarak Parent ve Bannon (2012), sporda yaşanan istismarın içeriğine, yerine ve durumuna göre hayatında bırakacağı etkinin farklılaşabileceğini ön görmektedirler. Özellikle erkek ve kız çocukların cinsel istismar ve ihmaliinde farklılıklar yaşanabileceği, kısa süreli etkilerden çok uzun ve kalıcı etkilerinin yer alacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, sporculara duygusal istismarın gerçekleşmesi durumunda oluşabilecek psikolojik etkilerin ciddi problemlere yol açacağı belirlenmiştir. Ek olarak, sporcuların yaşadığı cinsel istismar tecrübelerinin fiziksel ve duygusal açıdan sağlık problemlerine sebep olabileceği ve

antrenman düzeninin değişmesi gibi performanslarına olumsuz etki gösterebileceği ifade edilmiştir. Ayrıca, aşağılama ve kendini kötü hissettirme ile sporu erken yaşta bırakma arasında bir ilişki olduğu görölmektedir (Cence & Brackendricke, 2001; Stirling & Kerr, 2013; Parent, 2011). Nitekim katılımcıların söylemlerinden kişinin kendine güvensizliğinin ve spordan soğumasının sebebi olarak antrenörün çocuğa sürekli bağırması ve onu aşağılamasının etkisi olduğu ortaya çıkmaktadır.

Diğer taraftan, istismarın kişinin gelecek yaşantısında bıraktığı etkiler psikososyal gelişim kuramı çerçevesinde incelendiğinde, insanın varlığı ne kadar olağan ise onun kimlik gelişimini irdeleyen görüşlerinde o denli olağan olduğu vurgulanmaktadır. Erik H. Erikson'un, insanın sekiz evresini tanımladığı 'psikososyal gelişim kuramı', kişilik gelişiminde çocukluk yıllarının önemi ifade etmekle birlikte, kişiliğin yaşam boyunca devam eden bir süreçte geliştiğini savunmaktadır. Ancak, geçen yıllar içinde yaşam beklentisinin uzaması, yeni gündelik zorluklar ve yeni gereksinimlerin oluşmasının fark edilmesi üzerine insan yaşamında dokuzuncu evre olarak 'gerotransandans' (kozmik bilinç hali) eklenmiştir (Erikson, 1968; Erikson, 2019). Çocuğun gelişim evreleri süresince yaşamış olduğu olumlu ve olumsuz duygular, gelecekteki temel ihtiyaçı olan güven ve istenmeyen güvensizliğe neden olmaktadır. Bu noktada Erikson (2019) kendine güven duygusunun yanı sıra toplumdaki ve çevresindeki diğer insanlara güven hissiyatının geręekleřtięi savunulmaktadır. Böylece, kişiler yaşamdaki her insanın kırılganlığının ve dönüm noktalarının kişilerin yaşamında yer alan bireylerle oluştuğunu belirtmektedir.

Araştırmada yer alan katılımcı söylemleri doğrultusunda ortaya çıkan kodlarda bireylerin çocukluk döneminde yaşamış olduğu duygusal istismarın yetişkinlik döneminde çevresindeki insanlara karşı güven problemi yaşadığı görölmektedir. Çalışmada belirlenen 'Güven problemi' alt temasında, sporda yer alan paydaşların çocuğa karşı olan tutumları nedeniyle iş, arkadaş, aile çevresine aşırı mesafeli olduğu ve sert tepkiler verilebildiği görölmektedir. Bu noktada mağdurun hayatında yer alan ilişkilere şüphayle baktığı, yakınlarına güvenmekten korktuğu ve etrafına duvar örerek kendini izole ettiği baskın unsurlar arasında yer almaktadır. Alan yazında Taştan ve Torun (2020), yapmış oldukları araştırmada, eğitim ve sağlık örgütlerinde çalışmakta olan bireylerin ortalamanın üzerinde psikolojik uyumsuzluk belirtileri ve hayatın kontrol edilemezliği inanışı taşıdıkları ve göreceli olarak düşük düzeyde olumlu gelecek beklentileri ve örgütsel adanmışlık içinde oldukları tespit edilmiştir. Bu noktada, travma deneyimi yaşamış olan bireylerin psikolojik

sorunlar yaşadıkları, dünyayla başa çıkmak için içsel dünyalarını yeniden yapılandırmaya yönelebildikleri, kendileriyle, hayatla ve gelecekle ilgili olumsuz ve karamsar bir bakış açısına sahip olabildikleri ileri sürülebilir. Bu tepkilere; kurumdan, işten ve iş arkadaşlarından uzaklaşmanın da eşlik ettiği ortaya çıkmaktadır.

Çocukların elit sporculuk dönemlerinde yaşamış olduğu istismar içerikli davranışlar kişinin sporu bıraktıktan sonraki gelecek yetişkinlik döneminde, toplum içinde yer edilebilmeleri açısından bir takım problemler yaratabilmektedir. Araştırmada yer alan eski elit sporcular, geriye dönüp bakarak şu an ki sosyal hayatlarına bıraktığı etkileri paylaşmışlardır. Çalışmada belirlenen ‘Çevreyle uyum ve iletişim problemi’ alt temasında, sporda yer alan paydaşların çocuğa rahatsız edecek söylemleri ve davranışları nedeniyle kişinin aynı tecrübeleri yaşama tedirginliğini içerisinde olduğu, gelecek yaşantıda bireylerin spor ortamı dışındaki çevresiyle iletişim kurmada güçlük çektiği, kendini sürekli olumsuz tartışma ortamı içerisinde bulduğu, tüm ilişkilerinde uyumsuzluk ve denge sorunu yaşadığı belirlenmiştir. Ayrıca, istismar mağduru bireylerin spor ortamı dışındaki çevresinde başarısız olma ve sürekli tepki alma kaygısı taşıdıkları ve bu sorunun çevresiyle iletişim kurma, paylaşımda bulunma konusunda eksiklik yarattığı dikkat çekmektedir.

Sosyal açıdan sporda istismarın olumsuz etkilerini inceleyen araştırmalar, bireyde geri dönen öfke, suçluluk, utanç, korku ve üzüntü içeren rahatsız edici davranışların varlığına işaret etmektedir. Toplum içerisinde kendini ifade edemem, arkadaş ve aile ilişkileri içerisinde iletişimsizlik, çevreye aşırı güvensiz olmak, iş hayatında agresiflik, topluma aşırı kaygılı olma gibi davranışlar en çok gözlemlenen durumlar arasında yer almaktadır (Stirling ve Kerr 2013; Parent, 2011; Stirling & Kerr 2007; Fasting ve diğ., 2007; Marks, Mountjoy ve Marcus., 2012; Parent ve Bannon 2012). Bu açıdan değerlendirildiğinde, söz konusu çalışmada yer alan araştırma bulguları ile alan yazında yer alan çalışmalar arasında benzerlik bulunmakta ve sonuçları desteklemektedir.

Araştırmada ortaya çıkan diğer bir durum ise toplum içerisinde küçük düşürülen, alay edilen ve iletişim kurması kısıtlanan çocukların, yetişkinlik döneminde sosyal açıdan kendilerini ifade edemedikleri ve huzursuzluk yaşadıkları olarak belirlenmiştir. Alan yazında yer alan araştırmalar incelendiğinde bu sorunun ‘kaygı’ kavramıyla da tartışıldığı görülmektedir. Bireyler, doğdukları andan itibaren toplumsal bir çevrenin içine girip diğer insanlarla etkileşim halindedir ve iletişim kurmaktadır. Çevreye uyumu ve iletişimi engelleyen

faktörlerden biri de sosyal durumlarda yaşanan kaygılardır (Birttek, 2019; Öztürk, 2014). Alan yazın incelendiğinde bu sürecin; sosyal anksiyete bozukluğu, sosyal fobi, kaygı gibi teorilerle açıklandığı söylenebilir. Bu noktada yetişkinlerin ergenlik ve çocukluk dönemlerinde karşılaştığı bir takım istismar davranışları (küçük düşme, aşağılanma ve reddedilme) karşısında korkularının yoğun yaşanması sonucu fobik belirtiler görülebilmektedir (Öztürk ve diğ., 2005; Dabkowska, 2004).

Ergenlikte başlayan sosyal fobi, gencin çalışmaları ve sosyal işlevselliğinde belirgin bozulmalara yol açar. Birçok araştırmada, sosyal kaygının başlangıç yaşının ortalama olarak 13-14 arasında değiştiği görülmektedir. Kaygının şeklinde olduğu gibi sosyal fobilerde de; “ya olursa, başaramam, rezil olacağım” gibi düşünceler, olasılıklar şeklinde ifade edildikleri için olumsuz ön görüler bir süre sonra ön görüşü olmadığına inanılır. Birey kendini rezil etmekten çekinir, uzak durur, kaçınır ve çekindikçe yanlış yapar. Böylece kendini gerçekleştirememeye durumuna zemin hazırlamış olur (Terlemez, 2018). Benzer şekilde katılımcı görüşlerinden hareketle elde edilen veriler, bu sorunun elit spor ortamında sıklıkla yaşandığı ve çocukların hayatlarında iz bıraktığını göstermektedir. Bu bilgilerden hareketle, spor ortamında çocukların maruz kaldığı olumsuz tecrübeler, aslında bir toplum sağlığı sorunu olarak değerlendirilebilir. Bu noktada acil önlem alınması ve uygulanabilirliğinin sağlanması gerekmektedir. Başka bir deyişle, spor çocukların sağlıklı bir nesil olarak yetiştirilmesi açısından önemli bir vasıta olarak görülmektedir. Dolayısıyla, elit çocuk sporcuların gelişim dönemlerinde yaşanan istismar içerikli davranışlar onların gelecekte sosyal kaygıya sebep olabilmektedir. Bu konuda Köroğlu (1996), kaygı ve fobik davranışlara yer verdiği incelemede, sosyal kaygının başlangıç yaşı olarak genellikle 13-19 olarak belirlendiği ancak, 5 yaş gibi küçük bir yaşta görülebileceği hatta 35 yaşında da yaşanabileceğini ifade etmiştir. Bu sorunun sıklıkla yaşam boyu sürdüğü belirlenmekle birlikte, erişkinlik döneminde şiddetlendiği görülebilmektedir. Ayrıca kaygı ile birlikte bireyin toplum içerisinde işlevselliğinin bozulmasıyla, yaşamında stres kaynaklarına ve gereksinimlerine göre dalgalanmalarda görülebilmektedir. Söz gelimi, karşı cinsle birlikte olma ile ilgili korkuları olan bir kişinin sosyal kaygı düzeyi, evlendikten sonra azalabilir ve eşinin ölümünden sonra yeniden artabilir. Daha önce toplum önünde konuşmasını gerektiren durum olmamış birinin toplum önünde konuşmasını gerektiren bir konuşma gelmesi, sosyal kaygının doğmasıyla sonuçlanabilir. Bu noktada araştırmada yer alan katılımcıların söylemleriyle oluşan kodlarda, insanların tedirginlik yaşadığı, aşırı mesafeli olduğu, soğuk durduğu ve bu davranışların sebebi olarak sporculuk döneminde muhatap olduğu kişiler

tarafından cinsel içerikli konuşmalar ve rahatsız söylem/davranışlara maruz kaldığı belirtilmektedir.

Alan yazında yer alan kuramlar incelendiğinde, sosyal kaygı yaşayan birçok insanın sosyal çevrelerden uzak durma eğilimi gösterdiği, bencil ve utangaç olma eğiliminde olduğu görülmektedir. Bu insanların diğer insanlarla daha yüzeysel ve uzak bir ilişki kurmak istemelerinin sebebi, kurdukları ilişkilerin bir kısmının reddedilme düşüncesi ve akabinde insanlarla olan ilişkilerini en aza indirerek kendilerini daha iyi hissetme fikridir (Ekeland, Heian, Hagen, 2005). Ağırlıklı olarak ergenlik döneminde görülen sosyal kaygı gibi davranışlar, kişilerin yetişkinlik dönemine bir takım görevlerin başarılmasına engel oluşturabilir. Bu durum bireyin sosyal ilişkiler kurup sürdürme, akademik alanda başarı kazanma, iş bulma ve işinde ilerleme potansiyellerini sınırlamaktadır (Gümü, 1997). Söz konusu çalışmada yer alan katılımcıların söylemlerinde, kişinin çocuk yaşta spor ortamında almış olduğu tepkilerin, gelecek iş ve aile yaşantısında iletişim problemi oluştuğu ve kendini istediği yerde ifade edemediği yer almaktadır. Dolayısıyla, elit sporcuların antrenör ve diğer görevliler tarafından maruz kaldığı istismar faktörlerinin, kişinin toplum arasında bir düzen kurma açısından sınırlılık getirdiği söylenebilir.

Başka bir yön olarak, istismarın kişinin yetişkinlik döneminde hayatında bıraktığı etkiler bakımından katılımcılar, spor hayatından sonraki yaşamda bireyin toplum arasında konuşamadığı, insanlarla iletişim kuramadığı, sosyal algısının zayıfladığı, iş ve özel yaşamında dengesizlik yaşandığı ve hatta ailesiyle, yakınlarıyla hayatı paylaşmayı bilmediğini ifade etmişlerdir. Bu problemlerin sebebi olarak bireylerin çocukluk dönemlerinde spor ortamında antrenörleri tarafından rencide edildikleri, baskılandıkları, kısıtlandıkları, akranlarıyla arkadaşlık kurmaları ve sosyalleşmeleri bakımından sınırlandırıldıkları ortaya çıkmaktadır. Hâlbuki çocukların hem psikolojik hem de sosyal bakımdan gelişmelerinde sporun oldukça önemli bir yeri vardır. Çünkü çocuk spor aktivitelerine ve oyunlara katılarak sosyal bir ortam içerisinde hareket etmeyi, kazanmayı, kaybetmeyi ve kurallara uyum sağlamayı öğrenmektedir. Daha da önemlisi kendine güven duygusunu kazanmakta ve o toplumun bir ferdi olduğunu anlamaktadır (Küçük ve Koç, 2004). Bu konuda Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 12. Maddesinde çocuğun katılım hakkına yer verilmiştir. Bu hak ile çocuğun "kendi" görüşlerini ifade edebilmesi için kendini güvende hissettiği bir ortam yaratılması, görüşlerinin dikkate alınmasını isteme ve katılma hakkı garanti altına alınmaktadır (Erbay, 2013). En önemli

nokta ise, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde çocukların, güvenli ve keyifli bir ortamda spora katılma hakkına yer verilmektedir. Sözleşmeye istinaden oluşturulan uluslararası sporda çocuk koruma düzenlemesine göre, spor ortamında çocukların görüş bildirme, seslerini duyma ve duyurma hakları olduğu, spora katılım konusunda endişeleri olduğunda kime/ nereye başvuracaklarını bilmeleri gerektiği belirtilmektedir (International Safeguarding Children in Sport, 2016). Ancak, görüşmecilerin söylemlerinden ortaya çıkan bulgulara çocuğun katılım hakkının elinden alındığı, kendini ifade edemediği özellikle elit sporcuların kamplarda sosyal izolasyona itildiği belirlenmiştir. Oysaki bu davranışlarla antrenörler spor aracılığıyla çocuğu hayata, geleceğe hazırlama misyonu yerine onları toplumda bir yere getiremeyecek seviyede tutmaktadırlar.

İstismarın kişi üzerinde sosyolojik açıdan etrafına karşı bir takım olumsuz davranışların gerçekleşmesine yol açmaktadır. İstismar sonrası kişi üzerinde sosyal bütünlüğüne olan etkileri ise öncelikle çevresine karşı şüphe, korku ve güvensizlikle başlamaktadır. Ayrıca fikirlerini açıklamaktan çekinmek, başkalarıyla vakit geçirmeyi istememek diğer etkiler arasında yer almaktadır (Brackenridge, 1997; Flasch, Murray ve Crowe, 2017; Saunders, 2020). Araştırmada istismarın kişinin yetişkinlik döneminde hayatında bıraktığı izlerin sebebi olarak antrenörlerin sürekli çocuğa bağırması, şiddet uygulaması, aşağılaması, çocukluğunu yaşatmaması, rahatsızlık verici şakalar ve söylemlerin payı olduğu görülmektedir. Bu noktada, alan yazında yer alan istismar içerikli davranışların, kişinin gelecekteki sosyal hayatına ve çevresine karşı tutumlarına etkisi, söz konusu araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir.

Söz konusu araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda istismar sonrasında ortaya çıkan bir diğer psikolojik etki ise 'beslenme sorunları' olarak belirlenmiştir. Bu alt temada yer alan baskın çıkan unsurlar ise yeme bozukluğu ve aç kalma korkusu olarak tespit edilmiştir. İstismarın yetişkinlik döneminde var olan psikolojik etkilerine ek olarak yeme bozukluğu ve kilo problemlerinin etkileri üzerine yapılan birçok araştırma görülmektedir (Mitchell Santarossa ve Woodruff, 2018; Kong ve Harris, 2015; Arthur-Cameselle, Sossin ve Quatromoni 2017). Beslenme ve kilo sorunlarıyla ilgili yapılan ilk çalışmalar daha çok yeme bozuklukları ve cinsel istismar ilişkisine odaklanmışken, son zamanlarda yapılan çalışmalar fiziksel ve duygusal istismar ve ihmal ve ilgisizliği de kapsayacak şekilde genişlemiştir (Bilim, 2012; Ağırman ve Maner, 2010). Spordaki Şiddetten Sporcuların Korunması adıyla hazırlanmış olduğu UNICEF raporunda, anokrasi ve diğer yeme

bozukluklarına yol açan beslenme ve sağlık sorunlarının çocukların sporda yer alan risk unsuru bağlamında değerlendirildiği görülmektedir. Yine, yeme bozukluğu gelişiminde travmanın önemi üzerinde durulmaktadır (UNICEF, 2010).

Sporculardan kaynaklı yeme bozukluklarının nedenleri, kişiye ve spor branşına göre farklılık gösterebilmektedir. Bununla birlikte, kişinin aşırı egzersiz yapmasının ve yeme bozukluğu geliştirmesinin bazı nedenleri arasında daha çok sporun rekabetçi doğası ve her ne pahasına olursa olsun kazanma hedefi vurgulanmaktadır

. Bu amaç doğrultusunda sporcuların genç yaşta fiziksel sağlıklarını feda etmelerine göz yumulabilmektedir. Hatta çoğu zaman bu kişilerin sporculuk dönemlerinde yeme bozukluğu olma durumlarını tespit etmek bireylerin gizlemeleri sebebiyle zor olabilmektedir. Birçok sporcunun uzun vadeli spor kariyerleri için genel sağlıklarını riske atarak bulimia veya anoreksiya ile ilişkili sağlık komplikasyonları ile mücadele edebilmektedirler (Hazzard ve diğ., 2020; Holm-Denoma ve diğ., 2009; Baum, 2006).

Çocukların elit sporculuk dönemlerinde yaşamış olduğu istismar içerikli tutumlar arasında yer alan bir diğer bulgu ise fiziksel görüntüye olan eleştirinin çocuk üzerinde bıraktığı etki olarak tespit edilmiştir. Görüşmecilerin ifadeleri doğrultusunda ‘Beden imajı ve sosyal fizik kaygı’ altında belirtilen bu temanın belirgin unsurlar ise mağdurun gelecek yaşantısında fiziksel kaygı içinde bulunması, aşağılık kompleksinin kendini göstermesi, olumsuz beden imajı fikri nedeniyle aynaya bakmaktan çekinme ve kilo kaygısı sebebiyle tartıya çıkamama olarak belirlenmiştir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada sporda yaşanan istismarın elit sporcular perspektifinden fiziksel, duygusal, cinsel ve ihmalden kaynaklı istismar boyutları ve istismarın kişi üzerinde bıraktığı etkileri ortaya çıkarma amacı ile gerçekleştirilmiştir.

İlgili amaç kapsamında çocukluk döneminde bazı olimpik branşlarda millilik statüsü elde etmiş ve aktif spor yaşantısını tamamlamış yetişkin katılımcılar ile yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen bulgular, alan yazında yer alan bilgilerle birlikte değerlendirilmiş ve edilen sonuçlar bu bölümde aktarılmıştır.

Araştırma bütününde elde edilen sonuçlar şu şekildedir;

Öncelikle görüşmecilerin tecrübeleri ve aktarımları doğrultusunda sporda çocuk istismarının varlığı, istismar çeşitleri, istismarın insan hayatında bıraktığı olumsuz etkileri, profesyonel sporun kültürü ve elit çocuk sporcuların korunmasız gri bir alanda olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, uluslararası alan yazında yer alan çalışmalar incelendiğinde, spor yönetimi açısından Türkiye'nin sporda çocuk koruma sistemi bakımından geride kaldığı ve bu durumun rekabetin yer aldığı güvenli spor ortamlarının oluşmasına engel olduğu söylenebilir.

Fiziksel istismara dair görüşler doğrultusunda elde edilen bilgiler, istismarın daha çok antrenör kaynaklı olduğu elit çocuk sporcuların antrenörleri tarafından fiziksel şiddet gördükleri, sağlıklı olmadıkları halde antrenman ve müsabakalara dahil edildikleri, ani ve aşırı kilo almaya veya vermeye teşvik ettikleri ve antrenörün mesleki yetersizliğinin olduğu tespit edilmiştir. Fiziksel şiddet unsurlarının sporun branşa özgü bir takım davranışları içerdiği görülmektedir. Vurmak, dövmek, sert cisim fırlatmak, acı çektirmek, saçını çekme, cimciklemek, tokat/dayak atmak, kulak çekmek, itmek/fırlatmak en çok görülen davranışlar arasında yer almaktadır. Ayrıca, Doğu Bloku ülkelerinden gelen antrenörlerin daha çok fiziksel şiddet verme eğiliminde olduğu sonucuna varılmıştır. Sporcuların fiziksel olarak sağlık koşulları uygun olmadığı halde antrenman ya da müsabakaya devam etmeye zorlandığı ve bu durumun erken yaşta sporu bırakmak sebebi olduğu belirlenmiştir. Diğer taraftan antrenörlerin elit çocuk sporcuları fiziksel performans açısından aşırı zorladıkları ve baskının kalıcı fiziksel sakatlığa sebep olduğu ortaya çıkarılmıştır. Fiziksel istismar faktörleri kapsamında bazı antrenörlerin mesleki olarak yeterli donanıma sahip

olmamasından dolayı, çocukların yanlış antrenman metotları sebebiyle fiziksel zarar gördükleri tespit edilmiştir. Ayrıca, özellikle sıklet sporlarında ve jimnastik branşında başarı için görülen kilo kaygısının, antrenörlerin yanlış müdahalesi doğrultusunda çocuğun gelişimine ve sağlığına zarar verdiği saptanmıştır.

Duygusal istismara dair görüşler doğrultusunda elde edilen sonuçlar istismarın aile, antrenör ve yönetici, hakem, federasyon yetkilileri gibi diğer sùjeler tarafından gerçekleştiğı belirlenmiştir. Ailelerin çocuklarını yetkililere korunmasız bir şekilde teslim etmeleri ve ilgilenmemeleri, çocuğı başarısından dolayı ekonomik bir getiri olarak görmeleri ve velilerin kendi arasındaki rekabeti çocuğı olumsuz yönde etkilediğini göstermektedir. Araştırma sonucunda antrenörlerin sporcuların motivasyonunu arttırmak amacıyla hakaret ve küfür içerikli konuşmalar yaptığı, antrenörün küfür etmesinin normatif bir durum olarak görüldüğü, çocuğun kilosuyla ve dış görünüşüyle alay edildiğı ve antrenörün başarı hırsı nedeniyle çocuğı aşırı baskı kurduğı sonucuna varılmıştır. Ayrıca, federasyon ve kulüp yetkililerinin sporcular arasında kayırmacı davranışlarda bulunduğı, başarısızlık durumunda sporcuyu suçlamaları çocuğı yapılan duygusal istismar davranışları olarak tespit edilmiştir.

Cinsel istismara dair elde edilen bulgular neticesinde elde edilen sonuçlar antrenörlerin teknik düzeltme, sağlık personellerinin tedavi etme bahanesiyle çocuğun özel noktalarına dokunabileceğı, sorumlu kişilerin çocuğun yanında ya da çocuğı karşı cinsel içerikli konuşmalar yaptığı, çocuklarla romantik ilişkiler kurulduğı ya da çocuğun yoksunluğunu kullanarak yakınlık gösterildiğı belirlenmiştir. Cinsel istismarın özellikle otel, sporcu kampı, konaklamalı organizasyonlar ve kapalı ortamlarda gerçekleştiğı tespit edilmiştir.

İhmalden kaynaklı istismar türleri bulguları incelendiğinde, genel olarak tüm istismar çeşitlerinin gerçekleşmesinde ihmalin etkisi olduğu görülmektedir. İhmalin gerçekleşmesine zemin hazırlayan nedenlerin çocukla ilgili olan aile, antrenör, diğer paydaşlar ile bireysel ihmalden kaynaklı olduğu belirlenmiştir. Özellikleri ailelerin denetimsizliğı ve çocuklarıyla yeteri kadar ilgilenmemesi, antrenörlerin uygunsuz koşullarda antrenman yaptırması ve antrenörlük bilgisi konusunda yeterli donanıma sahip olmadıkları için ihmalkâr davranışların ortaya çıktığı, elit sporcu çocukların okul eğitimlerinin ve bir çocuk olarak sosyalleşme haklarının ellerinden alınarak sosyal gelişimlerinin ihmal edildiğı tespit edilmiştir. Sporda ihmalin en büyük belirleyicilerinden biri ise takım, tesis, federasyon yetkilisi gibi spor çevrelerinde yer alan çeşitli meslek gruplarında yer alan kişiler tarafından

güvenli antrenman/yarışma alanı, uygun spor malzemesi, saha, soyunma odası, duş gibi bölgelerde hijyenin sağlanmaması ve bu durumun çocukların hayatını tehlikeye attığı sonucuna varılmıştır.

Çocukların elit sporculuk döneminde yaşadığı her türlü istismarın kişinin yetişkinlik döneminde psikolojik ve sosyolojik olarak olumsuz yönde kalıcı izler bıraktığı tespit edilmiştir. Kişinin gelecek yaşantısında psikolojisine etki eden bu durumun özgüven eksikliği, iletişim sorunundan kaynaklı psikolojik bunalım; sporculuk döneminde dış görünüşüne yapılan aşağılayıcı eleştirilerin fiziksel görüntü kaygısı; kilo tutmak ya da vermek için gösterilen mücadele sebebiyle aç kalma korkusu ve beslenme sorunu yaşandığı sonucuna varılmıştır. Sosyal etkiler bakımından ise, bireyin gelecek yaşantısında toplumla uyum ve yaşantılarında problemlerle karşılaştığı tespit edilmiştir. Sporda yer alan paydaşların sporcuya yönelik rahatsız edici söylemler nedeniyle çocuğun gelecek yaşantıda özellikle iş, arkadaş ve aile hayatında kendisini tekrar olumsuz görüşmeler içerisinde bulmak istemediği için sosyal olarak çevreye aşırı mesafeli olduğu görülmektedir. Ayrıca, kişinin profesyonel sporu bıraktıktan sonraki döneminde, kişinin yeni çevresiyle iletişim kurma ve uyum sağlayama konusunda sorunların olabileceği belirlenmiştir.

Sonuç olarak değerlendirildiğinde; elit sporda çocuk istismarının en çok duygusal istismar boyutunda gerçekleştiği, vurma, dayak atma gibi fiziksel şiddet ve aşırı fiziksel zorlama davranışlarının fiziksel istismara yol açtığı belirlenmiştir. Bununla beraber, fiziksel temas ve cinsel içerikli konuşmalar gibi davranışların cinsel istismara yol açtığı, tesislerin güvensizliği ve okul eğitimin aksamaması gibi sorunların ihmalden kaynaklı istismar riskini arttırdığı tespit edilmiştir. Diğer yandan, istismar davranışlarının en başta antrenörler olmak üzere diğer süjeler (yönetici, idareci, sağlık personelleri gibi) ve aileler tarafından yapıldığı ve sözel şiddet unsurlarının baskın olduğu, bireysel sporlarda istismar davranışlarının yoğun yaşandığı, istismar davranışlarına hem kız hem de erkek çocuklarının maruz kaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca, istismarın kişinin daha sonraki yaşamında psikolojik etkiler bıraktığı belirlenmiştir.

Araştırmaya ilişkin öneriler;

- Sporculara kendi güvenlikleri için istismarın önlenmesi ve raporlanmasıyla ilgili sahip oldukları hak ve sorumluluklar öğretilmelidir.

- Çocuk sporculara yapılan bir ihlal durumunda sporcunun endişe ve şikâyetleri tarafsız bir çözüm mekanizmasıyla işlemelidir.
- Milli takım seçmelerinin belirli bir kriter oluşturularak sporcu kayırmacılığının önüne geçilmelidir.
- Çocuğun yer aldığı tüm spor tesislerinin fiziki olarak güvenliği sağlanmalı ve kalite standartları oluşturulmalıdır.
- Çocukların sıklet ve belirli branşlarda hızlı kilo alıp ermeyle ilgili olarak yetkili kurumlarca caydırıcı yönetmelikler-düzenlemeler ve gerekli tedbirler alınmalı, sporcu, antrenör ve sporcunun yakın çevresi hızlı kilo verme yöntemlerinin sağlık ve performansa olumsuz etkileri ve sonuçları konusunda eğitilmelidir.
- Antrenörlerin istismar riskine karşı kendilerini korunma amacıyla sporda çocuk koruma farkındalığı, antrenörler için risk faktörleri, antrenörler için doğru ve yanlış davranışlar, çocuk korumada iyi uygulamaların verildiği eğitimler zorunlu tutulmalı, yönergelerde ifade edilmelidir.
- Tüm branş antrenörlerine sporda çocuk koruma ile ilgili sertifika programları zorunlu tutularak belgesi olmayan antrenörün çalışmasına izin verilmemelidir.
- Spor kuruluşlarının güvenli spor programlaması ve sporcu refahından sorumlu, nitelikli personel alımı yapılması ve birlikte çalışılması sağlanmalıdır.
- Sporda yer alan tüm paydaşların sporcu ile iletişimde davranış kodları belirlenerek sınır çizilmelidir.
- Spor organizasyonlarının konaklama, seyahat, fotoğraf ve video çekimi/kullanımıyla ilgili olarak kurallar ve kodlar net bir şekilde belirtilmeli ve uygulanmalıdır.
- Sporda çocuk koruma uygulamaları sürecinin tamamlayıcı konumunda olan kamusal politikaların oluşturulması, plan ve projelerin geliştirilmesi ve uygulanması sağlanmalıdır.
- Gençlik ve Spor Bakanlığı işbirliği ile tüm federasyon ve spor kulüpleri, çocukla spor alanında ilgilenen, çocukla aynı çevrede bulunan tüm birim personeline sporda çocuk istismarı, güvenli spor ve çocuk istismarı davranışları konularıyla ilgili güncel eğitimler düzenlenmelidir.
- Güvenli spor ortamının oluşması için spor kuruluşlarının sporcuların aileleri ile ortaklıklar geliştirilmeli ve ailelere farkındalıklarını arttırmaya yönelik sporda çocuk koruma çalışmaları yapılmalıdır.

- Tüm spor birlikleri sistematik olarak uzman gruplar ve paydaşlarla koordineli çalışmalıdır.
- Geleceğin spor bilimcilerini yetiştiren üniversitelerde sporda çocuk koruma dersi zorunlu tutulmalıdır.
- Türkiye’de spor çevrelerinde yer alan tüm paydaşları içeren ayrıntılı çalışmaların yapılmasına devam edilmelidir.
- Sporda çocukları her türlü istismar davranışından korurken, spor kültürünün ve itibarının korunması gerektiği ve bu konunun ince bir çizgide olduğu unutulmamalıdır.

KAYNAKLAR

- Acehan, S., Bilen, A., Ay, MO., Gülen, M., Avcı, A., ve İçme, F. (2013). Çocuk ihmali ve istismarının değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22, 591-614.
- Agel, J; Ransone, J; Dick, R; Oppliger, R and Marshall, S.W. (2007). Descriptive epidemiology of collegiate men's wrestling injuries: National Collegiate Athletic Association Injury Surveillance System, 1988–1989 through 2003–2004. *Journal of Athletic Training*, 2007, 42, 303–310.
- Ağırman, A ve Maner, F. (2010). Yeme bozuklukları ve duygusal istismar: olgu sunumu. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 23(2), 121-127.
- Akın, E. (2018). Meslek lisesi öğrencilerinin iletişim becerilerinin güçlendirilmesinde çözüm odaklı grup çalışmasının etkisi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 5(6), 86-97.
- Akkoyun, S. (2014). *Türkiye'deki Futbol Kulüplerinin Alt Yapılarının Yapılanması, Yönetim Biçimleri, İdari Yapısı Ve Avrupa'daki Örneklerle Kıyaslanması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akyüz, E. (2001). Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin temel ilkeleri ışığında çocuğun eğitim hakkı. *Millî Eğitim Dergisi*, 151, 14.
- Akyüz, E. (2010). *Çocuk Hukuku Çocukların Hakları ve Korunması* (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları, 43-50.
- Akyüz, E. (2011). *Çocuk Hukukunun Gelişimi ve Çocuk Koruma Sisteminin Değerlendirilmesi*. Gülan, A., Şirin, M. R., Şirin, M. C. (Editörler). I. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi Yetişkin Bildirileri Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları, 17-43.
- Alexander, K., Stafford, A., ve Lewis, R. (2011). *The Experiences of children participating in organised sport in the UK*. Edinburgh, October 2011 (No. 216401). The University of Edinburgh/NSPCC, Child Protection Research Centre.
- Anderson, L., Cadogan, A., Borich, M., Schneiders, A., ve Snelling, J. (2015). New Zealand sports physiotherapy code of conduct. *British Journal of Sports Medicine*, 49, 961-964.
- Aral, N., ve Gürsoy, F. (2001). Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı. *Millî Eğitim Dergisi*, 151.
- Arriaza Ibarra, K., and Berumen, R. (2019). # MeToo in Spain and France: Stopping the abuse towards ordinary women. *Interactions: Studies in Communication & Culture*, 10(3), 169-184.
- Arslan, R. (2016). Çocukluk dönemi duygusal istismarı ile depresyon arasındaki ilişkide erken dönem uyumsuz şemaların aracı rolüne ilişkin bir gözden geçirme. *Klinik Psikiyatri*, 19(4), 202-210.

- Arthur-Cameselle, J., Sossin, K., and Quatromoni, P. (2017). A qualitative analysis of factors related to eating disorder onset in female collegiate athletes and non-athletes. *Eating Disorders*, 25(3), 199-215.
- Aslan, A. (2016). Örgütlerde cinselliğin düzen bozucu ve düzen kurucu rolünün eros ve oyun açısından incelenmesi, *Ege Akademik Bakış*, 16(4), 763-772.
- Auweele, Y.V., Opdenacker, J., Vertommen, T., Boen, F., VanNiekerk, L., DeMartelaer, K., and DeCuyper, B. (2008). Unwanted sexual experiences in sport: Perceptions and reported prevalence among Flemish female student-athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 6, 354-365.
- Avşaroğlu, S. (2013). Sosyal-bilişsel öğrenme kuramı. Deniz, M.E (Editör). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Maya Akademi, 341-357.
- Aydın, İ. (2018). Türkiye’de çocuk istismarı ve çocuk işçiliği. *İş ve Hayat*, 4(7) , 65-81.
- Aydın, İ. (2019). *Türkiye’de çocuk istismarı, çocuk istismarını önleyici sosyal politikalar ve diyarbakır örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, H., ve Gül, Ö. (2019). Sporda uluslararası çocuk koruma programlarının türkiye ekseninde değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(89), 558-581.
- Bahar, G., ve Bahar, A. (2009). Çocuk istismarı ve ihmali: Bir gözden geçirme. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(12), 51-65.
- Bahdur, K ve Pruna, R. (2017) The Impact of Homesickness on Elite Footballers. *Journal of Novel Physiotherapies*, 7, 2.
- Bandura, A. (2001). Social cognitive theory: An agentic perspective. *Annual review of psychology*, 52(1), 1-26.
- Basar, F. (2019). FIFA Transfer sisteminde çocuk haklarının korunması. *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 77(2), 747-771.
- Baum, A. (2006). Eating disorders in the male athlete. *Sports medicine*, 36(1), 1-6.
- Baylan, N. (2019). *Çocukluk çağı travmalarının somatizasyon ile ilişkisinde aleksitiminin aracı rolü*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bekiari, A., ve Syrmipas, I. (2015). Coaches’ verbal aggressiveness and motivational climate as predictors of athletes’ satisfaction. *Journal of Education, Society and Behavioural Science*, 9(4), 318-329.
- Bektaş, M., Öztürk, C., ve Armstrong, M. (2010). An approach to children’s smoking behaviors using social cognitive learning theory. *Asian Pasific Journal of Cancer Prevention*, 11, 1143-1149.
- Berkowitz, L. (1989). Frustration-aggression hypothesis: examination and reformulation. *Psychological bulletin*, 106(1), 59.

- Bilge, Y. D., Taşar, M. A., Kılınçoğlu, B., Özmen, S., ve Tıraş, Ü. (2013). Alt sosyoekonomik düzeye sahip anne-babaların çocuk istismarı ve ihmali hakkındaki bilgi düzeyleri, deneyimleri ve kullandıkları disiplin yöntemleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14(1), 27-35.
- Bilginer, Ç., Hesapçıoğlu, ST., ve Kandil, S. (2013). Çocukluk çağı cinsel istismarı: mağdur ve sanık açısından çok yönlü bakış. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 26(1), 55-64.
- Bilim, G. (2012). *Çocukluk çağı örselenme yaşantıları: Duygu düzenleme, kişilerarası tarz ve genel psikolojik sağlık açısından bir inceleme*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Binbay, D.A. (2009). *Bipolar I bozukluk hastalarında şiddetli çocukluk çağı travmasının hastalık özellikleri üzerine olan etkisinin incelenmesi*, Tıpta uzmanlık tezi, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, İzmir
- Birtek, D. (2019). *Üniversite öğrencilerinde toplumsal kaygı belirti düzeyinin kişilik özellikleri, stresle başa çıkma tarzları ve bilişsel duygu düzenleme biçimleri açısından incelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bjørnseth, I., and Szabo, A. (2018). Sexual violence against children in sports and exercise: a systematic literature review, *Journal of Child Sexual Abuse*, 27(4), 365-385.
- Bolter, N. D., Petranek, L. J ve Dorsch, T. E. (2018). Coach, parent, and administrator perspectives on required coaching education in organized youth sport. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 13(3), 362-372.
- Boocock, S. (2002) The child protection in sport unit. *Journal of Sexual Aggression*, 8(2), 99-106.
- Brackenridge, C. H. (2001) *Spoilsports: Understanding and preventing sexual exploitation in sport* (First Edition). London: Routledge, 34,35.
- Brackenridge, C. H. (2010, 8-12 April). *Children's rights in football: Welfare and work. Centers and Peripheries in Sport*. Paper presented at the International Conference on Sports. Malmö University, Sweden.
- Brackenridge, C. H., ve Fasting, K. (2002). Sexual harassment and abuse in sport: The research context. *Journal of Sexual Aggression*, 8(2), 3-15.
- Brackenridge, C. H., Bishopp, D., Moussalli, S ve Tapp, J. (2008). The characteristics of sexual abuse in sport: A multidimensional scaling analysis of events described in media. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 6(4), 385-406.
- Brackenridge, C., Bringer, J. ve Bishopp, D. (2005). Managing cases of abuse in sport. *Child Abuse Review*, 14, 259-274.
- Brackenridge, C., Rivers, I., ve Gough, B. (2007). Driving down participation: Homophobic bullying as a deterrent to doing sport. In Aitchison, C.C (Eds.), *Sport and gender identities*. Routledge, 120,137.

- Brackenridge, C.H ve Kirby, S. (1997). Playing safe: Assessing the risk of sexual abuse to elite young athletes. *International Review for the Sociology of Sport*, 32(4), 407-418.
- Brackenridge, C.H. (1997) "He owned me basically": Women's experience of sexual abuse in sport', *International Review for the Sociology of Sport*, 32(2), 115-130.
- Brady, A. (2010). A review of UK based national governing bodies of sports' websites for information relating to athlete welfare and wellbeing. In Brackenridge, C.H and Rhind, D (Eds.), *Elite Child Athlete Welfare: International Perspectives*. West London: Brunel University Press, 109-117.
- Breuer, J., and Elson, M. (2017). Frustration-Aggression Theory. *The Wiley Handbook of Violence and Aggression*, 1-12.
- Brito, C. J., Roas, A. F., Brito, I. S. S., Marins, J. C. B., Córdova, C., ve Franchini, E. (2012). Methods of body mass reduction by combat sport athletes. *International Journal of Sport Nutrition and Exercise Metabolism*, 22(2), 89-97.
- Bulgu, N. (2012). Futbolda şiddetin erkeklik anlamları. *Spor Bilimleri Dergisi*, 23(4), 207-219.
- Bulut, S. (2007). Çocuk cinsel istismarı hakkında bir derleme. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (28), 139-156.
- Cadwallader, A. B., de la Torre, X., Tieri, A and Botrè, F. (2010). The abuse of diuretics as performance-enhancing drugs and masking agents in sport doping: pharmacology, toxicology and analysis. *British journal of pharmacology*, 161(1), 1-16.
- Carl De, C. (2015). The "Jūdō Sukebei" Phenomenon: When crossing the line merits more than shidō [Minor infringement] — Sexual harassment and inappropriate behavior in jūdō coaches and instructors. *Problems of Psychology in the 21st Century*, 9(2), 85-128.
- Cashmore, J., Taylor, A and Parkinson, P. (2017). The characteristics of reports to the police of child sexual abuse and the likelihood of cases proceeding to prosecution after delays in reporting. *Child Abuse and Neglect*, 74, 49-61.
- Cense, M. ve Brackenridge, C. (2001). Temporal and developmental risk factors for sexual harassment and abuse in sport. *European Physical Education Review*, 7(1), 61-79.
- Chan, D. K., Lonsdale, C., and Fung, H. H. (2012). Influences of coaches, parents, and peers on the motivational patterns of child and adolescent athletes. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 22(4), 558-568.
- Charlsworth, H., and Young, K. (2004). Why English female university athletes play with pain: Motivations and rationalizations. In Young, K (Eds.), *Sporting bodies, damaged selves: Sociological studies of sports-related injury*. Oxford, UK: Elsevier, 163-180.
- Coakley, J. (2006). The good father: Parental expectations and youth sports. *Leisure Studies*, 25 (2), 153-163.

- Coakley, J. (2007). *Sports in society: Issues and controversies*. (Ninth Editions). Boston, MA: McGraw-Hill, 12,23.
- Coburn, P. I., Harvey, M. B., Anderson, S. F., Price, H. L., Chong, K., and Connolly, D. A. (2019). Boys abused in a community setting: an analysis of gender, relationship, and delayed prosecutions in cases of child sexual abuse. *Journal of child sexual abuse*, 28 (5), 586-607.
- Concepcion, R. Y ve Ebbeck, V. (2005). Examining the physical activity experiences of survivors of domestic violence in relation to self-views. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 27 (2), 197-211.
- Crane, J., and Temple, V. (2012). Factors related to dropout from sport among children and adolescents: A systematic review. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 15, S182
- Crowell, N. A. and Burgess, A. W. (1996). *Understanding violence against women* (First Edition). Washington D. C: National Academy Press, 43,72.
- Çatıkkaş, F. (2016). Genç taekwondo sporcularının sağlıklı kilo verme davranışları. *Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(2), 125-130.
- Çetin, E ve Hacısöftaoğlu Közleme, İ. (2018). Sporda çocuk istismarı üzerine genel bir değerlendirme. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 8(2/1) , 80-90.
- Çetin, E. (2019). *Türkiye'de bireysel sporlarda çocuk istismarı: Elit sporcular örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gedik Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dabkowska, M. (2004). Social phobia in children and adolescents. *Psychiatria polska*, 38, 589-602.
- Dam, H. (2008). Öğrencinin okul başarısında aile faktörü. *Hitit Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(14), 75-99.
- Dangi, T., and Witt, P. (2018). Why children/youth drop out of sports. *Journal of Park and Recreation Administration*, 36(3), 191-199.
- Daniel, B., Taylor, J, and Scott, J. (2010). Recognition of neglect and early response: overview of a systematic review of the literature. *Child & Family Social Work*, 15(2), 248-257.
- Darby, P., Akindes, G., and Kirwin, M. (2007). Football academies and the migration of african football labor to Europe. *Journal of Sport and Social Issues*, 31(2),143-161.
- David, P. (2004). *Human rights in youth sport: a critical review of children's rights in competitive sport* (First Edition). London: Routledge, 78, 103.
- David, P. (2005). *Human rights in youth sport* (First Edition). London: Routledge, 6, 223.
- Davis, F. (2015). The royal commission into institutional responses to child sexual abuse: Learning from the past. *Australian Feminist Law Journal*, 41(2), 213-218.

- De Crée, C. (2015). The “Jūdō sukebei” phenomenon: When crossing the line merits more than Shidō [Minor infringement]—sexual harassment and inappropriate behavior in Jūdō coaches and instructors. *Problems of Psychology in the 21st Century*, 9 (2). 85-128.
- Demirtaş, Z. (2019). Uluslararası antlaşmalar çerçevesinde engellilerin eğitim hakkı. *Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Akademik Dergisi*, 2, 39-59.
- Denov, M. S. (2004). The long-term effects of child sexual abuse by female perpetrators: a qualitative study of male and female victims. *Journal of Interpersonal Violence*, 19(10), 1137–1156.
- Dereobalı, N, Karadağ, S ve Sönmez, S. (2013). Okulöncesi eğitim öğretmenlerinin çocuk istismarı ihmalı şiddet ve eğitimcilerin rolü konusundaki görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 14(1) , 50-66.
- Dervişoğlu S. (2012). *Çocuk İstismarı ve İhmali Açısından Sokakta Çalışan Çocuklar ve Avrupa Birliği Uygulamaları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dinleyici, M., ve Dağlı, F. (2016). Duygusal ihmal, istismar ve çocuk hekiminin rolü, *Osmangazi Tıp Dergisi*, 38(2), 18-27.
- Dokgöz, H ve Polat, O. (2020). Çocuk istismarı ve ihmali. (Editör). Dokgöz H. *Adli tıp & Adli bilimler kitabı*. İkinci Baskı. Ankara: Akademisyen Kitabevi, 379-415.
- Donkers, J. L., Martin, L. J., and Evans, M. B. (2018). Psychological collectivism in youth athletes on individual sport teams. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 16 (3), 285-299.
- Donnelly, P., and Petherick, L. (2004). Workers' playtime? child labour at the extremes of the sporting spectrum, *Sport in Society*, 7(3), 301-321.
- Donnelly, P. (2007). Interpretive approaches to the sociology of sport. In J. Coakley and E. Dunning (Eds.), *Handbook of sport studies*. Thousand Oaks, CA: SAGE, 77-91.
- Donnelly, Peter & Kerr, Gretchen (2018). *Revising Canada's Policies on Harassment and Abuse in Sport: A Position Paper and Recommendations*. Centre for Sport Policy Studies Position Papers. Toronto: Centre for Sport Policy Studies, Faculty of Kinesiology and Physical Education, University of Toronto, 21-34.
- Doyle, C. (1997). Emotional abuse of children: Issues for intervention. *Child Abuse Review*, 6, 330-342.
- Dubowitz, H. (2013). Neglect in children. *Pediatric annals*, 42 (4), 72-76.
- Dunlap, P., and Berne, L. A. (1991). Addressing competitive stress in junior tennis players. *journal of physical education, Recreation and Dance*, 62 (1), 59-63.
- Durrant, J., and Ensom, R. (2012). Physical punishment of children: lessons from 20 years of research. *Canadian Medical Association Journal*, 184 (2), 1373-1377.

- Ekeland, E., Heian, F., and Hagen K.B. (2005). Can exercise improve self esteem in children and young people? A systematic review of randomised controlled trials. *British Journal of Sports Medicine*, 39, 792-798.
- Eliasson, I. (2015). The gap between formalised children's rights and children's real lives in sport. *International Review for the Sociology of Sport*. 52 (4),470-496.
- Ensom, R ve Durrant J. (2010). Physical punishment of children in sport and recreation: the times they are a-changin'. *Coaches PLAN*, 17(2), 43-44.
- Erbay, E. (2013). Çocukların katılım hakkı üzerine bir Türkiye değerlendirmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 38-54.
- Erdem, R. (2010). Kayırmacılık / Ayrımcılık. Ramazan Erdem (Editör). *Yönetim ve örgüt açısından kayırmacılık*. İstanbul Beta Yayınları, 1-2.
- Erdoğan, B.S. (2011). *Türkiye'deki antrenör eğitiminin ilkesel ve yapısal problemlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erickson, K.A. (2010). Talk, touch, and intolerance: Sexual harassment in an overtly sexualized work culture. In Williams, C.L and Dellinger, K (Eds.), *Gender and sexuality in the workplace*. Emerald Group Publishing Limited, Bingley, 179-202.
- Erikson, H. E. (2019). *İnsanın 8 Evresi*. (Çev. G. Akkaya). İstanbul: Okyanus Yayınları. (Eserin orijinali 1982'de yayımlandı), 89-119.
- Erkman, F. (1991). Çocukların duygusal ezimi. E. Konanç, İ. Gürkaynak ve A. Egemen (Editörler) *Çocuk istismarı ve ihmali çocukların kötü muameleden korunması*. Ankara: Gözde Repro Ofset, 163-170.
- Ersoy, Ö. A ve Özkan, H. K. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarının cinsel istismara ilişkin bilgilerinin incelenmesi: nitel bir bakış. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 6(1), 123.
- Evinç, Ş. G. (2011). *Associated factors of child maltreatment and its consequences among children diagnosed with and without adhd: a comparative study - when telling is not enough*. Unpublished Doctoral Dissertation, Middle East Technical University, Ankara.
- Faller, K.C. (2016) Commentary on the American professional society on the abuse of children's position paper on allegations of child maltreatment and intimate partner violence in divorce/parental relationship dissolution, *Journal of Child Custody*, 13(4), 307-316.
- Fasting, K., and Brackenridge, C. (2005). The grooming process in sport: Case studies of sexual harassment and abuse. *Auto-biography*, 13 (1), 33-52.
- Fasting, K., and Sand, T.S. (2015). Narratives of sexual harassment experiences in sport. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 7, 573-588.

- Fasting, K., Brackenridge, C., and Sundgot-Borgen, J. (2003). Experiences of sexual harassment and abuse among Norwegian elite female athletes and nonathletes. *Research quarterly for exercise and sport*, 74(1), 84-97.
- Fasting, K., Brackenridge, C., and Sundgot-Borgen, J. (2004). Prevalence of sexual harassment among Norwegian female elite athletes in relation to sport type. *International Review for the Sociology of Sport*, 39 (4), 373-386.
- Fasting, K., Brackenridge, C. H., and Kjølberg, G. (2013). Using court reports to enhance knowledge of sexual abuse in sport: A Norwegian case study. *Scandinavian sport studies forum*, 4, 49-67.
- Fasting, K., Brackenridge, C. H. ve Walseth K. (2002). Consequences of sexual harassment in sport. *Journal of Sexual Aggression*, 8, 37– 48.
- Fasting, K., Chroni, S., Hervik, S. E., and Knorre, N. (2011). Sexual harassment in sport towards females in three European countries. *International Review for the Sociology of Sport*, 46(1), 76-89.
- Fenton, L. T and Pitter, R. (2010). Keeping the body in play: Pain injury and socialisation in male rugby. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 81(2), 212-223.
- Fırat, S., Işık Yılmaz, B ve İltaş, Y. (2016). *Ruhsal ve hukuki yönleriyle çocuk istismarı çocukların cinsel dokunulmazlığına dair suçlar* (İkinci Baskı). Ankara: Akademisyen Kitabevi, 83-112.
- Flasch, P., Murray, C. E., and Crowe, A. (2017). Overcoming abuse: A phenomenological investigation of the journey to recovery from past intimate partner violence. *Journal of interpersonal violence*, 32(22), 3373-3401.
- Fortier, K., Parent, S., and Lessard, G. (2019). Child maltreatment in sport: smashing the wall of silence: a narrative review of physical, sexual, psychological abuses and neglect. *British Journal of Sports Medicine*, 54, 4 - 7.
- Franchini, E., Brito, C.J., and Artioli, G.G. (2012). Weight loss in combat sports: physiological, psychological and performance effects. *Journal of the International Society of sports Nutrition*, 9(1), 52.
- Fraser-Thomas, J and Côté, J. (2009). Understanding adolescents' positive and negative developmental experiences in sport. *The Sport Psychologist*, 23(1), 3-23.
- Garbarino, J., Guttman, E., and Seeley, J. (1986). *The psychologically battered child: Strategies for identification, assessment and intervention* (First Edition). San Francisco, CA: Jossey-Bass, 52,164.
- Garratt, D., Piper, H., and Taylor, B. (2013). 'Safeguarding'sports coaching: Foucault, genealogy and critique. *Sport, education and society*, 18 (5), 615-629.
- Gearity, B. T and Murray, M. A. (2011). Athletes' experiences of the psychological effects of poor coaching. *Psychology of sport and exercise*, 12(3), 213–221.

- Gençtürk, G., Colakoglu, T., ve Demirel, M. (2009). Elit sporcularda doping bilgi düzeyinin ölçülmesine yönelik bir araştırma güreş örneği. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(3) , 213-221.
- Gervis, M. (2009). *An investigation into the emotional responses of child athletes to their coach's behaviour from a child maltreatment perspective*. Unpublished Master's Thesis. Brunel University, United Kingdom.
- Gervis, M., and Dunn, N. (2004). The emotional abuse of elite child athletes by their coaches. *Child Abuse Review*, 13, 215-223.
- Gil, S. (2014). Male victims of childhood sexual abuse by a male or female perpetrator. *Journal of Trauma Stress Disor Treat*, 3(3), 1-6.
- Gleaves, T and Lang, M. (2017). Kicking “no-touch” discourses into touch: athletes’ parents’ constructions of appropriate coach–child athlete physical contact. *Journal of Sport and Social Issues*, 41 (3), 191-211.
- Göde, O., Savi, F., ve Savi, S. (2000). Eğitimin bütünlüğü içinde sporun duygusal istismara uğrayan ergenlerin benlik kavramlarına etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(7), 22-34.
- Gönültaş, M. B. (2016). Cinsel istismarcıların çocuklara yaklaşım metot ve teknikleri. *Zeitschrift für die Welt der Türken/Journal of World of Turks*, 8(1), 289-305.
- Gravely, A. R., and Cochran, T. R. (28-31 May, 1995). *The use of perceptual data to assess intercollegiate athletics*. Paper presented at the Thirty - Fifth Annual Forum of the Association for Institutional Research, Boston, USA.
- Green, C.M., Petrou, M.J., Fogarty-Hover, M.L.S and Rolf, C.G. (2007). Injuries among judokas during competition. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 17(3), 205–210.
- Guttek, B.A. and Koss, M.P. (1993) Changed women and changed organizations: Consequences of and coping with sexual harassment. *Journal of Vocational Behaviour*, 42(1), 28-48.
- Gündoğdu, E. K. (2020). *Okul öncesi öğretmenlerinin çocuk ihmali ve istismarına yönelik farkındalık düzeylerinin belirlenmesi (Bitlis il örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Gündüz, N., Koz, M., Fedai, T., Sunay, H ve Ersöz, G. (2002). Türkiye’de değişik spor branşlarındaki elit kadın sporcuların karşılaştıkları cinsel taciz olaylarının araştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 6(1), 95-108.
- Güneş, Ö. Ü. A. (2018). Şiddet sarmalındaki okul ve müfredatlar. *Eğitime Bakış*. 14 (42), 60-65.
- Hacısoftaoğlu, İ ve Bulgu, N. (2015). Yeni Dağın Ötesindeki Çocuklar: Güreşte Erkeklik ve Şiddet, Şiddetin Cinsiyetli Yüzleri (Der. Betül Yazar). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 113-140.

- Hagiwara, H ve Wolfson, S. (2013). Attitudes toward soccer coaches' use of punishment in Japan and England: A cross-cultural study. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11 (1), 57-69.
- Halıcı, A., Şahin MY., ve Parasız Ö. (21-24 Mart, 2019). *Sporda çocuk koruma politikaları çerçevesinde fotoğraf ve video kullanımı*. 2. Dünya Spor Bilimleri Araştırmaları Kongresinde sunuldu, Manisa.
- Hançer, G. (2019). *Çocuk hakları ve istismarı konusunda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Hart, S. N., Binggeli, N., and Brassard, M. (1998). Evidence of the effects of psychological maltreatment. *Journal of Emotional Abuse*, 1, 27-58.
- Hartill, M. (2005). Sport and the sexually abused male child. *Sport, Education and Society*, 10(3), 287-304.
- Hartill, M. (2009). The sexual abuse of boys in organized male sports. *Men and Masculinities*, 12(2), 225-249.
- Hassan, A. R., Lam, M., Ku, S., Li, W., Lee, K. Y., Ho, E., Flint, S. W., and Wong, A. (2017). The reasons of dropout of sport in Hong Kong school athletes. *Health Psychology Research*, 5(1), 6766.
- Hazzard, V. M., Schaefer, L. M., Mankowski, A., Carson, T. L., Lipson, S. M., Fendrick, C., ... Sonnevile, K. R. (2020). Development and validation of the Eating Disorders Screen for Athletes (EDSA): A brief screening tool for male and female athletes. *Psychology of Sport and Exercise*, 50, 101745.
- Hinkle Smith, S. L., and Stellino, M. B. (2007). Cognitive dissonance in athletic hazing: The roles of commitment and athletic identity. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 29, 169–S170.
- Holm-Denoma, J. M., Scaringi, V., Gordon, K. H., Van Orden, K. A and Joiner Jr, T. E. (2009). Eating disorder symptoms among undergraduate varsity athletes, club athletes, independent exercisers, and nonexercisers. *International Journal of Eating Disorders*, 42(1), 47-53
- Holmes, W. C., and Slap, G. B. (1998). Sexual abuse of boys: Definition, prevalence, correlates, sequelae, and management. *JAMA: The Journal of the American Medical Association*, 280(21), 1855–1862.
- Horn, T. S and Horn, J. L. (2007). Family influences on children's sport and physical activity participation, behavior, and psychosocial responses. In G. Tenenbaum and R. C. Eklund, *Handbook of sport psychology*. John Wiley & Sons, Inc. 685–711.
- Iwaniec, D and Sneddon, H. (2003). Working with failure to thrive children and their families. In L. Rapp-Paglicci., C. Dulmus., and J. Wodarski. *Handbook of Prevention & Interventions for Children & Adolescents*. Wiley-Blackwell, 149-173.

- İnternet: FIFA Guardiance (2019). Web: <https://resources.fifa.com/image/upload/toolkit-fifa-guardians.pdf?cloudid=nz1lyz3ykaioy7gwfmgs> adresinden 19.01.2021'de alınmıştır.
- İnternet: Akbulut, B. (15 Mayıs 2015). 65 yaşındaki antrenöre cinsel istismardan 134 yıl hapis. *Hürriyet*. Web: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/65-yasindaki-antrenore-cinsel-istismardan-134-yil-hapis-29010802> adresinden 11.01.2021'de alınmıştır.
- İnternet: Alt yapıda esenlik ve güvenlik semineri yapıldı (20 Eylül 2016). *Sakarya Yenigün*. Web: <https://www.sakaryayenigun.com.tr/32875-alt-yapida-esenlik-ve-guvenlik-semineri-yapildi-haberi.html> adresinden 24.12.2020'de alınmıştır.
- İnternet: Antrobus, B. (2020, October 23). Swim coach jailed after court hears how he preyed on girls as young as 8 for two decades. Web: <https://www.news.com.au/national/queensland/crime/swim-coach-jailed-after-court-hears-how-he-preyed-on-girls-as-young-as-8-for-two-decades/news-story/92f418ac2af59da28daafdf3e4115ffc> adresinden 01.01.2021'de alınmıştır.
- İnternet: Athletics Ireland. (2015). Web: <https://www.athleticsireland.ie/juvenile/child-welfare/> adresinden 12.03.2019'da alınmıştır.
- İnternet: Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi (2011). Web: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2011/09/20110910-4-1.pdf> adresinden 20.12.2019'da alınmıştır.
- İnternet: Basketball Ireland Code of Ethics for Children's Sport. (2013). Web: http://sportlomo-userupload.s3.amazonaws.com/uploaded/galleries/638_uploaded/Child%20protection/Updated_BI_CoE_of_Ethics_for_Childrens_Sport_2013_1454949021.pdf adresinden 13.03.2020'de alınmıştır.
- İnternet: Basketbol okulunda taciz iddiası: Türk Telekom dava açtı (8 Ağustos 2018). Web: <https://www.cnnturk.com/turkiye/basketbol-okulunda-taciz-iddiasi-turk-telekom-dava-acti> adresinden 12.01.2021'de alınmıştır.
- İnternet: Başkanımız Fikret Orman, Sporda Çocuk Koruma Eğitim Programı Tanıtım Toplantısına Katıldı (18 Kasım 2015). Web: https://bjk.com.tr/tr/haber/64356/baskanimiz_fikret_orman_sporda_cocuk_koruma_egitim_programi_tanitim_toplantisina_katildi.tr.html adresinden 25.12.2020'de alınmıştır.
- İnternet: Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme (1989). Web: <https://www.unicef.org/turkey/%C3%A7ocuk-haklar%C4%B1na-dair-s%C3%B6zle%C5%9Fme> adresinden 15.10.2019'da alınmıştır.
- İnternet: Brackenridge, C. H., Lindsay, I ve Telfer, H. (2009). Sexual abuse risk in sport: testing the 'stage of imminent achievement' hypothesis. Web: <https://bura.brunel.ac.uk/handle/2438/3116> adresinden 20.01.2020'de alınmıştır.

İnternet: Carayol, T. (2020, 9 Mach). Victims demand USA Gymnastics acknowledge a woman's worth. *The guardian*. Web: <https://www.theguardian.com/sport/2020/mar/09/usa-gymnastics-larry-nassar-scandal> adresinden 21.12.2020'de alınmıştır.

İnternet: Coaching Association of Canada (2020). Web: https://coach.ca/sites/default/files/2020-02/CAC_Code_of_Conduct_EN.pdf adresinden 13.01.2021'de alınmıştır.

İnternet: Coalition on Physical Punishment of Children and Youth. (2004). Joint Statement on Physical Punishment of Children and Youth. Ottawa: Coalition on Physical Punishment of Children and Youth. Web: <https://cwrp.ca/sites/default/files/publications/JointStatementReportE.pdf> adresinden 11.01.2021'de alınmıştır.

İnternet: Çocuk Koruma Kanunu (2005). Web: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf> adresinden 15.10.2019'da alınmıştır.

İnternet: Çocuk Koruma Kanunu (2005). Web: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5395.pdf> adresinden 20.12.2019'da alınmıştır.

İnternet: Darling, A., Pope, L., Mooney, J.L., King, S. ve Ablett, S. (2020). Truth Project Thematic Report: Child sexual abuse in sports. Web: <https://www.truthproject.org.uk/key-documents/19513/view/truth-project-thematic-report-child-sexual-abuse-sports.pdf> adresinden 03.03.2021'de alınmıştır.

İnternet: Ewing, L. (2018, November 7). Canada losing ground on abuse, harassment reporting in sports: study. *The Canadian Press*. Web: <https://www.cbc.ca/sports/canada-sport-abuse-1.4895423> adresinden 03.01.2020'de alınmıştır.

İnternet: Fatih Terim: Altyapılarda 'cinsel istismar' bir hayli fazla (30 Kasım 2016). Web: <https://www.cnnturk.com/spor/futbol/fatih-terim-altyapılarda-cinsel-istismar-bir-hayli-fazla?page=1> adresinden 12.01.2021'de alınmıştır.

İnternet: FIFA Child Safeguarding Toolkit For Member, 2019. Web: <https://resources.fifa.com/image/upload/toolkit-fifa-guardians.pdf?cloudid=nz1lyz3ykaioy7gwfmgs> adresinden 13.05.2020'de alınmıştır.

İnternet: FIFA Circular No.1542. (2015). Amendments to the Regulations on the Status and Transfer of Players. Web: <https://resources.fifa.com/image/upload/regulations-on-the-status-and-transfer-of-players.pdf?cloudid=adi1292xtnibmwrqnmny> adresinden 10.01.2020'de alınmıştır.

İnternet: FIFA, Circular No. 769 (2001). Web: <https://resources.fifa.com/image/upload/769-revised-fifa-regulations-for-the-status-and-transfer-players-500345.pdf?cloudid=dml3hvtpgzmjkb5hixd> adresinden 10.01.2020'de alınmıştır.

İnternet: Harassment in Sport Blog Series – Part 1: Looking Back (t.y). Web: <https://cces.ca/news/harassment-sport-blog-series-part-1-looking-back> adresinden 18.09.2020’de alınmıştır.

İnternet: Het jaarverslag van Centrum Veilige Sport Nederland CVSNI (2019). Web: <https://nocnsf.nl/media/3735/04a-jaarverslag-cvsni-2019.pdf> adresinden 12.06.2020’de alınmıştır.

İnternet: Human Rights Watch (2020). “I was hit so many times, I can’t count.” Abuse of Child Athletes in Japan. Web: <https://www.hrw.org/report/2020/07/20/i-was-hit-so-many-times-i-cant-count/abuse-child-athletes-japan> adresinden 15.01.2021’de alınmıştır.

İnternet: IAAF Code of Ethics for Coaches. (1999). Web: <https://www.iaafethicsboard.org/Content/downloads/IAAF-Code-of-Ethics-eng.pdf> adresinden 12.03.2019’da alınmıştır.

İnternet: International Safeguarding Children in Sport (2016). Web: <https://www.sportanddev.org/sites/default/files/downloads/international-safeguards-for-children-in-sport-version-to-view-online.pdf> adresinden 01.12.2020’de alınmıştır.

İnternet: IOC Adopts Consensus Statement On “Sexual Harassment & Abuse In Sport. (2007). Web: <https://stillmed.olympic.org/Documents/THE%20IOC/OFFICIAL%20SHA%20Statement.pdf> adresinden 10.07.2020’de alınmıştır.

İnternet: IOC Consensus Statement adopted on "Training the Elite Child Athlete" final report. (2005). Web: <https://olympics.com/ioc/news/consensus-statement-adopted-on-training-the-elite-child-athlete> adresinden 01.12.2020’de alınmıştır.

İnternet: The IOC Consensus Statement on Periodic Health Evaluation of Elite Athletes. (2009). Web: <https://olympics.com/ioc/news/the-ioc-consensus-statement-on-periodic-health-evaluation-of-elite-athletes> adresinden 01.12.2020’de alınmıştır.

İnternet: Kick-boks antrenörüne 4 kız sporcuya cinsel istismardan rekor ceza (8 Aralık 2020). *Milliyet*. Web: <https://www.milliyet.com.tr/gundem/kick-boks-antrenorune-4-kiz-sporcuya-cinsel-istismardan-rekor-ceza-6374543> adresinden 12.01.2021’de alınmıştır.

İnternet: Kolucki, B ve Lemish, D. (2011). Communicating with Children Principles and Practices to Nurture, Inspire, Excite, Educate and Heal. UNICEF Toolkits and Guidance. Web: <https://www.unicef.org/turkey/en/reports/communicating-children> adresinden 11.01.2020’de alınmıştır.

İnternet: Milli sporcunun feci ölümü (13 Ocak 2012). *Milliyet*. Web: <https://www.hurriyet.com.tr/gundem/milli-sporcunun-feci-olumu-19667233> adresinden 14.02.2021’de alınmıştır.

İnternet: Minister Duncan Announces Stronger Measures to Eliminate Harassment, Abuse and Discrimination in Sport (2018, June 19). *Canadian Heritage*. Web: <https://www.canada.ca/en/canadian-heritage/news/2018/06/minister-duncan-announces-stronger-measures-to-eliminate-harassment-abuse-and-discrimination-in-sport.html> adresinden 03.01.2020'de alınmıştır.

İnternet: Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2020). Web: <https://www.rijksoverheid.nl/contact/contactgids/nationaal-rapporteur-mensenhandel-en-seksueel-geweld-tegen-kinderen> adresinden 11.06.2020'de alınmıştır.

İnternet: Nodar Kumaritashvili Crash VIDEO: Luge Slider DEAD In Olympics Accident (GRAPHIC PHOTOS) (2010, April 14). *Huffpost*. Web: https://www.huffpost.com/entry/nodar-kumaritashvili-cras_n_460474 adresinden 14.02.2021'de alınmıştır.

İnternet: Norges Idrettsforbund, 2019. Web: <https://rm.coe.int/presentation-by-havard-ovregard-at-the-epas-conference-in-helsinki-on-/1680946eec> adresinden 17.11.2020'de alınmıştır.

İnternet: PCYC Queensland (2019). Web: https://www.pcy.org.au/wp-content/uploads/2020/12/Annual-Report-19-20_Final_V2_low-res.pdf adresinden 20.01.2021'de alınmıştır.

İnternet: Rapport van de Onderzoekscommissie Openbaar Ministerie (2018). Web: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/04/25/bijlage-2-rapport-van-de-onderzoekscommissie-openbaar-ministerie> adresinden 12.06.2020'de alınmıştır.

İnternet: Rapport van de Onderzoekscommissie seksuele intimidatie en misbruik in de sport (2017). Web: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2019/04/25/bijlage-2-rapport-van-de-onderzoekscommissie-openbaar-ministerie> adresinden 11.06.2020'de alınmıştır.

İnternet: Royal Commission into Institutional Response to Child Sexual Abuse (2017). Web: www.childabuseroyalcommission.gov.au/final-report adresinden 01.06.2020'de alınmıştır.

İnternet: Royal Commission into Institutional Responses to Child Sexual Abuse (2014). Web: <https://www.childabuseroyalcommission.gov.au/other-reports> adresinden 01.06.2020'de alınmıştır.

İnternet: Royal Commission Report of Case Study 15: Swimming Australia and the DPP (2015). Web: https://www.royalcommission.gov.au/sites/default/files/2019-07/case_study_15_-_findings_report_-_swimming_australia_and_the_dpp.pdf adresinden 09.06.2020'de alınmıştır.

İnternet: Royal Commission Report of Case Study 39: Sporting clubs and institutions (2016). Web: https://www.royalcommission.gov.au/sites/default/files/2019-07/case_study_39_-_findings_report_-_sporting_clubs_and_institutions.pdf adresinden 09.06.2020'de alınmıştır.

İnternet: Russel (2017, 17 November). French skier's death highlights dangers of Winter Olympic sports. *CBC Sports*. Web: <https://www.cbc.ca/sports/olympics/scott-russell-dangerous-olympic-sports-1.4405901> adresinden 14.02.2021'de alınmıştır.

İnternet: Safeguarding athletes from harassment and abuse in sport IOC Toolkit for IFs and NOCs (2017). Web: https://www.iwf.net/wp-content/uploads/downloads/2018/10/IOC_Safeguarding_Toolkit_ENG.pdf adresinden 25.03.2020'de alınmıştır.

İnternet: Sheldon Kennedy shares story of sex assault trauma, recovery in new film.(2016, May 10). *CBC News*. Web: <https://www.cbc.ca/news/canada/manitoba/sheldon-kennedy-swift-current-documentary-1.3572660> adresinden 01.01.2021'de alınmıştır.

İnternet: Silent Edge (2020). Web: http://policeprostitutionandpolitics.net/pdfs_all/CHILD%20MOLESTATION%20PORNOGRAPHY%20TEACHERS%20ETC/Sports%20figures/Silent%20Edge.pdf adresinden 25.04.2021'de alınmıştır.

İnternet: Sosyal Hizmetler Kanunu (1983). Web: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2828.pdf> adresinden 20.12.2019'da alınmıştır.

İnternet: Spor kulübünde cinsel istismar iddiası: Antrenör tutuklandı (21 Temmuz 2018). *Sputniknews*. Web: <https://tr.sputniknews.com/turkiye/201807211034391769-spor-klubu-cinsel-istismar-iddiasi/> adresinden 12.01.2021'de alınmıştır.

İnternet: Sporda Çocuk İstismarı Ve Koruma (18 Mayıs 2016). Web: <https://www.istanbulbarosu.org.tr/HaberDetay.aspx?ID=11446> adresinden 25.12.2020'de alınmıştır.

İnternet: Sporda Çocuk Koruma Programı (26 Ocak 2016). Web: <https://www.marmara.edu.tr/news/sporda-cocuk-koruma-programi> adresinden 25.12.2020'de alınmıştır.

İnternet: Sporda Çocuk Koruma Programı Eğitimi Gerçekleştirildi (18 Mayıs 2016). Web: <https://www.gedik.edu.tr/haberler/sporda-cocuk-koruma-programi-egitimi-gerceklestirildi> adresinden 25.12.2020'de alınmıştır.

İnternet: Sporda Çocuk Koruma Semineri (23 Aralık 2019). Web: <https://www.eskrim.org.tr/sporda-cocuk-koruma-semineri-587.html> adresinden 25.12.2020'de alınmıştır.

İnternet: Sport Canada. (2002). The Canadian sport policy. Ottawa, ON: Department of Canadian Heritage. Web: https://sirc.ca/wp-content/uploads/2019/12/2002-the_canadian_sport_policy.pdf adresinden 12.02.2020'de alınmıştır.

İnternet: Sport New Zealand (2017). Web: <https://sportnz.org.nz/managing-sport/search-for-a-resource/guides/safe-sport-for-children> adresinden 12.03.2019'da alınmıştır.

İnternet: Sport, recreation, arts, culture, community and hobby groups (2017). Web: https://www.childabuseroyalcommission.gov.au/sites/default/files/final_report_-_volume_14_sport_recreation_arts_culture_community_and_hobby_groups.pdf adresinden 15.09.2020'de alınmıştır.

İnternet: The Canadian Press (2015). A Timeline of Graham James's Legal History Web: <https://globalnews.ca/news/2016827/a-timeline-of-graham-jamess-legal-history/> adresinden 11.10.2020'de alınmıştır.

İnternet: The Children (Performances) Regulations (1968). Web: <https://www.legislation.gov.uk/uksi/1968/1728/contents/made> adresinden 21.06.2020'de alınmıştır.

İnternet: The Football Association. (2020). Web: <https://www.thefa.com/-/media/thefacom-new/files/about-the-fa/field-research-study-findings/the-fa-heading-guidance.ashx> adresinden 12.01.2021'de alınmıştır.

İnternet: TÜİK Çocuk İşgücü Anketi Sonuçları (2019). Web: <https://data.tuik.gov.tr/> adresinden 16.06.2020'de alınmıştır.

İnternet: Türk Ceza Kanunu (2004). Web: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5> adresinden 20.12.2019'da alınmıştır.

İnternet: Türk Dil Kurumu (2018). Güncel Türkçe Sözlük. Web: <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 15.10.2019'da alınmıştır.

İnternet: Türk Medeni Kanunu (2001). Web: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf> adresinden 20.12.2019'da alınmıştır.

İnternet: Türk Medeni Kanunu (2009). Web: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4721.pdf> adresinden 15.10.2019'da alınmıştır.

İnternet: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982). Web: <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf> adresinden 20.12.2019'da alınmıştır.

İnternet: UEFA Child Safeguarding Policy, 2019. Web: https://www.uefa.com/MultimediaFiles/Download/uefaorg/General/02/63/58/39/2635839_DOWNLOAD.pdf adresinden 13.05.2020'de alınmıştır.

İnternet: UNICEF (2010). Protecting Children from Violence in Sport: A review with a focus on industrialized countries. Florence, Italy: UNICEF Innocenti Research Centre. Web: http://www.unicef-irc.org/publications/pdf/violence_in_sport.pdf adresinden 05.01.2020'de alınmıştır.

İnternet: United Nations (UN) (1989) Convention on the rights of the child. Web: <http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx> adresinden 18.04.2020'de alınmıştır.

- İnternet: Van Pelt, H., Van Hove, E., Carpentier, N ve Van Gils, J. 1995. Leeronderzoek — Sportbeleving bij kinderen , Antwerpen: UIA. Web: <https://repository.uantwerpen.be/desktop/irua> adresinden 07.11.2020’de alınmıştır.
- İnternet: WHO. (2014). Basic documents. Geneva: WHO Press. Web: <https://apps.who.int/gb/bd/PDF/bd48/basic-documents-48th-edition-en.pdf> adresinden 19.10.2019’da alınmıştır.
- İnternet: World Health Organization. (2002). World Report on Violence and Health. Ed. Krug, E.G., Dahlberg, L., Mercy, J.A., Zwi A.B ve Lozano, R. Web: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf?sequence=1 adresinden 17.12.2020’de alınmıştır.
- İnternet: Zo sport Nederland (2012). Web: https://nocnsf.nl/media/1392/zo-sport-nederland_nocnsf-sportonderzoek.pdf adresinden 12.06.2020’de alınmıştır.
- İnternet: UNICEF Office for The Eastern Caribbean Area. (2019). Web: <https://www.unicef.org/easterncaribbean/topics/sport> adresinden 07.11.2020’de alınmıştır.
- İşmen, A. E. (2004). Aile içi çocuk istismarı ölçek geliştirme çalışması. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 207-221.
- Jacobs, F., Smits, F ve Knoppers, A. (2017) 'You don't realize what you see!': the institutional context of emotional abuse in elite youth sport. *Sport in Society*, 20 (1), 126-143.
- Jacobsson, J., Bergin, D., Timpka, T., Nyce JM ve Dahlström, Ö. (2018). Injuries in youth track and field are perceived to have multiple-level causes that call for ecological (holistic-developmental) interventions: A national sporting community perceptions and experiences. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 28(1), 348-355.
- Johansson, S ve Lundqvist, C. (2017). Sexual harassment and abuse in coach–athlete relationships in Sweden. *European Journal for Sport and Society*, 14(2), 117-137.
- Johns, D. P., and Johns, J. S. (2000). Surveillance, subjectivism and technologies of power: an analysis of the discursive practice of high-performance sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 35 (2), 219–234.
- Johnson, R.T. (2015). Training ‘safe’ bodies in an era of child panic in the United States: New technologies for disciplining the self. In Piper, H. *Touch in sports coaching and physical education fear, risk and moral panic*. Abingdon, Oxon: Routledge, 35-51.
- Kaçar, T. (2018). Ortaöğretim kurumlarında karşılaşılan disiplin sorunları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (58).
- Kavanagh, E. J. (2014). *The Dark side of sport: athlete narratives on maltreatment in high performance environments*. Unpublished Doctoral Dissertation, Bournemouth University, United Kingdom.

- Kavanagh, E. J. and Jones, I. (2014). #cyberviolence: Developing a typology for understanding virtual maltreatment in sport. In Brackenridge, C.H. and Rhind, D. *Elite Child Athlete Welfare: International Perspectives*, West London: Brunel University Press, 34-43.
- Kavasoğlu, İ., Özer, U ve Yenel, F.İ. (2016). Sporda favorizm: mücadele sporları üzerine bir inceleme. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14 (2), 199-211.
- Kazemi, M., Shearer, H., and Choung, Y.S. (2005). Pre-competition habits and injuries in Taekwondo athletes. *BMC Musculoskeletal Disorders*, 6(1), 1-9.
- Kelly, S., and Waddington, I. (2006). Abuse, intimidation and violence as aspects of managerial control in professional soccer in Britain and Ireland. *International Review for the Sociology of Sport*, 41(2), 147-164.
- Kemp, A. R. (2017). *Abuse in society: An introduction* (First Edition). Waveland Press, 116-127.
- Kennedy, A. C., and Prock, K. A. (2018). "I still feel like I am not normal": a review of the role of stigma and stigmatization among female survivors of child sexual abuse, sexual assault, and intimate partner violence. *Trauma, Violence, & Abuse*, 19(5), 512-527.
- Kennedy, S. (2006). *Why I Didn't Say Anything: The Sheldon Kennedy Story*. Toronto: Insomniac Press, 11-32.
- Kerr, G. (2010) . Physical and emotional abuse of elite child athletes: the case of forced physical exertion. In Brackenridge, C.H. and Rhind, D. *Elite child athlete welfare: international perspectives* (First Edition). West London: Brunel University Press, 41-50.
- Kerr, G. A., Stirling, A. E., Heron, A. L., MacPherson, E. A., and Banwell, J. M. (2015). The importance of touch in sport: athletes' and coaches' reflections. *International Journal of Social Science Studies*, 3, 56
- Kerr, G., Kidd, B ve Donnelly, P. (2020). One step forward, two steps back: The struggle for child protection in Canadian sport. *Social Sciences*, 9(5), 68.
- Kerr, G., Stirling, A., and MacPherson, E. (2014). A critical examination of child protection initiatives in sport contexts. *Social Sciences*, 3(4), 742-757.
- Kerr, G., Stirling, A., Heron, A., MacPherson, E., and Banwell, J. (2015). The importance of touch in sport: athletes' and coaches' reflections. *International journal of social science studies*, 3, 56-68.
- Keski, Y., ve Aykaç, M. (2014). İletişim engellerinin aile içi iletişime etkisini incelemede yaratıcı drama yönteminin kullanımına ilişkin katılımcı görüşleri. *Turkish Journal Of Social Research/Turkiye Sosyal Arastirmalar Dergisi*, 18(3), 121-144.
- Kılıç, A ve Özçetin, M. (2018). Çocuk istismarı ve ihmalini önlemede kanıta dayalı yaklaşımlar. *Firat Tıp Dergisi*, 23(3), 107-112.

- Kısa, N., Uysal, F., ve Kavak, Y. (2020). Bologna sürecinin öğrenci merkezli öğrenme boyutu: eğitim fakültesi öğretim programlarına yansımalar. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(1),85-95.
- Kirby, S., and Demers, G. (2013). Sexual harassment and abuse in sport. In Roper, A.E (Eds.), *Gender relations in sport*. Brill Sense, 141-161.
- Kirby, S and Glen,W (2002). Running the gauntlet: An examination of initiation/hazing and sexual abuse in sport. *Journal of Sexual Aggression*, 8(2), 49–68.
- Kirby, S and Greaves, L. (13-14 July, 1996). ‘Foul play: Sexual abuse and harassment in sport’. Paper presented at the Pre-Olympic Scientific Congress, Dallas, USA.
- Kirby, S. Greaves, L. and Hankivsky, O., (2000). *The dome of silence: sexual harassment and abuse in sport*. Halifax, NS: Fernwood Publishing Company, 1,14.
- Klein, J., and Cooper, D. (2016). Trial by error: a content analysis of the media coverage surrounding the jerry sandusky trial. *Justice Policy Journal*, 13(1) 1-29.
- Kong, P., and Harris, L. M. (2015). The sporting body: body image and eating disorder symptomatology among female athletes from leanness focused and nonleanness focused sports. *The Journal of psychology*, 149 (2), 141-160.
- Konter, E. (1996). *Bir lider olarak antrenör* (Birinci Baskı). İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım, 28-99.
- Kök, H. (2019). *Türkiye’de cinsel istismara uğrayan çocuklara yönelik hizmet ve uygulamaların değerlendirilmesi: bir model önerisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Köroğlu, E. (1996). Sosyal fobi (Sosyal Anksiyete Bozukluğu). *Psycho Medicine*, 1 (2), 13-19.
- Kurt, S. L. (2016). Çocuk haklarına ilişkin temel uluslararası belgeler ve türkiye uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 36, 99-127.
- Küçük, V ve Koç, H. (2004). Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10, 131-141.
- Küçük, V., Arman, A. R ve Bozkurt, S. (2016). Sporcu ailelerinin sporda çocuk koruma hakkında farkındalık düzeyleri. *Marmara Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 71-82.
- Lackey, D. (1990). Sexual harassment in sport. *The Physical Educator*, 47 (2), 22-26.
- Lang, M and Hartill, M. (22 September, 2017). Child sexual exploitation in sport: Discovery, understanding and prevention. Paper presented at the NOTA annual international conference, Cardiff, Wales.
- Lang, M. (2010a). Surveillance and conformity in competitive youth swimming. *Sport, Education and Society*, 15 (1), 19-37.

- Lang, M. (2013). *Child protection and abuse prevention in sport in ghana*. Edge Hill University, 4-12.
- Lang, M., (2010b). Intensive training in youth sport: A new abuse of power? In Vanhoutte, K.P. and Lang, M. *Bullying and the abuse of power: from the playground to international relations*. Freeland, Inter-Disciplinary Press, 54-64.
- Leahy, T. (2012). Sexual abuse in high performance sport: implications for the sport psychologist. *Psychology of Women Section Review*, 14(2), 63-68.
- Leahy, T., Pretty, G and Tenenbaum, G. (2002). Prevalence of sexual abuse in organised competitive sport in Australia. *Journal of Sexual Aggression*, 8(2), 16-36.
- Leff, S., and Hoyle, R. H. (1995). Young athletes' perceptions of parental support and pressure. *Journal of Youth and Adolescence*, 24,187–203.
- Lev-Wiesel, R. (1999). Feelings of adult survivors of child abuse toward their offender-parents. *Child & Adolescent Social Work Journal*, 16(4), 291–304.
- Lin, A. C., Lin, C. M., Wang, T. L., and Leu, J. G. (2005). Rhabdomyolysis in 119 students after repetitive exercise. *British journal of sports medicine*, 39(1), e3-e3.
- Mahiroğlu, A ve Buluç, B. (2003). Orta öğretim kurumlarında fiziksel ceza uygulamaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1). 81-95.
- Malcolm, D. (2006). Unprofessional practice? The status and power of sport physicians. *Sociology of Sport Journal*, 23 (4), 376-395.
- Marks, S., Mountjoy, M., and Marcus, M. (2012). Sexual harassment and abuse in sport: the role of the team doctor. *British Journal of Sports Medicine*, 46, 905-908.
- Marshall, N. A. (2012). A clinician's guide to recognizing and reporting parental psychological maltreatment of children. *Professional Psychology: Research and Practice*, 43 (2), 73-79.
- Mc Pherson, L., Long, M., Nicholson, M., Cameron, N., Atkins, P., and Morris, M. E. (2017). Secrecy surrounding the physical abuse of child athletes in Australia. *Australian Social Work*, 70 (1), 42-53.
- Meraki, S ve Var, E. Ç. (2019). Alt-sosyo ekonomik düzeye sahip ailelerin çocuk istismarı ve ihmalî konusunda farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 1-12.
- Merkel, D. (2013). Youth sport: positive and negative impact on young athletes. *Open Access Journal Of Sports Medicine*, 4,151-160.
- Meyers, M. C., Laurent, C. M., Jr, Higgins, R. W and Skelly, W. A. (2007). Downhill ski injuries in children and adolescents. *Sports Medicine (Auckland, N.Z.)*, 37 (6), 485–499.
- Miller, M. J., Franken, N., and Kiefer, K. (2007). Exploring touch communication between coaches and athletes. *Indo-Pacific Journal of Phenomenology*, 7 (2), 1-13.

- Miller-Perrin, C.L., and Perrin, R. D. (2013). *Child Maltreatment an introduction* (Third Edition), London: SAGE, 32, 54.
- Mitchell, F. R., Santarossa, S., and Woodruff, S. J. (2018). Athletes as advocates: Influencing eating-disorder beliefs and perceptions through social media. *International Journal of Sport Communication*, 11(4), 433-446.
- Moceanu, D. (2012). *Off Balance: A Memoir* (First Edition). Touchstone, 7-34.
- Mountjoy, M. (2010). Protecting the elite child athlete: the IOC perspective. In. Brackenridge, C.H. and Rhind, D. *Elite Child Athlete welfare: International perspectives*, West London: Brunel University Press, 25-33.
- Mountjoy, M. (2019). ‘Only by speaking out can we create lasting change’: what can we learn from the Dr Larry Nassar tragedy? *British Journal of Sports Medicine*, 53, 57-60.
- Mountjoy, M., Armstrong, N., Bizzini, L et. al (2008). IOC consensus statement: “training the elite child athlete”. *British Journal of Sports Medicine*. 42, 163-164.
- Mountjoy, M., Brackenridge, C., Arrington, M., Blauwet, C., Carska-Sheppard, A., Fasting, K and Budgett, R. (2016). International Olympic Committee consensus statement: harassment and abuse (non-accidental violence) in sport. *British Journal of Sports Medicine*, 50 (17), 1019-1029.
- Mullen, P. E., Martin, J. L. Anderson, J. C. Romans, S. E., and Herbison, G. P. (1996). The long-term impact of physical, emotional, and sexual abuse of children: A community study. *Child Abuse & Neglect*, 20, 7-21.
- Murmann,J.(2014). The linguistic “fairness” of the olympic charter: sociolinguistic analysis of the solutions adopted in the official international document for global sport. *Physical Culture and Sport Studies and Research*, 61(1) 39-50.
- Nirmal, R. (2010). *Coaches' perceived impact of the Respect in Sport (RiS) program on bullying, abuse, neglect, and harassment in sports*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of British Columbia, Canada.
- O'Leary, P. J., and Barber, J. (2008). Gender differences in silencing following childhood sexual abuse. *Journal of Child Sexual Abuse*, 17(2), 133–143.
- Oliver, J.L., and Lloyd, R.S. (2015). Physical training as a potential form of abuse. In Lang, M ve Hartill, M. *Safeguarding, child protection and abuse in sport international perspectives in research, policy and practice*, Routledge, 163-171.
- Osai, K. V., and Whiteman, S. D. (2017). Family relationships and youth sport: Influence of siblings and parents on youth's participation, interests, and skills. *Journal of Amateur Sport*, 3(3), 86-105.
- Owton, H., and Sparkes, A.C (2017) Sexual abuse and the grooming process in sport: Learning from Bella's story. *Sport, Education and Society*, 22(6), 732-743.

- Owton, H. (2016). *Sexual abuse in sport: A qualitative case study* (First Edition), London: Palgrave Macmillan, 36-61.
- Özbey, Ö., Akoğlu, H.E. ve Donuk, B. (2020). Antrenör eğitim sistemi açısından 30978 sayılı Antrenör Eğitimi Yönetmeliği'nin değerlendirilmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 95-1.
- Özgentürk, İ. (2014). Child abuse and neglect. *Journal of Human Sciences*, 11 (2), 265–278.
- Öztürk, A. (2014). Sosyal kaygıyı açıklayan yaklaşımlar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (48), 15-26.
- Öztürk, M., Sayar, K., Uğurad, I ve Tüzün, Ü., (2005). Sosyal fobisi olan çocukların annelerinde sosyal fobi yaygınlığı. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 15 (2), 60-64.
- Palmer, C.L., and Peterson R.D. (2015). Halo effects and the attractiveness premium in perceptions of political expertise. *American Politics Research*, 44(2), 353-382.
- Papathomas, A and Lavalley, D. (2010) Athlete experiences of disordered eating in sport, *Qualitative Research in Sport and Exercise*, 2(3), 354-371.
- Parasız Ö, Şahin M.Y ve Çelik A. (2015). Sporda Çocuk Koruma Programı Uygulamaları: İngiltere Örneği. *International Journal of Science Culture and Sport*, 3(11), 641-653.
- Parent, S., and Bannon, J. (2012). Sexual abuse in sport: What about boys? *Children and Youth Services Review*, 34(2), 354-359.
- Parent, S., and Demers, G. (2010). Sexual abuse in sport: a model to prevent and protect athletes. *Child Abuse Review*, 20 (2), 120–133.
- Parent, S. (2011). Disclosure of sexual abuse in sport organizations: A case study. *Journal of Child Sexual Abuse*, 20(3), 322-337.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (3.Baskı). M.Bütün ve S.B. Demir (Editörler). Ankara: Pegem Yayınları, 37-545.
- Patton, M.Q. (2014). *Qualitative Research & Evaluation Methods: Integrating Theory and Practice* (4th Edition). SAGE Publications, 45-520.
- Pehlivan, Z. (2012). Beden eğitimi derslerinde istenmeyen öğrenci davranışları, öğretmenlerin sözlü dönüt biçimi ve dönüt biçiminin öğrenci güdüsüne etkisi. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 23(3), 144-158.
- Pelendecioğlu, B ve Bulut, S . (2016). Çocuğa yönelik aile içi fiziksel istismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1) , 49-62.
- Peluso, E ve Putnam, N. (1996). Case study: Sexual abuse of boys by females. *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*, 35 (1), 51-54.
- Phillips, L. (2000). Flirting with danger: Young women's reflections on sexuality and domination. NYU Press, 93-116.

- Pinheiro, M.C., Pimenta, N., Resende, R., and Malcolm, D (2014) Gymnastics and child abuse: an analysis of former international Portuguese female artistic gymnasts, *Sport, Education and Society*, 19(4), 435-450.
- Piper, H. (Ed.). (2015). Fear, Risk and Child Protection: Critique and resistance. In Piper, H. *Touch in sports coaching and physical education: Fear, risk and moral panic*. Routledge, 167-184.
- Polat O. (2007). *Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı 1 Tanımlar* (1. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 11-34.
- Polat, O. (2001). *Çocuk ve şiddet* (1. Basım). İstanbul: Der Yayınları, 324.
- Polat, O. (2015). *Şiddet* (1 Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık, 48-74.
- Power, J. (2018). Where to from here for the catholic church- recommendations 94 and 95 of the redress and civil litigation report. *The University of Notre Dame Australia Law Review*, 20(3), 1-30.
- Raakman, E., Dorsch, K. and Rhind, D. (2010). The development of a typology of abusive coaching behaviours within youth sport. *International Journal of Sport Science and Coaching*, 5(4), 503-515.
- Reis, A. J. and Roth, A. (1993). Understanding and preventing violence. Washington, DC: National Academy Press, 38-76.
- Reynolds, M. J. (2000). A theoretical exploration of the relationship between the expectations of sports coaches and the physical and emotional health of athletes. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 3 (2), 51-57.
- Robinson, D.B., Randall, L., and Andrews, E. (2020) Physical education teachers' (lack of) gymnastics instruction: an exploration of a neglected curriculum requirement, *Curriculum Studies in Health and Physical Education*, 11(1), 67-82.
- Rowe, D., and McKay, J. (1999). Sport: Still a man's game. *Journal of Interdisciplinary Gender Studies*, 3 (2), 113-128.
- Russell, K. (2011). Seen but not heard: child protection in sport. In Georgakis, S ve Russel, K. *Youth Sport in Australia*, Sydney University Press, 229-240
- Russell, E. R., Stewart, K., Mackay, D. F., MacLean, J., Pell, J., and Stewart, W. (2019). Football's influence on lifelong health and dementia risk (FIELD): protocol for a retrospective cohort study of former professional footballers. *BMJ Open*, 9(5), e028654.
- Sand, T. S., Fastig, K., Chroni, S and Knorre, N. (2011). Coaching behavior: any consequences for the prevalence of sexual harassment? *International Journal Of Sports Science & Coaching*, 6 (2), 229-241.
- Saunders D.G. (2020) Barriers to leaving an abusive relationship. In Geffner R., Vieth V., Vaughan-Eden V., Rosenbaum A., Hamberger L and White J. *Handbook of interpersonal violence across the lifespan*. Springer, Cham, 98-112.

- Sekot, A. (2019). *Rodiče a sport dětí: Rodičovské výchovné styly jako motivační faktor sportování dětí a mládeže*. Masarykova univerzita, Czechia, 66-83.
- Shaffer, A., Yates, T. M., and Egeland, B. R. (2009). The relation of emotional maltreatment to early adolescent competence: developmental processes in a prospective study. *Child Abuse and Neglect*, 33(1), 36-44.
- Shields, D., Bredemeier, B. L., LaVoi, N. M., and Power, F. C. (2005). The sport behaviour of youth, parents and coaches. *Journal of Research in Character Education*, 3(1), 43-59.
- Siegel, E. (2000) 'When parental interference goes too far: the need for adequate protection of child entertainers and athletes', *Cardozo Arts & Entertainment Law Journal*, 18, 427-67.
- Smith, B., Hanrahan, S., Anderson, R and Abbott, L. (2015). Predicting homesickness in residential athletes. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 9(2), 138-155.
- Smith, M. S.; Dyson, R., Hale, T., Harrison, J. H., and McManus, P. (2000). The effects in humans of rapid loss of body mass on a boxing-related task. *European Journal Of Applied Physiology*, 83(1), 34-39.
- Smoll, F. L., Cumming, S. P., and Smith, R. E. (2011). Enhancing coach-parent relationships in youth sports: Increasing harmony and minimizing hassle. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 6(1), 13-26.
- Stafford, A., Alexander, K., and Fry, D. (2013). Playing through pain: Children and young people's experiences of physical aggression and violence in sport. *Child Abuse Review*, 22, 287-299.
- Stebbins, J., Taylor, I. M., and Spray, C. M. (2011). Antecedents of perceived coach autonomysupportive and controlling behaviors: coach psychological need satisfaction and well-being. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 33, 255-272.
- Stewart, C. (2006). Favoritism in coaching: Clarifying a problem. *Journal of the International Council for Health, Physical Education, Recreation, Sport and Dance*, 3(3), 31-34.
- Stewart, C. (2013). The negative behaviors of coaches: "don't be this guy!" *The Physical Educator*, 70, 1-14.
- Stirrig, A. E. and Kerr, G. A., (2009). Abused athletes' perceptions of the coach athlete relationship. *Sport in Society*, 12(2), 227-239.
- Stirling, A. E. (2013). Understanding the use of emotionally abusive coaching practices. *International Journal of Sports Science and Coaching*, 8(4), 625-639.
- Stirling, A. E. and Kerr, G.A., (2007). Elite female swimmers' experiences of emotional abuse across time. *Journal of Emotional Abuse*, 7(4), 89-113.

- Stirling, A. E., and Kerr, G. A. (2013). The perceived effects of elite athletes' experiences of emotional abuse in the coach-athlete relationship. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 11(1), 87-100.
- Stirling, A. E., and Kerr, G. A., (2008). Defining and categorizing emotional abuse in sport. *European Journal of Sport Science*, 8(4), 173-181.
- Stirling, A. E., Bridges, E. J., Cruz, E. L., and Mountjoy, M. L. (2011). Canadian academy of sport and exercise medicine position paper: abuse, harassment, and bullying in sport. *Clinical journal of sport medicine*, 21(5), 385-391.
- Stirling, A.E., (2009). Definitions and constituents of maltreatment in sport: Establishing a conceptual framework for research practitioners. *British Journal of Sports Medicine*, 43(14), 1091-1099.
- Sunay, H. (2020). Türkiye’de antrenör eğitim programlarının etkinliği (1994 ve 2002 farklı yönetmeliklere göre). *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 44 -74.
- Şahin, M.Y, Halıcı, A., ve Uğurlu. A. (2020). Sporda Koruma I., Koca. C. (Editör). *Sporda Psikososyal Alanlar I*. T.C. Spor Bakanlığı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 131-146.
- Şakır, A. (2011). Anne babaların çocuklarının temel gereksinimlerine yaklaşım tarzlarının çocuklarının duygusal istismar-ihmal durumuna etkisi (Kırşehir li örneği). *Milli Eğitim*, 189, 87-104.
- Şener, S ve Serdar, M. (2015). Sokak çocukları problemi ve bu probleme yönelik uygulanan politikalar (Türkiye – Hindistan Örneği) . *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 45, 104-117.
- Taner, Y ve Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri. *Acta Medica*, 35(2), 82-86.
- Taştan, S ve Torun, A.A. (04-05 Kasım 2016). *Travma sonrası stres bozukluğunun algılanan psikolojik uyumsuzluk, gelecek beklentileri, hayatın kontrol edilemezliği ve işyeri tutumları ile ilişkilerinin incelenmesi*. 4.Örgütsel Davranış Kongresinde sunuldu, Adana.
- Temiz, G. (2014). *Anne Çocuk İletişim Becerileri Eğitiminin Çocukların Duyguları Tanıma Ve İfade Etme Becerilerine Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tenenbaum, G., Stewart, E., Singer, R. N., ve Duda, J. (1997). Aggression and violence in sport: An ISSP position stand. *Sport Psychologist*, 11, 1-7.
- Tepeköylü Öztürk, Ö., ve Soytürk, M. (2019). Sporcu algılarına göre antrenör iletişim becerileri, *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8 (1), 576-583.
- Terlemez, M . (2018). Sosyal fobinin spora etkileri. *Uluslararası Beşeri ve Sosyal Bilimler İnceleme Dergisi*, 2 (2) , 40-45.

- Tofler, I. R., Stryer, B. K., Micheli, L. J., and Herman, L. R. (1996). Physical and emotional problems of elite female gymnasts. *New England Journal of Medicine*, 335(4), 281-283.
- Toftegaard Nielsen, J. (2001). The forbidden zone: Intimacy, sexual relations and misconduct in the relationship between coaches and athletes. *International Review for the Sociology of Sport*, 36, 165-182.
- Tomlinson, A., and Yorganci, I. (1997). Male coach/female athlete relations: Gender and power relations in competitive sport. *Journal of Sport and Social Issues*, 21 (2), 134-155.
- Trussell, D. E. (2014). Contradictory aspects of organized youth sport: Challenging and fostering sibling relationships and participation experiences. *Youth & Society*, 46, 1-18.
- Tschan, W. (2013). *Professional sexual misconduct in institutions: Causes and consequences, prevention and intervention* (First edition). Boston, MA: Hogrefe Publishing, 32-63.
- Tunçer, P. (2018). Çocuk ihmal ve istismarında kamu yönetiminin hukukî sorumluluğu. *Kesit Akademi Dergisi*, 14, 162-187.
- Turkeri-Bozkurt H ve Bulgu, N. (2020). Is injury part of sports? A children's rights perspective. *International Review for the Sociology of Sport*, 55(1), 98-114.
- Turner, M., and McCrory, P. (2004). Child protection in sport. *British Journal of Sports Medicine*, 38, 106-107.
- Türkkan, Z. (2020). Toplumsal alışverişte hakkaniyet. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 23(1), 192-222.
- Uğurlu, A., and Şahin, M. Y. (2020). A general assessment on alcohol use and smoking within the framework of child protection in sport programmes. *Journal of Human Sciences*, 17(4), 986-998.
- Ulukol, B. (2014). Çocuk istismarına ve ihmeline yaklaşım. O. Derman (Editör). *Cinsel istismar* (Birinci Baskı). Ankara: Akademisyen Tıp Kitapevi, 49-56.
- Üçok, A ve Bıkmaz, S. (2007). The effects of childhood trauma in patients with first episode schizophrenia. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 116, 371-377.
- Ünsal, A. (1998). Çocuk istismar ve ihmaliinde önemli bir etmen olarak aile. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi*, 14 (3), 301-315.
- Üstündağ, A. (2020). Duygusal ihmal ve istismara uzmanların bakış açısı. *Journal of Economy Culture and Society*, 61(1), 125-140.
- Üstündağ, A., Şenol, F. B., ve Mağden, D. (2015, 12 Mayıs). *Ebeveynlerin çocuk İstismarına yönelik bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve bilinçlendirilmesi*. Uluslararası Katılımlı III. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi "Erken Müdahale" Kongresinde sunuldu, Ankara

- Vallerand, R. J. (1983). The effect of differential amounts of positive verbal feedback on the intrinsic motivation of male hockey players. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 5(1), 100-107.
- Van der Steeg, E., Schipper-Van Veldhoven, N., Cense, M., Bellemans, T ve de Martelaer, K. (2020). A Dutch perspective on sexual integrity in sport contexts: definition and meaning for practice. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 1–23.
- Vashistha, A., Garg, A., Anderson, R., and Raza, A. A. (4-9 May, 2019). *Threats, abuses, flirting, and blackmail: Gender inequity in social media voice forums*. Paper presented at the Proceedings of the 2019 CHI Conference on Human Factors in Computing Systems. Glasgow Scotland UK.
- Vertommen, T., Schipper-van Veldhoven, N. H., Hartill, M. J., and Van Den Eede, F. (2015). Sexual harassment and abuse in sport: the NOC* NSF helpline. *International Review for the Sociology of Sport*, 50 (7), 822-839.
- Vertommen, T., Schipper-van Veldhoven, N., Wouters, K., Kampen, J. K., Brackenridge, C. H., Rhind, D. J., and Van Den Eede, F. (2016). Interpersonal violence against children in sport in the Netherlands and Belgium. *Child abuse & neglect*, 51, 223-236.
- Vine, C., ve Challen, P. (2002). *Gardens of shame: The tragedy of Martin Kruze and the sexual abuse at Maple Leaf Gardens*. Vancouver: Greystone Books, 34-56.
- Volkwein, K. A. E., Schnell, F. I., Sherwood, D., and Livezey, A. (1997). Sexual harassment in sport: perceptions and experiences of american female student-athletes. *International Review for the Sociology of Sport*, 32(3), 283–295.
- Volkwein-Caplan, K. A. E. and Sankaran, G. (2002). *Sexual Harassment in Sport: Impact, issues and challenges*. London: Meyer and Meyer Sport, 33-46.
- Walsh, C. A., MacMillan, H. L., Trocmé, N., Jamieson, E., and Boyle, M. H. (2008). Measurement of victimization in adolescence: Development and validation of the Childhood Experiences of Violence Questionnaire. *Child abuse & neglect*, 32 (11), 1037-1057.
- Warda, L.J., and Yanchar, N.L. (2012). Canadian paediatric society, injury prevention committee, skiing and snowboarding injury prevention. *Paediatrics & Child Health*, 17(1), 35–36.
- Weiler, R., Allardyce, S., Whyte, G.P., ve Stamatakis, E. (2014). Is the lack of physical activity strategy for children complicit mass child neglect? *British Journal of Sports Medicine*. 48,1010-1013.
- Weiss, M. R. (2005). The parent-coach/child-athlete relationship in youth sport: Cordial, contentious, or conundrum? *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 76, 286-305.
- Wekerle, C., Leung, E., Wall, A., MacMillan, H., Boyle, M., Trocme, N., and Waechter, R. (2009). The contribution of childhood emotional abuse to teen dating violence among child protective services-involved youth. *Child Abuse and Neglect*, 33(1), 45-58.

- Whittle, H., Hamilton-Giachritsis, C., Beech, A., and Collings, G. (2013). A review of online grooming: Characteristics and concerns. *Aggression and Violent Behavior*, 18(1), 62-70.
- Winters, G. M., and Jeglic, E. L. (2017). Stages of sexual grooming: Recognizing potentially predatory behaviors of child molesters. *Deviant behavior*, 38(6), 724-733.
- Wright, K and Swain, S. (2018). Speaking the unspeakable, naming the unnameable: the royal commission into institutional responses to child sexual abuse, *Journal of Australian Studies*, 42(2), 139-152.
- Wright, K., Swain, S., and McPhillips, K. (2017). The Australian Royal Commission into institutional responses to child sexual abuse. *Child Abuse & Neglect*, 74, 1-9
- Yam, F. (2020). Çocuk cinsel istismarına yönelik müdahale basamakları ve işlevlerinin kuramsal olarak incelenmesi. *Çocuk ve Gelişim Dergisi*, 3(5), 61-77.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 21-36.
- Yıldız, Ö.S. (2009). *Sporda Cinsel Taciz ve İstismarın Belirlenmesine Yönelik Bir Pilot Çalışma*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, E., Bozgeyikli, H., Çeliköz, N., Erişen, Y ve Ülke, M. (2006). *Sınıf yönetimi*. İstanbul: Nobel Yayınları, 42-51.
- Yorganci, I. (1993). Preliminary findings from a survey of gender relationships and sexual harassment in sport. In C. Brackenridge. *Body matters: Leisure images and lifestyle*. Eastbourne: Leisure Studies Association, 197-203.
- Yorganci, I. (1994) *Gender, sport and sexual harassment*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Brighton, United Kingdom.
- Zeren, C., Yengil, E., Çelikel, A., Arık, A., ve Arslan, M. (2012). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı istismarı sıklığı. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(4), 536-541.
- Zetaruk, M.N. (2000). The young gymnast. *Clinics in Sports Medicine*, 19(4), 757-80.

EKLER

EK-1. Görüşme Formu

Yaş:
Cinsiyet:
Deneyim:
Branş:

Görüşme tarihi:
Görüşme süresi:

Sporda çocuk istismarı: Spor ortamlarında Bir yetişkin tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılan ve çocuğun sağlığını, fizik gelişimini, psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen davranışlardır.

• **Fiziksel istismar:** Çocuğun yaşamına, gelişimine, bedenine veya onuruna zarar veren ya da zarar verme ihtimali olan hareketlerde bulunma ve çocuğun kaza dışı her türlü yaralanmasına sebep olmaktır.

• **Cinsel istismar:** Çocuğun tam olarak anlayamadığı, onay vermesinin mümkün olamayacağı, toplumun yasalarına, sosyal normlarına aykırı olacak şekilde bir cinsel etkinliğe dâhil edilmesidir.

• **Duygusal istismar:** Ebeveyn, antrenör ya da çocuğa bakan kişinin, reddetme, aşağılama, tehdit etme, suçlama, gibi davranışları ya da sözleriyle çocuğun ruh sağlığını bozacak etkide bulunması ve çocuğun bu nedenle büyüme gelişme ve ruh sağlığı açısından genetik kapasitesine ulaşmasının engellenmesidir.

• **İhmal:** Çocuğa bakmakla yükümlü kimselerin; Çocuğun beslenme, barınma, eğitim, korunma, sevilme gibi temel fiziksel ve duygusal gereksinimlerini karşılamada ihmal göstermesidir.

Sporda Çocuk Koruma Programı: Çocukların katılım sağladığı spor faaliyetlerini yöneten ve uygulayan bütün örgüt ve organizasyonlarda, çocuğun fiziksel, sosyal, duygusal, ekonomik, kültürel ve etnik olmak üzere tüm yönlerden korunması, spor organizasyonlarında görev alan tüm unsurların konu hakkında eğitilmesi, çocuk istismarı olaylarının oluşmadan önlenmesi ve ihbarlara en hızlı ve uygun şekilde müdahale edilebilmesi için gerekli düzenlemelerin uygulamada ve hukuki zeminde sağlanması.

Sporda istismarın yaygınlığına ilişkin düşünceleriniz nelerdir?

Size göre sporda duygusal istismar niteliği taşıyan davranışlar nelerdir?

Size göre sporda fiziksel istismar niteliği taşıyan davranışlar nelerdir?

Sporda cinsel istismarın varlığı/boyutları üzerine düşünceleriniz nelerdir?

Sporda gösterilen ihmalkâr davranışlar üzerine düşünceleriniz nelerdir?

Size göre sporda en yaygın istismar türü hangileridir? Sebepleriyle ifade edebilir misiniz?

Deneyimlediğiniz ya da örnek olarak verebileceğiniz istismar temelli olaylar var mı?

Sporda istismar ile ilgili gerçekleştirilebilecek önleyici faaliyetlere-tedbirlere dair spor yöneticilerine/federasyonlara/genel müdürlüğe önerileriniz neler olur?

EK-2. Araştırma Bilgilendirme Formu

Bu araştırmaya gösterdiğiniz ilgi için öncelikle teşekkür ederiz. Bu formun amacı sizi araştırma sürecinden haberdar etmek ve katılımınızla ilgili izin almaktır.

Araştırma Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Programı'nda "Sporda Çocuk İstismar Boyutlarının Sporcu Perspektifinden Analizi" başlıklı tez çalışması için yürütülmektedir. Bu tez çalışmasının amacı, sporda çocuk istismarı boyutlarının nasıl ve ne zaman olduğunu tespit etmek, istismarın elit spordaki etkilerini incelemek, istismarın potansiyel kaynaklarının kim olduğunu tanımlamak, kavramsal çerçeve içerisinde istismarın gidişatını profesyonel sporcuların deneyimlerinden yola çıkarak incelemektir.

Sizin belirleyeceğiniz yer ve zamanda veya Covid 19 Pandemi Süreci nedeniyle isteğiniz doğrultusunda internet üzerinden yapılacaktır. Gerçekleştirilecek bu görüşmenin, yaklaşık 30 dakika süreceği tahmin edilmektedir. Görüşme süresinde ses kayıt cihazı kullanılarak, görüşme kaydedilecektir. Araştırmanın herhangi bir bölümünde ses kayıtlarını dinleme/gözden geçirme ve devam etmek istemediğiniz takdirde görüşmeyi sonlandırma hakkınız bulunmaktadır. Kimliğiniz her türlü yazılı metinde gizli tutulacaktır. Ses kayıtlarındaki isimlerinizi silmek mümkün değildir. Ancak kayıtlar sizin yazılı izniniz olmadan hiçbir şekilde başkalarına gösterilmeyecektir. Bu çalışmaya katılmanız için sizden herhangi bir ücret istenmeyecektir. Çalışmaya katıldığınız için size bir ödeme yapılmayacaktır. Çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

Kimliğiniz her türlü yazılı metinde gizli tutulacaktır. Görüşme esnasında bildirdiğiniz oyuncu, antrenör, yönetici, takım, şehir gibi isimlerin tamamı kod ya da takma isimler verilerek kullanılacaktır.

Katkılarınız için teşekkür ederim.

Aylin UĞURLU

KATILIMCI BEYANI

Yukarıda amacı ve içeriği belirtilen bu araştırma ile ilgili bilgiler tarafıma aktarıldı. Bu bilgilerden sonra araştırmaya katılımcı olarak davet edildim. Bu çalışmaya katılmayı kabul ettiğim takdirde gerek araştırma yürütülürken gerekse yayımlandığında kimliğimin gizli tutulacağı konusunda güvence aldım. Bana ait verilerin kullanımına izin veriyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin dikkatle korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi. Araştırmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden çekilebilirim. Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana herhangi bir ödeme yapılamayacaktır. Araştırma ile ilgili bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Bu çalışmaya hiçbir baskı altında kalmadan kendi bireysel onayım ile katılıyorum. İmzalı bu form kâğıdının bir kopyası bana verilecektir.

Katılımcının :

Adı-Soyadı:

İmzası:

Araştırmacının:

Adı Soyadı:

İmzası:

EK-3. Katılımcıların Sosyo-Demografik Bilgileri

	Kod Adı	Branş	Cinsiyet	Yaş
1	K1	Jimnastik	Kadın	34
2	K2	Jimnastik	Kadın	35
3	K3	Jimnastik	Erkek	32
4	K4	Jimnastik	Erkek	35
5	K5	Atletizm	Kadın	30
6	K6	Atletizm	Kadın	29
7	K7	Kayak	Erkek	36
8	K8	Kayak	Erkek	42
9	K9	Taekwondo	Kadın	26
10	K10	Taekwondo	Kadın	27
11	K11	Taekwondo	Erkek	34
12	K12	Boks	Erkek	36
13	K13	Yüzme	Erkek	34
14	K14	Voleybol	Erkek	34
15	K15	Voleybol	Kadın	32
16	K16	Hentbol	Kadın	33

EK-4. Etik Kurul Onay Formu

GAZİ ÜNİVERSİTESİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ETİK ALT ÇALIŞMA GRUBU KATILIM LİSTESİ	
TOPLANTI TARİHİ : 06.06.2020	
TOPLANTI SAYISI : 06	
ADI – SOYADI	İMZA
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA Başkan	
Prof.Dr.C.Haluk BODUR	
Prof.Dr.Seçil ÖZKAN	
Prof.Dr.Cevriye TEMEL GENCER	
Prof.Dr.İsmet YÜKSEL	
Prof.Dr.Aymelek GÖNENÇ	
Prof.Dr.Gülray BAYRAMOĞLU	
Prof.Dr.Makbule GEZMEN KARADAĞ	
Doç.Dr.Zehra GÖÇMEN BAYKARA	
Doç.Dr.Nihan KAFA	
Doç.Dr.İlyas OKUR	
Doç.Dr.Kemal ÖZTEMEL	
Doç.Dr.Necdet KARASU	

EK-4. (devam) Etik Kurul Onay Formu

**T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubu**

Sayı : 91610558-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Enstitünüz Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı **Doktora Öğrencisi Aylin UĞURLU'nun, Doç.Dr. Mustafa Yaşar ŞAHİN'in** danışmanlığında yürüttüğü *"Sporda Çocuk İstismarı Boyutlarının Sporcu Perspektifinden Analizi"* adlı tez çalışması ile ilgili konu Kurulumuzun **06.06.2020** tarih ve **06** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

**e-imzalıdır
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Kurul Başkanı**

Araştırma Kod No: 2020-337

Ek: 1 Liste

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : UĞURLU, AYLİN

Uyruğu : T.C.

Eğitim Derecesi	Okul/Program	Mezuniyet yılı
Doktora	Gazi Üniversitesi/ Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı	Devam ediyor
Yüksek Lisans	Gazi Üniversitesi/ Spor Yönetim Bilimleri Yüksek Lisans Programı	2017
Lisans	Gazi Üniversitesi/Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu/Spor Yöneticiliği	2008
Lisans	Ankara Üniversitesi/Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi/Polonya Dili ve Edebiyatı	Devam ediyor

İş Deneyimi, Yıl	Çalıştığı Yer	Görev
-	-	-

Yabancı Dil

İngilizce/Lehçe

Yayınlar

Uğurlu, A., ve Şahin, M. Y. . (2020). A general assessment on alcohol use and smoking within the framework of child protection in sport programmes. *Journal of Human Sciences*, 17(4), 986–998.

Uğurlu, A., ve Şahin, M. Y. (2018). Examining coaches workaholic level according to some variables<p>Antrenörlerde işkoliklik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 15(4), 1863–1873.

Hobiler

Doğa sporları aktiviteleri, Kaya tırmanışı, Kültür gezileri, Mandala çizimi

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..

